Rătăcirile fetei nesăbuite

Mario Vargas Llosa

PREMIUL NOBEL
PENTRU LITERATURĂ

MARIO VARGAS LLOSA

RĂTĂCIRILE FETEI NESĂBUITE

HUMANITAS

MARIO VARGAS LLOSA
RĂTĂCIRILE FETEI NESĂBUITE

Traducere din spaniolă şi note de LUMINIŢA VOINA-RĂUŢ

HUMANITAS, BUCUREŞTI

ISBN: 978-973-50-1692-0
ISBN-10: 978-973-50-1692-0

MARIO VARGAS LLOSA s-a născut în 1936 la Arequipa şi a copilărit în Bolivia împreună cu mama şi bunicii materni, închipuindu-şi că tatăl lui murise şi că fusese un erou. În realitate, la cinci luni după căsătorie îşi părăsise soţia însărcinată şi avea să-şi revadă fiul abia zece ani mai târziu, când Mario se va întoarce în Perú. Între 1950 şi 1952 urmează cursurile unei şcoli militare din Lima – experienţă descrisă în primul roman, *Oraşul şi câinii*. În 1955 se căsătoreşte cu o mătuşă, Julia Urquidi, provocând un mare scandal în familie, şi divorţează de ea în 1964, pentru ca, un an mai târziu, să se însoare cu verişoara lui, Patricia. Între timp, lucrase în Franţa ca profesor de spaniolă şi jurnalist. După o tinereţe în care se apropiase de comunism, ia distanţă faţă de Fidel Castro, ba chiar îl acuză pe Gabriel García Márquez, odinioară prieten, de servilism. Călătoreşte, predă la universităţi în America şi Europa, devine scriitor celebru prin forţa epică, luciditatea şi ironia sa. „Literatura şi politica se exclud reciproc”, scrie Mario Vargas Llosa. „Scriitorul lucrează în singurătate, are nevoie de totală independenţă. Politicianul e total dependent, trebuie să facă tot felul de concesii, exact lucrul pe care scriitorul nu-l poate face”.

Luminiţa Voina-Răuţ este membră a Uniunii Scriitorilor din România din 1995 şi a tradus următoarele cărţi: *Autostrada din sud* de Julio Cortázar, (Ed. Minerva, 1994); *Între scris şi sânge,* conversaţii între Carlos Catania şi Ernesto Sábato, (Ed. Universal Dalsi, 1995); *Peştele în apă* de Mario Vargas Llosa, (Ed. Universal Dalsi, 1995); *Cât de mult o iubim pe Glenda de Julio Cortázar,* (Ed. Allfa, 1998); *Adevărul minciunilor* de Mario Vargas Llosa, (Ed. Allfa, 1999); *Orgia perpetuă*, *Flaubert şi Doamna Bovary de Mario* Vargas Llosa, (Ed. Allfa, 2001); *Sărbătoarea lupului* de Mario Vargas Llosa – împreună cu Mariana Şipoş, (Ed. Allfa, 2002); Vraja Shanghaiului de Juan Marsé, (Ed. Polirom, 2003); Toate focurile, focul, de Julio Cortázar, (reeditare Ed. Polirom, 2003); Ultimul meu suspin de Luis Buñuel, (Ed. Humanitas, 2004).

Nominalizări: 2002 – Premiile Asociaţiei Editorilor din România pentru traducerea volumului Orgia perpetuă, *Flaubert şi Doamna Bovary* de Mario Vargas Llosa; 2003 – Premiile Asociaţiei Scriitorilor Români, împreună cu Mariana Şipoş, pentru traducerea cărţii *Sărbătoarea ţapului* de Mario Vargas Llosa.

Traducătoarea mulţumeşte doamnei Karin Heinz şi *Europäisches Übersetzer Kollegium Nordrhein-Westfalen* din Straelen, Germania, pentru bursa acordată.

În vara anului 1950, Ricardo Somocurcio trece de la pantaloni scurţi la pantaloni lungi. Petrecerile se ţin lanţ în cartierul Miraflores din Lima, iar viaţa este trăită în ritm de mambo. Până când Ricardo se îndrăgosteşte de Lily. Pentru totdeauna. O pierde şi o regăseşte, mereu sub alt nume, în scenarii variate: Lima burgheză, apoi Parisul revoluţionar al anilor ’60, Londra hippy din ’70, Japonia modernă. El este „băiatul bun”, care visează să trăiască la Paris şi crede că întâlnirile lor ţin de destin. Ea este „fata rea”, o aventurieră calculată, care crede că întâlnirile lor ţin doar de hazard.

La 70 de ani, Mario Vargas Llosa scrie primul lui adevărat roman de dragoste. Un roman despre bucuria şi caznele unei iubiri clandestine urmărite de-a lungul a patru decenii, pe trei continente. Dar şi o cronică a lumii postbelice care, asemenea fetei nesăbuite, a avut nevoie de mult timp pentru a-şi recăpăta inocenţa şi pentru a învăţa să iubească.

I
Micuţele chiliene

Aceea a fost o vară fabuloasă. A venit Pérez Prado[1] cu orchestra lui formată din doisprezece virtuozi, ca să însufleţească atmosfera carnavalurilor dansante de la Club Terrazas din Miraflores şi de la Lawn Tenis din Lima; s-a organizat un concurs naţional de mambo în Piaţa Acho şi a fost un mare succes, în pofida ameninţărilor cu excomunicarea perechilor participante, proferate de cardinalul Juan Gualberto Guevara, arhiepiscopul Limei, iar cartierul meu, Barrio Alegre, cartierul străzilor miraflorine ale lui Diego Ferré, Juan Fanning şi Colón, a disputat câteva campionate de fotbal, ciclism, atletism şi înot cu cei de pe strada San Martín, pe care, fireşte, le-a câştigat.

S-au întâmplat lucruri extraordinare în vara aceea din 1950. Cojinoba Lañas i-a făcut pentru prima oară declaraţii de dragoste unei fete – roşcovana Seminauel – şi aceasta, spre surprinderea întregului cartier Miraflores, l-a acceptat. Cojinoba a uitat să mai şchioapete şi din acel moment se semeţea pe străzi, umflându-se în pene de parcă ar fi fost Charles Atlas. Tico Tiravante a rupt-o cu Ilse şi i-a făcut curte Lauritei, Victor Ojeda s-a îndrăgostit de Ilse şi a terminat-o cu Inge, Juan Barreto i-a făcut declaraţii Ingăi şi a încheiat-o cu Ilse. S-a produs o asemenea reaşezare sentimentală în cartier încât eram zăpăciţi de-a binelea; iubirile se desfăceau şi se refăceau, iar la plecare, la chefurile de sâmbătă seara, perechile nu mai erau întotdeauna aceleaşi de la venire. „Ce dezmăţ!” se scandaliza mătuşa mea Alberta cu care locuiam de la moartea părinţilor mei.

La băile din Miraflores, valurile se spărgeau de două ori, prima oară în depărtare, la două sute de metri de plajă şi până acolo ne aventuram noi, cei curajoşi, primindu-le în faţă şi lăsându-ne apoi târâţi de ele vreo sută de metri, acolo unde valurile mureau doar pentru a se naşte iar, impunătoare burţi, spărgându-se din nou, pentru a doua oară, şi aruncându-ne pe noi, cei care le înfruntam, direct pe pietricelele de pe plajă.

În vara aceea extraordinară, la petrecerile din Miraflores au renunţat cu toţii să mai danseze valsuri, *corridos*[2], *bluesuri, bolerouri şi hilarachas*[3], fiindcă mambo-ul a învins. Mambo: un cutremur care a făcut să se mişte, să sară, să ţopăie, să facă figuri toate perechile de copii, adolescenţi şi adulţi prezente la zaiafeturile din cartier. Şi precis la fel se întâmpla şi dincolo de Miraflores, pretutindeni: în Lince, Breña, Chorrillos sau chiar şi-n cartierele mai exotice din La Victoria, în centrul Limei, în Rimac şi El Porvenir, pe unde noi, miraflorinii, nu călcaserăm şi nici n-aveam de gând să călcăm vreodată.

Şi tot aşa cum trecuserăm de la valsuri şi *hilarachas,* sambe şi polci la mambo, am trecut şi de la triciclete şi trotinete la biciclete – unii dintre noi, ca Tato Monje şi Tony Espejo, de exemplu, au trecut la motocicletă, iar unul sau doi chiar la maşină, ca mătăhălosul cartierului, Luchin, care-i lua uneori lui

taică-său Chevroletul decapotabil şi ne ducea să dăm o raită pe faleze, de la Terrazas până la defileul Armendáriz, cu o sută pe oră.

Dar cel mai însemnat fapt din vara aceea a fost apariţia în Miraflores a doua surori dintr-o ţară îndepărtată, Chile – prezenţă provocatoare şi inconfundabil fel de a vorbi: pripit, mâncând ultimele silabe ale cuvintelor şi sfârşind frazele cu o exclamaţie aspirată, ce suna ca un „păi”, înnebunindu-i pe toţi miraflorinii care trecuseră de la pantalonii scurţi la cei lungi. Iar pe mine, mai abitir decât pe oricare dintre ei.

Cea mică părea a fi sora mai mare şi invers. Cea mare se numea Lily şi era ceva mai scundă decât Lucy, fiind cu un an mai mare decât ea. Lily părea să fi avut paisprezece, cel mult cincisprezece ani, iar Lucy treisprezece sau paisprezece. Adjectivul, „provocatoare” părea inventat pentru ele, dar chiar şi aşa Lucy nu-şi întrecea sora, nu numai fiindcă avea părul mai puţin blond şi mai scurt şi se îmbrăca mai puţin îndrăzneţ decât Lily, ci fiindcă era mai tăcută, iar când era vorba de dans, deşi ştia şi ea figuri şi-şi mlădia mijlocul cu o îndrăzneală nemaiîntâlnită la nicio miraflorină; părea o fată rezervată, inhibată, chiar insipidă în comparaţie cu sfârlează, văpaia, vâlvătaia care era Lily când, odată aşezate discurile la pick-up, se pornea muzica şi începeam să ne dezlănţuim.

Lily dansa într-un ritm ameţitor, cu multă graţie, zâmbind şi fredonând cuvintele cântecului, ridicându-şi braţele, arătându-şi genunchii şi unduindu-şi în aşa fel mijlocul şi umerii încât trupul întreg, apetisant şi cu atâtea rotunjimi sculptate pe fustele şi bluzele ei, părea un zbucium, o vibraţie, o totală contopire cu dansul. Cine dansa mambo cu ea trecea prin momente grele, căci cum să ţii pasul fără să intri în vârtejul drăcesc al picioruşelor ei zvăpăiate? Imposibil! Rămâneai din capul locului codaş, fiind conştient că ochii tuturor perechilor se concentrau asupra acelui mambo inventat de Lily. „Ce mai fată!” se indigna mătuşa mea Alberta, „dansează ca o Tongolele[4], ca o dansatoare de rumba dintr-un film mexican”. „Dar să nu uităm că e chiliană”, mai adăuga ea, „şi-n ţara aia, virtutea nu-i tocmai punctul forte al femeilor”.

Eu m-am îndrăgostit lulea de Lily, în cel mai romantic mod cu putinţă – altfel spus, îmi pierdusem minţile după ea – şi în vara aceea de neuitat i-am făcut de trei ori declaraţii de dragoste. Prima oară, în balcon, la Ricardo Palma, cinematograful din mijlocul Parcului Central din Miraflores, duminică la matinée, dar m-a respins; era prea tânără ca să aibă un prieten. A doua oară mi-am declarat iubirea pe patinoarul inaugurat chiar în vara aceea lângă Parcul Salazar, dar m-a refuzat din nou, trebuia să se mai gândească; chiar dacă îi plăceam puţin, părinţii îi ceruseră să n-aibă niciun prieten până nu termina clasa a patra de gimnaziu, iar ea era abia într-a treia. Iar ultima oară am făcut-o, cu câteva zile înainte de marele scandal, la Cream Rica pe bulevardul Larco, în timp ce beam un milk-shake de vanilie, şi, fireşte, m-a respins iar, de ce să accepte când şi aşa păream deja prieteni? Nu formam noi întotdeauna o pereche, când jucam „adevăr sau provocare” la Marta? Nu ne

bronzam împreună pe plaja din Miraflores? Nu dansa ea cu mine mai mult decât cu oricare altul la petreceri? De ce să mă accepte, aşadar, în mod oficial, dacă întregul Miraflores ne credea deja prieteni? Cu feţişoara ei de păpuşă, ochi închişi la culoare, ştrengăreşti, guriţă cu buze cărnoase, Lily întruchipa cochetăria feminină.

„Îmi place totul la tine”, îi ziceam eu. „Dar cel mai mult îmi place cum vorbeşti”. Era glumeaţă şi originală, cu intonaţia şi muzicalitatea ei, atât de diferită de timbrul peruanelor, cu expresiile, ocările şi vorbele de duh care pe noi, copiii cartierului, ne băgau în ceaţă, când încercam să ghicim ce însemnau şi dacă nu cumva îndărătul lor se ascundea vreo batjocură. Lily îşi petrecea vremea povestind lucruri cu două înţelesuri, inventând ghicitori sau spunând nişte glume atât de deocheate, încât le făcea pe feţele din cartier să intre în pământ de ruşine. „Chilienele alea sunt *terribles*”, era de părere mătuşa Alberta, scoţându-şi şi punându-şi ochelarii cu aerul ei de profesoară de liceu, îngrijorată că cele două străine au să distrugă morala miraflorină.

Încă nu existau blocuri în Miraflores pe la începutul anilor cincizeci, era un cartier de case cu un singur etaj sau cel mult două, cu grădini cu nelipsite muşcate, poncianas, dafini, buganvilea, gazon şi terase pline de caprifoi sau iederă, cu balansoare în care vecinii aşteptau să se întunece, pălăvrăgind şi inspirând parfumul iasomiei, în unele parcuri erau tufe de capoc cu spini şi flori roşii şi roz, iar aleile drepte şi curate erau pline de flori parfumate, *jacarandás*[5] şi zmeură, iar pata de culoare o dădeau atât florile din grădini cât şi cărucioarele galbene ale vânzătorilor de îngheţată D’Onofrio: halate albe şi bonete negre, anunţându-şi prezenţa pe străzi, zi şi noapte, printr-un claxon strident care-mi părea un corn barbar, o reminiscenţă preistorică. Încă se mai auzea ciripitul păsărilor în acel Miraflores unde familiile tăiau pinii când feţele ajungeau la vârsta măritişului, căci dacă n-o făceau bietele de ele rămâneau nemăritate, ca mătuşa Alberta.

Lily nu-mi dădea niciodată un răspuns afirmativ, dar e drept că, în afara acestei formalităţi, chiar păream doi porumbei. Ne ţineam de mână la *matinées*, la cinematografele Ricardo Palma, Leuro, Montecarlo, Colina şi chiar dacă nu se putea spune că în întunericul din sală ne giugiuleam ca alte perechi mai vechi – a te giugiuli era o formulă în care intrau şi săruturile obişnuite şi linsul cu limba şi mozolelile ce trebuiau mărturisite preotului în prima zi de vineri a lunii, ca păcate capitale – Lily mă lăsa să-i sărut obrajii, lobul urechilor, colţul gurii şi câteodată îşi împreună preţ de o clipă buzele cu ale mele, îndepărtându-le apoi cu o strâmbătură melodramatică: „Nu, nu, asta chiar că nu, Slăbănogule”. „Eşti terminat, sfrijitule”, „Eşti vânăt pricăjitule”, „Te topeşti de atâta dor, amărâtule”, mă luau peste picior prietenii mei din cartier. Nu-mi spuneau niciodată pe nume – Ricardo Somocurcio îmi foloseau doar porecla. Nu exagerau câtuşi de puţin: eram îndrăgostit lulea de Lily.

În vara aceea m-am bătut pentru ea cu Luquen, unul dintre cei mai buni prieteni ai mei. Odată, când ne-am întâlnit, fetele şi băieţii din cartier, la intersecţia străzilor Colón cu Diego Ferré, în grădina familiei Chacaltana,

dându-se spiritual, Luquen a zis la un moment dat că chilienele erau nişte ţoape, nu erau blonde adevărate, ci oxigenate, iar în Miraflores fuseseră poreclite Gângăniile în lipsa mea. I-am tras un pumn în barbă, pe care l-a parat, şi ne-am dus să ne încheiem socotelile la capătul falezei La Reserva, lângă ţărm. Nu ne-am vorbit toată săptămâna, până când fetele şi băieţii din cartier ne-au împăcat la următorul zaiafet.

Lui Lily îi plăcea să meargă în fiecare seară într-un colţ anume din parcul Salazar, cu palmieri, lauri şi clopoţei, de pe al cărui zid cu cărămizi roşii zăream tot golful Limei, la fel cum căpitanul vaporului vede marea de la postul lui de comandă. Dacă nu era înnorat – şi aş putea jura că în vara aceea, ultima din copilăria noastră, cerul a fost mereu senin, iar strălucirea soarelui se revărsa zilnic deasupra cartierului Miraflores –, discul roşu se zărea acolo la orizont, la marginea oceanului: ardea şi împărţea raze şi sclipiri de foc în timp ce se îneca în apele Pacificului. Chipul lui Lily se concentra cu aceeaşi fervoare cu care primea sfânta împărtăşanie la slujba de prânz în biserica din Parcul Central; cu privirea aţintită pe acel glob incandescent, aştepta clipa în care marea avea să înghită ultima rază, pentru a-şi pune dorinţa pe care astrul sau Dumnezeu urma să i-o îndeplinească. Şi eu îmi puneam o dorinţă, crezând doar pe jumătate c-o să se împlinească. Şi era mereu aceeaşi, fireşte: să mă accepte odată, să fim prieteni, să ne giugiulim, să ne iubim, să ne logodim, să ne căsătorim şi să ne stabilim la Paris, unde o să fim până la urmă bogaţi şi fericiţi.

De când mă ştiu am visat să trăiesc la Paris. Poate c-a fost vina tatii, a cărţilor acelea de Paul Féval, Jules Verne, Alexandre Dumas şi a altora pe care m-a făcut să le citesc înainte de a muri în accidentul care m-a lăsat orfan. Romanele respective mi-au împuiat capul cu aventuri, convingându-mă că în Franţa viaţa era mai bogată, mai veselă, mai frumoasă şi mai cu moţ decât în altă parte. De aceea, pe lângă orele de engleză de la Institutul peruano-american, am convins-o pe mătuşa Alberta să mă înscrie şi la Alliance Française, pe bulevardul Wilson, şi mergeam acolo de trei ori pe săptămână, ca să deprind limba franţujilor. Chiar dacă-mi plăcea să mă distrez cu prietenii din cartier, eram destul de tocilar, aveam note bune şi-mi plăceau limbile străine.

Când aveam ceva bani de buzunar, o invitam pe Lily la un ceai – încă nu era la modă să zici „a lua lunch-ul” la Cofetărioara Albă, umbrită de coroanele ficuşilor înalţi; faţadă ca neaua, măsuţe şi copertine pe trotuar şi o mie şi una de prăjituri – *bizcotelas, alfajores, piononos*[6]! – chiar între bulevardul Larco, bulevardul Arequipa şi aleea Ricardo Palma.

Să mergi la Cofetărioara Albă cu Lily pentru o îngheţată şi o felie de tort era o fericire umbrită aproape întotdeauna, vai, de prezenţa surorii ei, Lucy, pe care trebuia s-o luăm cu noi, ori de câte ori ieşeam împreună. Ea cânta la vioară fără pic de jenă, stricându-mi planurile: împiedicându-mă să stau de vorbă singur cu Lily şi să-i spun toate vorbele dulci pe care voiam să i le susur în ureche. Dar chiar şi atunci când din cauza lui Lucy trebuia să

evităm anumite subiecte, tot era nemaipomenit să stai lângă ea, să-i vezi pletele dansând când dădea din cap, ochii ştrengari de culoarea mierii arse, să-i asculţi vorba deosebită şi să-i zăreşti, ca din întâmplare, în decolteul bluzei mulate, sânii mici care se insinuau deja, rotunzi, cu sfârcuri fragede, şi precis tari şi delicaţi ca nişte fructe proaspete.

„Habar n-am ce caut eu cu voi aici, cântând la vioară”, se scuza uneori Lucy. Eu minţeam: „Ce idee, suntem bucuroşi să fim cu tine! Nu-i aşa, Lily?” Lily râdea, cu un drăcuşor ironic în privire, şi scotea exclamaţia aia: „Da, păăăi…”

Era un adevărat ritual în vara aceea să te plimbi pe bulevardul Pardo, pe aleea cu ficuşii invadaţi de păsări cântătoare, printre căsuţele de pe ambele maluri, prin ale căror grădini şi terase alergau fetiţe şi băieţei supravegheaţi de bone în uniforme apretate. Cum prezenţa lui Lucy mă împiedica să discut tot ce-aş fi vrut cu Lily, îndreptam conversaţia spre teme banale, planuri de viitor, de exemplu: când, ca avocat, o să ajung la Paris cu o misiune diplomatică – fiindcă acolo, la Paris, viaţa era viaţă, Franţa fiind ţara culturii – sau poate o să mă dedic politicii, ca să ajut puţin acest Perú amărât să redevină măreţ şi prosper, deci o să amân o vreme plecarea în Europa. Dar ele ce-ar vrea să devină când o să fie mari? Lucy, chibzuită, avea obiective foarte precise: „Mai întâi, să termin liceul. Apoi să obţin un post bun, poate într-un magazin de discuri, trebuie să fie tare amuzant”. Lily se gândea la o agenţie de turism sau la o companie de zbor, voia să ajungă stewardesă, dacă avea să-şi convingă părinţii; în felul ăsta ar călători gratis în toată lumea. Sau poate artistă de cinema, dar n-o să fie niciodată de acord să filmeze în bikini. Să călătorească, să călătorească, să cunoască toate ţările, asta i-ar plăcea cel mai mult. „Bine, dar cel puţin tu cunoşti deja două, Chile şi Perú, ce vrei mai mult?” o întrebam eu. „Faţă de mine, care n-am ieşit niciodată din Miraflores”.

Lucrurile pe care mi le povestea Lily despre Santiago anticipau pentru mine raiul parizian. Cu câtă invidie o ascultam! Acolo nu existau săraci ori cerşetori pe stradă; părinţii îşi lăsau băieţii şi feţele până în zori la petreceri, puteau dansa cheek to cheek şi niciodată nu-i vedeai pe babaci, pe mame sau pe mătuşi spionând tinerii la dans, ca să-i certe dacă întreceau măsura. În Chile băieţii şi feţele erau lăsaţi să intre la filmele pentru adulţi şi puteau fuma, fără să se ascundă, de cum împlineau cincisprezece ani. Acolo viaţa era mult mai haioasă decât la Lima; erau mai multe cinematografe, circuri, teatre, spectacole şi chefuri cu orchestre, iar la Santiago soseau mereu din America patinatori, balerini, muzicieni, iar chilienii câştigau de două sau de trei ori mai mult decât câştigau aici peruanii, orice ar fi lucrat.

Dar dacă aşa stăteau lucrurile, de ce părinţii micuţelor chiliene părăsiseră ţara aceea minunată, ca să vină în Perú? Fiindcă ei nu erau bogaţi, ci săraci lipiţi, din câte se vedea. Cel puţin acum nu trăiau aşa ca noi, fetele şi băieţii din Barrio Alegre, în case cu majordomi, bucătărese, servitoare şi grădinari, ci într-un mic apartament, într-un bloc îngust de trei etaje, pe strada Esperanza, în dreptul restaurantului Gambrinus. Căci în Miraflores-ul din acei

ani, spre deosebire de ceea ce avea să se întâmple mai târziu, când au apărut blocurile şi au dispărut casele, doar sărăntocii – acea măruntă specie umană din care, din păcate, păreau să facă parte şi micuţele chiliene – locuiau în apartamente.

Nu i-am văzut niciodată la faţă pe părinţii lor. Ele nu ne-au invitat niciodată – nici pe mine, nici pe vreo altă fată sau vreun alt băiat din cartier – la ele acasă. Nu şi-au sărbătorit niciodată ziua de naştere, nici nu ne-au invitat la ceai, sau să ne jucăm, de parcă le-ar fi fost ruşine să vedem cât de modest trăiau. Mie faptul că erau foarte sărace şi le era ruşine de tot ce n-aveau îmi trezea mai mare mila, făcându-mă s-o iubesc şi mai mult pe micuţa chiliană şi stârnindu-mi gânduri altruiste: „Când o să mă însor cu Lily, toată familia ei o să stea cu noi”.

Dar prietenilor mei, şi mai ales prietenelor mele miraflorine, nu prea le mirosea a bine că Lucy şi Lily nu ne deschideau uşa casei lor. „Chiar să n-aibă nici după ce bea apă, de nu pot da măcar o petrecere?” se întrebau cu toţii. „Poate că nu de săraci, ci de calici”, încerca s-o dreagă Tico Tiravante, răsucind şi mai rău cuţitul în rană.

Băieţii din cartier au început deodată să le bârfească pe chiliene: cum se machiau şi cum se îmbrăcau, cât de puţine haine aveau – deja le cunoşteam cu toţii pe dinafară fustiţele, bluziţele şi sandalele pe care le tot asortau în toate felurile, ca să nu bată la ochi – dar eu le luam apărarea, plin de sfântă indignare; răbufnirile astea erau de invidie, invidie verde, invidie otrăvitoare, căci chilienele nu făceau niciodată fiţe, toţi băieţii stăteau la coadă ca să danseze cu ele – „păi, dacă ţi se lipesc de trup, cum o să mai facă şi fiţe”, replică Laura – sau fiindcă ori de câte ori ne întâlneam prin cartier, la joacă, la plajă sau în parcul Salazar, erau mereu în centrul atenţiei şi băieţii toţi făceau roată în jurul lor, în timp ce altele… „Fiindcă sunt nişte încrezute şi nişte neobrăzate, şi fiindcă vă dă mâna să spuneţi de faţă cu ele glume deşucheate, pe care noi nu vi le-am permite!” riposta Teresita – şi, în fine, fiindcă chilienele erau grozave, moderne, isteţe, în timp ce ele erau năzuroase, înapoiate, învechite, habotnice şi complexate. „Să le fie de bine!” răspundea Ilse în zeflemea.

Dar chiar dacă făceau pe grozavele, feţele din Barrio Alegre continuau să le invite la chefuri şi să meargă cu ele, în gaşcă, la băile din Miraflores, la slujba de prânz de duminică, la *matinée* şi în plimbările obligatorii prin parcul Salazar, de când se însera până apăreau primele stele care sunt sigur că în vara aceea licăreau pe cerul Limei din ianuarie până în martie, fără ca în vreo singură zi să le înghită norii, cum se întâmplă mereu în oraşul ăsta trei sferturi din an. O făceau fiindcă le-o ceream noi, băieţii, şi fiindcă de fapt feţele din Miraflores simţeau faţă de chiliene fascinaţia exercitată de cobră asupra păsării hipnotizate înainte de a fi înghiţită, păcătoasa asupra sfintei, diavolul asupra îngerului. Invidiau la străinele apărute din ţara aceea îndepărtată, Chile, libertatea pe care ele n-o aveau: să iasă peste tot, să se plimbe sau să danseze până noaptea târziu fără să ceară

voie să mai rămână încă puţin, fără ca tata, mama, o soră mai mare sau vreo mătuşă să tragă cu ochiul pe fereastră în timpul sindrofiei, ca să vadă cu cine şi cum dansau ori să le ducă acasă fiindcă era deja miezul nopţii, oră la care feţele decente nu dansau şi nu stăteau de vorbă cu bărbaţii pe stradă

— Asta făceau cele care se dădeau mari, poamele şi indiencele –, ci în căsuţele şi în pătuţul lor, visând îngeraşi. Le invidiau pe chiliene fiindcă erau aşa de libere; dansau dezinvolte, fără să le pese dacă li se vedeau genunchii, umerii, ţâţişoarele ori funduleţul, ca la nicio altă fată din Miraflores, şi pesemne îşi permiteau cu băieţii nişte libertăţi pe care ele nici măcar nu îndrăzneau să şi le imagineze. Dar dacă erau aşa de libere, de ce nici Lily, nici Lucy nu voiau să aibă prieten? De ce ne respingeau pe toţi cei care ne îndrăgosteam de ele? Nu numai pe mine mă refuzase Lily, ci şi pe Lalo Molfino şi pe Lucho Claux, iar Lucy îi respinsese pe Loyer, pe Pepe Cánepa şi pe tupeistul de Julio Bienvenida, primul miraflorin căruia părinţii îi dăruiseră un Volkswagen când împlinise cincisprezece ani, fără să fi terminat măcar liceul. Oare de ce nu voiau chilienele să aibă un prieten, dacă tot erau aşa de libertine?

Ăsta şi alte mistere legate de Lily şi Lucy s-au lămurit toate pe 30 martie 1950, în ultima zi din acea vară memorabilă, la aniversarea dolofanei Marirose Alvarez-Calderón. O sindrofie care avea să rămână de pomină pentru toţi cei prezenţi. Casa familiei Álvarez-Calderón, colţ cu 28 iulie şi La Paz, era cea mai frumoasă din Miraflores şi poate din întregul Perú, cu grădinile ei: copaci înalţi, flori galbene, clopoţei, tufe de trandafiri şi piscină placată cu faianţă. Aniversările Marirosei aveau întotdeauna orchestră şi o armată de chelneri care serveau toată seara prăjituri, pateuri, sandvişuri, sucuri şi tot felul de băuturi fără alcool; pentru asemenea petreceri, noi, invitaţii, ne pregăteam ca pentru ceva nemaipomenit. Totul a fost excelent până când noi toţi, fete şi băieţi, am înconjurat-o pe Marirosa şi i-am cântat, pe întuneric, *Happy Birthday*; ea a suflat şi a stins cele cincisprezece lumânările şi am făcut coadă ca să-i dăm îmbrăţişarea cuvenită.

Când le-a venit rândul lui Lily şi lui Lucy s-o îmbrăţişeze, Marirosa – o scrofuşoară fericită cu coc mare la spate, pe care rochia roz plesnea din pricina şuncilor – a sărutat chilienele pe obraji, după care a deschis brusc ochii:

— Voi sunteţi chiliene, nu-i aşa? O să v-o prezint pe mătuşa mea, Adriana. Şi ea e chiliană, tocmai a venit de la Santiago. Haideţi, veniţi!

Le-a luat de mână şi le-a dus în casă, strigând: „Mătuşă Adriana, mătuşă Adriana, am o surpriză pentru tine”.

Prin geamurile ferestrei enorme, dreptunghi ce lumina o spaţioasă sufragerie cu un şemineu stins, pereţi cu peisaje şi portrete în ulei, fotolii, canapele, covoare şi o duzină de doamne şi domni cu pahare în mână, le-am văzut apărând, peste câteva clipe, pe chiliene, alături de Marirosa şi am reuşit să zăresc, palidă şi fulgurantă, silueta unei doamne foarte înalte, foarte aranjate, foarte frumoase, cu o ţigară aprinsă, înfiptă într-un portţigaret lung,

ducându-se să-şi întâmpine tinerele compatrioate cu un zâmbet condescendent.

M-am dus să beau un suc de mango şi să fumez un Viceroy pe furiş, lângă vestiarele piscinei. Acolo am dat peste Juan Barreto, prietenul şi colegul meu de la Colegiul Champanat, care se retrăsese şi el la o ţigară în locul ăla dezolant. Pe neaşteptate, m-a întrebat:

— Te-ar deranja dacă i-aş face declaraţii lui Lily, Slăbănogule?

Ştia că nu eram prieteni, chiar dacă aşa păream, şi mai ştia – ca toată lumea de altfel, mi-a precizat – că îi făcusem de trei ori declaraţii de dragoste şi că de fiecare dată mă respinsese. I-am răspuns că m-ar fi deranjat grozav, fiindcă, deşi Lily mă respinsese, aşa se juca ea – aşa erau feţele în Chile –, dar, de fapt, eu îi plăceam, era ca şi cum am fi fost prieteni, şi-n plus în seara asta apucasem să-i fac pentru a patra şi ultima oară declaraţii şi ea era gata să mă accepte când ne-a întrerupt tortul cu cele cincisprezece lumânările ale dolofanei. Dar acum, după ce-o să termine de vorbit cu mătuşa Marirosei, o să-mi reiau declaraţia, ea o să mă accepte şi din seara asta o să-mi fie în mod oficial prietenă.

— Dacă-i aşa, o să-i fac declaraţii lui Lucy, s-a resemnat Juan Barreto. Dar necazu-i, frate, că cea care-mi place mie e Lily.

L-am încurajat să-i facă declaraţii lui Lucy şi i-am promis să-i pun o vorbă bună, ca ea să-l accepte. El cu Lucy şi eu cu Lily, o să formăm un cvartet bestial.

Discutând cu Juan Barreto lângă piscină şi văzând perechile dansând pe ringul de dans în ritmul orchestrei Fraţilor Ormeño – nu era orchestra lui Pérez Prado, dar era foarte bună, ce mai trompete! şi ce tobe! – am pipat vreo două Viceroy. Ce-o apucase pe Marirosa să le prezinte tocmai acum mătuşii ei pe Lucy şi pe Lily? Ce tot sporovăiau atât? La naiba, mi se ducea planul de râpă. Fiindcă ăsta era adevărul; când au anunţat tortul cu cele cincisprezece lumânări, eu începusem cea de-a patra – şi de-astă dată, eram sigur, norocoasă – declaraţie de dragoste către Lily, după ce convinsesem orchestra să cânte *Îmi placi*, cel mai potrivit bolero ca să le faci curte feţelor.

A trecut o veşnicie până s-au întors. Dar erau cu totul altele: Lucy, foarte palidă şi încercănată, de parcă ar fi văzut o stafie şi încerca să-şi revină din şocul produs de lumea de apoi, iar Lily, bosumflată, o moacă acră, ochii scăpărându-i, de parcă acolo, înăuntru, doamnele şi domnii aceia grozav de spilcuiţi ar fi făcut-o să se simtă tare prost. Am invitat-o imediat la dans, cânta un mambo care era specialitatea ei – *Mambo numărul 5* – şi nu-mi venea să cred ce se-ntâmpla, Lily era ameţită, pierdea ritmul, era neatentă, se încurca, se împiedica, îi aluneca şapca de marinar şi arăta ridicol. Şi nu s-a ostenit nici măcar să şi-o îndrepte. Oare ce se întâmplase?

Sunt sigur că până la terminarea dansului ştia toată lumea ce se întâmplase, căci dolofana avusese grijă să trâmbiţeze tot. Ce încântare pe clevetitoarea aia când o fi povestit, cu lux de amănunte, exagerând şi condimentând, în vreme ce-şi holba ochii, mari de curiozitate, spaimă şi

fericire! Ce bucurie bolnăvicioasă trebuie să fi simţit – ce satisfacţie, ce răzbunare! – toate feţele din cartier care le invidiau de nu mai puteau pe chilienele apărute din pământ în Miraflores, ca să revoluţioneze năravurile copiilor deveniţi adolescenţi în acea vară!

Eu am aflat ultimul ce se întâmplase, când Lily şi Lucy dispăruseră deja în chip misterios, fără a-şi lua rămas-bun nici de la Marirosa, nici de la alţii, „înghiţind amarul ruşinii", cum ar zice mătuşa Alberta: vaga rumoare cuprinsese tot ringul de dans, luând pe sus băieţii şi feţele care, uitând de orchestră, de iubiţi şi iubite, de giugiuleli, şuşoteau, repetau, se alarmau, se entuziasmau, făcând ochii mari, fierbând de indignare: „Ştii? Ai aflat? Ai auzit? Ce părere ai? îţi dai seama? îţi închipui, poţi să-ţi imaginezi?" „Nu sunt chiliene! Nu, nu erau! Poveşti! Nici chiliene şi nici nu ştiau nimic despre Chile! Au minţit! Au păcălit! Au inventat totul! Mătuşa Marirosei le-a tras un perdaf de zile mari! Ce bandite, ce ticăloase!"

Pur şi simplu erau peruane. Săracele! Bietele de ele! Mătuşa Adriana, recent sosită din Santiago trebuie să fi avut parte de surpriza vieţii ei când le-a auzit vorbind cu acel accent care pe noi ne păcălea, dar în care ea a recunoscut imediat impostura. Ce groaznic trebuie să se fi simţit chilienele când mătuşa dolofanei, intuind farsa, a început să le pună întrebări despre familia lor din Santiago – cartierul în care locuiau în Santiago, şcoala unde studiaseră la Santiago, rudele şi prietenii lor din Santiago – făcându-le pe Lucy şi pe Lily să treacă prin cele mai cumplite momente din scurta lor viaţă şi revărsându-şi toată cruzimea asupra lor, când, părăsind sufrageria, răvăşite, distruse fizic şi psihic, a exclamat în faţa rudelor, a prietenilor şi a unei Marirose stupefiate: „Care chiliene, aiurea chiliene! Feţele astea n-au pus piciorul în viaţa lor în Santiago şi sunt tot atât de chiliene cum sunt eu tibetană!"

În acea ultimă zi din vara anului 1950 – tocmai împlinisem şi eu cincisprezece ani – a început pentru mine adevărata viaţă, aceea care desparte visele, iluziile şi poveştile de cruda realitate.

N-am aflat niciodată întreaga poveste a falselor chiliene şi nimeni altcineva n-a ştiut-o în afara lor, dar am auzit tot felul de scenarii, bârfe, invenţii şi presupuse revelaţii care, alimentate de zvonistică, le-a urmărit vreme îndelungată pe chilienele mincinoase, până când au încetat să mai existe – vorba vine –, fiindcă n-au mai fost invitate niciodată nici la sindrofii, nici la jocuri, nici la ceaiuri, nici la întâlnirile din cartier. Gurile rele spuneau că, deşi feţele decente din Barrio Alegre şi Miraflores nu le mai frecventau şi priveau în altă parte dacă le întâlneau pe stradă, băieţii, tinerii, bărbaţii continuau să le caute pe furiş, aşa cum cauţi poamele – căci ce altceva erau Lily şi Lucy dacă nu două paţachine din vreun cartier ca Breña sau El Porvenir care, ca să-şi ascundă originea, se prefăcuseră a fi străine, pentru a se strecura printre oamenii decenţi din Miraflores – ca să se lase giugiulite şi să permită chestiile alea pe care doar metisele şi ştoarfele acceptă să le faci cu ele.

Pe urmă cred c-au uitat cu toţii de Lily şi Lucy, căci alte persoane şi

alte întâmplări au urmat acelei aventuri din ultima vară a copilăriei noastre. Dar eu nu. Eu nu le-am uitat şi mai ales n-am uitat-o pe Lily. Şi chiar dacă au trecut atâţia ani şi Miraflores s-a schimbat aşa de mult, cu obiceiuri cu tot, şi au dispărut bariere şi prejudecăţi, insolent etalate pe atunci, iar acum disimulate, eu am păstrat-o în minte şi câteodată mi-o reamintesc: îi aud iarăşi râsul zglobiu şi-i zăresc privirea hâtră din ochii de culoarea mierii arse şi o revăd mlădiindu-se ca o trestie în ritmul de mambo. Şi mai cred şi-acum, la atâtea veri de-atunci, că aceea a fost cea mai fabuloasă dintre toate.

II
Luptătorul de gherilă

Restaurantul México Lindo se afla pe rue des Canettes, colţ cu rue Guisarde, la o aruncătură de băţ de Piaţa Saint Sulpice, iar când rămâneam fără bani, în primul meu an parizian, mă postam de multe ori seara în faţa intrării de serviciu, aşteptând să apară Paul cu un pacheţel de tamales[7], omlete, cârnaţi sau turte de porumb, fripturi şi scoici, pe care mă grăbeam să le înfulec în mansarda mea din Hôtel du Sénat, până să apuce să se răcească. Paul începuse să lucreze la México Lindo ca ajutor de bucătar şi, la scurtă vreme, graţie priceperii lui în arta culinară, a fost promovat ajutor de chef, iar când a renunţat la tot, ca să se dedice trup şi suflet revoluţiei, ajunsese deja bucătarul-şef al localului.

Pe la începutul anilor şaizeci, Parisul trăia febra Revoluţiei Cubaneze şi se împânzise cu tineri sosiţi din cele cinci continente, care visau, ca şi Paul, să repete în ţările lor fapta eroică a lui Fidel Castro şi a bărboşilor lui, pregătindu-se pentru asta, serios ori în glumă, în conspiraţii de cafenea. Când l-am cunoscut pe Paul, la doar câteva zile după ce-am ajuns la Paris, el, pe lângă faptul că-şi câştiga existenţa la México Lindo, urma şi nişte cursuri de biologie la Sorbona, abandonate ulterior, tot de dragul revoluţiei.

Ne-am împrietenit într-o cafenea micuţă din Cartierul Latin, unde ne întâlneam noi, cei câţiva sud-americani numiţi de Sebastián Salazar Bondy *pobre gente de Paris*[8], într-un volum de povestiri. Când Paul a aflat cât de rău o duceam cu banii, mi-a propus să mă ajute cu mâncarea, căci la México Lindo aceasta prisosea. Pe la zece seara trebuia să fiu la intrarea din spate, iar el avea să-mi ofere „o masă caldă şi gratuită”, cum mai făcuse şi pentru alţi compatrioţi aflaţi la strâmtoare.

Să fi avut vreo douăzeci şi doi, cel mult douăzeci şi trei de ani şi era un butoiaş cu picioare – foarte, foarte gras – simpatic, prietenos şi limbut. Afişa mereu un zâmbet larg, care-i umfla obrajii. În Perú studiase câţiva ani Medicina şi stătuse un timp la închisoare, fiind unul dintre organizatorii faimoasei greve de la Universitatea San Marcos din 1952, din timpul dictaturii generalului Odria. Până să ajungă la Paris stătuse vreo doi ani la Madrid, unde se căsătorise cu o fată din Burgos. Tocmai i se născuse un băiat.

Locuia în Marais, care, pe vremea aceea – înainte ca André Malraux, ministrul Culturii în timpul generalului De Gaulle, să demareze marea renovare şi reabilitare a vechilor locuinţe deteriorate şi murdare din secolele al XVII-lea şi al XVIII-lea – era un cartier de meşteşugari, ebenişti, cizmari, croitori, evrei săraci şi numeroşi studenţi şi artişti insolvabili. În afara acelor scurte întâlniri de la intrarea de serviciu de la México Lindo, ne mai vedeam şi la prânz în La Petite Source, la Carrefour Odéon, pe terasă la Le Cluny ori la Saint Michel, colţ cu Saint Germain, ca să bem o cafea şi să ne povestim ce-am mai făcut. Eu mă căzneam mai ales să-mi găsesc ceva de lucru, ceea ce

nu era deloc uşor, căci diploma mea de avocat, eliberată de o universitate peruană, nu impresiona pe nimeni la Paris, şi nici faptul că mă descurcam destul de bine în engleză şi în franceză. Iar el se ocupa cu pregătirea revoluţiei care avea să facă din Perú a doua Republică Socialistă a Americii Latine. Într-o zi, când m-a întrebat pe neaşteptate dacă mă interesa să plec în Cuba, pentru instrucţie militară, i-am zis lui Paul că deşi îl simpatizam din toată inima, nu mă interesa câtuşi de puţin politica, ba chiar o detestam, iar tot ce-mi doream – „iartă-mi, frate, mediocritatea mic-burgheză" – era să-mi găsesc un loc de muncă stabil care să-mi permită să duc un trai decent la Paris. Şi i-am mai zis să nu cumva să-i treacă prin cap să-mi destăinuie ceva din ce puneau ei la cale, căci nu voiam să trăiesc cu groaza c-o să-mi scape vreo informaţie care ar fi putut să le facă vreun rău, lui şi tovarăşilor lui.

— Nu-ţi face griji. Am încredere în tine, Ricardo.

Şi avea, într-adevăr, şi încă aşa de multă că nu m-a ascultat deloc. Îmi relata tot ce făcea, chiar şi complicaţiile ivite în activităţile revoluţionare. Paul făcea parte din Mişcarea Revoluţionară de Stânga, MIR, fondată de Luis de la Puente Uceda, un dizident al APRA[9]. Guvernul cubanez acordase MIR-ului o sută de burse, pentru ca fete şi băieţi peruani să fie instruiţi pentru lupta de gherilă. Erau anii în care Pekinul se confrunta cu Mexicul, iar la vremea respectivă Cuba părea să încline spre linia maoistă, deşi ulterior, din motive practice, a sfârşit prin a se alia cu sovieticii. Din pricina embargoului strict impus de Statele Unite insulei, bursierii trebuiau să treacă prin Paris în drumul lor, iar Paul avea serios de tras ca să-i cazeze în escala lor pariziană.

Eu îi dădeam o mână de ajutor la toate treburile astea logistice, ajutându-l să rezerve camere în hoteluri mizerabile – „de arabi", zicea Paul – în care îi înghesuiam pe viitorii luptători de gherilă câte doi şi uneori câte trei, într-o cămăruţă meschină sau într-o *chambre de bonne* a vreunui latinoamerican ori francez dispus să-şi aducă mica sa contribuţie la cauza revoluţiei mondiale. În mansarda mea din Hotel du Senat, de pe rue Saint Sulpice, am găzduit şi eu uneori câţiva bursieri, ferindu-mă de Madame Auclair, administratoarea imobilului.

Era o faună tare pestriţă. Mulţi erau studenţi la Litere, Drept, Economie, Ştiinţe sau Pedagogie la Universitatea San Marcos, care militaseră în cadrul Tineretului Comunist sau în alte organizaţie de stânga, iar pe lângă cei din Lima, veneau tineri din provincie şi chiar câţiva ţărani, indieni din Puno, Cuzco şi Ayacucho, ameţiţi să aterizeze din satele şi comunităţile lor andine, unde fuseseră recrutaţi Dumnezeu ştie cum, taman la Paris. Priveau totul năuciţi. Din puţinele cuvinte pe care le schimbam cu ei pe drumul de la Orly la hotel, îmi lăsau adesea impresia că nu le era foarte clar ce fel de bursă primiseră şi nu pricepeau nici ce fel de instrucţie vor face. Nu toţi primiseră bursa în Perú. Unii au primit-o la Paris, fiind selectaţi din mulţimea de peruani – studenţi, artişti, aventurieri, boemi – care se învârtea prin Cartierul Latin. Dintre ei cel mai original s-a dovedit a fi prietenul meu, Alfonso Spiritistul, trimis în Franţa de o sectă teozofică din Lima ca să urmeze cursuri de

parapsihologie şi teozofie, dar pe care elocvenţa lui Paul l-a atras în lumea revoluţiei, învingând spiritele. Era un băiat palid şi timid, care de-abia deschidea gura, şi era în el ceva cadaveric şi absent, de spirit precoce. În discuţiile noastre de la prânz, în Le Cluny sau în La Petite Source, îi dădeam de înţeles lui Paul că mulţi dintre bursierii aceia pe care MIR îi trimitea în Cuba şi uneori în Coreea de Nord sau în China Populară profitau de ocazie ca să călătorească şi că niciodată n-o să urce în Anzi şi n-o să se afunde în Amazonia cu o puşcă pe umăr şi un rucsac în spinare.

— Totul e calculat, bătrâne, îmi răspundea Paul, pozând în maestru care are de partea lui legile istoriei. Dacă jumătate din ei îşi fac treaba, Revoluţia e câştigată.

Fireşte, MIR acţiona puţin cam în pripă, dar oare îşi putea permite luxul să se lase pe tânjală? Istoria, după ce avansase atâţia ani în pas de melc, a devenit brusc, graţie Cubei, un bolid. Trebuia acţionat, iar asta nu se putea face decât prin învăţare, prin poticneli şi ridicări repetate. Nu erau vremuri în care tinerii luptători de gherilă să fie recrutaţi după examene, probe fizice şi teste psihologice. Important era să se profite de cele o sută de burse, altfel Cuba le-ar fi oferit altor grupuri – Partidul Comunist, Frontul Eliberării, troţkiştii – care luptau să dea ele tonul revoluţiei peruane.

Majoritatea bursierilor pe care i-am luat de la Orly ca să-i duc la micile hoteluri şi pensiuni unde urmau să stea în timpul escalei din Paris erau bărbaţi foarte tineri, unii dintre ei chiar adolescenţi. Dar într-o zi am descoperit că printre ei erau şi femei.

— Ia-le şi du-le la hotelul ăsta de pe rue Gay-Lussac, m-a rugat Paul. Tovarăşa Ana, tovarăşa Arlette şi tovarăşa Eufrasia. Poartă-te frumos cu ele.

O regulă pe care bursierii o învăţau bine era să nu-şi deconspire adevăratele nume. Chiar şi între ei îşi foloseau doar poreclele sau numele de luptă. De cum au apărut cele trei fete, am avut impresia că pe tovarăşa Arlette o mai văzusem undeva.

Tovarăşa Ana era o fată vânjoasă, cu gesturi energice, ceva mai mare decât celelalte, şi din cele spuse în dimineaţa aceea şi în alte două sau trei ocazii cât am văzut-o, mi-am dat seama că fusese şefa sindicatului învăţătoarelor. Tovarăşa Eufrasia, o indiancă cu oase delicate, părea de vreo cincisprezece ani. Era moartă de oboseală, fiindcă pe toată durata zborului nu lipise geană de geană şi vomase de vreo două ori din cauza turbulenţelor. Tovarăşa Arlette avea o siluetă graţioasă, talie subţirică, ten palid şi, chiar dacă se îmbrăca foarte simplu, ca şi celelalte – fuste şi pulovere obişnuite, bluze de percal şi pantofi grosolani, fără toc şi cu barete, cum se vând la piaţă –, degaja un aer cât se poate de feminin, din felul în care mergea şi se mlădia şi mai ales după cum îşi ţuguia buzele groase când punea întrebări despre străzile pe care înainta taxiul. În ochii ei întunecaţi şi expresivi licărea ceva avid când privea bulevardele cu copaci, clădirile simetrice şi mulţimea de tineri de ambele sexe cu serviete, cărţi şi caiete care umpleau străzile şi acele *bistrots* din jurul Sorbonei, în timp ce ne apropiam de micul lor hotel de pe

rue Gay-Lussac. Au primit o cameră fără baie şi fără ferestre, cu două paturi pe care trebuiau să le împartă toate trei. La plecare le-am repetat instrucţiunile lui Paul: să nu se mişte de-acolo până nu apare el la un moment dat, în după-amiaza aceea, ca să le spună ce au de făcut la Paris.

Eram în uşa hotelului, aprinzându-mi o ţigară înainte de plecare, când cineva m-a bătut pe umăr:

— Cămăruţa aia este claustrofobică, mi-a zâmbit tovarăşa Arlette. Şi ce naiba, doar n-ajunge omul în fiecare zi la Paris!

Şi atunci am recunoscut-o. Se schimbase mult, fireşte, mai ales în felul de a vorbi, dar degaja încă şiretenia aceea de care-mi aminteam foarte bine: ceva îndrăzneţ, spontan şi provocator care transpărea în atitudinea ei sfidătoare, în pieptul şi faţa obraznică, cu piciorul uşor rămas în urmă, cu fundul bombat şi o privire zeflemitoare derutând interlocutorul, care nu ştia dacă vorbea serios sau în glumă. Era scundă, cu mâini şi picioare mici, iar părul, negru acum, nu blond, strâns într-o panglică, îi ajungea până la umeri. Şi acea miere arsă din pupilele ei.

Avertizând-o că ceea ce urma să facem era cu desăvârşire interzis şi tovarăşul Jean (Paul) o să ne muştruluiască din cauza asta, am dat cu ea o raită pe la Panteon, Sorbona, Odéon, Grădina Luxemburg şi-n fine – o risipă, la banii mei! – am mâncat în L'Acropole, un mic restaurant grecesc pe rue de l'Ancienne Comédie. În cele trei ore cât am stat de vorbă, mi-a povestit, încălcând regulile secretomaniei revoluţionare, că studiase Literele şi Dreptul la Universitatea Catolică, că milita de ani de zile, făcând parte din Tineretul Comunist aflat în clandestinitate şi că, asemeni altor tovarăşi, trecuse la MIR fiindcă era o mişcare revoluţionară adevărată, nu un partid sclerozat şi anacronic pentru vremurile în care trăiam. Îmi spunea toate astea oarecum mecanic, fără prea multă convingere. Eu i-am vorbit despre alergătura mea în căutarea unui serviciu care să-mi permită să rămân la Paris şi i-am spus că acum îmi pusesem toate speranţele într-un concurs pentru traducători de spaniolă, care era organizat de UNESCO şi se desfăşura a doua zi.

— Împreunează-ţi degetele şi bate aşa de trei ori în masă, ca să-l iei, mi-a zis tovarăşa Arlette, foarte serioasă, privindu-mă fix.

Se împăcau oare asemenea superstiţii cu doctrina ştiinţifică a marxism-leninismului? am provocat-o eu.

— Orice e bun, ca să obţii ce vrei, mi-a ripostat ea imediat, foarte hotărâtă. Dar imediat apoi a zâmbit, ridicând din umeri. O să fac şi nişte mătănii ca să treci examenul, chiar dacă nu sunt credincioasă. O să mă reclami la partid, că sunt superstiţioasă? Nu cred. Ai aşa o faţă de om cumsecade…

A râs scurt şi, râzând, a făcut în obraji aceleaşi gropiţe ca atunci când era mică. Am condus-o înapoi la hotel. Dacă era de acord, aveam să-i cer voie tovarăşului Jean s-o scot în oraş ca să cunoască şi alte locuri din Paris înainte de a-şi continua călătoria revoluţionară. „Grozav", a zis, întinzându-mi o mână moale, care a zăbovit un timp într-a mea. Era foarte frumoasă şi foarte cochetă luptătoarea de gherilă.

În dimineaţa următoare am dat examen pentru un post de traducător la UNESCO, împreună cu alţi douăzeci de candidaţi. Ni s-a dat să traducem şase texte din engleză şi din franceză, destul de uşoare. Am şovăit la expresia *art roman*, pe care am tradus-o iniţial „artă romană”, dar ulterior, când am revăzut textul, am înţeles că era vorba despre „artă romanică”. La prânz m-am dus cu Paul la La Petite Source să mâncăm cârnaţi cu cartofi prăjiţi şi, fără nicio introducere, i-am cerut voie să ies cu tovarăşa Arlette cât timp se afla la Paris. Mi-a aruncat o privire pişicheră şi s-a prefăcut că-mi ţine o predică:

— E categoric interzis să le-o tragi tovarăşelor. În timpul revoluţiei, în Cuba şi în China Populară, o tăvăleală cu o luptătoare de gherilă te putea pune la zid. De ce vrei să ieşi cu ea? Îţi place fata?

— Cred că da, i-am mărturisit, oarecum ruşinat. Dar dacă asta ţi-ar putea crea neplăceri…

— Ţi-ai putea înfrâna dorinţa?! a râs Paul. Nu fi ipocrit, Ricardo! Ieşi cu ea, fără ca eu să fiu la curent. Dar pe urmă îmi povesteşti totul. Şi mai ales foloseşte prezervativ.

Chiar în seara aceea m-am dus la micul ei hotel de pe rue Gay-Lussac şi am ieşit cu tovarăşa Arlette să mâncăm *steak frites* în La Petite Hostellerie, pe rue de l’Harpe. Apoi ne-am continuat periplul într-o mică *boîte de nuit*[10], L’Escale, pe rue Monsieur le Prince, unde Carmencita, spanioloaica îmbrăcată toată în negru, în stil Juliette Greco, cânta în acele zile acompaniindu-se la chitară, sau mai bine zis interpreta vechi poezii şi cântece republicane din perioada războiului civil. Am băut câteva pahare de rom cu Coca-Cola, o băutură căreia începuse să i se spună Cuba Libre. Localul era mic, întunecos, cald, plin de fum, aproape gol deocamdată; cântecele erau epice sau melancolice şi, până să terminăm de băut, după ce i-am spus că-mi mersese bine la examen datorită vrăjitoriilor şi mătăniilor ei, i-am luat mâna şi, împreunându-i degetele cu ale mele, am întrebat-o dacă-şi dăduse seama că eram îndrăgostit de ea de zece ani.

— A izbucnit în râs.

— Îndrăgostit fără să mă cunoşti? Vrei să spui că de zece ani aşteptai ca într-o bună zi să apară în viaţa ta o fată ca mine?

— Ne cunoaştem foarte bine, doar că tu nu-ţi mai aminteşti, i-am răspuns fără grabă, urmărindu-i reacţia. Pe vremea aceea te numeai Lily şi te dădeai drept chiliană.

Am crezut că surpriza o s-o facă să-şi retragă mâna sau s-o strângă crispată, într-o mişcare nervoasă, dar n-a fost nimic din toate astea. Mâna ei a rămas liniştită într-a mea, fără să se mişte câtuşi de puţin.

— Ce spui? a şoptit. S-a aplecat în penumbră şi faţa i s-a apropiat atât de mult de-a mea încât i-am simţit răsuflarea. Ochişorii ei mă scrutau, încercând să mă ghicească.

— Mai ştii şi-acum să imiţi la fel de bine vorba cântată a chilienelor? am întrebat-o, în timp ce-i sărutam mâna. Nu-mi spune că nu ştii despre ce vorbesc. Nu-ţi mai aminteşti nici că ţi-am făcut de trei ori declaraţii de

dragoste şi de fiecare dată mi-ai dat papucii?

— Ricardo, Ricardito, Richard Somocurcio! a exclamat veselă, şi de data aceasta i-am simţit mâna strângând-o pe a mea. Slăbănogul! Mucosul ăla aşa de spilcuit că părea să fi fost în ajun la sfânta împărtăşanie. Ha, ha! Tu erai! Vai, ce amuzant! încă de pe vremea aia aveai mutră de bigot!

Totuşi, o clipă mai târziu, când am întrebat-o cum şi ce le venise, ei şi surorii ei Lucy să se dea drept chiliene când se mutaseră în strada Esperanza din Miraflores, a negat vehement c-ar şti despre ce vorbeam. De unde şi până unde inventasem eu aşa ceva? Vorbeam despre alte persoane. Ea nu se numise niciodată Lily, n-avea nicio soră şi nu locuise niciodată în cartierul ăla de filfizoni. Asta avea să fie de-acum înainte atitudinea ei: să nege povestea cu chilienele, deşi câteodată – ca în seara aceea din L'Escale, când mi-a zis că a recunoscut în mine mucosul cam prostuţ din urmă cu zece ani – ceva-ceva tot era: o imagine, o aluzie, care trăda falsa chiliană din adolescenţa noastră.

Am rămas în L'Escale până târziu în noapte şi mi-a dat voie s-o sărut şi s-o mângâi, dar fără să-mi răspundă la avansuri. Nu-mi îndepărta buzele când i le căutam, dar nu făcea nici cel mai mic gest de răspuns, se lăsa sărutată cu indiferenţă şi, fireşte, niciodată nu deschidea gura ca eu să-i pot sorbi saliva. Şi trupu-i părea un sloi de gheaţă când mâinile mele îi mângâiau talia, umerii şi se opreau pe sânii tari cu sfârcurile ridicate. A rămas liniştită, pasivă, resemnată în faţa acelor efuziuni, ca o regină în faţa omagiilor unui vasal, până ce, în fine, observând direcţia îndrăzneaţă a mâinilor mele, m-a îndepărtat.

— Asta e cea de-a patra mea declaraţie de dragoste, chiliano, i-am zis în uşa hotelului din rue Gay-Lussac. Răspunsul e da, până la urmă?

— O să mai vedem, m-a sărutat în fugă, îndepărtându-se. Nu-ţi pierde nădejdea, băiete bun.

Tovarăşa Arlette şi cu mine am avut un fel de lună de miere în cele zece zile care au urmat acestei întâlniri. Ne-am întâlnit în fiecare zi şi-am cheltuit toţi banii care-mi mai rămăseseră din ce-mi trimitea mătuşa Alberta. Am dus-o la Luvru, la Jeu de Paume, la Muzeul Rodin şi la casele lui Balzac şi Victor Hugo, la Cinemateca de pe rue d'Ulm, la Teatrul Naţional Popular, la un spectacol montat de Jean Vilar (am văzut *Platonov* de Cehov, în care Vilar însuşi era protagonistul), iar duminică am luat trenul spre Versailles, unde, după ce-am vizitat palatul, am făcut o lungă plimbare prin pădure şi ne-a prins ploaia, făcându-ne ciuciulete. În acele zile, oricine ne vedea ne putea lua drept amanţi, căci ne ţineam tot timpul de mână, iar eu o sărutam şi o mângâiam cu orice pretext. Ea se lăsa mângâiată, uneori amuzată, alteori indiferentă, dar întotdeauna punea capăt efuziunilor mele, strâmbându-se nerăbdătoare: „Şi-acum gata, Ricardito!" Rareori lua ea iniţiativa, aranjându-mi sau ciufulindu-mi vreo şuviţă de păr ori trecându-mi un deget pe la nas sau pe la gură, netezindu-le parcă, o mângâiere semănând cu aceea a unei stăpâne afectuoase cu canişul ei.

Din acea intimitate de zece zile, am rămas cu o certitudine: pe

tovarăşa Arlette politica în general şi revoluţia în particular n-o interesau câtuşi de puţin. Faptul că militase la Tineretul Comunist şi apoi la MIR, ca şi studiile ei la Universitatea Catolică erau probabil o gogoriţă. Nu numai că nu vorbea niciodată despre politică sau universitate, dar când eu le aduceam în discuţie, nu ştia ce să spună, ignora lucrurile cele mai elementare şi avea grijă să schimbe repede vorba. Era clar că se folosise de bursa de combatantă ca să iasă din Perú şi să călătorească prin toată lumea, altminteri n-ar fi putut să plece niciodată, fiind de origine foarte umilă; asta se vedea imediat. Dar n-am îndrăznit s-o întreb nimic, ca să n-o pun în încurcătură şi s-o oblig să-mi toarne alte gogoşi.

În cea de-a opta zi din pudica noastră lună de miere a acceptat deodată să-şi petreacă noaptea cu mine în Hôtel du Sénat. Îi cerusem asta – o rugasem – degeaba în toate celelalte zile. De astă dată a luat ea iniţiativa:

— Azi te însoţesc, dacă vrei, mi-a zis seara, în timp ce mâneam sandvişuri în baghete, cu brânză *gruyère* (deja nu mai aveam bani de restaurant) într-un *bistrot* pe rue de Tournon. Inima a început să-mi galopeze, de parcă aş fi alergat la maraton.

După parlamentări penibile cu paznicul de la Hotel du Sénat, „*Pas de visites nocturnes à l'hôtel, monsieur!*”**[11]**, care au lăsat-o rece pe tovarăşa Arlette, am urcat în fine cele cinci etaje fără ascensor până la mansarda mea. S-a lăsat sărutată, mângâiată, dezbrăcată, păstrând mereu acea ciudată atitudine absentă, fără să pot reduce distanţa invizibilă pe care o păstra în faţa sărutărilor, îmbrăţişărilor şi afecţiunii mele, chiar dacă-mi ceda trupul. M-am înfiorat văzând-o goală pe patul din colţul camerei cu tavan înclinat, unde abia răzbătea lumina unicului bec. Era foarte slabă, avea picioare bine făcute şi o talie atât de subţire că aveam impresia că i-o pot cuprinde cu mâinile. Sub pata de puf ce-i acoperea pubisul, pielea era mai transparentă decât pe restul trupului. Piele măslinie, cu reminiscenţe orientale, fină şi răcoroasă. S-a lăsat sărutată alene, din cap până în picioare, pasivă ca de obicei, şi a ascultat, aşa cum asculţi ploaia, poemul *Material nupţial* de Neruda, pe care i l-am recitat la ureche, şi şoaptele de iubire pe care i le strecuram cu respiraţia tăiată: era cea mai fericită noapte din viaţa mea, niciodată nu mai dorisem pe cineva aşa cum o doream pe ea, o s-o iubesc întotdeauna.

— Să ne băgăm sub cuvertură; e foarte frig, m-a întrerupt, coborându-mă cu picioarele pe pământ. Cum de nu îngheţi aici?

Era cât pe ce s-o întreb dacă nu cumva trebuia să mă protejez, dar n-am făcut-o, supărat de atitudinea ei aşa de dezinvoltă, de parcă ar fi fost grozav de experimentată în treaba asta şi mai degrabă eu aş fi fost începătorul. Am făcut greu dragoste. Ea se abandona fără cea mai mică problemă, dar era foarte strâmtă şi de câte ori încercam s-o pătrund, se contracta, strâmbându-se de durere: „Mai încet, mai încet”. În cele din urmă am iubit-o şi am fost fericit iubind-o. Era adevărat că nimic nu mă făcea mai fericit decât să fiu acolo, cu ea, era adevărat că în rarele şi trecătoarele mele aventuri nu simţisem nicicând acel amestec de tandreţe şi dorinţă pe care mi-l inspira ea, dar mă îndoiesc că

tovarăşa Arlette simţea la fel. Mai degrabă mi-a lăsat impresia că făcea totul fără să-i pese, de fapt, deloc.

Când am deschis ochii a doua zi dimineaţă, am văzut-o gata aranjată şi îmbrăcată, la capătul patului, privindu-mă profund neliniştită:

— Chiar eşti îndrăgostit de mine? a întrebat.

Am confirmat de mai multe ori şi am întins mâna după mâna ei, dar ea nu mi-a dat-o.

— Vrei să rămân cu tine aici, la Paris? a întrebat pe tonul cu care mi-ar fi putut propune să mergem să vedem unul din filmele noului val – Godard, Truffaut sau Louis Malle – care erau în mare vogă.

Am confirmat iar, derutat de-a dreptul. Însemna oare că şi micuţa chiliană se îndrăgostise de mine?

— Nu că te-aş iubi, de ce să te mint, a răspuns rece. Dar nu vreau să merg în Cuba şi cu atât mai puţin să mă întorc în Perú. Aş vrea să rămân la Paris. Tu poţi să mă ajuţi să scap de angajamentul faţă de MIR. Vorbeşte cu tovarăşul Jean şi, dacă-mi dă drumul, o să vin să trăiesc cu tine.

A şovăit o clipă şi, oftând, a făcut o concesie:

— Poate sfârşesc prin a mă îndrăgosti de tine.

A doua zi am vorbit cu grăsanul Paul când ne-am întâlnit la prânz, de-astă dată la Cluny, în faţa a două *croque-monsieur*[12] şi a două espresso. A fost categoric:

— Nu-i pot da drumul, doar conducerea MIR ar putea s-o facă. Dar chiar şi-aşa, simpla propunere mi-ar crea o problemă cât casa. Să meargă în Cuba, să urmeze cursul. Să demonstreze că nici fizic, nici psihic, nu-i făcută pentru lupta armată. Şi-atunci le-aş putea sugera celor din conducere s-o lase aici, ca să mă ajute. Spune-i-o şi, mai ales, roag-o să nu mai comenteze nimic cu nimeni. Cel care ar încurca-o aş fi eu, bătrâne.

Cu durere în suflet m-am dus să-i transmit tovarăşei Arlette răspunsul lui Paul. Şi, mai rău, am încurajat-o să-i urmeze sfatul. Despărţirea mă mâhnea mai mult pe mine decât pe ea. Dar nu-i puteam face pocinogul lui Paul şi nici ea nu se putea certa cu MIR, asta i-ar fi putut crea probleme în viitor. Cursul dura doar câteva luni. Să arate din prima clipă o totală inadaptare la viaţa de gherilă, simulând inclusiv leşinuri. Şi în timpul ăsta eu o să găsesc de lucru, aici la Paris, o să iau un mic apartament, o s-o aştept…

— Da, da, ştiu, o să plângi, o să-mi duci dorul şi o să te gândeşti la mine zi şi noapte, m-a întrerupt cu un gest nerăbdător, cu privirea severă şi vocea tăioasă. Bine, văd că nu se poate altfel. Ne revedem în trei luni, Ricardito.

— Dar de ce îţi iei rămas-bun de-acum?

— Nu ţi-a spus tovarăşul Jean? Plec în Cuba în zori, prin Praga. Poţi deja să-ncepi să verşi lacrimile de despărţire.

A plecat, într-adevăr, a doua zi şi n-am putut s-o conduc la aeroport, fiindcă nu m-a lăsat Paul. La următoarea noastră întâlnire, grăsanul m-a demoralizat definitiv, spunându-mi că nu-i puteam scrie tovarăşei Arlette şi

nici nu puteam primi scrisori de la ea, pentru că din motive de securitate bursierii trebuiau să întrerupă orice fel de comunicare pe durata instrucţiei. Paul nici măcar nu era sigur că la terminarea cursului tovarăşa Arlette o să treacă prin Paris, în drumul ei spre Lima.

Zile în şir am fost năuc, reproşându-mi mereu că n-am avut curajul să-i cer tovarăşei Arlette să rămână cu mine la Paris în ciuda interdicţiei lui Paul, în loc s-o îndemn să continue aventura aceea care Dumnezeu ştie cum se va termina. Asta până într-o dimineaţă când, coborând din mansardă să iau micul dejun în Café de Marie, în Place Saint Sulpice, Madame Auclair mi-a înmânat un plic cu ştampila UNESCO. Reuşisem la examen şi şeful translatorilor mă chema la el în birou. Era un spaniol cărunt şi elegant, numit Charnés. A fost foarte amabil. A râs din toată inima când m-a întrebat despre „planurile mele de viitor”, şi eu i-am răspuns: „Să mor de bătrâneţe la Paris”. Încă nu exista niciun loc liber pentru un post permanent, dar mă putea angaja „temporar” pe durata Adunării Generale şi când era mult de lucru în instituţie, ceea ce se întâmpla destul de des. Din acea clipă am avut certitudinea că visul meu de-o viaţă – adică de când mă ştiu –, să-mi petrec restul zilelor în acest oraş, începea să devină realitate.

Viaţa mi s-a schimbat radical din ziua aceea. Am început să-mi tai părul de două ori pe lună, să-mi pun sacou şi cravată în fiecare dimineaţă. Luam metroul din Saint Germain sau de la Odéon până la staţia Ségur, cea mai apropiată de UNESCO, şi rămâneam acolo de la nouă şi jumătate la unu, şi de la două şi jumătate la şase după-amiază, într-o cabină mică, traducând în spaniolă documente, de regulă dificile, despre mutarea templelor Abu Simbel pe Nil sau despre păstrarea urmelor scrierii cuneiforme, descoperite în peşteri din deşertul Sahara, în Mali.

Şi, ciudat lucru, odată cu viaţa mea a început să se schimbe şi viaţa lui Paul. Era în continuare prietenul meu cel mai bun, dar am început să ne vedem din ce în ce mai rar, din pricina noilor mele obligaţii birocratice şi fiindcă el a început să cutreiere lumea, reprezentând MIR la congrese şi reuniuni pentru pace, pentru eliberarea ţărilor din Lumea a Treia, pentru lupta împotriva înarmării nucleare, împotriva colonialismului, a imperialismului şi pentru alte mii de cauze progresiste. Paul era uneori buimac, parcă trăia un vis când îmi povestea – mă suna ori de câte ori ajungea la Paris şi mâneam sau beam o cafea, de două sau trei ori pe săptămână, cât rămânea în oraş – că tocmai revenise din Pekin, de la Cairo, Havana, Phenian sau Hanoi, unde trebuise să vorbească despre perspectivele revoluţiei în America Latină în faţa a o mie cinci sute de delegaţi reprezentând cincizeci de organizaţii revoluţionare din treizeci de ţări, în numele unei revoluţii peruane care nici măcar nu începuse.

Dacă nu l-aş fi cunoscut aşa de bine şi n-aş fi ştiut că emană integritate prin toţi porii, aş fi crezut de multe ori că exagera, ca să mă impresioneze. Cum era posibil ca acest sud-american din Paris, care cu numai câteva luni în urmă îşi câştiga pâinea ca ajutor de bucătar la México Lindo, să

fie acum un personaj de vază al revoluţiei, că zbura peste ocean şi se întâlnea cu liderii din China, Cuba, Vietnam, Egipt, Coreea de Nord, Libia şi Indonezia? Şi totuşi era adevărat. Prin surprinzătoarele şi straniile încrengături de relaţii, interese şi confuzii care alcătuiesc o revoluţie, Paul devenise un personaj internaţional. Convingerea mi-a fost confirmată în acele zile din 1962, când a avut loc un mic scandal de presă din cauza unei tentative de asasinare a liderului revoluţionar marocan Ben Barka, poreclit Dinamul, care peste trei ani, în octombrie 1965, avea să fie sechestrat, dispărând pentru totdeauna la ieşirea din Chez Lipp, un restaurant din Saint Germain-des-Prés. Paul a venit la prânz la UNESCO şi ne-am dus la bufet să mâncăm un sandviş. Era palid, încercănat şi avea vocea schimbată: o tulburare neobişnuită la el. Ben Barka prezida Congresul Internaţional al Forţelor Revoluţionare, iar Paul făcea parte şi el din colectivul de conducere. Fuseseră văzuţi de multe ori laolaltă şi călătoriseră împreună în ultimele săptămâni. Tentativa de asasinare a lui Ben Barka putea fi doar mâna CIA-ului, iar MIR se simţea acum ameninţată la Paris. Puteam oare, până la noi dispoziţii, să păstrez pentru câteva zile două valize în mansarda mea?

— Nu ţi-aş cere un asemenea lucru dacă aş avea de ales. Dacă nu vrei, nu-i nicio problemă, Ricardo.

O făceam dacă îmi spunea ce conţineau valizele.

— Într-una sunt hârtii. Dinamită pură: planuri, adrese, planul acţiunilor din Perú. În cealaltă sunt dolari.

— Câţi?

— Cincizeci de mii.

Am stat o clipă pe gânduri.

— Şi dacă dau valizele astea la CIA, or să-mi lase cei cincizeci de mii?

— Gândeşte-te că dacă triumfă revoluţia, te-am putea numi ambasador la UNESCO, mi-a ţinut isonul Paul.

Am mai glumit o vreme şi când s-a înnoptat mi-a adus cele două valize pe care le-am ascuns sub pat. Am stat o săptămână în tensiune, gândindu-mă că dacă i se năzărea vreunui hoţ să fure banii ăştia, MIR n-ar fi înghiţit niciodată gogoriţa cu furtul şi aş fi devenit o ţintă a revoluţiei. A şasea zi, Paul a venit cu trei necunoscuţi să-şi ia oaspeţii incomozi.

De câte ori ne vedeam, îl întrebam despre tovarăşa Arlette, iar el n-a încercat niciodată să mă înşele, dându-mi veşti false. Îi părea nespus de rău, dar nu putuse afla nimic. Cubanezii erau foarte stricţi în chestiuni de securitate şi erau extrem de rezervaţi în privinţa locaţiei. Singurul lucru sigur era că nu trecuse încă prin Paris, căci el avea lista cu toţi bursierii care se întorceau în Perú.

— Când o să vină, o să fii primul care află. Ţi-a sucit rău capul fata asta, nu-i aşa? Dar de ce, frate, că nici măcar nu-i o frumuseţe?

— Nu ştiu de ce, Paul. Dar adevărul e că mi l-a sucit de nu se poate, asta aşa e.

Cu noul stil de viaţă al lui Paul, peruanii din Paris au început să-l bârfească. Scriitori care nu scriau, pictori care nu pictau, muzicieni care nici nu cântau, nici nu compuneau şi revoluţionari de cafenea care-şi vărsau năduful frustrării, invidiei şi plictiselii ziceau că Paul se „senzualizase", transformându-se într-un „birocrat al revoluţiei". Ce făcea el la Paris?! De ce nu era acolo, cu băieţii ăia pe care-i trimitea la instrucţie militară şi pe care-i introducea apoi pe furiş în Perú, ca să demareze acţiunile de gherilă în Anzi? Eu îi luam apărarea, în discuţii aprinse. Cert e că, în pofida noului său statut, Paul continua să trăiască foarte modest. Până nu demult, soţia lui lucrase ca menajeră, pentru a mai aduce un ban în casă. Acum MIR, profitând de paşaportul ei spaniol, o folosea pe post de curier şi o trimitea des în Perú, să însoţească bursierii care se întorceau sau să ducă bani şi instrucţiuni. Paul era foarte îngrijorat de aceste drumuri. Pe de altă parte, din ce-mi povestea el, eu ştiam că viaţa asta, impusă în continuare de împrejurări şi de şeful lui, Luis de la Puente Uceda, îl irita din ce în ce mai mult. Era nerăbdător să se întoarcă în Perú, unde aveau să înceapă în curând operaţiunile. El voia să ajute la pregătirea lor, la faţa locului. Dar conducerea MIR nu-l lăsa, şi asta îl scotea din minţi. „Asta fiindcă ştiu limbi străine, fir-ar să fie!", protesta, făcând haz de necaz.

În lunile şi anii aceia parizieni, i-am cunoscut prin Paul pe principalii şefi ai MIR, începând cu liderul şi fondatorul ei, Luis de la Puente Uceda, şi sfârşind cu Guillermo Lobatón. Liderul MIR era un avocat din Trujillo, născut în 1926, dizident al Partidului Aprist, slab şi cu ochelari, cu tenul alb, iar părul, deschis la culoare, îl purta întotdeauna lins şi dat pe spate, ca un actor argentinian. În cele două, trei rânduri când l-am întâlnit, era îmbrăcat foarte sobru, cu cravată şi jachetă de piele maro. Vorbea domol, ca un avocat în exerciţiul funcţiunii, dând indicaţii în spiritul legii şi folosind un vocabular elaborat, de pledoarie juridică. L-am văzut mereu înconjurat de doi sau trei tipi vânjoşi, care pesemne erau gărzile lui de corp, nişte bărbaţi care-l priveau cu veneraţie şi care nu ziceau niciodată nimic. În tot ce spunea era ceva aşa de cerebral, aşa de abstract, că-mi era greu să mi-l închipui ca luptător, cu o mitralieră pe umăr, căţărându-se şi coborând stâncile andine. Şi cu toate acestea fusese adesea arestat, exilat în Mexic şi trăise în clandestinitate. Dar lăsa mai degrabă impresia că se născuse pentru a străluci într-un for, în parlament, la tribune sau la dezbaterile politice, adică tocmai în locurile pe care el şi tovarăşii lui le dispreţuiau, considerându-le subterfugii ale democraţiei burgheze.

Guillermo Lobatón era altceva. Dintre numeroşii revoluţionari cunoscuţi la Paris prin Paul, niciunul nu mi s-a părut aşa de inteligent, de cult şi de hotărât ca el. Era încă foarte tânăr, abia trecuse de treizeci de ani, dar avea deja un trecut bogat, de om de acţiune. Fusese liderul marii greve de la Universitatea San Marcos din 1952 împotriva dictaturii generalului Odria (de atunci era prieten cu Paul), fiind închis, trimis la Fronton**[13]** şi torturat. Astfel se sfârşiseră studiile lui de filosofie, unde, se spunea la San Marcos,

concura cu Li Carrillo, viitor discipol al lui Heidegger, fiind cel mai strălucitor student al Facultăţii de Litere şi Filosofie. În 1954 a fost expulzat din ţară de guvernul militar şi după multe peripeţii a reuşit să ajungă la Paris, unde, în timp ce-şi câştiga existenţa muncind din greu, şi-a reluat studiile de filosofie la Sorbona. Partidul Comunist i-a obţinut apoi o bursă în Germania de Est, la Leipzig, unde şi-a continuat studiile şi a urmat o şcoală de cadre a Partidului. Acolo l-a prins revoluţia cubaneză. Cele întâmplate în Cuba l-au făcut să judece foarte critic strategiile partidelor comuniste latinoamericano şi spiritul dogmatic al stalinismului. Înainte de a-l cunoaşte personal, îi citisem o lucrare care circulase la Paris în exemplare multiplicate, în care acuza respectivele partide că se îndepărtaseră de mase, supunându-se dictatelor de la Moscova, uitând că, aşa cum scrisese Che Guevara, „prima datorie a unui revoluţionar era aceea de a face revoluţia”. În acea lucrare, în care exalta exemplul lui Fidel Castro şi al tovarăşilor săi ca modele revoluţionare, exista şi un citat din Troţki. Din pricina acelui citat a compărut în faţa unui tribunal disciplinar din Leipzig şi a fost expulzat într-un mod degradant din Germania de Est şi din Partidul Comunist peruan. Aşa ajunsese la Paris, unde se căsătorise cu o franţuzoaică, Jaqueline, revoluţionară şi ea. La Paris l-a întâlnit pe Paul, vechiul său prieten de la San Marcos, şi s-a înscris în MIR. Fusese instruit pentru lupta de gherilă în Cuba şi număra orele până la întoarcerea în Perú şi trecerea la acţiune. În zilele când fusese invadată Cuba în Golful Porcilor, l-am văzut de nenumărate ori asistând la toate manifestările de solidaritate cu Cuba şi luând cuvântul de vreo două ori, într-o franceză fluentă, cu o elocvenţă irezistibilă.

Era un băiat slab şi înalt, cu tenul măsliniu şi un zâmbet care-i scotea la iveală dantura minunată. Putea discuta ore întregi, abordând cu deosebită vervă intelectuală diverse teme politice şi fiind în stare să poarte discuţii captivante şi despre literatură, artă sau sport, mai ales despre fotbal şi isprăvile echipei sale favorite, Alianza Lima. Exista ceva în felul lui de a fi care atrăgea: entuziasmul, idealismul, generozitatea şi un dezvoltat simţ ai dreptăţii care-i călăuzeau viaţa, ceva ce n-am mai remarcat – mai ales într-un mod atât de autentic – la niciunul dintre revoluţionarii care treceau prin Paris în anii şaizeci. Faptul c-a acceptat să fie doar un simplu militant MIR, când nu exista nimeni altcineva cu talentul şi carisma lui, vorbea de la sine despre puritatea vocaţiei lui revoluţionare. În cele trei sau patru rânduri cât am discutat cu el, m-am convins, în ciuda scepticismului meu, că dacă cineva cu luciditatea şi energia lui Lobatón ajungea în fruntea revoluţionarilor, Perú chiar putea deveni a doua Cubă a Americii Latine.

Am primit primele veşti despre tovarăşa Arlette la aproape şase luni de la plecarea ei, prin Paul. Cum contractul meu de „temporar” îmi oferea mult timp liber, m-am apucat să învăţ limba rusă – gândindu-mă că dacă ajungeam să traduc şi din limba aceasta, una dintre cele patru limbi oficiale la ONU şi în filiale, activitatea mea de traducător ar fi fost mai sigură în acele vremuri – şi mă mai înscrisesem la un curs de traducere simultană.

Translatorii aveau o activitate mai intensă şi mai grea decât traducătorii, dar tocmai din această cauză erau mai solicitaţi. Într-una din zile, ieşind de la cursul de rusă de la Şcoala Berlitz, pe Boulevard des Capucines, l-am văzut pe grăsanul Paul aşteptându-mă în faţa Şcolii.

— În sfârşit veşti despre fată, a zis în chip de salut, ţintuindu-mă cu privirea. Regret, bătrâne, dar nu sunt bune.

L-am invitat la unul din acele *bistrots* din preajma Operei, să bem ceva ca să digerăm mai bine vestea proastă. Ne-am aşezat afară, pe terasă. Era o seară caldă, primăvăratică, cu stele timpurii, şi parcă întregul Paris ieşise în stradă ca să se bucure de vremea bună. Am cerut două beri.

— Presupun că după atâta vreme nu mai eşti îndrăgostit de ea, m-a pregătit Paul.

— Presupun că nu, am răspuns. Spune odată şi nu mă mai amărî, Paul.

Stătuse câteva zile la Havana şi toţi tovarăşii din MIR vorbeau despre tovarăşa Arlette, căci se pare că era în mare amor cu comandantul Chacón, adjunctul lui Osmani Cienfuegos, fratele mai mic al lui Camilo, marele erou dispărut al Revoluţiei. Comandantul Osmani era şeful organizaţiei care sprijinea toate mişcările revoluţionare şi partidele înfrăţite, coordonând toate acţiunile insurgente din lume. Comandantul Chacón, supravieţuitor la Sierra Maestra, era braţul lui drept.

— Îţi dai seama ce ştire bombă? s-a scărpinat Paul în cap. Slăbănoaga aia, fără sare şi piper, în mare amor cu unul din comandanţii care au făcut istorie! Nici mai mult, nici mai puţin decât cu comandantul Chacón!

— N-o fi doar o simplă bârfă, Paul?

A dat din cap, mâhnit, şi m-a bătut uşor pe braţ, încurajându-mă.

— I-am însoţit chiar eu la o reuniune, la Casa de las Américas. Locuiesc împreună. Chiar dacă nu-ţi vine să crezi, tovarăşa Arlette a devenit o persoană influentă, omul de încredere al comandanţilor.

— Asta-i nemaipomenit pentru MIR, am zis eu.

— Dar pentru tine e groaznic, m-a mai bătut uşor pe braţ Paul. Tâmpită chestie, să-ţi dau tocmai eu vestea asta, bătrâne! Dar e mai bine s-o ştii, nu-i aşa? în fine, n-o să se sfârşească aici lumea! Parisul e plin de gagici date naibii. E de-ajuns să te uiţi în jurul tău.

După ce-am încercat să glumesc puţin, fără prea mult spor, l-am întrebat pe Paul despre tovarăşa Arlette.

— Presupun că nu-i lipseşte nimic, ca prietenă a unui comandant al revoluţiei, s-a eschivat Paul. Asta vrei să ştii? Sau dacă e mai bogată sau mai urâtă decât atunci când a fost aici? Cred că-i la fel. Puţin mai bronzată de soarele Caraibelor. Tu ştii foarte bine, mie nu mi s-a părut niciodată o tipă care să te dea pe spate. În fine, nu mai face moaca asta, că nu s-a sfârşit lumea, bătrâne.

În zilele, săptămânile şi lunile care au urmat acelei întâlniri cu Paul, am încercat adesea să mi-o imaginez pe chiliană ca iubită a comandantului,

îmbrăcată ca o luptătoare, cu un pistol la brâu, cu şapcă albastră şi ghete, întâlnindu-se când cu Fidel, când cu Raúl Castro la impresionantele defilări şi manifestaţii ale revoluţiei, făcând muncă voluntară la sfârşit de săptămână şi asudând din greu pe plantaţiile de trestie de zahăr, în vreme ce mânuţele-i mici cu degete delicate făceau eforturi vizibile ca să ţină maceta şi poate, cu acea uşurinţă pentru metamorfoza fonetică pe care i-o cunoşteam, vorbind deja cu vocea-i muzicală, tărăgănată şi senzuală a locuitorilor din Caraibe. Adevărul e că nu mi-o puteam închipui în noul ei rol: imaginea ei se scurgea de parcă ar fi fost lichidă. Să se fi îndrăgostit oare de respectivul comandant? Sau ăsta fusese mijlocul prin care scăpase de instrucţia de luptă şi mai ales de angajamentul luat faţă de MIR de a continua ulterior lupta revoluţionară în Perú? Nu-mi făcea deloc bine să mă gândesc la tovarăşa Arlette; simţeam de fiecare dată un început de ulcer în stomac. Ca să nu mă mai gândesc la ea – ceea ce-am şi reuşit, fie şi pe jumătate – m-am dedicat cu înverşunare cursurilor mele de limba rusă şi de traducere simultană, când domnul Charnés, cu care mă împrietenisem la cataramă, nu-mi oferea niciun contract. Iar mătuşii Alberta – căreia îi mărturisisem într-o scrisoare, într-un moment de slăbiciune, că mă îndrăgostisem de o fată numită Arlette, şi-mi tot cerea o fotografie de-a ei, i-am scris că o rupsesem cu ea; s-o uite, aşadar.

Trecuseră şase sau opt luni din după-amiaza în care Paul îmi dăduse vestea cea proastă despre tovarăşa Arlette, când m-am trezit într-o dimineaţă cu amicul meu grăsan pe care nu-l mai văzusem de mult: venise la hotel ca să luăm împreună micul-dejun. Ne-am dus la Le Tournon, un bistrot de pe strada cu acelaşi nume, colţ cu Vaugirard.

— Deşi n-ar trebui să ţi-o spun, am venit să-mi iau rămas-bun, m-a anunţat el. Părăsesc Parisul. Da, bătrâne, plec în Perú. Nimeni n-o ştie aici, aşa că nici tu nu ştii nimic. Nevastă-mea şi Jean Paul sunt deja acolo.

Vestea m-a lăsat fără grai. Şi brusc mi s-a făcut îngrozitor de frică, dar am încercat să ascund ce simţeam.

— Nu-ţi face probleme, m-a liniştit Paul, cu zâmbetul care-i umfla obrajii şi-l făcea să semene cu o paiaţă. N-o să păţesc nimic, ai să vezi! Iar când o să triumfe revoluţia, o să te facem ambasador la UNESCO. Ţi-o promit!

O vreme ne-am sorbit în tăcere cafeaua. Croissantul meu rămăsese neatins pe masă şi Paul, pus pe şotii, mi-a zis că, din câte vedea, ceva mă făcuse să-mi piară pofta de mâncare, aşa c-o să se sacrifice şi-o să dea el gata cornul ăla crocant.

— Acolo unde merg eu, cornurile trebuie să fie îngrozitoare, a mai adăugat.

Fără să mă mai pot abţine, i-am spus atunci că face o mare prostie. N-o să fie de folos nici revoluţiei, nici MIR-ului, nici tovarăşilor lui. Iar el o ştia la fel de bine ca şi mine. Era gras şi gâfâia după ce străbătea câteva străzi din Saint Germain, or, asta avea să fie un obstacol îngrozitor în lupta de gherilă şi tocmai de aceea el o să fie printre primii care o să cadă victimă soldaţilor când

începe asaltul. Era nebun?

— O să te laşi omorât din cauza bârfelor tâmpite ale câtorva ranchiunoşi din Paris care te acuză de oportunism? Gândeşte-te bine, grasule, nu poţi să faci o asemenea prostie!

— Mi se fâlfâie de ce zic peruanii din Paris, frate! Aici nu-i vorba de ei, e vorba de mine. E o chestiune de principiu. Obligaţia mea e să fiu acolo.

Şi a dat-o iar pe glumă, asigurându-mă că în ciuda celor 120 de kilograme, la instrucţia militară trecuse toate probele şi-n plus se dovedise a fi un ochitor foarte bun. Din pricina deciziei lui de a se întoarce în Perú avusese discuţii aprinse cu Luis de la Puente şi cu conducerea MIR. Toţi voiau ca el să mai rămână în Europa, ca reprezentant al mişcării în faţa organizaţiilor şi guvernelor înfrăţite, dar el, cu veşnica lui încăpăţânare, a reuşit să-şi impună punctul de vedere. Văzând că nu mai era nimic de făcut şi că prietenul meu cel mai bun din Paris se hotărâse nici mai mult nici mai puţin decât să se sinucidă, l-am întrebat dacă plecarea lui însemna că insurecţia va izbucni curând.

— E chestie de două, trei luni, dacă nu chiar mai puţin.

Aveau trei tabere instalate în munţi, una în provincia Cuzco, alta în Piura, iar a treia în zona centrală, pe versantul răsăritean al Anzilor Cordilieri, în selva din Junín. În ciuda profeţiilor mele, m-a asigurat că majoritatea bursierilor ajunseseră în Anzi. Dezertaseră mai puţin de zece la sută. Cu un entuziasm care uneori se transforma în euforie, mi-a explicat că operaţiunea de întoarcere a bursierilor fusese un succes absolut. Era fericit fiindcă el însuşi o coordonase. Se întorseseră câte unul sau câte doi, pe trasee complicate, iar unii făcuseră înconjurul lumii ca să şteargă urmele. Nu fusese nimeni descoperit. În Perú, De la Puente, Lobatón şi ceilalţi creaseră reţele urbane de sprijin, formaseră echipe medicale, instalaseră în tabere staţii de radio, pregătiseră diverse ascunzători pentru cartierul general şi explozibili. Contactele cu sindicatele ţărăneşti, mai ales cu cel din Cuzco, erau excelente şi sperau ca odată izbucnită revolta, să intre mulţi partizani în luptă. Vorbea bucuros, convins de ceea ce spunea, sigur pe el, exaltat. Iar eu nu-mi puteam ascunde mâhnirea.

— Ştiu bine că nu crezi o iotă, domnule incredul, a şoptit la sfârşit.

— Îţi jur că nimic nu mi-ar plăcea mai mult decât să te cred, Paul. Şi să am entuziasmul tău.

El a consimţit, iscodindu-mă cu zâmbetul lui afectuos, de lună plină.

— Dar tu, m-a întrebat, luându-mă de braţ. Tu ce-ai de gând, bătrâne?

— Eu, nimic, i-am răspuns. Eu rămân aici, traducător pentru UNESCO, la Paris.

A şovăit o clipă, temându-se că m-ar putea jigni ceea ce avea de gând să-mi spună. Era o întrebare care fără îndoială îi stătea de mult pe limbă.

— Asta-i tot ce vrei tu de la viaţă? Numai atât? Toţi cei care vin la Paris vor să devină pictori, scriitori, muzicieni, actori, regizori, să facă doctoratul sau revoluţia. Şi tu vrei doar atât, să trăieşti la Paris? îţi mărturisesc

cinstit că n-am înghiţit niciodată gogoriţa asta, bătrâne.

— Te cred. Dar e adevărul gol-goluţ, Paul. De mic îmi ziceam că vreau să ajung diplomat, dar îmi doream asta numai ca să fiu trimis la Paris. Asta vreau: să trăiesc aici. Ţi se pare puţin?

I-am arătat copacii din Grădina Luxemburg: frunzoşi, se revărsau peste gardurile grădinii şi arătau impunător sub cerul acoperit. Oare nu ăsta era cel mai grozav lucru care i se putea întâmpla cuiva? Să trăieşti, ca în versul lui Vallejo, printre „castanii umbroşi ai Parisului”?

— Recunoaşte că scrii versuri pe ascuns, a insistat Paul. Că e viciul tău secret. Am vorbit adesea despre asta cu alţi peruani. Cu toţii cred că tu scrii, dar că nu îndrăzneşti s-o recunoşti, din cauza spiritului tău autocritic. Sau de timid ce eşti. Toţi sud-americanii vin la Paris ca să facă lucruri importante. Vrei să mă faci să cred că tu reprezinţi excepţia?

— Îţi jur că asta sunt, Paul. N-am alte ambiţii decât să rămân aici, ca acum.

L-am însoţit până la metroul de la Carrefour de l’Odéon. Când ne-am îmbrăţişat, n-am putut să nu lăcrimez.

— Ai grijă de tine, grasule. Să nu faci prostii acolo sus, te rog.

— Da, da, fireşte, Ricardo, şi m-a îmbrăţişat din nou. Şi atunci am văzut că şi lui i se umeziseră ochii.

Am rămas acolo, în gura staţiei de metrou, privindu-l cum cobora încet scările, stânjenit de trupul lui greoi. Eram absolut sigur că-l vedeam pentru ultima oară.

Plecarea grăsanului Paul mi-a lăsat un gol în suflet, fiindcă el mi-a fost cel mai bun tovarăş în acele vremuri tulburi ale instalării mele la Paris. Din fericire, contractele mele de „temporar” la UNESCO şi cursurile de limba rusă şi de traducere simultană îmi ocupau tot timpul, iar seara ajungeam în mansarda din Hôtel du Sénat aproape incapabil să mă mai gândesc la tovarăşa Arlette sau la grăsanul Paul. Fără să mi-o fi propus în mod special, m-am îndepărtat de atunci, pe nesimţite, de peruanii din Paris pe care îi frecventam înainte destul de des. Nu căutam singurătatea, dar asta nu era o problemă pentru mine, orfanul crescut de mătuşa Alberta. Graţie slujbei de la UNESCO nu mai aveam probleme de supravieţuire; salariul de traducător şi banii trimişi din când în când de mătuşa Alberta îmi ajungeau să trăiesc şi să-mi plătesc plăcerile pariziene: filmele, expoziţiile, teatrul, cărţile. Eram un client asiduu al librăriei La Joie de Lire, de pe rue Saint Sévérin, şi al faimoşilor *bouquinistes* de pe cheiurile Senei. Mergeam la Teatrul Naţional, la Comedia Franceză, la Odéon şi din când în când la concerte, la Sala Pleyel.

Tot cam pe atunci am avut un fel de relaţie cu Carmencita, spanioloaica îmbrăcată în negru din cap până în picioare; cânta aidoma Juliettei Greco, acompaniindu-se de o chitară în L’Escale, băruleţul de pe rue Monsieur le Prince, frecventat de spanioli şi sud-americani. Era spanioloaică, dar nu fusese niciodată în ţara ei, fiindcă părinţii, republicani, nu puteau sau nu voiau să se întoarcă acolo cât timp trăia Franco. Această situaţie ambiguă o

frământa şi vorbea des despre ea. Carmencita era înaltă, firavă, cu nişte ochi melancolici şi tunsă *à la garçon.* N-avea o voce prea grozavă, dar era melodioasă şi interpreta bine cântece adaptate după şansonete, poezii, zicători şi aforisme din Secolul de Aur, cu pauze şi accente de mare efect. Trăise doi ani cu un actor şi despărţirea de el o afectase atât de mult încât mi-a zis că „nu voia să se cupleze cu niciun tip deocamdată”, cu acea bruscheţe care mă şocase iniţial la colegele mele spaniole de la UNESCO. Dar accepta s-o invit la film, la cină şi într-o seară ne-am dus la Olympia să-l ascultăm pe Léo Ferré, pe care amândoi îl preferam celorlalţi cântăreţi la modă ai momentului, Charles Aznavour şi Georges Brassens. Când ne-am despărţit, după concert, la metroul de la Operă, mi-a spus, abia atingându-mi buzele: „Începi să-mi placi, peruanule”. Ori de câte ori ieşeam cu Carmencita mă năpădea o tristeţe absurdă; aveam sentimentul c-o trădam pe amanta comandantului Chacón, un personaj pe care mi-l închipuiam cu mustăţi lungi şi cu două pistoale uriaşe, legănându-i-se pe şolduri. Dar relaţia mea cu spanioloaica n-a ţinut, fiindcă am descoperit-o într-o seară într-un ungher din L’Escale, topită toată în braţele unui domn cu eşarfă la gât şi favoriţi lungi.

La câteva luni după plecarea lui Paul, neavând de lucru la UNESCO, domnul Charnés a început să mă recomande şi ca translator la conferinţe şi congrese internaţionale, la Paris sau în alte oraşe europene. Primul meu contract a fost pentru Comisia pentru Energie Atomică, la Viena, iar al doilea la Atena, la un congres internaţional despre bumbac. Aceste călătorii de câteva zile, bine plătite, îmi permiteau să cunosc locuri în care altfel n-aş fi ajuns niciodată. Deşi noile activităţi mi-au redus oarecum timpul liber, n-am abandonat nici studiul limbii ruse, nici traducerea simultană, continuându-le însă cu întreruperi.

La întoarcerea dintr-unul din aceste scurte voiaje, de astă dată la Glasgow, la o conferinţă despre tarifele vamale în Europa, am găsit la Hôtel du Sénat o scrisoare din partea unui văr primar al tatălui meu, Dr. Ataúlfo Lamiel, avocat la Lima. Acest unchi de-al doilea, pe care abia dacă-l cunoşteam, mă informa că mătuşa Alberta murise de o pneumonie, iar eu eram unicul ei moştenitor. Era absolut necesar să merg la Lima, ca să grăbesc formalităţile de succesiune. Unchiul Ataúlfo se oferea să-mi plătească biletul de avion în contul respectivei moşteniri, care, mă anunţa el, n-o să facă din mine un milionar, dar o să-mi fie de mare folos în şederea mea pariziană. M-am dus la oficiul poştal din Vaugirard să-i trimit o telegramă; i-am spus c-o să-mi plătesc singur biletul de avion şi c-o să vin la Lima cât mai repede cu putinţă.

Moartea mătuşii Alberta m-a lăsat fără somn. Era o femeie sănătoasă şi nu împlinise nici şaptezeci de ani. Deşi învechită în concepţii şi plină de prejudecăţi, această mătuşă nemăritată, sora mai mare a tatii, îmi arătase mereu multă afecţiune, iar fără generozitatea şi grija ei nu ştiu ce s-ar fi ales de mine. Ea a luat locul părinţilor mei, morţi când aveam zece ani într-un stupid accident de maşină: călcaţi de un camion al cărui şofer fugise de la

locul accidentului, când mergeau la Trujillo, la nunta fiicei unor prieteni apropiaţi. Am locuit în casa ei până am terminat Dreptul şi am venit la Paris, şi chiar dacă tabieturile ei deplasate mă exasperau uneori, o iubeam din toată inima. De când m-a adoptat, mi s-a dedicat trup şi suflet. Fără mătuşa Alberta aveam să rămân singur cuc şi, mai devreme sau mai târziu, legăturile mele cu Perú aveau să se piardă.

M-am dus în aceeaşi seară la agenţia Air France să cumpăr un bilet dus-întors pentru Lima şi am trecut apoi pe la UNESCO; trebuia să-i explic domnului Charnés că era musai să-mi iau concediu. Traversam holul de la intrare când am dat peste o doamnă elegantă, într-o blană neagră, pe tocuri subţiri, care mă privea de parcă ne-am fi ştiut de undeva.

— Ca să vezi ce mică e lumea, a zis apropiindu-se şi întinzându-mi obrazul. Ce cauţi tu pe-aici, băiete bun?

— Aici lucrez, ca traducător, am reuşit să îngaim, zăpăcit de-a binelea de surpriză şi inspirând parfumul din esenţă de lavandă, care mi-a pătruns adânc în nări când am îmbrăţişat-o. Ea era, dar trebuia să faci un mare efort pentru ca, în chipul acela bine machiat, cu buze roşii, sprâncene pensate, gene mătăsoase şi arcuite ce-i umbreau ochii ştrengari, pe care creionul negru îi făcea să pară mai mari şi mai profunzi, şi în mâinile cu unghii lungi, ce păreau proaspăt ieşite de la manichiuristă, să o recunoşti pe tovarăşa Arlette.

— Ce te-ai mai schimbat de când nu te-am văzut! i-am zis, măsurând-o cu privirea din cap până-n picioare. Au trecut vreo trei ani, nu-i aşa?

— M-am schimbat în bine sau în rău? a întrebat plină de aplomb, învârtindu-se pe loc, cu mâinile în şold, ca un manechin.

— În bine, am recunoscut, fără să-mi revin încă din uimire. Adevărul e că eşti foarte frumoasă. Presupun că nu mai pot să-ţi spun nici Lily chiliana, nici tovarăşa Arlette, luptătoarea de gherilă. Cum naiba te mai numeşti acum?

A râs, arătându-mi verigheta de aur de pe mâna dreaptă.

— Acum port numele soţului meu, aşa cum se obişnuieşte în Franţa: madame Robert Arnoux.

Am îndrăznit s-o întreb dacă puteam bea o cafea împreună, în amintirea altor vremuri.

— Acum nu, mă aşteaptă soţul meu, s-a scuzat, în glumă. E diplomat şi lucrează aici, în delegaţia franceză. Mâine la unsprezece, în Les Deux Magots. Ştii unde e, nu-i aşa?

N-am putut să închid ochii toată noaptea, gândindu-mă la ea şi la mătuşa Alberta. Când am reuşit să aţipesc în cele din urmă, am avut un coşmar stupid: amândouă se atacau cu cruzime, indiferente la implorările mele de a-şi rezolva disputa ca două persoane civilizate. Cearta pornise de la faptul că mătuşa Alberta o acuza pe chiliană că furase noul ei nume de la un personaj al lui Flaubert. M-am trezit agitat, transpirat tot, când încă era întuneric, printre mieunături de pisică.

Când am ajuns la Les Deux Magots, madame Robert Arnoux era deja acolo, pe terasa protejată de un glasvand, fumând printr-un portţigaret de

fildeş şi servind o cafea. Părea un manechin din Vogue, îmbrăcată toată în galben, cu pantofiori albi şi cu o umbreluţă de soare înflorată. Schimbarea era, într-adevăr, extraordinară.

— Mai eşti îndrăgostit de mine? a întrebat din start, rupând gheaţa.

— Mai rău e că am impresia că da, am admis, simţind cum îmi iau foc obrajii. Şi dacă n-aş mai fi, m-aş reîndrăgosti chiar de azi. Ai devenit o femeie nespus de frumoasă, nu doar foarte elegantă. Te privesc şi nu-mi vine să cred ce văd, fată rea.

— Vezi ce-ai pierdut, dac-ai fost laş? a replicat ea, iar ochişorii de culoarea mierii arse îi sclipeau ironic, în timp ce-mi sufla înadins fumul în faţă. Dacă atunci când ţi-am propus să rămân cu tine ai fi acceptat, acum aş fi nevasta ta. Dar tu nu voiai să-ţi superi prietenul, tovarăşul Jean, şi m-ai expediat în Cuba. Ai pierdut ocazia vieţii tale, Ricardito.

— Nu mai e nicio şansă? N-aş putea să mă căiesc, să spun că mă doare inima şi să propun o revanşă?

— Acum e prea târziu, băiete bun. Ce fel de partidă poate fi pentru soţia unui diplomat francez un pişpirică traducător la UNESCO?

Vorbea zâmbind întruna, mişcându-şi gura cu o cochetărie mai studiată decât mi-o aminteam eu. Contemplându-i buzele pronunţate şi senzuale, îmbătat de muzica glasului ei, m-a cuprins o dorinţă nebună de a o săruta. Mi-am simţit inima galopând nebuneşte.

— Ei bine, dacă nu-mi mai poţi fi nevastă, putem fi totuşi amanţi.

— Sunt o nevastă fidelă, soţia perfectă, m-a asigurat ea, prefăcându-se serioasă. După care m-a întrebat brusc: Ce s-a ales de tovarăşul Jean? S-a întors în Perú să facă revoluţia?

— De câteva luni bune. Nu mai ştiu nimic nici de el, nici de ceilalţi. Şi n-am citit şi n-am auzit să fie lupte de gherilă pe acolo. Poate că toate visele alea revoluţionare, castele de nisip, s-au făcut scrum. Iar luptătorii de gherilă s-au întors la casele lor şi-au dat totul uitării.

Am stat vreo două ore de vorbă. M-a asigurat, fireşte, că povestea aia de iubire cu comandantul Chacón fusese scornită de peruanii din Havana; de fapt, cu respectivul comandant fusese doar bună prietenă. N-a vrut să-mi povestească nimic despre instrucţia ei militară şi, ca de obicei, a evitat orice comentariu politic, refuzând să-mi dea detalii despre viaţa ei de pe insulă. Unica ei iubire cubaneză fusese însărcinatul cu afaceri de la ambasada franceză, promovat acum ministru consilier, Robert Arnoux, soţul ei. Prăpădindu-se de râs şi enervându-se retroactiv, mi-a dezvăluit obstacolele birocratice pe care trebuiseră să le înfrunte pentru a se putea căsători, fiindcă în Cuba era aproape de neconceput ca o bursieră să abandoneze instrucţia militară. În cazul ăsta, da, comandantul Chacón chiar că fusese „drăguţ”, ajutând-o să învingă blestemata de birocraţie.

— Pun pariu pe orice că te-ai culcat cu nenorocitul ăla de comandant.

— Eşti gelos?

I-am zis că da, foarte gelos. Şi că era aşa de frumoasă, că mi-aş vinde

sufletul diavolului şi aş da orice ca să fac dragoste cu ea sau cel puţin s-o sărut. I-am luat mâna şi i-am sărutat-o.

— Stai cuminte, mi-a zis, uitându-se în jur şi prefăcându-se alarmată. Uiţi că sunt o femeie măritată? Dacă cineva de aici îl cunoaşte pe Robert şi se duce să-i spună ce-a văzut?

I-am zis că ştiam prea bine că mariajul ei cu diplomatul era doar o formalitate cu care trebuise să se resemneze pentru a putea părăsi Cuba şi a se instala la Paris. Ceea ce mi se părea a fi în regulă, fiindcă şi eu credeam că Parisul merita orice sacrificiu. Dar să nu-mi joace mie rolul nevestei fidele şi îndrăgostite când eram singuri, pentru că ştiam amândoi foarte bine că toate astea erau doar gogoşi. Fără să se supere câtuşi de puţin, a schimbat vorba şi mi-a spus că şi aici birocraţia era cumplită şi că nu putea obţine cetăţenia franceză decât după doi ani, deşi era căsătorită cu acte în regulă cu un cetăţean francez. Şi că tocmai închiriaseră un mic apartament în Passy. Acum îl aranja şi, de îndată ce o să fie pus la punct, o să mă invite şi o să-l cunosc pe rivalul meu, care nu e doar simpatic, ci şi foarte cult.

— Mâine plec la Lima, i-am spus. Cum te pot vedea la întoarcere?

Mi-a dat telefonul şi adresa şi m-a întrebat dacă stăteam tot în cămăruţa aceea friguroasă, în mansarda din Hôtel du Sénat.

— Mi-e foarte greu s-o las, fiindcă acolo am trăit cea mai fericită experienţă a vieţii mele. Aşa că pentru mine chichineaţa aia e un palat.

— E experienţa aceea la care mă gândesc şi eu? m-a întrebat, apropiindu-şi faţa pe care se citea curiozitate, cochetărie, dar şi maliţiozitate.

— Chiar aceea.

— Pentru cuvintele astea îţi sunt datoare cu un pupic. Adu-mi aminte de-asta când ne întâlnim data viitoare.

O clipă mai târziu însă, la despărţire, uitând precauţiile maritale, mi-a oferit în locul obrazului buzele. Le avea groase şi senzuale şi în secundele în care le-a apăsat pe ale mele, le-am simţit lipindu-se încet, catifelate, incitante, în drum spre hotel, după ce traversasem deja Saint Germain, m-am întors s-o văd şi ea era tot acolo, în colţ, lângă Les Deux Magots; o siluetă luminoasă şi bronzată, cu pantofi albi, observându-mă cum mă îndepărtez. Mi-am luat rămas-bun, şi ea şi-a fluturat mâna în care ţinea umbreluţa înflorată. Mi-a fost de-ajuns s-o văd ca să descopăr că în acei ani n-o uitasem nicio clipă, că eram la fel de îndrăgostit de ea ca în prima zi.

Când am ajuns la Lima în martie 1965, cu puţin înainte de a împlini treizeci de ani, fotografiile lui Luis de la Puente, Guillermo Lobatón, grăsanul Paul şi alţi conducători ai MIR apăreau în toate ziarele şi la televiziune – acum exista deja televiziune în Perú – şi toată lumea vorbea despre ei. Revolta MIR avea o alură extrem de romantică. Chiar reprezentanţii MIR trimiseseră fotografiile mass-mediei, anunţând că Mişcarea Revoluţionară de Stânga decisese să treacă la acţiune, având în vedere condiţiile exploatatoare, nedrepte, cărora le căzuseră victimă ţăranii şi muncitorii, şi faptul că guvernul Belaunde Terry se supusese imperialismului. Şefii MIR îşi arătau feţele: plete

lungi şi barba crescută, puşti în mână şi uniforme de campanie, pulovere negre cu guler ridicat, pantaloni kaki şi ghete. Paul era la fel de gras ca întotdeauna. În fotografia publicată de Correo pe prima pagină, el era singurul care zâmbea, între alţi patru combatanţi.

— Sonaţii ăştia n-o să reziste nicio lună, a pronosticat Dr. Ataúlfo Lamiel în biroul lui din centrul Limei, de pe strada Boza, în dimineaţa în care m-am dus să-l văd. Auzi, să transformi Perú într-o a doua Cubă! Biata mătuşă-ta Alberta ar fi leşinat dacă ar fi văzut ce mutre de tâlhari au grozavii noştri luptători.

Unchiul meu nu prea lua în serios anunţarea acţiunilor armate, şi aşa păreau să simtă mulţi. Lumea credea că era o treabă nesăbuită, care o să se sfârşească cât ai bate din palme. În săptămânile petrecute în Perú m-a copleşit o senzaţie apăsătoare, simţindu-mă orfan în propria ţară. Am stat în Miraflores, pe strada Colon, în apartamentul mătuşii Alberta, impregnat încă de prezenţa ei; totul îmi amintea de ea, dar şi de studenţia şi adolescenţa mea fără părinţi. M-am simţit înduioşat descoperind pe noptiera ei toate scrisorile trimise de la Paris, aranjate în ordine cronologică. Mi-am întâlnit câţiva din vechii prieteni miraflorini, din Barrio Alegre, şi m-am dus cu şase dintre ei într-o sâmbătă la chinezul Kuo Wha, lângă Via Expresa, să mâncăm şi să depănăm amintiri din alte vremuri. În afara amintirilor, nu prea mai aveam multe în comun, căci viaţa lor de tineri profesionişti şi oameni de afaceri – doi dintre ei lucrau la firmele părinţilor lor

— N-avea nimic de-a face cu ce făceam eu în Franţa. Trei se căsătoriseră, unul avea deja copii, iar alţi trei aveau iubite care în curând urmau să le devină logodnice. În glumele noastre – un mod de a umple golurile de conversaţie – ei se prefăceau că mă invidiază fiindcă trăiesc în oraşul plăcerilor, că le-o trag franţuzoaicelor, cărora li se dusese buhul că-s nişte fiare la pat. Iar eu mă gândeam ce faţă ar face dacă le-aş spune că de când eram la Paris unica fată cu care mă culcasem fusese o peruană, şi asta nici mai mult nici mai puţin decât Lily, falsa chiliană din copilăria noastră. Ce părere aveau despre luptele de gherilă anunţate în ziare? Ca şi unchiul Ataúlfo, nu prea le băgau în seamă. Castriştii ăia trimişi din Cuba n-o să aibă viaţă lungă. Cine îşi putea închipui că în Perú o să triumfe o revoluţie comunistă? Dacă guvernul lui Belaunde nu era în stare să-i oprească, vor veni militarii să facă ordine, ceea ce iarăşi nu le convenea, De-asta se temea şi Dr. Ataúlfo Lamiel:

— Singurul lucru pe care o să-l facă idioţii ăştia, jucându-se de-a luptele de gherilă, e c-o să le servească pe tavă militarilor pretextul pentru o lovitură de stat! Şi o să ne trezim iarăşi cu opt sau zece ani de dictatură militară! Cui naiba să-i treacă prin cap să declare revoluţie unui guvern civil şi democratic, pe care unde mai pui că toată oligarhia peruană, începând cu La Prensa şi El Comercio, îl acuză că e comunist fiindcă vrea să facă o reformă agrară! Perú e în derută, nepoate, ai făcut foarte bine că ai plecat în ţara raţiunii carteziene.

Unchiul Ataúlfo era un bărbat de patruzeci de ani, înalt şi mustăcios: purta întotdeauna vestă şi papion şi era însurat cu mătuşa Dolores, o femeie blândă şi palidă, invalidă de aproape zece ani, pe care o îngrijea cu devotament. Locuiau în Olivar de San Isidro, într-o căsuţă simpatică, cu discuri şi cărţi, unde m-au invitat să iau prânzul şi cina. Mătuşa Dolores îşi suporta boala fără amărăciune şi-şi petrecea vremea cântând la pian şi uitându-se la telenovele. Când am pomenit-o pe mătuşa Alberta, a început să plângă. N-aveau copii, iar el, pe lângă avocatură, mai ţinea şi cursuri de Drept Comercial la Universitatea Catolică. Avea o bibliotecă impresionantă şi se interesa mult de politica locală, fără să-şi ascundă simpatia pentru reformele democratice, pe care, în viziunea lui, le întruchipa Belaunde Terry. S-a purtat impecabil cu mine, grăbind cât a putut de mult formalităţile de succesiune şi refuzând să-mi ia vreun ban pentru serviciile făcute: „asta ar mai lipsi, nepoate, eu îi iubeam enorm pe părinţii tăi şi pe mătuşa Alberta”. Au fost nişte zile bositoare, cu înfăţişări sordide în faţa notarilor şi judecătorilor, ducând şi aducând documente în labirinticul Palat al Justiţiei, iar noaptea nu mai aveam somn şi-mi doream tot mai mult să mă întorc la Paris. În clipele libere reciteam *Educaţia sentimentală* a lui Flaubert, fiindcă acum madame Arnoux din roman luase pentru mine nu numai numele, ci şi chipul fetei nesăbuite. Odată deduse impozitele succesiunii şi achitate plăţile pe care le mai datora mătuşa Alberta, unchiul Ataúlfo m-a anunţat că dacă vindeam apartamentul şi mobilele, puteam dispune de vreo şaizeci de mii de dolari sau poate chiar mai mult. O sumă frumuşică, la care nu visasem niciodată. Graţie mătuşii Alberta puteam să-mi cumpăr un mic apartament la Paris.

Când am ajuns în Franţa, primul lucru pe care l-am făcut după ce-am urcat în mansardă, chiar înainte de a despacheta, a fost s-o sun pe madame Robert Arnoux.

Am stabilit să ne întâlnim a doua zi şi mi-a spus că dacă voiam, puteam prânzi împreună. Am aşteptat-o la ieşirea de la Alliance Française, pe Boulevard Raspail, unde urma un curs intensiv de franceză, şi ne-am dus să mâncăm un *curry d’agneau* în La Coupole, pe bulevardul Montparnasse. Era îmbrăcată simplu: pantaloni şi sandale şi o jachetă uşoară. Purta nişte cercei coloraţi, care se potriveau cu colierul, cu brăţara şi cu geanta atârnată pe umăr, iar când se mişca, părul îi flutura uşor în vânt. I-am sărutat obrajii şi mâinile, iar ea m-a salutat cu un „Credeam c-o să vii mai bronzat după vara petrecută la Lima, Ricardito”. Devenise, într-adevăr, o femeie foarte elegantă: combina culorile cu mult gust şi se machia cu îndemânare. O studiam, uimit încă de transformarea ei. „Nu vreau să-mi povesteşti nimic despre Perú”, m-a avertizat pe un ton atât de categoric, încât nici n-am mai întrebat-o de ce. I-am povestit aşadar despre moştenirea mea. O să mă ajute să-mi caut un mic apartament în care să mă mut?

A aplaudat, entuziasmată:

— Mă încântă ideea, băiete bun. Şi o să te ajut să-l mobilezi şi să-l decorezi. Am căpătat deja experienţă cu al meu. Arată foarte drăguţ, o să vezi.

După o săptămână de alergătură prin agenţiile şi apartamentele din Cartierul Latin, Montparnasse şi arondismentul XIV, seara, când se terminau cursurile ei de limbă franceză, am găsit în fine un apartament cu două camere, baie şi bucătărie pe rue Joseph Granier, într-o clădire art-deco din anii treizeci, cu motive geometrice pe faţadă – romburi, triunghiuri şi cercuri – în apropiere de École Militaire, în arondismentul VII, foarte aproape de UNESCO. Apartamentul era în stare bună şi, deşi dădea într-o curte interioară şi deocamdată urcai pe jos cele patru etaje – liftul abia se construia –, era foarte luminat, căci în afara celor două ferestre mari avea şi o imensă lucarnă concavă prin care pătrundea cerul parizian. Costa în jur de şaptezeci de mii de dolari, dar Société Générale, banca la care aveam contul, mi-a împrumutat banii care-mi lipseau. În săptămânile acelea, cât am căutat apartamentul, şi mai târziu, cât l-am aranjat, făcându-l locuibil – curăţându-l, zugrăvindu-l şi mobilându-l cu nişte fleacuri cumpărate din La Samaritaine şi din Marché aux Puces – am văzut-o pe madame Robert Arnoux în fiecare zi, de luni până vineri – sâmbăta şi duminica le petrecea cu soţul ei, la ţară –, de când termina orele până la patru sau cinci după-amiază. Se distra ajutându-mă la treburi, exersându-şi franceza cu agenţii imobiliari şi cu portăresele şi era aşa de bine dispusă încât i-am zis că micul apartament pe care-l aranja părea să fie pregătit pentru noi amândoi.

— Asta ai vrea, nu-i aşa, băiete bun?

Ne aflam într-un *bistrot* pe Avenue de Tourville, lângă Les Invalides, iar eu îi sărutam mâinile şi-i căutam gura, nebun de dragoste şi de dorinţă. Am confirmat, dând de mai multe ori din cap.

— O să-l inaugurăm în ziua în care o să te muţi, mi-a promis.

Şi s-a ţinut de cuvânt. A fost a doua oară când am făcut dragoste, de-astă dată la lumina zilei care pătrundea din plin prin lucarna generoasă, de unde nişte porumbei curioşi ne vedeau cum stăteam goi şi îmbrăţişaţi pe salteaua fără aşternuturi, abia scoasă din plasticul în care fusese adusă cu camionul de la La Samaritaine. Pereţii miroseau a zugrăveală proaspătă. Trupul îi era tot aşa de delicat şi bine proporţionat cum mi-l aminteam, cu mijlocul subţire pe care aproape îl puteam cuprinde cu mâinile, cu pubisul cu puf rar, mai alb decât pântecul neted ori decât coapsele pe care pielea se întuneca şi se nuanţa, căpătând o tentă palid-verzuie. Întregul ei corp emana o prospeţime delicată, accentuată în zona călduţă a axilelor epilate, în spatele urechilor şi în sexul micuţ şi umed. Pe abdomenul scobit, vinişoare albăstrii îi străbăteau pielea şi mă simţeam înduioşat, închipuindu-mi sângele curgând încetişor prin ele. Ca şi data trecută, s-a lăsat mângâiată total absentă şi a ascultat tăcută, prefăcându-se fie exagerat de atentă, fie distrată, cu gândul aiurea, neauzind vorbele adânci şi stângace pe care i le şopteam la ureche sau aproape de gură, în timp ce mă străduiam să-i deschid buzele.

— Excită-mă mai întâi, mi-a şoptit pe un ton care ascundea un ordin. Cu gura. Pe urmă o să fie mai uşor să intri. Nu te excita încă. Îmi place să mă simt udă.

Vorbea cu atâta răceală, că nu părea o fată care face dragoste, ci un medic ce formulează o descriere tehnică şi exterioară a plăcerii. Dar nu-mi păsa câtuşi de puţin, eram în culmea fericirii, cum nu mai fusesem de mult, sau poate niciodată. „N-o să-ţi pot răsplăti în veci atâta fericire, fată nesăbuită”. Am zăbovit mult: buzele-mi lipite de sexul ei îngust, adulmecându-i smocul de pe pubis care îmi gâdila nările şi lingându-i avid şi tandru micul clitoris, până am simţit-o cutremurându-se, excitată şi agitându-şi spasmodic pântecele şi picioarele.

— Intră acum, a şoptit cu aceeaşi voce poruncitoare.

Nici de astă dată n-a fost uşor. Era strâmtă, se strângea, opunea rezistenţă, gemea; abia într-un târziu am reuşit s-o pătrund. Mi-am simţit sexul ca rupt de acel viscere palpitând, care-l ştrangula. Dar era o durere minunată, un vertij în care alunecam, tremurând. Aproape imediat am ejaculat.

— Te exciţi tare repede, m-a dojenit doamna Arnoux, trăgându-mă de păr. Trebuie să înveţi să întârzii, dacă vrei să am orgasm.

— O să învăţ tot ce vrei tu, războinico, dar acuma taci şi sărută-mă.

Chiar în aceeaşi zi, la despărţire, m-a invitat la cină, ca să mă prezinte soţului ei. Am băut ceva în frumosul ei apartament din Passy, decorat în cel mai burghez mod cu putinţă: draperii de catifea, covoare pluşate, mobilier de epocă, măsuţe cu figurine de porţelan, iar pe pereţi gravuri de Gavarni şi Daumier cu scene deocheate. Am cinat într-un *bistrot* din apropiere, a cărui specialitate era *le coq au vin*, după spusele diplomatului. Iar ca desert, acesta ne recomanda *la tarte tatin*.

Monsieur Robert Arnoux era scund şi chel; mustăcioară subţire care se mişca atunci când vorbea, ochelari cu sticlă groasă şi de două ori vârsta nevestei. Era foarte atent cu ea, aşezându-i şi reţrăgându-i scaunul şi ajutând-o cu impermeabilul. Toată seara a fost pe fază, servindu-i vin când i se golea paharul şi întinzându-i coşul de pâine dacă îi lipsea. Nu era foarte simpatic, mai degrabă era înţepat şi tăios, dar părea într-adevăr foarte cult şi vorbea despre Cuba şi America Latină cu mare siguranţă. Spaniola lui era perfectă, cu un uşor accent în care sesizai anii petrecuţi în Caraibe. De fapt, nu făcea parte din delegaţia franceză a UNESCO, ci Quai d’Orsay îl recomandase drept consilier şi şef de cabinet al directorului general, René Maheu, despre care se spunea c-ar fi un geniu discret, coleg cu Jean Paul Sartre şi cu Raymond Aron la École Normale. Pe acesta din urmă îl văzusem uneori, escortat mereu de un personaj saşiu şi chel, care s-a dovedit fi soţul doamnei Arnoux. Când i-am spus că eram traducător „temporar” de spaniolă, s-a oferit să mă recomande lui „Charnés, o persoană excelentă”. M-a întrebat ce părere aveam despre cele ce se întâmplau în Perú, dar i-am zis că nu mai aveam de mult veşti din Lima.

— Ei bine, gherilele acelea din munţi, a zis ridicând din umeri, ca şi cum nu le-ar fi dat prea mare importanţă. Moşiile jefuite şi poliţia atacată. Ce absurd! Tocmai în Perú, una dintre puţinele ţări latinoamericane care încearcă să-şi construiască o democraţie.

Aşadar, începuseră deja primele acţiuni ale gherilei mirişte.

— Trebuie să-l laşi cât mai repede pe acest domn şi să te măriţi cu mine, i-am zis chilienei prima oară când ne-am revăzut. Vrei să mă faci să cred că te-ai îndrăgostit de un boşorog care, nu numai că pare a-ţi fi bunic, dar mai e şi urât cu spume?

— Încă o calomnie la adresa bărbatului meu şi n-o să mă mai vezi niciodată, m-a ameninţat ea, şi schimbându-şi brusc atitudinea, ca de obicei, a izbucnit în râs: Chiar aşa de bătrân pare pe lângă mine?

Cea de-a doua lună de miere cu madame Arnoux s-a terminat la puţin timp după respectiva cină, căci de îndată ce m-am mutat lângă École Militaire, domnul Charnés mi-a reînnoit contractul. Din pricina programului meu, nu ne-am mai întâlnit decât puţin, câteodată la prânz, când, în acea oră şi jumătate liberă, între unu şi două şi jumătate, în loc să urc la restaurantul de la UNESCO, mă duceam să mănânc un sandviş cu ea într-un *bistrot* oarecare, sau în vreo seară în care, sub nu ştiu care pretext, ea scăpa de monsieur Arnoux ca să meargă la un cinematograf cu mine. Vedeam filmul ţinându-ne de mână, iar eu o sărutam pe întuneric. „Tu *m'embêtes*[14]", îşi exersa ea franceza, *„Je veux voir le film, grosse bête"*.[15] Făcuse rogrese considerabile în limba lui Montaigne; începea să vorbească fără nicio reţinere, iar greşelile de sintaxă şi de fonetică erau amuzante, conferind un farmec în plus personalităţii ei. Abia câteva săptămâni mai târziu, după ce a făcut un drum în Elveţia, singură, am făcut din nou dragoste; s-a întors mai devreme decât trebuia, special ca să ne întâlnim în apartamentul de pe rue Joseph Granier.

Totul în viaţa doamnei Arnoux continua să fie misterios, la fel cum fusese şi-n viaţa chilienei Lily şi a combatantei Arlette. Dacă era adevărat ce-mi povestea acum, avea o intensă viaţă socială, cu recepţii, dineuri şi cocteiluri, frecventând *tout Paris,* şi ieri, de exemplu, îl cunoscuse pe Maurice Couve de Murville, ministru de Externe al generalului De Gaulle, iar cu o săptămână în urmă Jean Cocteau apăruse în timpul unei proiecţii private cu *Morir à Madrid,* un documentar de Frédéric Rossif, venit la braţul amantului său, actorul Jean Marais, care, în treacăt fie spus, era frumos foc, iar a doua zi urma să meargă la un ceai oferit de prietenele ei în cinstea soţiei şahului Iranului, Farah Diba, aflată în vizită privată la Paris. Deliruri de grandomanie şi snobism sau, într-adevăr, soţul ei chiar o introdusese în acea lume strălucitoare şi frivolă, care-i lua ochii? Pe de altă parte, călătorea mereu sau îmi spunea că pleacă în Elveţia, Germania ori Belgia câte două sau trei zile, din motive nu prea clare: expoziţii, gale, petreceri, concerte. Cum explicaţiile ei mi se păreau evident pur fanteziste, m-am hotărât să nu-i mai pun deloc întrebări, prefăcându-mă convins de adevărul explicaţiilor pe care catadicsea să mi le ofere despre scurtele ei deplasări.

Într-o seară, pe la jumătatea anului 1965, un coleg de la UNESCO, vechi republican spaniol care scria de ani de zile „un roman definitiv despre războiul civil, care va corecta inexactităţile lui Hemingway", intitulat Pentru

cine nu bat clopotele, mi-a dat ziarul Le Monde, pe care tocmai îl răsfoia. Combatanţii coloanei Túpac Amaru din cadrul MIR, condusă de Lobatón şi operând în provinciile La Concepción şi Satipo, din regiunea Junín, furaseră dinamita dintr-o mină, aruncaseră în aer podul de peste râul Moraniyoc, ocupaseră moşia Runatullo şi împărţiseră proviziile ţăranilor. Două săptămâni mai târziu pregătiseră o ambuscadă pentru un detaşament al Gărzii Civile, în defileul Yahuarina. Nouă gărzi civile, printre care şi şeful patrulei, au murit în confruntare. La Lima avuseseră loc atentate cu bombe la Hotelul Crillón şi la Club Nacionál. Guvernul lui Belaunde decretase starea de asediu în toată cordiliera centrală. Am simţit că mi se strânge inima. În ziua respectivă şi în cele care au urmat nu mi-am găsit locul, neputând să-mi scot din minte chipul grăsanului Paul.

Unchiul Ataúlfo îmi trimitea din când în când – o înlocuise pe mătuşa Alberta, devenind acum singurul meu corespondent din Perú – nişte scrisori în care comenta actualitatea politică. De la el am aflat că, deşi gherila acţiona doar sporadic în Lima, acţiunile militare din centrul şi sudul Anzilor zguduiau ţara. Ziarele *El Comercio* şi *La Prensa*, apriştii şi odriştii deopotrivă, aliaţi acum împotriva guvernului, îl acuzau pe Belaunde Terry de slăbiciune faţă de rebelii castrişti şi chiar de complicităţi secrete cu insurecţia. Guvernul însărcinase armata să reprime rebelii. „Treaba se împute, nepoate, şi mă tem că în orice clipă poate avea loc o lovitură de stat. Războiul pluteşte în aer. Istoria se repetă, Perú n-o să se schimbe niciodată!” în scrisorile lui afectuoase se strecurau întotdeauna câteva cuvinte scrise de mătuşa Dolores cu mâna ei.

Într-un mod cu totul neaşteptat m-am împrietenit apoi cu domnul Robert Arnoux. A apărut într-o bună zi în biroul secţiei de limbă spaniolă de la UNESCO, invitându-mă să luăm împreună prânzul la bufet. Fără un motiv anume, doar ca să stăm puţin de vorbă, cât timp fumam nişte Gitanes cu filtru, ţigările pe care le preferam amândoi. De atunci apărea uneori, când avea timp, şi mergeam să luăm o cafea şi un sandviş, în timp ce comentam actualitatea politică din Franţa şi din America Latină, dar şi viaţa culturală pariziană, cu care era de asemenea la curent. Era un om citit şi cu idei şi se plângea că deşi era interesant să lucreze cu René Maheu, exista inconvenientul că nu-i mai rămânea timp să citească decât la sfârşitul săptămânii şi foarte rar mai putea merge la teatru şi la concerte.

Din pricina lui a trebuit să închiriez un smoking şi să mă îmbrac de gală, pentru prima şi fără îndoială ultima oară în viaţa mea, ca să asist la un balet, urmat de un dineu şi un bal oferite în beneficiul UNESCO, la Opera din Paris. Nu intrasem niciodată în impunătoarea clădire a cărei cupolă este împodobită cu fresce pictate de Chagall. Totul mi s-a părut frumos şi elegant. Dar şi mai grozavă mi s-a părut fosta chiliană şi fosta luptătoare, care m-a lăsat fără grai: rochie vaporoasă din voal alb, înflorată, care-i lăsa umerii descoperiţi, pieptănătură înaltă, bijuterii la gât, la urechi şi la mâini. Toată seara babalâcii cunoscuţi de monsieur Arnoux se apropiau, îi sărutau mâna şi o sorbeau din ochi, pofticioşi. „*Quelle beauté exotique!*”**[16]** l-am auzit

exclamând pe unul din bărzăunii ăia excitaţi. În sfârşit am putut s-o invit la dans. Strângând-o la piept, i-am şoptit la ureche că nu-mi închipuisem niciodată că putea fi atât de frumoasă ca în clipa aceea. Şi că mă înnebunea gândul că după bal bărbatu-său, şi nu eu, o să fie cel care o s-o dezbrace şi o s-o iubească în casa lor din Passy. *La beauté exotique* se lăsa adorată cu un zâmbet îngăduitor, care i-a dispărut odată cu comentariul răutăcios: „Ce de dulcegării îmi mai torni tu, Ricardito!” Adulmecam cu nesaţ parfumul trupului ei şi o doream atât de mult, că de-abia mai puteam respira.

De unde avea bani pentru rochiile şi bijuteriile acelea? Deşi eram un ignorant în materie de lux, îmi dădeam seama că pentru a purta modelele acelea exclusive şi pentru a-şi putea schimba astfel ţinuta – ori de câte ori o vedeam purta o rochie nouă şi alţi pantofi – era nevoie de mult mai mulţi bani decât putea câştiga un funcţionar la UNESCO, fie el şi mâna dreaptă a Directorului. Am încercat s-o iscodesc, întrebând-o dacă pe lângă faptul că-l înşela din când în când pe monsieur Robert Arnoux cu mine, îi mai punea coame şi cu vreun milionar care o ajuta să poarte haine de firme celebre şi bijuterii ca-n poveşti.

— Dacă ai fi singurul meu amant, aş umbla ca o cerşetoare, tontuţule, mi-a răspuns, şi nu glumea deloc.

Dar imediat mi-a dat o explicaţie ce părea plauzibilă, deşi eram convins că nu era adevărată. Rochiile şi bijuteriile nu erau cumpărate, ci împrumutate de la designeri faimoşi de pe avenue Montaigne şi de la bijutierii din Place Vendôme, care-şi făceau reclamă oferindu-le damelor chic să le poarte când frecventau lumea bună. Deci graţie relaţiilor ei sociale se putea îmbrăca şi găti ca damele elegante ale Parisului. Sau îmi închipuiam cumva că salariul amărât al unui diplomat francez putea concura cu luxul doamnelor din înalta societate a Oraşului Luminilor?

La câteva săptămâni după balul de la Operă, fata nesăbuită m-a sunat la UNESCO.

— Robert trebuie să-şi însoţească şeful la Varşovia la sfârşitul săptămânii, m-a anunţat. Ai noroc, băiat cumsecade! Sâmbătă şi duminică pot să fiu numai a ta. Să te văd ce program îmi faci!

M-am gândit ore în şir, încercând să-mi imaginez ce-ar putea s-o surprindă şi s-o distreze, ce locuri insolite ale Parisului nu cunoştea, ce spectacole se jucau sâmbăta şi ce restaurant, bar sau bistrot îi putea atrage atenţia prin originalitate ori prin caracterul secret şi exclusivist. În fine, după ce-am analizat mai multe posibilităţi şi le-am exclus pe toate, am ales până la urmă pentru sâmbătă dimineaţa, dacă era vreme bună, o plimbare prin cimitirul câinilor, în Asnieres, pe o insuliţă cu arbori înfrunziţi în mijlocul fluviului, şi o cină la Chez Allard, pe rue de Saint André des Arts, la aceeaşi masă la care-l văzusem într-o seară pe Pablo Neruda, mâncând cu două linguri, câte una în fiecare mână. Ca s-o fac să aprecieze restaurantul, o să-i spun doamnei Arnoux că era localul favorit al poetului şi o să inventez meniul pe care Neruda îl comanda întotdeauna. Gândul c-o să petrec o noapte

întreagă cu ea, c-o să fac dragoste cu ea, că buzele mele or să savureze clipitul „sexului ei cu gene nocturne” (un vers din poemul Material nupţial de Neruda, pe care i-l recitasem la ureche în prima noapte petrecută împreună, în mansarda din Hôtel du Sénat), c-o s-o simt adormind în braţele mele şi o să mă trezesc duminică dimineaţa cu trupul ei cald, cuibărit într-al meu, m-a ţinut, în cele trei sau patru zile câte mai erau până sâmbătă, într-o stare în care de-abia mă mai puteam concentra să lucrez: totul era speranţă, bucurie, dar şi teamă să nu ni se năruie planul. Cel care-mi revizuia traducerile a trebuit să mă corecteze de vreo două ori.

Sâmbăta aceea a fost minunată. Dimineaţa am dus-o pe madame Arnoux în cimitirul câinilor din Asnières, cu automobilul Dauphine pe care ea nu-l cunoştea, cumpărat cu o lună în urmă. Mai bine de o oră am hoinărit printre morminte – în afară de câini, mai erau pisici, iepuri şi papagali îngropaţi aici – citind epitafurile: pline de tâlc, poetice, glumeţe şi absurde, alese de stăpâni pentru a se despărţi de animalele lor iubite. Ea chiar părea amuzată. Zâmbea: mâna abandonată într-a mea, ochii de culoarea mierii arse strălucind în soarele primăvăratic, părul fluturându-i în briza ce adia, unduindu-se odată cu fluviul. Purta o bluză uşoară, transparentă, prin care-i mijeau sânii, o jachetă desfăcută ce zvâcnea odată cu mişcările ei şi nişte botine cu toc înalt, cărămizii. A rămas pe loc o vreme, uitându-se la statuia câinelui necunoscut de la intrare şi, cu un aer melancolic, s-a plâns că are o viaţă „aşa de complicată”, altminteri ar fi putut adopta un căţeluş. Am reţinut amănuntul şi m-am gândit: ăsta o să fie cadoul meu de ziua ei, dacă reuşeam să aflu când era.

Am luat-o de mijloc, am atras-o spre mine şi i-am zis că dacă se hotăra să-l părăsească pe monsieur Arnoux ca să se mărite cu mine, îi promiteam c-o să aibă o viaţă normală, cu toţi câinii pe care şi-i va dori. În loc să-mi răspundă, m-a întrebat, luându-mă peste picior:

— Gândul c-o să-ţi petreci noaptea cu mine te face cel mai fericit om din lume, nu-i aşa, miraflorinule? Te întreb ca să-mi spui una din dulcegăriile alea pe care adori să mi le îndrugi.

— Nimic nu m-ar putea face mai fericit, i-am zis, strivindu-i buzele de ale mele. De ani de zile visez la asta, războinico.

— De câte ori o să faci dragoste cu mine? a continuat ea pe acelaşi ton zeflemitor.

— De câte ori o să pot, fată rea. Şi de zece ori, dacă mă ţin curelele.

— Îţi dau voie doar de două ori, m-a avertizat, muşcându-mi urechea. O dată când ne culcăm şi a doua oară când ne trezim. Şi nici vorbă să ne trezim devreme. Am nevoie de cel puţin opt ore de somn, ca să n-am niciodată riduri.

Nu fusese niciodată aşa de jucăuşă ca în dimineaţa aceea. Şi cred că n-avea să mai fie nici după aceea. Nu mi-o aminteam aşa de spontană, abandonându-se clipei, fără să pozeze, fără să-şi inventeze vreun rol, inspirând căldura dimineţii, lăsându-se pradă luminii filtrate prin coroanele

sălciilor plângătoare şi venerând-o. Părea şi mai tânără de cât era, parcă o adolescentă, nu o femeie de aproape treizeci de ani. Am mâncat un sandviş cu şuncă şi castraveciori muraţi şi am băut un pahar de vin într-un *bistrot* din Asniéres, pe malul fluviului, apoi ne-am dus la Cinemateca, pe rue d'Ulm, să vedem *Les enfants du Paradis* de Marcel Carné, pe care eu îl văzusem deja, dar ea nu. La ieşire, mi-a vorbit despre tinerii care jucau, Jean Louis Barrault şi María Casares; acum nu se mai făceau asemenea filme şi mi-a mărturisit că sfârşitul o făcuse să lăcrimeze. I-am propus să mergem la mine să ne odihnim până la cină, dar n-a vrut, dacă intrăm de-acum în casă, o să-mi treacă tot felul de lucruri rele prin cap. Mai bine să profităm de seara aşa de frumoasă şi să ne plimbăm puţin. Am hoinărit prin galeriile de pe rue de Seine, apoi ne-am aşezat să bem ceva la o terasă, pe rue de Buci. I-am povestit că într-o dimineaţă l-am văzut pe André Breton pe acolo, cumpărând peşte proaspăt. Străzile şi cafenelele erau pline şi parizienii aveau expresiile acelea destinse şi simpatice pe care le au când e vreme frumoasă, lucru cu adevărat rar. De mult nu mai fusesem aşa de mulţumit, de optimist şi de plin de speranţe. Dar atunci dracul şi-a vârât coada şi am zărit titlul unui articol din Le Monde, citit de vecinul meu: „Armata distruge cartierul general al gherilei peruane". Subtitlul continuă: „Luis de la Puente şi numeroşi lideri ai MIR au fost ucişi". Am alergat să cumpăr ziarul de la chioşcul din colţ. Ştirea era semnată de corespondentul ziarului în America de Sud, Marcel Niedergang, şi era şi un articol de Claude Julien, explicând ce era MIR-ul peruan şi oferind informaţii despre Luis de la Puente şi situaţia politică din Perú. În august 1965, forţe speciale ale armatei peruane încercuiseră Mesa Pelada, un munte în estul oraşului Quillabamba, pe valea La Convención din regiunea Cuzco şi luase cu asalt tabăra Illarec ch'aska („luceafărul de dimineaţă"), omorând mulţi luptători de gherilă. Luis de la Puente, Paúl Escobar şi câţiva partizani reuşiseră să fugă, dar, după o lungă urmărire, trupele de comando i-au încercuit şi ucis. Informaţia preciza că avioanele militare aruncaseră napalm peste Mesa Pelada. Cadavrele nu fuseseră încredinţate rudelor, nici arătate presei. Conform comunicatului oficial, au fost îngropate într-un loc necunoscut, pentru ca mormintele lor să nu devină locuri de pelerinaj revoluţionar. Armata le-a arătat ziariştilor armele, uniformele şi multe documente, precum şi hărţile şi staţiile de radio deţinute de luptătorii de gherilă în Mesa Pelada. În felul acesta fusese anihilată coloana Pachacútec, unul dintre focarele rebele ale revoluţiei peruane. Armata spera ca şi coloana Túpac Amaru, condusă de Guillermo Lobatón, asediată şi ea, să cadă cât de curând.

— Nu ştiu de ce faci mutra asta, ştiai prea bine că aşa o să se întâmple, mai devreme sau mai târziu, s-a mirat madame Arnoux. Chiar tu mi-ai spus de atâtea ori că asta se putea sfârşi numai aşa.

— O spuneam ca pe-un descântec, tocmai ca să nu se întâmple.

O spusesem, o gândisem şi mă temusem de asta, fireşte, dar era altceva să ştii că se şi întâmplase şi că Paul, bunul meu prieten şi tovarăş din

primii mei ani parizieni, era acum un cadavru putrezind pe nişte coclauri din Anzii orientali, după ce-a fost mai întâi executat şi precis torturat, dacă soldaţii l-au prins viu. Luându-mi inima în dinţi, i-am propus chilienei să dăm uitării totul şi să nu lăsăm ştirea asta să ne strice darul hărăzit de zei: să fie doar a mea tot sfârşitul de săptămână. Ea a acceptat fără probleme; mi se părea că Perú era pentru ea ceva înadins uitat, ca toate amintirile urâte (sărăcie, rasism, discriminare, ignorare, numeroase frustrări?), şi poate că luase de mult hotărârea să rupă pentru totdeauna orice legătură cu pământul ei natal. În schimb eu, în ciuda eforturilor mele de a uita ştirea blestemată din Le Monde şi de a mă concentra asupra fetei nesăbuite, n-am reuşit. Pe tot parcursul cinei de la Chez Allard, năluca prietenului meu mi-a tăiat pofta de mâncare şi m-a indispus.

— Mi se pare că nu prea eşti în apele tale, *pour faire la fête*[17], a zis compătimitoare, când am ajuns la desert. Vrei s-o lăsăm pe altă dată, Ricardito?

Am protestat şi i-am sărutat mâinile, jurându-i că, în ciuda veştii proaste, o noapte cu ea era cel mai minunat lucru care mi se întâmplase vreodată. Dar, când am ajuns în apartamentul meu din Joseph Granier şi ea şi-a scos din geantă un cochet *baby doll*, periuţa de dinţi şi un schimb de haine pentru a doua zi şi ne-am întins pe pat – cumpărasem flori pentru sufragerie şi dormitor iar eu am început s-o mângâi, mi-am dat seama, ruşinat şi umilit, că nu eram în stare să fac dragoste cu ea.

— Francezii numesc asta un fiasco, a zis, râzând. Ştii că e pentru prima oară când mi se întâmplă?

— Câţi bărbaţi ai avut? Lasă-mă să ghicesc. Zece? Douăzeci?

— Sunt slabă la matematică, s-a supărat ea. Şi s-a răzbunat cu un ordin: Mai bine excită-mă cu gura. Eu n-am de ce să ţin doliu. De-abia l-am cunoscut pe prietenul tău Paul şi adu-ţi aminte că din vina lui a trebuit să plec în Cuba.

Şi brusc, la fel de firesc ca şi cum şi-ar fi aprins o ţigară, şi-a desfăcut picioarele şi s-a întins pe spate, acoperindu-şi ochii cu braţele, complet nemişcată, într-o concentrare adâncă în care, uitând de mine şi de lumea înconjurătoare, obişnuia să se cufunde în aşteptarea plăcerii. Întârzia mereu mult în a se excita şi a juisa, dar în noaptea aceea a întârziat chiar mai mult decât de obicei şi de două sau de trei ori a trebuit să mă opresc câteva clipe din sărutat şi sorbit, cu limba înţepenită. De fiecare dată mâna ei mă dojenea, trăgându-mă de păr şi ciupindu-mă de spate. La sfârşit am simţit-o zvârcolindu-se şi am auzit-o torcând încetişor; era un zgomot ce părea să urce dinspre pântec spre gură şi i-am simţit picioarele încordându-i-se şi suspinul lung, satisfăcut. „Mulţumesc, Ricardito”, a şoptit. A adormit aproape imediat. Eu am rămas treaz multă vreme, cu o spaimă care mă sufoca. Am căzut într-un somn greu, cu coşmaruri pe care a doua zi abia mi le mai aminteam.

M-am trezit pe la nouă dimineaţa. Nu mai era soare. Prin lucarnă se vedea cerul acoperit, înnorat, veşnicul cer parizian. Ea dormea, cu spatele la

mine. Părea foarte tânără şi fragilă, cu trupul ei de fetiţă, liniştit acum, abia mişcat de o respiraţie uşoară, sacadată. Văzând-o astfel, nimeni nu şi-ar fi putut închipui că a avut o viaţă. Am încercat să-mi imaginez copilăria ei: săracă, în infernul acela care este Perú pentru cei nevoiaşi, şi adolescenţa ei şi mai grea; câte lupte, înfrângeri, sacrificii şi concesii trebuise să facă în Perú şi Cuba pentru a reuşi să ajungă acolo unde ajunsese. Şi cât de dură şi rece devenise, fiind nevoită să lupte cu dinţii şi cu unghiile împotriva nenorocirilor, şi toate paturile prin care trebuise să treacă pentru a nu fi zdrobită pe acel câmp de luptă, pe care experienţele trăite o convinseseră că asta era viaţa. Îmi trezea o imensă duioşie. Eram sigur c-o voi iubi mereu, spre fericirea, dar şi spre nefericirea mea. Văzând-o şi simţind-o respirând, m-a năpădit dorinţa. Am început să-i sărut spatele, încet de tot, fundul năbădăios, gâtul şi umerii şi, întorcând-o spre mine, sânii şi gura. Se prefăcea că doarme, dar era deja trează, fiindcă s-a aşezat pe spate în aşa fel încât să mă poată primi. Am simţit-o umedă şi pentru prima oară am putut s-o pătrund fără greutate, fără să simt că fac dragoste cu o virgină. O doream, o iubeam, nu puteam trăi fără ea. Am rugat-o să-l lase pe monsieur Arnoux şi să vină să trăiască cu mine, o să câştig mulţi bani, o s-o răsfăţ, o să-i suport toate capriciile, o să…

— Ce mai, te-ai revanşat deja, a râs ea, şi chiar a durat mai mult ca oricând. Credeam c-ai devenit impotent după acel fiasco de-aseară.

I-am propus să-i pregătesc micul dejun, dar ea a preferat să ieşim, să mâncăm pe stradă, îi era poftă de un *croissant croustillant*. Am făcut duş împreună, m-a lăsat s-o săpunesc şi s-o şterg şi, stând pe pat, m-a lăsat s-o privesc cum se îmbracă, se piaptănă şi se aranjează. Eu însumi i-am pus mocasinii în picioare, sărutându-i mai întâi degetele de la picioare, unul câte unul. Ne-am dus, ţinându-ne de mână, la un *bistrot* pe avenue de la Bourdonnais, unde, într-adevăr, cornurile erau crocante, de parcă abia fuseseră scoase din cuptor.

— Cât crezi c-ar fi durat legătura noastră, Ricardito, dacă, în loc să mă fi trimis în Cuba, m-ai fi făcut să rămân atunci cu tine aici, la Paris?

— Toată viaţa. Te-aş fi făcut aşa de fericită că nu m-ai fi părăsit niciodată.

A încetat să mai glumească şi m-a privit, foarte serioasă şi oarecum dispreţuitoare:

— Ce naiv şi ce visător eşti, a silabisit ea, privindu-mă sfidător. Nu mă cunoşti deloc. Eu aş rămâne toată viaţa doar cu un bărbat care ar fi foarte, foarte bogat şi puternic. Şi, din păcate, tu n-o să fii aşa niciodată.

— Şi dacă banii n-ar fi fericirea, fată rea?

— Nu ştiu dacă mă interesează ce e fericirea, Ricardito. Ce ştiu sigur e că nu-i treaba aia romantică şi dulceagă care e pentru tine. Banii oferă siguranţă, te apără, îţi permit să te bucuri din plin de viaţă, fără să ai grija zilei de mâine. Singura fericire pe care o poţi atinge.

A rămas cu ochii la mine, cu expresia aceea rece care se înăsprea uneori într-un mod straniu, părând să îngheţe viaţa din jurul ei.

— Tu eşti un om bun, dar ai un defect îngrozitor: lipsa ta de ambiţie. Eşti mulţumit cu ce-ai obţinut, nu-i aşa? Dar asta nu înseamnă nimic, băiete bun. De-asta nici n-aş putea să-ţi fiu nevastă. Eu n-o să fiu niciodată mulţumită cu ce am. O să vreau tot mereu mai mult.

N-am ştiut ce să-i răspund, căci chiar dacă mă durea, spusese un adevăr. Pentru mine fericirea era s-o am pe ea şi să trăiesc la Paris. Să fi însemnat asta că erai un mediocru irecuperabil, Ricardito? Da, se prea poate. Înainte de a ne întoarce în apartament, madame Robert Arnoux s-a dus să dea un telefon. S-a întors îngrijorată.

— Regret, dar trebuie să plec, băiete bun. Lucrurile s-au complicat.

Nu mi-a mai dat alte explicaţii şi nici n-a acceptat s-o conduc acasă sau acolo unde trebuia să ajungă. Am urcat să-şi ia geanta de voiaj şi am dus-o până la staţia de taxi, lângă gura de metrou de la École Militaire.

— Până la urmă a fost un sfârşit de săptămână grozav, mi-a zis, atingându-mi buzele, la despărţire. Ciao, mon amour.

Întorcându-mă acasă, încă nedumerit de plecarea ei neaşteptată, am descoperit că-şi uitase periuţa de dinţi în baie. O periuţă drăgălaşă care avea imprimată pe cutie semnătura fabricantului: Guerlain. Uitată? Poate că nu. Poate-o lăsase intenţionat, ca să rămân cu amintirea acelei nopţi triste şi a acelei deşteptări fericite.

În săptămâna respectivă n-am putut s-o văd, nici să vorbesc cu ea, iar în următoarea, fără să reuşesc măcar să-mi iau rămas-bun de la ea – nu răspundea la telefon la nicio oră –, am plecat la Viena să lucrez cincisprezece zile la Comisia pentru Energie Atomică. M-a încântat oraşul acela baroc, elegant şi prosper, dar munca unui „temporar” în perioadele când organizaţiile internaţionale ţin congrese, adunări generale sau conferinţa anuală – când e nevoie de mai mulţi traducători şi interpreţi – e atât de intensă, încât n-aveam vreme de muzee, concerte şi spectacole de operă, doar câteodată la prânz trăgeam o fugă până la muzeul Albertina. Mort de oboseală, abia reuşeam să intru seara în una din vechile cafenele – Central, Landtmann, Hawelka, Frauenhuber – ce păreau decorate în stilul *belle époque*, ca să iau un *wiener schnitzel*, versiunea austriacă a şniţelului pane pregătit de mătuşa Alberta, şi un pahar de bere spumoasă. Ajungeam în pat pe jumătate năuc. Am sunat-o de mai multe ori pe fata nesăbuită, dar nu răspundea nimeni la telefon sau suna întruna ocupat. Nu îndrăzneam să-l sun pe Robert Arnoux la UNESCO, ca să nu-i trezesc bănuieli. După ce-au trecut cele cincisprezece zile, domnul Charnés mi-a telegrafiat, propunându-mi un contract de zece zile la Roma, la un seminar urmat de o conferinţă FAO, aşa că am plecat în Italia, fără să mai trec prin Paris. Nici de la Roma n-am reuşit să vorbesc cu ea. Cum am ajuns în Franţa, am sunat-o. Fără succes, fireşte. Ce se întâmpla?

Am început să mă gândesc, îngrijorat, la un accident, o boală, o tragedie familială.

Eram atât de supărat că nu puteam lua legătura cu madame Arnoux, c-a trebuit să citesc de două ori ultima scrisoare a unchiului Ataúlfo, care mă

aştepta când am sosit la Paris. Nu mă puteam concentra, nu mi-o puteam scoate din cap pe chiliană. Unchiul Ataúlfo îmi oferea explicaţii detaliate despre situaţia politică peruană. Coloana Túpac Amaru aparţinând MIR, condusă de Lobatón, nu fusese capturată încă, deşi comunicatele Armatei vorbeau despre ciocnirile permanente în care luptătorii de gherilă înregistrau mereu pierderi. Conform presei, Lobatón şi oamenii lui se aflau în selvă şi-şi făcuseră aliaţi în rândul triburilor amazoniene, în special tribul ashaninka răspândit în zona înconjurată de râurile Ene, Perene, Satipo şi Anapati. Se zvonea că unele comunităţi ashaninka, cucerite de personalitatea lui Lobatón, îl identificau pe acesta cu un erou mitic, justiţiarul atavic Itomi Pavá, care, conform legendei, urma să revină într-o bună zi pentru a reinstaura puterea acelui popor. Aviaţia militară bombardase sate din selvă, suspectate că ar fi ascuns mirişti.

După noi încercări zadarnice de a vorbi cu madame Arnoux, m-am hotărât să merg la UNESCO să-l caut pe soţul ei, sub pretextul de a-i invita la cină. M-am dus mai întâi să-i salut pe domnul Charnés şi pe colegii de la secţia spaniolă. Am urcat apoi la etajul şase, sanctuarul în care se aflau birourile şefilor. Am zărit din uşă faţa căzută şi mustăcioara muscă a domnului Arnoux. A tresărit în mod ciudat când m-a văzut şi am remarcat că era mai ursuz ca oricând, de parcă l-ar fi deranjat prezenţa mea. Era bolnav? Părea să fi îmbătrânit cu zece ani în cele câteva săptămâni de când nu-l mai văzusem. Mi-a întins mâna, încurcat, fără să scoată un cuvânt, şi a aşteptat să vorbesc eu mai întâi, ţintuindu-mă cu o privire sfredelitoare, cu ochişorii lui de rozător.

— În ultima lună am lucrat în afara Parisului, la Viena şi la Roma. Mi-ar face plăcere să vă invit la cină într-una din serile acestea, când puteţi.

M-a ţintuit în continuare cu privirea, fără să răspundă. Era foarte palid acum; afişa o expresie dezolată şi-şi ţuguia buzele, de parcă îi venea greu să vorbească. Mi-au tremurat mâinile. O să-mi spună că soţia lui a murit?

— Aşadar dumneata nu eşti la curent, a şoptit sec. Sau joci o farsă?

Derutat, n-am ştiut ce să-i răspund.

— Toată lumea din UNESCO ştie, a adăugat încetişor, sarcastic. Sunt bătaia de joc a tuturor. Nevastă-mea m-a părăsit şi nici măcar nu ştiu pentru cine. Am crezut că pentru dumneata, domnule Somocurcio.

Vocea i s-a frânt înainte să apuce să-mi rostească numele de familie până la capăt. Îi tremura bărbia şi mi s-a părut că-i clănţăneau dinţii. Am bâiguit că-mi părea rău, nu eram la curent cu nimic, am repetat prosteşte că în ultima lună lucrasem în afara Parisului, la Viena şi la Roma. Şi mi-am luat rămas-bun, fără să mai aştept ca monsieur Arnoux să-mi răspundă la salut.

Surpriza şi sila au fost aşa de mari, încât mi s-a făcut greaţă în lift şi m-am dus să vomit la baie. Cu cine plecase? O fi trăind tot la Paris cu amantul ei? Un gând nu mi-a dat pace în zilele care au urmat: acel sfârşit de săptămână dăruit fusese o despărţire. Ca eu să tânjesc după ceva special. Resturile pe care i le arunci câinelui, Ricardito. Zile oribile au urmat scurtei vizite făcute

lui monsieur Arnoux. Pentru prima oară în viaţă am început să am insomnii. Noaptea eram lac de sudoare, şi, cu mintea golită, strângeam în mână periuţa de dinţi marca Guerlain, păstrată în chip de amuletă pe noptieră, rumegându-mi disperarea şi gelozia. Ziua eram o epavă, trupul mi-era străbătut de frisoane şi n-aveam chef de nimic, nici poftă de mâncare. Medicul mi-a recomandat pilulele Nembutale, care mai mult mă făceau să-mi pierd cunoştinţa decât să mă adoarmă. Mă trezeam agitat şi speriat ca după o mahmureală cumplită. Mă blestemam continuu: cât de prost putusem să fiu trimiţând-o atunci în Cuba şi punând prietenia mea cu Paul înaintea iubirii! Dacă aş fi oprit-o, am fi fost şi acum împreună şi viaţa n-ar mai fi insomnia asta, golul ăsta, fierea asta.

Domnul Charnés m-a ajutat să ies din lenta mea descompunere emoţională, oferindu-mi un contract de o lună. Îmi venea să-i mulţumesc în genunchi. Graţie rutinei muncii de la UNESCO am depăşit treptat criza provocată de dispariţia fostei chiliene, a fostei luptătoare de gherilă, a fostei madame Arnoux. Oare cum se mai numea acum? Ce personalitate, ce nume, ce poveste adoptase în această nouă etapă a vieţii ei? Noul ei amant trebuia să fie cineva foarte sus-pus, un personaj mult mai important decât consilierul de la UNESCO, deja prea modest pentru ambiţiile ei, de care se lepădase ca de-o zdreanţă. Mă prevenise cât se poate de limpede în dimineaţa aceea: „Doar cu un bărbat foarte bogat şi puternic aş rămâne pentru totdeauna”. De astă dată eram sigur că n-aveam s-o mai revăd niciodată. Trebuia să te stăpâneşti şi s-o uiţi pe peruana cu o mie de feţe, să-ţi intre odată bine în cap, a fost doar un vis urât, băiete bleg.

Dar la câteva zile de la întoarcerea mea la UNESCO, monsieur Arnoux a apărut în separeul care-mi servea drept birou, când traduceam un raport despre educaţia bilingvă în ţările din Africa subsahariană.

— Regret nespus c-am fost brutal cu dumneavoastră deunăzi, a mărturisit el, stânjenit. Eram foarte prost dispus în clipa aceea.

Mi-a propus să cinăm împreună. Şi cu toate că ştiam că va fi o cină catastrofală pentru starea mea de spirit, curiozitatea mea – să aud vorbindu-se de ea, să ştiu ce s-a întâmplat – a învins şi am acceptat.

Ne-am dus la Chez Eux, un restaurant din arondismentul VII, nu departe de casa mea. A fost cea mai încordată şi mai dificilă cină din viaţa mea. Dar şi cea mai fascinantă, căci am descoperit atunci multe lucruri despre fosta madame Arnoux şi am aflat şi cât de departe ajunsese tot căutând acea siguranţă pe care ea o identifica cu bogăţia.

Am cerut un whisky cu gheaţă şi Pérrier ca aperitiv, apoi vin roşu, cu o mâncare pe care de-abia am gustat-o. Chez Eux avea un meniu fix, alcătuit din delicatese servite în nişte boluri adânci, şi masa noastră s-a umplut de platouri cu pateuri, melci, salate, peşte şi carne pe care ospătarii uimiţi le ridicau aproape neatinse – spre a face loc unei mari varietăţi de dulciuri, servite în ciocolată fierbinte – fără să înţeleagă de ce nu apreciam toate acele bunătăţi.

Robert Arnoux m-a întrebat de când o cunoşteam. L-am minţit, spunându-i că din 1960 sau 1961, când a trecut prin Paris în drum spre Cuba, ca bursieră MIR, pentru a se instrui ca luptătoare de gherilă.

— Aşadar, nu ştiţi nimic despre trecutul ei, despre familia ei, a constatat domnul Arnoux, vorbind ca pentru sine. Am ştiut dintotdeauna că mă minţea. Vreau să spun în legătură cu familia ei, cu copilăria ei. Dar îi treceam totul cu vederea. Mi se păreau minciuni nevinovate, ce ascundeau o copilărie şi o tinereţe de care-i era ruşine. Căci trebuie să fie dintr-o clasă socială foarte modestă, nu-i aşa?

— Nu-i plăcea să vorbească despre asta. Nu mi-a povestit niciodată nimic de familia ei. Dar fără îndoială, da, provenea dintr-o clasă socială foarte modestă.

— Mie mi se rupea inima, intuiam toate acele prejudecăţi ale societăţii peruane, numele de vază, rasismul, m-a întrerupt el. Că fusese la Sophianum, cel mai bun colegiu de măicuţe din Lima, unde învăţau feţele de familie bună. Că taică-său era proprietarul unei plantaţii de bumbac. C-o rupsese cu familia ei din idealism, ca să devină revoluţionară. N-a interesat-o niciodată revoluţia, sunt sigur! N-am auzit-o nicicând vorbind politică, de când am cunoscut-o. Ar fi făcut orice ca să plece din Cuba. Chiar şi să se mărite cu mine. Când am părăsit Havana, i-am propus să mergem în Perú, ca să-i cunosc familia. A scornit alte minciuni, bineînţeles. C-ar fi închis-o de cum ajungea în Perú, fiindcă fusese în MIR şi în Cuba. Şi-i iertam toate fabulaţiile astea. Înţelegeam că erau produsul stării ei de nesiguranţă. I se inculcaseră acele prejudecăţi sociale şi rasiale, atât de puternice în ţările sud-americane. De-asta mi-a şi venit cu biografia aia de fată aristocrată, când de fapt ea n-a fost niciodată aşa ceva.

Câteodată aveam senzaţia că monsieur Arnoux uita de mine. Chiar şi privirea i se pierdea undeva în gol şi cobora într-atât vocea încât vorbele lui deveneau o şoaptă imperceptibilă. Alteori, revenindu-şi, mă privea cu neîncredere şi ură şi mă presa să-i spun dacă eu ştiam că ea avea un amant. Eram compatriotul ei, prietenul ei, chiar nu-mi făcuse niciodată confidenţe?

— Niciodată, nicio vorbuliţă. Nu mi-a trecut nicio clipă prin cap. Credeam că vă înţelegeţi foarte bine, că sunteţi fericiţi.

— Şi eu credeam la fel, a şoptit el cu capul plecat. A mai cerut o sticlă de vin. Şi a adăugat, ferindu-şi privirea, pe un ton tăios: nu trebuia să facă ce-a făcut. A fost urât, murdar, neloial, să se poarte aşa cu mine. Îi dădusem numele meu, nu ştiam ce să mai fac ca să fie fericită. Mi-am pus în joc cariera ca s-o scot din Cuba. Toată tărăşenia a fost un adevărat calvar. Făţărnicia are şi ea o limită. Atâtea calcule, atâta ipocrizie, e inuman!

Brusc, a tăcut. Îşi mişca buzele fără să scoată niciun sunet şi mustăcioara lui caraghioasă se răsucea şi se întindea. Înşfăcase paharul gol şi-l strângea cu putere, de parcă ar fi vrut să-l facă ţăndări. Ochişorii îi erau injectaţi şi umezi.

Nu ştiam ce să-i spun, orice cuvânt de consolare ar fi sunat fals şi

ridicol. Şi deodată mi-am dat seama că nu numai plecarea ei îi provocase atâta disperare. Mai voia să-mi povestească ceva, dar îi venea tare greu s-o facă.

— Economiile mele de-o viaţă, a şoptit monsieur Arnoux, privindu-mă acuzator, de parcă eu eram vinovat de tragedia lui. Vă daţi seama? Sunt un om bătrân, nu pot să-mi refac toată viaţa. Mă înţelegeţi? Nu numai că m-a înşelat cu naiba ştie cine, vreun gangster cu care a pus la cale toată ticăloşia. Mai e şi asta: a şters-o cu toţi banii pe care-i aveam în contul din Elveţia. Vă daţi seama? îi dădusem această dovadă de încredere. Un cont comun. În caz că aş fi avut vreun accident, o moarte subită. Ca taxele de succesiune să nu risipească toate economiile dintr-o viaţă de muncă şi sacrificii. Vă daţi seama ce trădare, ce josnicie? S-a dus în Elveţia să facă un depozit şi a luat totul, absolut totul şi m-a ruinat. *Chapeau, un coup de maître*![18] Ştie că dacă o reclam, îmi fac singur rău, fiindcă am avut conturi secrete, ca să scap de impozite. Vă daţi seama ce bine gândit? Vă puteţi imagina atâta cruzime faţă de cineva care i-a dăruit doar iubire şi devotament?

Revenea mereu şi mereu la acelaşi subiect, cu pauze în care beam tăcuţi vin, fiecare cufundat în propriile gânduri. Oare era pervers să mă întreb ce-l durea mai mult, plecarea ei sau golirea contului secret din Elveţia? Mi-era milă de el şi aveam mustrări de conştiinţă, dar nu ştiam cum să-l încurajez. Mă mulţumeam doar să intercalez când şi când fraze scurte, prieteneşti. De fapt, nu voia să stea de vorbă cu mine. Mă invitase fiindcă simţea nevoia să-l asculte cineva, să spună cuiva cu voce tare lucruri care-i stăteau pe inimă, de când îi fugise nevasta.

— Scuzaţi-mă, simţeam nevoia să mă descarc cumva, mi-a spus la sfârşit, când am rămas singuri, după ce se goliseră toate mesele şi eram urmăriţi cu priviri îngrijorate de chelnerii de la Chez Eux. Vă mulţumesc pentru răbdare. Sper să-mi facă bine această destăinuire.

I-am spus c-o să treacă totul după o vreme, că nu există rău care să dureze o veşnicie. Dar în timp ce vorbeam mă simţeam îngrozitor de ipocrit şi de vinovat, de parcă eu aş fi pus la cale fuga fostei madame Arnoux şi jefuirea contului secret.

— Dac-o întâlniţi vreodată, spuneţi-i asta, vă rog. Nu trebuia să facă aşa ceva. I-aş fi dat totul. Voia banii mei? I-aş fi dat. Dar nu aşa, nu în felul ăsta.

Ne-am despărţit în uşa localului, sub strălucirea luminilor Turnului Eiffel. A fost ultima dată când l-am văzut pe nefericitul monsieur Robert Arnoux.

Coloana Túpac Amaru a MIR, comandată de Guillermo Lobatón, a rezistat cu cinci luni mai mult decât formaţiunea care-şi avea cartierul general în Mesa Pelada. La fel cum se întâmplase cu Luis de la Puente, cu Paúl Escobar şi cu miriştii care pieriseră în valea La Convención, Armata n-a oferit detalii despre felul în care-i anihilase pe toţi membrii respectivei gherile. În 1965, pe parcursul celui de-al doilea semestru, ajutaţi de triburile ashaninka din Gran Pajonal, Lobatón şi colegii lui reuşiseră să scape de persecuţia

forţelor speciale ale Armatei, aeriene şi terestre, care se răzbunau cu cruzime pe cătunele indigene care-i ascundeau şi-i hrăneau. În cele din urmă, coloana distrusă – doisprezece oameni doborâţi de ţânţari, oboseală şi boli – a căzut pe 7 ianuarie 1966, în apropierea râului Sotziqui. Muriseră în luptă sau fuseseră prinşi de vii şi executaţi? N-au fost niciodată descoperite mormintele lor. Conform unor zvonuri ce n-au putut fi verificate, Lobatón şi adjunctul lui fuseseră aruncaţi în selvă dintr-un elicopter pentru ca fiarele sălbatice să se înfrupte din cadavrele lor. Prietena a lui Lobatón, Jacqueline, a încercat ani la rând să determine guvernul, prin campanii în Perú şi în străinătate, să dezvăluie locul în care se aflau mormintele rebelilor acelei gherile efemere, fără a reuşi însă. Existaseră oare supravieţuitori? Duceau o existenţă clandestină în acel Perú convulsionat şi divizat din ultima perioadă a guvernului Belaunde Terry? Pe măsură ce-mi reveneam după dispariţia fetei nesăbuite, urmăream acele evenimente îndepărtate prin intermediul scrisorilor unchiului Ataúlfo. Îl simţeam din ce în ce mai pesimist: nu credea că democraţia va rezista în Perú. „Aceiaşi militari care au distrus gherilele se pregătesc acum să distrugă statul de drept şi să dea o altă lovitură militară”, mă asigura el.

Pe neaşteptate am dat nas în nas într-o bună zi, în Germania, cu un supravieţuitor al Mesei Pelada: nici mai mult, nici mai puţin decât Alfonso Spiritistul, băiatul francez trimis la Paris de un grup teozofic din Lima, pe care Paul îl smulsese dintre spirite şi viaţa de apoi, pentru a face din el un luptător. Mă aflam la Frankfurt, traducând la o conferinţă internaţională despre comunicaţii şi, într-o pauză, am fugit la un magazin să fac nişte cumpărături. La casă, cineva m-a apucat de braţ. L-am recunoscut imediat. În cei patru ani de când nu-l mai văzusem se îngrăşase şi-şi lăsase părul foarte lung – noua modă europeană –, dar faţa lui palidă, rezervată şi oarecum tristă, era neschimbată. Era în Germania de câteva luni. Obţinuse statutul de refugiat politic şi trăia cu o fată din Frankfurt pe care o cunoscuse la Paris, pe vremea când era cu Paul. Ne-am dus să bem o cafea chiar la bufetul din incinta magazinului, servit de turci şi ticsit de doamne cu copii durdulii.

Alfonso Spiritistul a scăpat ca prin minune de atacul trupelor de comando ale armatei, care au distrus Mesa Pelada. Fusese trimis de Luis de la Puente cu câteva zile mai înainte la Quillabamba; comunicaţiile cu bazele de sprijin urbane nu funcţionau bine şi în tabără nu se mai ştia nimic despre un grup de cinci băieţi instruiţi deja, care trebuia să fi ajuns de câteva săptămâni.

— Baza de sprijin din Cuzco era infiltrată, mi-a explicat la fel de calm ca întotdeauna. Au prins mai mulţi şi, sub tortură, careva a ciripit. Aşa au ajuns la Mesa Pelada. De fapt, noi nu începuserăm încă operaţiunile. Lobatón şi Máximo Velando acţionaseră în Junín mai repede decât era prevăzut. Iar după ambuscada aceea din Yahuarina, când au ucis mai mulţi poliţişti, ne-am trezit cu Armata pe cap. În Cuzco, noi nu începuserăm încă să ne mişcăm. Ideea lui de la Puente nu era să rămânem în tabără, ci să ne deplasăm dintr-o parte în alta. „Centrul gherilei e mişcarea perpetuă”, învăţătura lui Che. Dar n-

am mai apucat şi am rămas blocaţi în zona de siguranţă.

Spiritistul vorbea cu o detaşare ciudată despre lucrurile astea, de parcă toate s-ar fi petrecut cu câteva secole în urmă. Nu ştia cum de nu căzuse în descinderile ce lichidaseră bazele de sprijin ale MIR-ului în Quillabamba şi în Cuzco. A stat ascuns în casa unei familii din Cuzco, pe care o cunoştea de mult, prin secta lui teozofică. S-au purtat foarte bine cu el, deşi le era teamă. După vreo două luni l-au scos din oraş, pitit într-un camion de marfă, şi a ajuns la Puno. De acolo i-a fost uşor să ajungă în Bolivia şi, după îndelungi demersuri, a fost acceptat în Germania de Vest ca refugiat politic.

— Povesteşte-mi de grăsanul Paul, acolo sus, la Mesa Pelada.

Se pare că se adaptase bine la viaţa aceea şi la cei 3.800 de metri altitudine. Nu şi-a pierdut niciodată cumpătul, deşi câteodată în marşurile de explorare a teritoriului din jurul taberei, trupul lui masiv îi dădea de furcă. Mai ales când trebuia să se caţere pe munte sau să coboare în prăpăstii pe ploi torenţiale. Odată a căzut, pe un povârniş alunecos, şi s-a rostogolit vreo douăzeci, treizeci de metri. Colegii lui crezuseră că-şi spărsese capul, dar s-a ridicat foarte sprinten, plin de noroi din cap până-n picioare.

— A slăbit destul de mult, a mai spus Alfonso. În dimineaţa în care m-am despărţit de el, în Illarec ch'aska, era aproape la fel de ţâr ca şi tine. Câteodată vorbeam despre tine. „Oare ce-o mai face ambasadorul nostru la UNESCO?" se întreba. „Şi-o fi luat inima în dinţi să-şi publice poeziile scrise pe ascuns?" Nu şi-a pierdut niciodată simţul umorului. Câştiga mereu concursurile de bancuri pe care le organizam seara, ca să nu ne plictisim. Nevasta şi fiul lui trăiesc acum în Cuba.

Mi-ar fi plăcut să mai stau de vorbă cu Alfonso Spiritistul, dar trebuia să mă întorc la conferinţă. Ne-am îmbrăţişat la despărţire şi i-am dat telefonul meu, ca să mă sune dacă trecea vreodată prin Paris.

Mai înainte sau după această discuţie s-au adeverit cumplitele profeţii ale unchiului Ataúlfo. Pe 3 octombrie 1968, militarii conduşi de generalul Juan Velasco Alvarado au dat lovitura militară care a pus capăt regimului democratic reprezentat de Belaunde Terry; acesta din urmă a fost trimis în exil, iar în Perú s-a instaurat o nouă dictatură militară care avea să dureze doisprezece ani.

III
Pictor de cai în *swinging London*

În cea de-a doua jumătate a anilor şaizeci, Londra a luat locul Parisului ca oraş al modei care, dând tonul în Europa, influenţa lumea întreagă. Muzica a înlocuit cărţile şi ideile, devenind principalul interes al tinerilor, mai ales odată cu apariţia celor patru Beatles, dar şi cu Cliff Richard, Shadows, Rolling Stones cu Mick Jagger şi alte formaţii şi cântăreţi englezi, cu mişcarea hippy şi revoluţia psihedelică a acelor *flower children*. Aşa cum mai înainte mulţi latinoamericani ajunseseră la Paris ca să înfăptuiască revoluţia, acum emigraseră la Londra ca să se înroleze în oştile canabisului, ale muzicii pop şi ale vieţii promiscue. Carnaby Street a devenit buricul pământului, cum fusese înainte Saint Germain. La Londra au apărut: minijupa, pletele lungi, ţinuta extravagantă – consfinţite de musicalurile *Hair* şi *Jésus Christ Superstar* – popularizarea drogurilor, începând cu marijuana şi sfârşind cu acidul lisergic, cu fascinaţia spiritualităţii hinduse, cu budismul, cu practicarea amorului liber, cu recunoaşterea homosexualilor şi campaniile în favoarea mândriei de a fi *gay*, dar şi cu respingerea în bloc a faimosului *establishment* burghez, nu în numele revoluţiei socialiste, care-i lăsa rece pe hipioţi, ci în numele unui pacifism hedonist şi anarhic, domolit de dragostea pentru natură şi animale şi de negarea moralei tradiţionale. Dezbaterile de la Mutualité, Le Nouveau Roman, rafinaţii cantautori ca Leo Ferré sau Georges Brassens, cinematografele de artă pariziene nu mai reprezentau puncte de referinţă pentru tinerii revoltaţi, ci Trafalgar Square şi parcurile în care se manifesta împotriva războiului din Vietnam în spatele Vanessei Redgrave şi al lui Tariq Ali, între concerte de masă ale idolilor uriaşi, iarbă columbiană, puburi şi discoteci – toate simboluri ale noii culturi ce atrăgea milioane de tineri de ambele sexe la Londra. Anglia a cunoscut în anii aceia şi gloria teatrală: *Marat-Sade* de Peter Weiss, montat în 1964 de Peter Brook, cunoscut până atunci mai ales prin montările revoluţionare ale pieselor lui Shakespeare: un eveniment pentru întreaga Europă. N-am mai văzut niciodată de atunci un spectacol care să mi se întipărească atât de puternic în minte.

Mâna ciudată a destinului a făcut ca spre finele anilor şaizeci să stau mult timp în Anglia, locuind chiar în inima acelei *swinging London*: în Earl's Court, o zonă animată şi cosmopolită din Kensington, cunoscută drept Valea Cangurului (Kangaroo Valley), datorită numeroşilor neozeelandezi şi australieni care o populau. Aventura din mai 1968, când tinerii parizieni au ridicat baricade în Cartierul Latin, declarând că trebuiau să fie realişti alegând imposibilul, m-a surprins la Londra, unde am rămas blocat vreo două săptămâni – grevele paralizaseră gările şi aeroporturile franceze – fără a şti dacă micul meu apartament din École Militaire avusese de suferit.

Când m-am întors la Paris l-am găsit intact, căci de fapt revoluţia din mai '68 nu depăşise perimetrul Cartierului Latin şi al Saint Germain-des-Prés.

În ciuda profeţiilor din acele zile euforice, revolta n-a avut urmări politice; ea doar a accelerat căderea lui Charles de Gaulle, a inaugurat scurta guvernare de cinci ani a lui Pompidou şi a scos la iveală o mişcare de stânga mai modernă decât Partidul Comunist Francez („la crapule stalinienne”[19], după expresia lui Cohn Bendit, unul din liderii anului 1968). Moravurile s-au mai liberalizat, dar din punct de vedere cultural odată cu dispariţia unei generaţii cu adevărat ilustre – Mauriac, Camus, Sartre, Aron, Merleau Ponty, Malraux – s-a constatat o oarecare stagnare culturală; în locul creatorilor, *maîtres a penser*, au apărut criticii, mai întâi structuraliştii, ca Michel Foucault şi Roland Barthes, iar apoi deconstructiviştii, de tipul lui Gilles Deleuze şi Jacques Derrida, cu retorici arogante şi ezoterice, tot mai izolaţi, în cabalele lor, şi mai departe de publicul larg, a cărui viaţă culturală s-a banalizat cu vremea.

Aceia au fost ani de muncă intensă pentru mine, dar de izbânzi mediocre, după cum ar fi spus fata nesăbuită: din traducător am devenit interpret. Ca şi prima oară, am umplut golul dispariţiei ei muncind pe rupte. Am reînceput cursurile de rusă şi de traducere simultană, dedicându-mă lor cu înverşunare, după orele petrecute la UNESCO. Am fost două veri în URSS, de fiecare dată câte două luni; prima oară la Moscova, a doua oară la Leningrad, frecventând cursuri intensive de limbă rusă, speciale pentru interpreţi, şi locuind în campusuri universitare dezolante, unde ne simţeam ca într-un internat de iezuiţi.

La vreo doi ani după ultima cină cu Robert Arnoux, am avut o relaţie oarecum anostă cu Cerile, o funcţionară de la UNESCO, atrăgătoare şi simpatică, dar cumpătată, vegetariană şi catolică convinsă, cu care mă înţelegeam perfect doar la pat, în rest fiind firi total opuse. La un moment dat ne-am gândit să trăim împreună, dar ne-am speriat amândoi – mai ales eu – la gândul convieţuirii, fiind aşa de diferiţi şi neexistând între noi, de fapt, nici urmă de dragoste adevărată. Legătura noastră s-a fâsâit din plictiseală; într-o bună zi nu ne-am mai întâlnit şi nici nu ne-am mai sunat.

Mi-a fost foarte greu să obţin primele mele contracte ca interpret, deşi trecusem toate probele şi aveam toate diplomele. Dar circuitul era mai închis decât cel al traducătorilor, iar asociaţiile breslei, adevărate mafii, admiteau noi membri cu ţârâita. Am izbutit doar când am putut adăuga şi rusa la limbile din care traduceam în spaniolă, pe lângă engleză şi franceză. Contractele de interpret mi-au permis să călătoresc mult prin Europa, adeseori la Londra, participând mai ales la conferinţe şi seminarii economice. Într-o bună zi, prin 1970, m-am întâlnit la Consulatul Peruan de pe Sloane Street, unde mă dusesem să-mi schimb paşaportul, cu un prieten din copilărie, fost coleg la Colegiul Champagnat de Miraflores, venit şi el cu aceeaşi treabă: Juan Barreto.

Devenise hipiot, dar nu unul şleampăt, ci unul elegant: plete până la umeri, uşor cărunt, păr mătăsos, bărbuţă rară în jurul gurii, adunată într-un cioc îngrijit. Mi-l aminteam grăsuţ şi scund, dar acum mă depăşea cu câţiva centimetri şi era slab ca un manechin. Purta nişte pantaloni vişinii, reiaţi,

sandale ce nu păreau din piele, ci din pergament, un bluzon oriental de mătase, înflorat, şi o curea roşie, strânsă între pulpanele vestei deschise, care mi-a amintit de păstorii turmeni dintr-un documentar despre Mesopotamia, din seria *Connaissance du monde*, pe care-o urmăream în fiecare lună la Palais de Chaillot.

Ne-am dus să bem o cafea, undeva pe lângă consulat, şi discuţia a fost aşa de plăcută încât l-am invitat să luăm prânzul împreună la un pub din Kensington Gardens. Am stat împreună mai bine de două ore, el vorbind, iar eu ascultându-l şi intervenind monosilabic.

Povestea lui era demnă de un roman. Îmi aminteam că în ultimii ani de liceu, Juan începuse să colaboreze la Radio El Sol, ca spicher şi comentator de fotbal, iar colegii lui îi prevedeau un mare viitor de jurnalist sportiv. „Dar asta era, de fapt, un joc de copii”, a zis, „adevărata mea vocaţie a fost dintotdeauna pictura”. A urmat Şcoala de Arte Frumoase din Lima şi a reuşit să participe la o expoziţie colectivă organizată de Institutul de Artă Contemporană din regiunea Ocoña. Taică-său l-a trimis apoi să urmeze un curs de desen şi culoare la St. Martin School of Arts din Londra. Dar cum a ajuns la Londra a decis că oraşul ăsta era al lui („Parcă m-ar fi aşteptat, frate”) şi n-o să-l mai părăsească în veci. Când şi-a anunţat tatăl că n-o să se mai întoarcă în Perú, acesta i-a tăiat pe loc subvenţiile. A început de atunci o existenţă mizeră, de artist stradal, surprinzându-i în portrete pe turişti în Leicester Square ori la intrarea în magazinul Harrods, desenând cu creta, pe trotuare Parlamentul, Big Ben-ul sau Turnul Londrei şi întinzându-le apoi privitorilor şapca. A dormit la YMCA şi în *bed and breakfast*-uri jalnice şi, ca alţi *drop outs*, s-a refugiat în nopţile de iarnă în aziluri religioase pentru rebuturi umane şi a stat la cozi interminabile în parohii şi instituţii de binefacere, unde se împărţea de două ori pe zi câte o farfurie cu supă caldă. De multe ori a dormit sub cerul liber, prin parcuri sau în pragul prăvăliilor, învelit în cartoane. „Eram disperat, dar în tot acest timp nu m-am simţit niciodată atât de nenorocit încât să-i cer lui taică-meu să-mi plătească biletul de întoarcere în Perú”.

Deşi n-avea bani, a reuşit să plece cu alţi hipioţi vagabonzi în Katmandu, unde a descoperit că în spiritualizatul Nepal era mai greu să supravieţuieşti decât în Europa materialistă. Solidaritatea tovarăşilor lui de transhumanţă a fost decisivă, ca să nu moară de foame şi boală; în India a făcut febra fânului şi era cât pe ce să dea ortul popii. Fata şi cei doi băieţi care călătoreau cu el l-au vegheat pe rând în timpul convalescenţei într-un spital murdar din Madras, unde şobolanii se plimbau printre bolnavii întinşi pe jos pe rogojini.

— Mă obişnuisem deja cu viaţa asta de *tramp*, cu faptul că strada mi-era casă, când deodată mi s-a schimbat cu totul soarta.

Picta portrete în cărbune, pentru două lire sterline fiecare, în faţă la Victoria & Albert Museum, în Brompton Road, când, pe neaşteptate, o doamnă cu umbreluţă de soare şi mănuşi din voal i-a cerut să-i facă portretul

căţeluşei pe care o plimba, o King Charles cu pete albe şi cafenii, periată, spălată şi pieptănată, cu aere de lady. Căţeluşa se numea Esther. Desenul dublu făcut de Juan, „din faţă şi din profil” a încântat-o pe doamnă. Când să-i plătească, a descoperit că n-avea niciun ban la ea; i se furase geanta ori o uitase acasă. „N-are importanţă”, i-a zis Juan. „A fost o onoare să lucrez pentru un model aşa de distins”. Derutată şi plină de recunoştinţă, doamna s-a îndepărtat. Dar după câţiva paşi s-a întors şi i-a întins lui Juan o carte de vizită. „Dacă treceţi vreodată prin zonă, bateţi la uşă ca s-o salutaţi pe noua dumneavoastră prietenă”. Şi i-a arătat-o pe căţeluşă.

Mrs Stubard, infirmieră pensionată, văduvă şi fără copii, a devenit zâna bună a cărei baghetă magică l-a scos pe Juan Barreto de pe străzile Londrei şi treptat l-a şi curăţat („Când eşti tramp, nu te speli niciodată şi nici măcar nu simţi cât de împuţit eşti”), hrănindu-l, îmbrăcându-l şi, în cele din urmă, propulsându-l în mediul cel mai englezesc cu putinţă: proprietari de padocuri, jochei, instructori şi pasionaţi de hipism din Newmarket, unde se nasc, cresc, mor şi se îngroapă cei mai faimoşi cai de cursă din Marea Britanie şi poate din întreaga lume.

Mrs Stubard locuia singură, cu micuţa Esther, într-o căsuţă din cărămizi roşii şi o grădină mică, pe care o îngrijea chiar ea, menţinând-o într-o stare desăvârşită, într-o zonă liniştită şi prosperă din Saint John’s Wood. O moştenise de la soţul ei, un pediatru care-şi petrecuse toată viaţa în pavilioanele şi cabinetele de consultaţie din Charing Cross Hospital, îngrijind copiii altora, căci n-avusese niciodată unul al lui. Juan Barreto a bătut la uşa văduvei într-o zi la prânz, când era mai înfometat, mai singur şi mai amărât ca oricând. Ea l-a recunoscut imediat.

— Am venit să aflu ce mai face prietena mea Esther. Şi, dacă nu cer prea mult, ca să mă poftiţi la o bucată de pâine.

— Intră, artiste, i-a zâmbit ea. Te deranjează dacă îţi scuturi puţin sandalele acelea groaznice din picioare? Şi dacă tot faci asta, profită şi spală-ţi şi picioarele cu furtunul din grădină.

„Mrs Stubard era un înger căzut din cer”, a zis Juan Barreto. „Îmi înrămase desenul în cărbune cu căţeluşa şi-l ţinea pe o măsuţă din salon. Arăta foarte bine”. L-a convins pe Juan să-şi spele şi mâinile cu apă şi săpun („încă din prima clipă a adoptat aerul ăla de mamă autoritară pe care-l mai are şi acum”) şi i-a servit două sandvişuri cu roşii, brânză şi castraveciori şi o ceaşcă de ceai. Au stat de vorbă o vreme, după care i-a cerut lui Juan să-i povestească viaţa lui de-a fir a păr. Era atentă şi dornică să ştie tot despre lume şi insista ca Juan să-i descrie cu lux de amănunte cum erau, de unde apăreau şi ce fel de viaţă duceau hipioţii.

„Chiar dacă n-o să-ţi vină să crezi, până la urmă eu am fost cel fascinat de bătrânică. Mă duceam s-o văd nu numai ca să-mi dea de mâncare, ci şi fiindcă mă simţeam de milioane cu ea. Avea un trup de şaptezeci de ani, dar un suflet de cincisprezece. Ce mai, am făcut din ea o hipiotă!”

Juan trecea pe la căsuţa din St. John’s Wood o dată pe săptămână, o

spăla şi o pieptăna pe Esther, o ajuta pe Mrs Stubard să cureţe pomii şi să ude grădina şi uneori o însoţea la cumpărături la magazinul vecin din Sainsbury. Locuitorii burghezi din St. John's Wood priveau uimiţi nepotrivita pereche. Juan o ajuta să gătească (a învăţat-o reţetele peruane cu *papa rellena*[20], *ají de gallina*[21] şi *ceviche*[22]) îi spăla farfuriile şi apoi se întindeau la vorbă; o punea să asculte concertele formaţiilor Beatles şi Rolling Stones, îi povestea cele o mie şi una de aventuri ale lui, întâmplări cu hipiotele şi hipioţii cunoscuţi în escapadele lui prin Londra, India şi Nepal. Curiozitatea doamnei Stubard nu s-a mulţumit doar cu explicaţiile lui Juan: canabisul ascute luciditatea şi sensibilitatea, mai ales pentru muzică. Până la urmă, învingându-şi prejudecăţile – era o metodistă practicantă – i-a dat bani lui Juan ca să încerce şi ea marijuana. „Îţi jur, era aşa de nerăbdătoare, c-ar fi fost în stare să înghită o capsulă de LSD, dacă o încurajam". Episodul cu marijuana a avut ca fundal coloana sonoră a filmului formaţiei Beatles, Yellow Submarine, pe care Mrs Stubard şi Juan îl văzuseră într-un cinematograf nou din Picadilly Circus. Prietenului meu îi era teamă că protectoarei şi prietenei lui o să i se facă rău după treaba asta şi, într-adevăr, aceasta a sfârşit prin a se văita de dureri de cap şi a adormit cu faţa în sus pe covorul din salon, după două ore în care fusese tare agitată: vorbise ca un papagal, râsese în hohote şi executase nişte figuri de balet în faţa ochilor stupefiaţi ai lui Juan şi Esther.

Legătura a devenit mai mult decât prietenie; era o tovărăşie complice şi frăţească, în pofida diferenţelor de vârstă, limbă şi origine. „Mă simţeam cu ea de parcă ar fi fost mama, sora, prietena şi îngerul meu păzitor".

Ca şi cum mărturiile lui Juan despre subcultura hippy nu i-ar fi fost de-ajuns, Mrs Stubard i-a propus într-o zi să-şi invite doi sau trei prieteni la un ceai. El avea tot felul de reţineri. Se temea de consecinţele acelei încercări de-a amesteca apa cu uleiul, dar până la urmă a pus la cale întâlnirea. A ales trei dintre cei mai prezentabili prieteni hipioţi şi i-a avertizat că dac-o făceau lată cu Mrs Stubard sau dacă şterpeleau ceva din casă, o să dea naibii vocaţia lui pacifistă şi o să-i strângă de gât. Cele două fete şi băiatul – René, Jody şi Aspern – vindeau beţişoare parfumate pe străzile din Earl's Court şi nişte genţi ţesute, chipurile, după modele afgane. S-au purtat acceptabil şi au dat iama în tortul cu căpşuni şi frişcă şi-n prăjiturile pregătite de Mrs Stubard, dar când au aprins un beţişor, explicându-i stăpânei casei că aşa o să se purifice spiritual atmosfera, iar karma fiecăruia dintre cei prezenţi o să se manifeste mai bine, s-a dovedit că Mrs Stubard era alergică la norişorii purificatori: a început să strănute întruna zgomotos, ochii şi nasul i s-au înroşit, iar Esther a început să latre. Odată depăşit incidentul, seara a decurs relativ bine, până ce René, Jody şi Aspern i-au explicat bătrânei că formau un triunghi amoros şi că dragostea în trei însemna un omagiu adus Sfintei Treimi – Tatăl, Fiul şi Sfântul Duh – şi un mod şi mai ferm de a pune în practică deviza „Faceţi dragoste, nu război", aprobată la ultima demonstraţie din Trafalgar Square, împotriva războiului din Vietnam, de însuşi filosoful şi matematicianul Bertrand Russell. Pentru morala metodistă în care fusese educată, acel amor

tripartit era ceva ce Mrs Stubard nu-şi putuse imagina nici în cele mai neruşinate vise. „Biata de ea, i-a căzut faţa şi restul serii a privit stupefiată trioul pe care i-l adusesem. Ulterior mi-a mărturisit melancolică: fiind educată aşa cum erau educaţi englezii din generaţia ei, fusese scutită de multe lucruri neobişnuite. Şi mi-a povestit că nu-şi văzuse niciodată bărbatul gol, căci din prima până în ultima zi făcuseră dragoste pe întuneric”.

De la o vizită pe săptămână, Juan a trecut la două, la trei şi până la urmă a ajuns să locuiască cu Mrs Stubard, care i-a aranjat cămăruţa defunctului ei soţ, fiindcă în ultimii ani avuseseră camere separate. În ciuda temerilor lui Juan, convieţuirea a fost perfectă. Stăpâna casei încerca să nu se amestece deloc în viaţa lui Juan, nici nu-l întreba de ce-şi petrecea uneori nopţile în altă parte sau de ce venea să se culce când oamenii din St. John’s Wood plecau la lucru. I-a dat cheia casei. „Singurul lucru care o interesa era să fac o baie de două ori pe săptămână”, se amuza Juan. „Căci, chiar dacă nu-ţi vine a crede, cei aproape trei ani de hipiot stradal mă făcuseră să-mi pierd obiceiul de a face duş. În casa lui Mrs Stubard, am redescoperit încetul cu încetul perversiunea miraflorină a duşului zilnic”.

Pe lângă grădinărit, bucătărie, plimbatul lui Esther şi scosul gunoiului afară, Juan purta discuţii lungi şi familiare cu Mrs Stubard, fiecare cu o ceaşcă de ceai în mână şi un bol de fursecuri cu ghimbir în faţă. El îi povestea despre Perú, iar ea despre o Anglie care, din perspectiva Londrei actuale, părea preistorică: băieţi şi fete care până la şaisprezece ani stăteau în internate severe, iar viaţa se sfârşea la nouă seara, excepţie făcând cartierele rău famate: Soho, St. Pancras şi East End. Unica distracţie pe care şi-o permiteau soţii Stubard era câte un concert din când în când sau un spectacol de operă la Covent Garden. În vacanţa de vară stăteau o săptămână la Bristol, în casa unor cumnaţi, şi încă una la lacurile din Scoţia, care-i plăceau la nebunie soţului. Mrs Stubard nu ieşise niciodată din Marea Britanie. Dar o interesa ce se întâmpla în lume: citea *The Times* cu atenţie, începând cu necrologurile, şi asculta la radio ştirile BBC la ora unu şi la opt seara. Nu-i trecuse niciodată prin cap să cumpere un televizor şi se ducea foarte rar la film. Dar avea un pick-up la care asculta simfonii de Mozart, Beethoven şi Benjamin Britten.

Într-o bună zi a venit la ceai nepotul ei, Charles, singura rudă îndepărtată care-i mai rămăsese. Era instructor de călărie în Newmarket, un adevărat personaj, din spusele mătuşii lui. Şi chiar era, judecând după Jaguarul roşu din faţa casei. Tânărul jovial, bucălat şi roşcovan, cu păr creţ, a fost surprins că nu exista în casă nici măcar o sticlă de *good scotch* şi că trebuia să se mulţumească cu un pahar de vin dulce, tămâios, servit de Mrs Stubard după ceai şi după faimoasele prăjituri şi tarta cu brânză şi lămâie. S-a arătat extrem de cordial cu Juan, chiar dacă nu prea reuşea să localizeze în lume exotica ţară din care provenea hipiotul din casă – confunda Perú cu Mexicul – autocriticându-se sincer: „O să-mi cumpăr un glob şi un manual de geografie, ca să nu mai gafez ca astăzi”. A rămas până seara târziu, spunând anecdote cu cai pur-sânge pe care-i pregătea pentru cursele din Newmarket. Şi

le-a mărturisit că devenise instructor, fiindcă din pricina constituţiei robuste nu putuse să fie jocheu. „Să fii jocheu e un sacrificiu teribil, dar e şi cea mai frumoasă meserie din lume. Închipuiţi-vă, să câştigi derbiul, să învingi la Ascott! mai grozav decât să câştigi marele premiu la loterie!”

Înainte de a pleca a privit, încântat, desenul în cărbune cu Esther, făcut de Juan Barreto. „Asta e o operă de artă”, şi-a dat el cu părerea. „În sinea mea râdeam de el, considerându-l nătâng”, îşi reproşa Juan Barreto.

După o vreme prietenul meu a primit câteva rânduri care, după întâlnirea de pe stradă cu Mrs Stubard şi Esther, i-au schimbat definitiv cursul vieţii. Îndrăznea „artistul” să-i facă un portret lui Primrose, iapa vedetă din boxa lui Mr Patrick Chick, antrenată de el şi al cărei stăpân, fericit de rezultatele ei pe hipodromuri, voia s-o eternizeze într-un tablou în ulei? îi oferea 200 de lire sterline dacă îi plăcea portretul; dacă nu, Juan putea să păstreze pânza şi primea 50 de *pounds* pentru efort. „Şi-acum îmi mai vâjâie urechile de ameţeala care m-a apucat, citind scrisoarea lui Charles”. Juan îşi dădea ochii peste cap, pradă bucuriei retrospective.

Graţie iepei Primrose, lui Charles şi lui Mr Chick, Juan Barreto a încetat să mai fie un hipiot insolvabil, devenind unul de salon, căruia talentul de a imortaliza pe pânze mânji, iepe, armăsari şi cai de cursă („animale pe care eu le ignoram cu desăvârşire”) i-a deschis încetul cu încetul uşile caselor stăpânilor şi crescătorilor de cai din Newmarket. Lui Mr Chick i-a plăcut pânza în ulei şi i-a înmânat uimitului Juan Barreto cele 200 de lire promise. Primul lucru pe care l-a făcut Juan a fost să-i cumpere lui Mrs Stubard o pălăriuţă înflorată şi o umbreluţă care se asorta la ea.

Trecuseră patru ani de atunci. Lui Juan tot nu-i venea să creadă ce întorsătură formidabilă îi cunoscuse destinul. Pictase cel puţin o sută de pânze cu cai în ulei şi făcuse numeroase desene, crochiuri, schiţe în creion şi cărbune şi avea atâta de lucru, că stăpânii padocurilor din Newmarket trebuiau să aştepte săptămâni la rând pentru a le fi onorate comenzile. Îşi cumpărase o căsuţă la ţară, la jumătatea drumului dintre Cambridge şi Newmarket şi un *pied-à-terre*[23] în Earl’s Court, pentru perioadele în care stătea la Londra. Ori de câte ori venea în oraş, se ducea s-o viziteze pe zâna lui cea bună şi s-o scoată la plimbare pe Esther. Când a murit căţeluşa, el şi Mrs Stubard au îngropat-o în grădina casei.

L-am întâlnit pe Juan Barreto de mai multe ori în acel an, ori de câte ori mergeam la Londra, şi l-am găzduit câteva zile în apartamentul meu parizian, într-un concediu pe care şi l-a luat ca să vadă la Grand Palais o expoziţie intitulată „Secolul lui Rembrandt”. Moda hippy de-abia pătrunsese în Franţa şi oamenii se întorceau pe stradă, holbându-se la zdrenţele lui Juan. Era un om extraordinar. De câte ori mă duceam să lucrez la Londra îl anunţam dinainte şi el îşi aranja în aşa fel treburile, încât părăsea Newmarket şi-mi oferea cel puţin o seară cu muzică pop şi dezmăţ londonez. Datorită lui am fost în stare să fac nişte lucruri pe care nu le mai făcusem niciodată: nopţi albe prin discoteci ori chefuri hippy în care aerul era îmbâcsit de mirosul ierbii, cu

prăjituri din haşiş, care pe mine, începătorul, mă plonjau în sfere gelatinoase, ultrasensibile, uneori amuzante, alteori de coşmar.

Mai surprinzătoare pentru mine – şi, de ce nu, plăcută a fost uşurinţa cu care puteai mângâia şi chiar face amor cu orice fată, la respectivele chefuri. Abia atunci mi-am dat seama cât de depăşite erau preceptele morale în care fusesem educat de mătuşa Alberta şi care, într-un anumit fel, îmi mai călăuzeau şi acum viaţa pariziană. În general, franţuzoaicele aveau faima de femei libere, fără prejudecăţi, care nu prea făceau fiţe când era vorba să se culce cu un bărbat, dar de fapt cei care au dus această libertate la extreme inimaginabile au fost fetele şi băieţii revoluţiei hippy londoneze; cel puţin în cercul cunoştinţelor lui Juan Barreto, cineva ajungea în pat cu necunoscutul ori necunoscuta cu care tocmai dansase şi se întorcea apoi ca să se distreze în continuare şi să repete figura, de parcă nu s-ar fi întâmplat nimic.

— Viaţa pe care-ai dus-o tu la Paris e a unui funcţionar UNESCO, Ricardo, mă lua peste picior Juan, a unui miraflorin puritan. Dar te asigur că-n multe medii pariziene e aceeaşi libertate ca şi aici.

Precis era adevărat. Viaţa mea pariziană – viaţa mea, în general – fusese destul de sobră chiar şi-n perioadele când nu aveam de lucru şi aproape întotdeauna, în loc să petrec de mama focului, îmi perfecţionam limba rusă cu un profesor particular, fiindcă deşi puteam să traduc, nu mă simţeam la fel de sigur în limba lui Tolstoi şi a lui Dostoievski, ca în engleză şi în franceză. Începusem să-i prind gustul şi citeam în ruseşte mai mult decât în oricare altă limbă. Acele sporadice sfârşituri de săptămână din Anglia, cu nopţi cu muzică pop, iarbă şi sex în *swinging London* au însemnat pentru mine o schimbare în ceea ce-mi fusese viaţa mai înainte (şi avea să fie şi în continuare): o existenţă foarte austeră. Dar în acele weekenduri londoneze pe care, graţie pictorului de cai, mi le ofeream la terminarea unui contract, am sfârşit prin a face lucruri în care nu mă recunoşteam: să dansez desculţ ca un zvăpăiat, să fumez iarbă sau să mestec seminţe de peyote şi aproape întotdeauna – punând capac nopţilor nebune – să fac amor pe unde se nimerea, pe sub mese, în toalete meschine, în dulapuri zidite, prin grădini, cu câte o fată, uneori foarte tânără, cu care de-abia schimbasem câteva cuvinte şi al cărei nume nu izbuteam să mi-l mai amintesc după aceea.

Juan a insistat chiar de la prima noastră întâlnire ca în loc să merg la Londra, să rămân la el, în pied-à-terre-ul din Earl's Court. Nu prea stătea acolo, căci cea mai mare parte a timpului şi-o petrecea în Newmarket, transpunând realitatea cabalină pe pânze. Îi făceam o favoare curăţându-i din când în când apartamentul de molii. Dacă ne nimeream amândoi la Londra nu era nicio problemă, fiindcă el putea dormi la Mrs Stubard – îşi mai păstra şi acum camera –, iar în cel mai rău caz în *pied-à-terre* se putea instala un pat pliant în unicul dormitor. A insistat atât de mult încât am acceptat până la urmă. Cum nu mi-a dat voie să-i plătesc niciun ban de chirie, încercam să mă revanşez aducându-i de fiecare dată de la Paris câte un vin bun de Bordeaux, brânză Camembert sau Brie ori cutii de *pâté de foie*, care-i făceau să

strălucească ochii. Juan era un hippy care nu ţinea regim şi nu era nici vegetarian.

Mi-a plăcut mult Earl's Court, m-am îndrăgostit de fauna lui. Cartierul respira tinereţe, muzică, o viaţă fără bârfe ori calcule, o mare doză de naivitate, dorinţa de a trăi clipa dincolo de morală şi valori convenţionale, căutând o plăcere care respingea vechile mituri burgheze ale fericirii – banii, puterea, familia, poziţia, succesul social – şi găsind-o în formele simple şi pasive ale existenţei: muzica, paradisurile artificiale, promiscuitatea şi dezinteresul total faţă de problemele care zguduiau societatea. Cu hedonismul lor liniştit, paşnic, hipioţii nu făceau rău nimănui; nu făceau nici apostolat, nu voiau nici să-i convingă, nici să-i recruteze pe oamenii cu care o rupseseră, pentru a-şi vedea de viaţa lor alternativă; voiau doar să fie lăsaţi în pace, pradă egoismului lor frugal şi visului lor psihedelic.

Eu ştiam că n-o să fiu niciodată unul dintre ei, căci chiar dacă mă consider o persoană destul de lipsită de prejudecăţi, n-aş fi niciodată în largul meu cu pletele până la umeri, purtând pleduri, salbe şi bluze în ape, ori practicând orgii sexuale colective. Dar nutream o mare simpatie şi chiar o invidie melancolică faţă de aceşti băieţi şi fete, dedicaţi fără pic de teamă confuzului idealism care le ghida comportamentul, fără să-şi imagineze riscurile la care erau nevoiţi să se expună din pricina lui.

În acei ani, chiar dacă nu pentru multă vreme, funcţionarii băncilor, ai companiilor de asigurări şi ai societăţilor financiare din City purtau îmbrăcămintea tradiţională: pantaloni în dungi, jachetă neagră, melon şi nelipsita umbrelă neagră sub braţ. Dar pe străduţele din Earl's Court, cu case de două sau trei etaje, cu grădiniţe în faţă şi în spate, se puteau vedea oameni îmbrăcaţi ca de bal-mascat, chiar în zdrenţe, adesea desculţi, dar întotdeauna cu un dezvoltat simţ estetic, căutând stridenţa, exotismul, insolitul, prin detalii pişichere şi haioase. Pe mine mă uluia vecina mea, Marina, o Columbiană venită la Londra să studieze dansul. Avea un hamster care ajungea mereu în casa lui Juan, îngrozindu-mă de-a dreptul, fiindcă obişnuia să se caţere în pat şi să se vâre în aşternuturi. Chiar dacă nu prea avea bani şi nici haine, Marina se îmbrăca rareori la fel: într-o zi apărea cu nişte pulovere largi, ca de clovn, şi cu o gambetă pe cap, iar a doua zi purta o minijupă care practic nu lăsa niciun secret al trupului la cheremul fanteziei trecătorilor. Într-o zi am întâlnit-o în gara din Earl's Court, căţărată pe nişte catalige şi cu faţa desfigurată de Union Jack, drapelul britanic, mâzgălit de la o ureche la alta.

Mulţi hipioţi, poate majoritatea, proveneau din clasa de mijloc sau din cea înstărită şi revolta lor viza familia, îndreptându-se împotriva vieţii stabile a părinţilor, împotriva ipocriziei obiceiurilor puritane şi a aparenţelor sociale în spatele cărora se ascundeau egoismul, spiritul insular şi lipsa de imaginaţie. Erau simpatice pacifismul, naturismul, vegetarianismul şi strădania lor de a descoperi o viaţă spirituală care să valorifice respingerea lumii materialiste, măcinată de prejudecăţi de clasă, sociale şi sexuale de care nici nu voiau să audă. Dar toate astea erau chestiuni anarhice, spontane, fără cap şi coadă; nu

erau nici măcar idei, fiindcă hipioţii, cel puţin cei cunoscuţi şi observaţi îndeaproape de mine, deşi spuneau că se identificau cu versurile poeţilor beatniks[24] – Allen Ginsberg a susţinut un recital inspirat din poeziile lor şi a cântat şi interpretat dansuri indiene în Trafalgar Square, la care au asistat mii de tineri – citeau de fapt foarte puţin sau chiar deloc. Filosofia lor nu se baza pe gândire şi raţiune, ci pe sentimente, pe *feeling*.

Într-o dimineaţă, când mă aflam acasă la Juan, dedicându-mă prozaicei îndeletniciri, de a-mi călca indispensabilii şi cămăşile spălate la Laundromat, în Earl's Court, cineva a bătut la uşă. Am deschis şi-am dat de o jumătate de duzină de băieţi raşi în cap, purtând ghete militare, pantaloni scurţi şi vestoane de piele, croite ca la armată, unele cu cruci şi medalii militare pe piept. M-au întrebat de un pub, *Swag and Tails*, din colţul străzii. Au fost primii *skinheads* pe care i-am văzut. De atunci bandele astea îşi făceau din când în când apariţia prin cartier, înarmate uneori cu ciomege, iar hipioţii paşnici, care-şi întinseseră pledurile pe trotuare ca să-şi vândă bagatelele artizanale, o zbugheau pe loc, unii cu plozii în braţe, căci *skinhead* îi urau de moarte. Nu-i urau doar pentru modul de viaţă; era şi o ură de clasă, căci ucigaşii ăştia, jucându-se de-a SS-iştii secolului XX, proveneau din zonele muncitoreşti şi din mahalale şi întruchipau propriul lor tip de revoltă. Ei s-au transformat în unităţile de şoc ale unui minuscul partid rasist, The National Front, care cerea expulzarea negrilor din Anglia. Idolul lor era Enoch Powell, un parlamentar conservator care profeţise într-un mod apocaliptic, într-un discurs care făcuse valuri, că „vor curge râuri de sânge în Marea Britanie" dacă nu se stopa imigraţia. Apariţia capetelor rase a creat o oarecare tensiune şi au avut loc câteva ciocniri violente, dar izolate, în cartier. În ceea ce mă priveşte, scurtele şederi în Earl's Court erau foarte plăcute. Până şi unchiul Ataúlfo a sesizat asta. Ne scriam destul de des; eu îi relatam descoperirile mele londoneze, iar el mi se plângea de dezastrele economice pe care începea să le genereze în Perú dictatura generalului Velasco Alvarado. Într-una din scrisori mi-a zis: „Văd că te simţi foarte bine la Londra; oraşul ăsta te face fericit".

Cartierul se umpluse de mici cafenele, restaurante vegetariene şi saloane ce ofereau o mare varietate de ceaiuri indiene, servite de fete şi băieţi hipioţi care pregăteau ei înşişi infuziile parfumate în faţa clientului. Dispreţul hipioţilor la adresa lumii industrializate îi făcuse să reînvie artizanatul sub toate formele şi să idolatrizeze munca manuală: împleteau genţi, confecţionau sandale, cercei, salbe, tunici, turbane, brăţări. Îmi plăcea să mă aşez şi să citesc acolo, aşa cum citeam în bistrourile pariziene – dar ce deosebită era atmosfera în fiecare din aceste locuri mai ales într-un garaj cu patru măsuţe unde servea Annette, o franţuzoaică cu păr lung, prins în codiţe, şi cu picioare foarte frumoase, cu care obişnuiam să discut pe îndelete despre deosebirile între *yoga asanas* şi *yoga pranayama*, despre care ea părea să ştie tot, iar eu nimic.

Pied-à-terre-ul lui Juan era minuscul, vesel şi primitor. Era la primul

etaj al unei case cu două caturi, împărţită şi subîmpărţită în mici apartamente, şi consta într-un singur dormitor, cu o mică baie şi o chicinetă. Sufrageria era spaţioasă, cu două ferestre mari ce asigurau o bună aerisire şi o excelentă privelişte asupra străduţei Philbeach Gardens, în formă de semilună, precum şi asupra unei grădini interioare, care, neglijată, ajunsese o pădurice sălbatică. În grădina asta fusese instalat într-o vreme un cort sioux, în care trăia un cuplu de hipioţi cu doi ţânci care mergeau de-a buşilea. Ea venea la mine să încălzească biberoanele copiilor şi mă învăţa o metodă de respiraţie

— Să reţin aerul şi să-l plimb prin tot trupul – în felul ăsta, îmi explica ea serioasă, dispăreau toate tendinţele agresive ale instinctului omenesc.

În afară de pat, camera avea o masă plină cu obiecte rare cumpărate de Juan Barreto de pe strada Portobello, iar pe pereţi o mulţime de gravuri, câteva imagini din Perú – inevitabilul Machu Picchu la loc de cinste fotografii cu Juan şi diverse persoane, în diferite locuri. Un teanc de cutii în care păstra cărţi şi reviste, câteva cărţi pe o consolă, dar cele mai multe erau discurile: o excelentă colecţie de rock-and-roll şi muzică pop, englezească şi americană, lângă un aparat de radio şi un *pick-up* de ultimă generaţie.

Într-o zi, când examinam pentru a treia sau a patra oară fotografiile lui Juan – cea mai haioasă era una făcută în paradisul ecvestru din Newmarket în care amicul meu călărea un pur-sânge desăvârşit, împodobit cu flori de acantă, dispuse în formă de potcoavă şi ale cărui hăţuri erau ţinute de un jocheu şi de un domn spilcuit, fără îndoială stăpânul calului, ambii distrându-se teribil pe seama bietului cavaler ce părea foarte nesigur pe el, acolo sus, pe respectivul Pegas –, una dintre fotografii mi-a atras atenţia. Fusese făcută în timpul unei petreceri; persoanele vesele care priveau spre aparat, trei sau patru cupluri, erau foarte bine îmbrăcate şi ţineau pahare în mâini. Ce? O simplă asemănare. Am privit-o din nou cu atenţie şi-am respins ideea. În acea zi trebuia să mă întorc la Paris. N-am mai ajuns la Londra în următoarele două luni, dar bănuiala aceea nu mi-a mai dat pace, devenind o adevărată idee fixă. Oare era posibil ca fosta chiliană, fosta luptătoare de gherilă, fosta madame Arnoux să fie acum la Newmarket? Mi-am pus de mii de ori această întrebare, frământând între degete periuţa Guerlain, uitată de ea în apartamentul meu în ultima zi când am văzut-o, periuţă de care nu mă despărţeam, considerând-o aproape o amuletă. Prea puţin probabil, prea mare coincidenţa, prea de tot. Dar n-am reuşit să-mi scot bănuiala – amăgirea – din cap. Şi am început să număr zilele până la noul contract care avea să mă trimită iarăşi în acel *pied-à-terre* din Earl's Court.

— O cunoşti? s-a mirat Juan când i-am arătat în sfârşit fotografia şi i-am putut pune întrebări. Este Mrs Richardson, nevasta tipului *flamboyant* pe care-l vezi acolo, pe jumătate ascuns. De origine mexicană, cred. Vorbeşte o engleză nostimă, mori de râs dac-o auzi. Eşti sigur că o cunoşti?

— Nu, nu e persoana care credeam.

Dar am fost absolut sigur că era ea. „Engleza nostimă" şi originea ei

„mexicană” m-au convins. Ea trebuia să fie. Şi chiar dacă în cei patru ani scurşi de când dispăruse din Paris îmi repetasem adesea că era mult mai bine că se întâmplase aşa, căci acea peruană aventurieră îmi pricinuise destule necazuri în viaţă, de îndată ce am avut certitudinea că reapăruse, într-o nouă întrupare a identităţii ei schimbătoare, la doar cincizeci de mile de Londra, am simţit o sfârşeală şi o dorinţă irezistibilă de a merge la Newmarket şi de a o revedea. Am petrecut multe nopţi – Juan dormea la Mrs Stubard – fără să închid un ochi, într-o stare de nelinişte care-mi aducea inima în pragul tahicardiei. Era posibil oare să fi ajuns până acolo? Ce aventuri, ce încurcături, ce nebunii o catapultaseră în acea enclavă a celei mai exclusiviste societăţi din lume? N-am îndrăznit să-i mai pun întrebări lui Juan Barreto despre Mrs Richardson. Mi-era teamă că vorbind despre identitatea compatrioatei noastre aş fi putut provoca o încurcătură nemaipomenită. Dacă trecea drept mexicană în Newmarket, înseamnă că era ceva necurat la mijloc. Aşa că am adoptat altă strategie. Fără a mai pomeni nimic despre dama din fotografie, o să-l conving pe Juan să mă introducă în acel eden hipic. În noaptea aceea lungă, de insomnie şi palpitaţii, ba chiar şi cu o erecţie violentă, am ajuns la un moment dat să fiu îngrozitor de gelos pe prietenul meu. Parcă şi vedeam: pictorul de cai nu picta doar tablouri în ulei în Newmarket; în timpul liber le distra pe nevestele plictisite ale stăpânilor de padocuri şi, cine ştie, poate că printre cuceririle lui figura şi Mrs Richardson.

Oare de ce n-avea Juan o prietenă stabilă, ca atâţia alţi hipioţi? La chefurile la care mă ducea, dispărea aproape întotdeauna cu câte o fată, ba câteodată chiar şi cu două. Dar într-o seară am fost uimit, văzându-l cum mângâia şi săruta cu foc pe gură un puşti roşcovan, slab ca un ţâr, pe care-l strângea pătimaş în braţe.

— Sper că nu te-a şocat ce-ai văzut, mi-a zis ulterior, oarecum bosumflat.

I-am răspuns că la cei treizeci şi cinci de ani ai mei nu mă mai şoca nimic pe lumea asta şi cu atât mai puţin faptul că oamenii fac dragoste normal sau pe invers.

— Eu o fac în ambele feluri, şi aşa mă simt fericit, bătrâne, mi-a mărturisit el, liniştindu-se. Cred că-mi plac mai mult fetele decât băieţii, dar în orice caz nu m-aş îndrăgosti. Secretul fericirii, sau cel puţin al liniştii, e să ştii să desparţi sexul de iubire. Şi, dacă e posibil, să elimini iubirea romantică din viaţa ta, căci ea te face să suferi. Te asigur că aşa trăieşti mai liniştit şi te bucuri mai mult.

O filosofie cu care ar fi fost întru totul de acord fata nesăbuită, căci o practica, mai mult ca sigur, dintotdeauna. Cred că asta a fost singura dată când am vorbit – mai bine zis, el a vorbit – despre lucruri intime. Ducea o viaţă absolut liberă şi promiscuă, dar îşi păstrase obiceiul, atât de răspândit printre peruani, de-a evita confidenţele legate de sex, abordând întotdeauna subiectul într-un mod voalat, indirect. Conversaţiile noastre vizau în special îndepărtatul Perú, de unde primeam veşti tot mai teribile despre marile

naţionalizări de proprietăţi agricole şi de întreprinderi iniţiate de dictatura militară a generalului Velasco, care aveau să ne readucă în Epoca de Piatră, după cum rezulta din scrisorile din ce în ce mai demoralizante ale unchiului Ataúlfo. Atunci Juan mi-a mărturisit că, deşi la Londra profita de orice prilej ca să-şi satisfacă poftele („Am văzut deja”, am glumit eu), la Newmarket se comporta ca un cavaler virtuos, chiar dacă nu-i lipseau ocaziile. Nu voia ca dintr-o încurcătură de alcov să-şi compromită munca ce-i oferise siguranţa şi veniturile la care nici nu îndrăznise să viseze vreodată. „Iar eu am treizeci şi cinci de ani şi, după cum ai văzut, vârsta asta, aici în Earl’s Court, înseamnă bătrâneţe”. Era adevărat: tinereţea fizică şi psihică a locuitorilor acelui cartier londonez mă făceau să mă simt uneori preistoric.

Mi-a trebuit mult timp şi am apelat la fel de fel de insinuări delicate şi întrebări aparent nevinovate, ca să-l conving pe Juan Barreto să mă ducă să cunosc Newmarket, faimosul loc din Suffolk care întruchipa de la jumătatea secolului al XVIII-lea pasiunea albionică pentru caii pur sânge. Îi puneam o sumedenie de întrebări. Cum erau oamenii acolo, casele în care locuiau, ritualurile şi tradiţiile lor, relaţiile dintre proprietari, jochei şi instructori? Şi în ce constau licitaţiile din Tattersalls, când se plăteau sumele acelea exorbitante pentru caii vedetă şi cum de era posibil să licitezi un cal pe bucăţi, de parcă s-ar fi putut dezmembra. La tot ce-mi povestea el, eu mai că aplaudam – „ca să vezi, ce interesant” – făcând o mutră entuziasmată. „Ce noroc pe tine, să cunoşti o asemenea lume din interior, frate!”

Până la urmă am obţinut ce voiam. La închiderea sezonului, avea loc o licitaţie de cai, urmată de o cină în casa unui crescător italian însurat cu o englezoaică, signor Anosti, la care era invitat şi Juan. Amicul meu l-a întrebat dacă putea veni împreună cu un compatriot şi italianul a acceptat, încântat. Cele şaptesprezece zile – lungi cât veacul – până la data fixată, mi le-amintesc ca prin ceaţă, cu treceri bruşte, de la sudori reci la exaltări adolescentine, visând s-o văd pe peruană. Nopţi nedormite în care nu făceam altceva decât să-mi reproşez că eram un imbecil incurabil, încă amorezat de o nebună, de o aventurieră, de o femeiuşcă fără scrupule, cu care niciun bărbat din lume, şi eu mai puţin ca oricare altul, n-ar putea avea o relaţie stabilă, fără să fie călcat în picioare până la urmă. Dar în pauzele dintre aceste monologuri masochiste interveneau altele, de bucurie şi speranţă: s-o fi schimbat mult? Şi-o fi păstrat îndrăzneala aceea care mă atrăgea atât, sau traiul în lumea stratificată şi închisă a englezilor experţi în cai i-o fi domesticit-o şi anulat-o? în ziua în care am luat trenul spre Newmarket – trebuia să-l schimbăm în gara din Cambridge – m-am gândit că toate astea erau doar o aberaţie fantezistă, iar respectiva Mrs Richardson era o doamnă oarecare, de origine mexicană. „Şi dacă în tot acest timp n-ai făcut altceva decât să te minţi singur, Ricardito?”

Casa lui Juan Barreto de la ţară, la câteva mile de Newmarket, din lemn, pe un singur nivel, înconjurată de sălcii şi hortensii, părea mai degrabă atelierul unui artist decât o locuinţă. Era ticsită de borcane cu vopsele, şevalete, pânze înrămate, caiete de schiţe şi cărţi de artă, dar şi cu multe

discuri împrăştiate pe jos, în jurul excelentului aparat la care le puteai asculta. Juan avea un Mini Minor cu care nu venea niciodată la Londra, dar în după-amiaza aceea m-a plimbat cu micul automobil prin Newmarket – oraş misterios izolat, practic fără centru. M-a dus la simandicosul Jockey Club şi la muzeul Horse Racing. Adevăratul oraş consta nu în pâlcul de case din preajma străzii centrale – unde se aflau o biserică, nişte prăvălioare, câte o spălătorie automată şi vreo două restaurante –, ci în frumoasele conace răspândite pe câmpia întinsă, în jurul cărora se zăreau padocurile, grajdurile şi terenurile de antrenament pe care mi le arăta Juan, numindu-i pe stăpânii şi stăpânele lor şi povestindu-mi anecdote despre ei. Eu abia dacă-l ascultam. Întreaga mea atenţie se concentra asupra oamenilor cu care ne întâlneam, sperând ca printre ei să se ivească brusc silueta feminină pe care o căutam.

N-a apărut, nici în plimbarea aceea, nici în micul restaurant indian unde m-a dus Juan seara să mâncăm un *curry tandoori*, şi nici a doua zi, în lunga şi interminabila licitaţie de iepe, mânji, cai de curse şi armăsari din Tattersalls, desfăşurată într-un imens cort de pânză. Eu m-am plictisit de moarte. M-au surprins numeroşii arabi care erau acolo, unii în costume tradiţionale, supralicitând de fiecare dată şi plătind uneori sume astronomice, care nu mi-aş fi imaginat vreodată că pot fi plătite pentru un patruped. Niciuna dintre persoanele prezentate de Juan în timpul licitaţiei şi în pauzele în care cei de faţă beau şampanie din cupe şi serveau morcovi, castraveţi şi heringi de pe farfurii de carton n-a rostit numele aşteptat: Mr David Richardson.

Dar în seara aceea, de cum am intrat în somptuoasa locuinţă a lui signor Anosti, am simţit deodată că mi se usucă gâtul şi că mă dor unghiile de la mâini şi de la picioare. Era acolo, la mai puţin de zece metri, aşezată pe braţul unei canapele, cu un pahar mare în mână. Mă privea de parcă nu m-ar mai fi văzut niciodată. Până să apuc să-i spun ceva sau să-mi apropii faţa ca s-o sărut pe obraz, mi-a întins o mână plictisită şi m-a salutat în engleză, ca pe un străin oarecare: „*How do you do*?” Şi fără să-mi dea timp să-i răspund, mi-a întors spatele şi a intrat iarăşi în vorbă cu cei din preajma ei. Imediat apoi am auzit-o povestind, cu cea mai mare dezinvoltură, într-o engleză aproximativă, dar foarte expresivă, cum o ducea tatăl ei de mică, săptămânal, la concert sau la operă, în Ciudad de México. În felul acesta îi inculcase din copilărie o pasiune precoce pentru muzica clasică.

Nu se schimbase prea mult în ultimii patru ani. Avea acelaşi trup zvelt, bine proporţionat, cu talie strâmtă, picioare slabe, dar frumos modelate şi glezne fine şi delicate ca de păpuşă. Părea mai sigură pe ea şi mai dezinvoltă decât înainte, iar la sfârşitul fiecărei fraze îşi înclina uşor capul, cu o indiferenţă studiată. Îşi decolorase puţin părul şi-l purta mai lung decât la Paris, cu nişte bucle de care nu-mi aminteam; machiajul era mai simplu şi mai natural decât cel al lui madame Arnoux, de regulă ceva mai sofisticat. Purta o fustă foarte scurtă, la modă, care-i descoperea genunchii, şi o bluziţă decoltată care-i scotea în evidenţă umerii netezi şi mătăsoşi şi gâtul graţios: stamină cuprinsă într-un lănţişor de argint de care atârna o piatră preţioasă, un safir

probabil, care la fiecare mişcare se legăna ştrengăreşte deasupra decolteului generos din care mijeau sânii ei moi. I-am zărit verigheta pe inelarul mâinii stângi, ca la protestanţi. Trecuse deja la religia anglicană? Mr Richardson, pe care Juan mi l-a prezentat în încăperea alăturată, era un sexagenar exuberant într-o cămaşă de un galben-fosforescent, cu o batistă de aceeaşi culoare ivindu-se moţ pe costumul albastru, extrem de elegant. Beat şi euforic, spunea anecdote despre periplurile lui japoneze, amuzându-şi copios invitaţii şi umplându-le continuu paharele dintr-o sticlă de Dom Perrignon, ce apărea şi reapărea ca prin farmec în mâinile lui. Juan mi-a explicat: era un bărbat foarte bogat, care-şi petrecea o parte din an făcând afaceri în Asia, dar ceea ce-l interesa cu adevărat era pasiunea aristocratică prin excelenţă: caii.

Numeroasele persoane care ocupau camerele şi intrarea dinspre grădina spaţioasă cu piscină luminată, placată toată în faianţă, corespundeau în mare parte descrierii făcute de Juan Barreto: o lume cât se poate de englezească, în care pătrunseseră câţiva străini, amatori de cai, cum ar fi stăpânul casei, signor Anosti, sau exotica mea compatrioată deghizată în mexicană, Mrs Richardson. Erau cu toţii destul de ameţiţi; păreau să se cunoască foarte bine şi comunicau într-un limbaj cifrat, a cărui temă recurentă era hipismul. La un moment dat, când am izbutit să mă apropii de grupul în care se afla Mrs Richardson, am aflat că mulţi dintre cei de faţă, printre care şi fata rea şi bărbatul ei, fuseseră până nu demult la Dubai, invitaţi să participe – zburaseră cu avionul privat al unui şeic arab – la inaugurarea unui hipodrom. Fuseseră trataţi împărăteşte. Treaba cum că musulmanii nu beau alcool, ziceau ei, o fi valabilă la musulmanii săraci, dar ceilalţi, experţii în cai din Dubai, de pildă, beau şi-şi serveau oaspeţii cu cel mai bun vin şi cu cea mai scumpă şampanie franţuzească.

În ciuda eforturilor mele, n-am reuşit să schimb o vorbă cu Mrs Richardson, cât a fost noaptea de lungă. Ori de câte ori mă apropiam de ea, păstrând într-un fel aparenţele, se îndepărta, cu pretextul de a saluta pe cineva, de a se apropia de bufet sau de bar sau de a şuşoti cu vreo prietenă. Şi n-am izbutit nici să schimb vreo privire cu ea; deşi eram convins că ştia foarte bine c-o urmăream cu privirea, nu se uita niciodată la mine, ba dimpotrivă, făcea în aşa fel încât îmi oferea mereu spatele sau profilul. Era adevărat ce-mi spusese Juan Barreto: engleza ei era rudimentară şi pe alocuri ininteligibilă, plină de greşeli, dar o vorbea cu atâta tupeu şi convingere, modelând-o simpatic, cu un accent latinoamerican, încât părea chiar nostimă, nu numai expresivă. Ca să umple golurile, îşi însoţea continuu cuvintele cu gesturi şi se schimonosea în aşa fel, încât oferea un adevărat spectacol de cochetărie.

Charles, nepotul lui Mrs Stubard, s-a dovedit a fi un tânăr încântător. Mi-a spus că datorită lui Juan începuse să citească volumele unor călători englezi prin Perú şi că plănuia să-şi petreacă o vacanţă la Cuzco, făcând *trekking* până în Machu Picchu. Voia să-l conving pe Juan să-l însoţească. Iar dacă eu voiam să mă alătur aventurii, *welcome*.

Pe la două dimineaţa, când lumea începea să-şi ia rămas-bun de la

signor Anosti, pradă unui impuls subit, ajutat pesemne şi de paharele de şampanie consumate, m-am îndepărtat de o pereche interesată de experienţa mea de translator profesionist, l-am evitat pe amicul Juan Barreto, care voia pentru a patra sau a cincea oară în seara aceea să mă târască într-un salon ca să-l admir pe Belicoso, unul dintre starurile patrupede ale amfitrionului, pictat în mărime naturală, şi am traversat încăperea, ducându-mă glonţ la grupul în care se afla Mrs Richardson. Am apucat-o cu forţa de braţ şi, zâmbindu-i, am obligat-o să se îndepărteze de cei din jurul ei. M-a privit atât de supărată, încât i s-a strâmbat gura şi am auzit-o înjurând, pentru prima oară de când o cunoşteam:

— Dă-mi drumul, *fucking beast*[25], a şoptit printre dinţi. Lasă-mă în pace, c-o să mă bagi în bucluc!

— Dacă nu-mi dai un telefon, o să-i spun lui Mr Richardson că eşti măritată în Franţa şi că poliţia elveţiană e pe urmele tale, fiindcă ai golit contul secret al lui monsieur Arnoux.

Şi i-am vârât o hârtiuţă cu telefonul lui Juan din Earl's Court. După o clipă de consternare şi tăcere – era toată o grimasă – a izbucnit în râs, făcând ochii mari.

— *Oh, my God! You are learning*[26], băiete bun, a exclamat, revenindu-şi din uimire şi aprobând pe un ton profesionist.

După care făcu stânga-mprejur şi se întoarse la grupul din care o smulsesem eu.

Eram cât se poate de sigur că n-o să mă sune. Eram martorul incomod al unui trecut pe care voia să-l şteargă cu orice preţ, altminteri nu m-ar fi evitat aşa toată seara. Şi totuşi, peste două zile m-a sunat, în zori, la Earl's Court. N-am prea vorbit, căci s-a mulţumit ca şi odinioară doar să-mi dea ordine:

— Te aştept mâine, la trei, la Russell Hotel. Îl ştii? în Russell Square, lângă Muzeul Britanic. Punctualitate englezească, te rog.

Am ajuns la hotel cu o jumătate de oră mai devreme, îmi transpiraseră mâinile şi abia mai respiram. Nici că putea alege mai bine locul. Vechiul hotel *belle époque,* cu faţada şi holurile lui largi, stil pompier oriental, părea pe jumătate gol, la fel şi barul: tavan înalt, pereţi lambrisaţi în lemn, măsuţe izolate, unele chiar ascunse de paravane şi de covoare groase, adăpostind paşii şi conversaţia. În spatele tejghelei, un chelner solitar răsfoia Evening Standard.

A întârziat câteva minute; purta un costum violet din piele de căprioară, pantofi şi geantă din piele neagră de crocodil, un colier de perle într-un singur şirag, iar pe deget îi strălucea un inel. Ţinea pe braţ un impermeabil gri şi o umbrelă de aceeaşi culoare. Cât de mult evoluase tovarăşa Arlette! S-a aşezat pe scaunul din faţa mea, picior peste picior, fără să mă salute, fără să-mi zâmbească sau să-mi întindă mâna, şi-a început să mă dojenească:

— Deunăzi ai făcut o prostie pe care n-o să ţi-o iert niciodată. Nu trebuia să-mi vorbeşti, nu trebuia să mă iei de braţ, nu trebuia să mi te

adresezi ca şi cum m-ai fi cunoscut. Puteai să mă dai de gol, nu-ţi dai seama că trebuia să te prefaci? Unde ţi-e capul, Ricardito?

Era aşa cum o ştiam, neschimbată. Nu ne văzuserăm de patru ani şi nu-i trecea prin cap să mă întrebe cum mă simţeam, ce făcusem în tot acest timp, să-mi arunce măcar un zâmbet sau să-mi spună o vorbă bună cu ocazia revederii. O interesau doar ale ei, nimic altceva.

— Eşti foarte frumoasă, i-am zis, vorbind cu oarecare dificultate din pricina emoţiei. Chiar mai frumoasă decât acum patru ani, când te numeai madame Arnoux. Îţi trec cu vederea insultele din seara aceea şi observaţiile de adineauri, de dragul frumuseţii tale. Iar dacă vrei să ştii, da, continuu să fiu îndrăgostit de tine. În pofida celor întâmplate. Nebun după tine. Mai mult ca oricând. Mai ţii minte periuţa de dinţi pe care mi-ai lăsat-o ca amintire ultima oară când ne-am văzut? De-atunci o port cu mine, peste tot, în buzunar. De dragul tău am devenit fetişist. Îţi mulţumesc că eşti atât de frumoasă, chiliano.

Nu râdea, dar în ochii ei de culoarea mierii arse licărise luminiţa ironică de altă dată. A luat periuţa, a examina i-o şi mi-a înapoiat-o, şoptind: „Nu ştiu despre ce vorbeşti”. Mă lăsa s-o privesc, nestingherită, observându-mă la rândul ei, iscoditoare. Ochii mei o sorbeau pe îndelete: de jos în sus, de sus în jos, oprindu-se pe genunchii ei, pe gâtul ei, pe urechile ei mici, acoperite pe jumătate de şuviţe de păr, acum deschise la culoare, pe mâinile ei aşa de îngrijite, pe unghiile ei lungi, lăcuite într-o nuanţă naturală, pe nasul ce părea să i se fi ascuţit între timp. M-a lăsat să-i iau mâinile şi să i le sărut, dar cu indiferenţa ei dintotdeauna, fără a-mi întoarce câtuşi de puţin gestul.

— Era serioasă ameninţarea ta? a întrebat în cele din urmă.

— Foarte serioasă, i-am zis, sărutându-i fiecare deget, încheietura mâinii, dosul palmei, palma fiecărei mâini. Cu timpul am ajuns şi eu ca tine. Merită încercat totul, ca să obţii ce vrei. Sunt cuvintele tale, fată rea. Iar tu o ştii prea bine, singurul lucru pe care-l iubesc cu adevărat pe lumea asta eşti tu.

Şi-a eliberat o mână şi mi-a trecut-o prin păr, ciufulindu-mă şi mângâindu-mă cu un zâmbet aproape compătimitor, cum mai făcuse şi altă dată:

— Nu, tu nu eşti în stare de asemenea lucruri, a zis cu jumătate de voce, regretând parcă acel defect al personalităţii mele. Dar asta da, trebuie să fie adevărat că încă mai eşti îndrăgostit de mine.

A cerut ceai şi *scone*[27] pentru amândoi şi mi-a explicat că soţul ei era un bărbat foarte gelos şi, mai rău, bolnav de gelozie retrospectivă. Îi iscodea trecutul, ca un lup rapace. De aceea trebuia să fie extrem de atentă. Dacă ar fi bănuit în seara aceea că ne cunoşteam, i-ar fi făcut o scenă. N-oi fi făcut cumva imprudenţa să-i spun lui Juan Barreto cine era ea, nu-i aşa?

— N-aş fi putut să-i spun, chiar dacă aş fi vrut, am liniştit-o. Căci adevărul e că încă n-am nici cea mai vagă idee cine eşti tu.

A izbucnit în râs până la urmă. M-a lăsat să-i iau capul în mâini şi să-i ating buzele. Sub buzele mele, care o sărutau avide, tandre, pătimaşe, ale ei au rămas neclintite.

— Te doresc, i-am şoptit, muşcându-i vârful urechii. Eşti mai frumoasă ca oricând, peruano. Te iubesc, te doresc din tot sufletul, cu tot trupul meu. În toţi aceşti patru ani n-am făcut altceva decât să te visez, să te iubesc şi să te doresc. Şi totodată să te blestem. În fiecare zi, în fiecare noapte, tot timpul.

După o clipă m-a îndepărtat cu mâinile.

— Trebuie să fii printre ultimii din lume care le mai îndrugă chestii de-astea femeilor, zâmbea ea amuzată, privindu-mă ca pe o arătare. Ce de dulcegării îmi mai torni tu, Ricardito!

— Cel mai rău nu e că le zic. Cel mai rău e că le simt. Da, sunt adevăruri. Tu faci din mine un personaj de telenovelă. Nu le-am mai spus nimănui altcuiva, doar ţie!

— Nu trebuie să ne vadă nimeni aşa, niciodată, a zis deodată foarte serioasă, schimbând tonul. Tot ce mi-ar mai lipsi acum ar fi o criză de gelozie din partea nenorocitului de bărbatu-meu. Trebuie să plec acum, Ricardito.

— Şi va trebui să aştept alţi patru ani ca să te văd din nou?

— Vineri, a precizat imediat cu un râs şmecheresc, trecându-mi iarăşi mâna prin păr. Şi apoi, după o pauză de efect: chiar aici. O să iau o cameră pe numele tău. Nu-ţi face probleme, pişpirică, o s-o plătesc eu. Adu-ţi o valijoară, să nu bată la ochi.

I-am spus că e foarte bine, dar c-o să-mi plătesc singur camera. N-aveam de gând să-mi schimb onesta profesie de interpret cu cea de gigolo.

A izbucnit într-un hohot puternic de râs, de-astă dată spontan:

— Fireşte! a exclamat. Tu eşti un cavaler miraflorin şi cavalerii nu acceptă bani din partea femeilor.

Mi-a trecut pentru a treia oară mâna prin păr, şi de-astă dată i-am prins-o şi i-am sărutat-o.

— Credeai c-o să te culci cu mine în chichineaţa aia pe care ţi-a împrumutat-o fătălăul de Juan Barreto, în Earl's Court? încă n-ai înţeles: acum sunt al the top.

Într-o clipă s-a făcut nevăzută, după ce mi-a cerut să nu ies din Russell Hotel în următoarele cincisprezece minute, căci totul era posibil cu David Richardson, inclusiv să pună să fie urmărită, ori de câte ori venea la Londra, de unul dintre detectivii specializaţi în adultere.

Am aşteptat să treacă cele cincisprezece minute, după care în loc să iau metroul, am făcut o lungă plimbare sub un cer acoperit care ameninţa cu o ploicică măruntă. M-am dus în Trafalgar Square, am traversat St. James Park, Green Park, inspirând mirosul de iarbă umedă şi privind picurii de apă prelingându-se pe crengile groase de stejari, am coborât aproape tot Brompton Road şi o oră şi jumătate mai târziu am ajuns în semiluna din Philbeach Gardens, obosit şi fericit. Lunga plimbare mă liniştise, permiţându-mi să gândesc, fără tumultul de idei şi senzaţii haotice în care trăisem de când vizitasem Newmarket. Cum de era posibil s-o revezi după atâta vreme şi să te tulbure în aşa hal, Ricardito? Fiindcă era adevărat tot ce-i mărturisisem: tot

mai eram nebun după ea. Mi-a fost de-ajuns s-o văd ca să recunosc: deşi ştiam că orice relaţie cu fata nesăbuită era sortită eşecului, singurul lucru pe care mi-l doream într-adevăr în viaţă, cu acea patimă cu care unii urmăresc averea, gloria, succesul, puterea, era s-o am pe ea, cu toate minciunile, încurcăturile, egoismul şi dispariţiile ei. O prostie, fără îndoială, dar un lucru era sigur: până vineri n-aveam să fac altceva decât să blestem încetineala cu care se scurgeau orele care mai lipseau până la întâlnirea noastră.

Când am ajuns vineri la Russell Hotel cu o geantă de voiaj, recepţionerul, un indian, mi-a confirmat că aveam o cameră rezervată pe numele meu, pentru ziua respectivă. Fusese deja plătită. A adăugat că „secretara mea” îi avertizase c-o să vin de la Paris destul de des şi că în acest caz hotelul o să studieze posibilitatea de a-mi oferi un preţ special, ca pentru clienţii fideli, „cu excepţia perioadelor de sezon”. Camera dădea spre Russell Square şi chiar dacă nu era mică, aşa părea, fiind plină cu obiecte, măsuţe, lămpi de birou, animăluţe, gravuri şi câteva tablouri cu războinici mongoli, cu ochii bulbucaţi, bărbi răsucite şi iatagane curbate, ce păreau a se năpusti asupra patului cu intenţii criminale.

Fata nesăbuită a sosit la o jumătate de oră după mine, purtând o haină de blană strânsă în talie, pălăriuţă asortată şi botine până la genunchi. Pe lângă geantă mai avea şi o mapă plină cu caiete şi cărţi pentru nişte cursuri de artă modernă pe care, mi-a explicat ulterior, le urma de trei ori pe săptămână la Christie’s. Înainte de a mă privi, a aruncat o ocheadă încăperii şi a făcut un semn scurt cu capul, aprobator. Când a catadicsit în sfârşit să se uite la mine, o ţineam deja în braţe şi începusem s-o dezbrac.

— Ai grijă, m-a instruit ea. Nu care cumva să-mi şifonezi hainele.

Am dezbrăcat-o cu mii de precauţii, studiind ca pe nişte obiecte preţioase, unice, hainele pe care le purta, sărutând cu evlavie fiecare centimetru de piele care mi se oferea vederii, inspirând adierea suavă, uşor parfumată, pe care o emana trupul ei. Avea acum o mică cicatrice, aproape invizibilă, în zona inghinală, fiindcă fusese operată de apendicită, iar pubisul era chiar mai apetisant decât înainte. Simţeam dorinţă, emoţie, tandreţe, în timp ce-i sărutam gleznele, axilele parfumate, oscioarele proeminente ale şirei spinării şi ale feselor moi, delicate la pipăit, precum catifeaua. I-am sărutat alene sânii mici, nebun de fericire.

— Sper că n-ai uitat ce-mi place, băiete bun, mi-a şoptit în cele din urmă la ureche.

Şi fără să mai aştepte răspunsul, s-a întins pe spate, desfăcându-şi picioarele ca să-mi încapă capul, în timp ce-şi acoperea ochii cu braţul drept. Am simţit că începea să fie tot mai departe de mine, de Russell Hotel, de Londra, concentrându-se total şi intens, ca nicio altă femeie din viaţa mea, asupra propriei plăceri, solitare, personale, egoiste, pe care buzele mele învăţaseră să i-o ofere. Lingându-i, sorbindu-i, sărutându-i, muşcându-i sexul micuţ, am simţit-o umezindu-se şi vibrând. A durat ceva până a juisat. Dar ce delicios, ce exaltant era s-o simţi torcând, legănându-se, absorbită în vertijul

dorinţei, până ce, în sfârşit, un geamăt lung i-a înfiorat trupul din cap până în picioare. „Haide, hai”, a şoptit, înăbuşit. Am pătruns în ea cu uşurinţă şi am strâns-o cu atâta forţă, încât a ieşit din inerţia în care o plonjase orgasmul. A gemut, răsucindu-se, descotorosindu-se de trupul meu, tânguindu-se: „Mă striveşti”.

Cu gura mea lipită de-a ei, am implorat-o:

— Spune-mi măcar o dată în viaţă că mă iubeşti, fată crudă. Chiar dacă nu-i adevărat, spune-mi-o! Vreau să aud cum sună, măcar o dată în viaţă!

Mai târziu, după ce făcuserăm dragoste şi stăteam de vorbă, goi, pe salteaua galbenă, ameninţaţi de sălbaticii războinici mongoli, eu mângâindu-i părul, talia, sărutându-i cicatricea aproape invizibilă şi jucându-mă cu pântecele ei plat, lipindu-mi urechea de ombilic şi pândindu-i bolboroselile adânci ale trupului, am întrebat-o de ce nu mi-a făcut pe plac, şoptindu-mi acea nevinovată minciună la ureche. N-o mai spusese de atâtea ori, atâtora?

— Tocmai de-asta, mi-a răspuns imediat, fără milă. N-am spus niciodată „te doresc”, „te iubesc”, simţind-o cu adevărat. Nimănui. Am spus lucrurile astea doar minţind. Fiindcă eu n-am iubit niciodată pe nimeni, Ricardito. I-am minţit pe toţi, mereu. Cred că singurul bărbat pe care nu l-am minţit niciodată în pat ai fost tu.

— Măi să fie, venind de la tine, asta e o adevărată declaraţie de dragoste.

Obţinuse în sfârşit ceea ce căutase aşa de mult, acum că era măritată cu un bărbat bogat şi puternic?

O umbră i-a împăienjenit ochii şi vocea i s-a stins:

— Da şi nu. Fiindcă deşi acum am linişte şi pot să-mi cumpăr tot ce vreau, sunt obligată să trăiesc în Newmarket şi să-mi petrec restul vieţii vorbind despre cai.

A spus-o cu o amărăciune ce părea să izvorască din adâncul inimii. Şi atunci mi s-a destăinuit dintr-odată, în mod neaşteptat, de parcă n-ar mai fi putut ascunde tot ce simţea. Ura caii din răsputeri şi toate prieteniile şi cunoştinţele din Newmarket, stăpânii, instructorii, jocheii, angajaţii, rândaşii, câinii şi pisicile şi toate persoanele care în mod direct sau indirect aveau de-a face cu caii, blestemate animale care mai erau şi singurul subiect de discuţie şi unica preocupare a acelor oameni îngrozitori care o înconjurau. Şi nu numai pe hipodromuri, pe pistele de antrenament, în padocuri, ci şi la dineuri, recepţii, nunţi, aniversări şi chiar la întâlnirile întâmplătoare, oamenii din Newmarket vorbeau doar despre bolile, accidentele, cursele de cai sau nenorocirile oribilelor patrupede. Viaţa asta izbutise să-i amărască zilele, ba chiar şi nopţile, fiindcă în ultima vreme avea coşmaruri cu caii din Newmarket. Şi chiar dacă n-a spus-o explicit, era uşor de ghicit că ura ei nemăsurată faţă de cai şi Newmarket îl includea şi pe bărbatu-său. Mr David Richardson, impresionat de angoasele şi depresiile soţiei lui, îi permisese de câteva luni să vină la Londra – oraş detestat de fauna din Newmarket, care îl evita – ca să urmeze nişte cursuri de istoria artei la Christie’s şi Sotheby’s, să

învеţe să facă aranjamente florale la Out of the Bloom, în Camden, şi chiar să participe la şedinţe de yoga şi de meditaţie transcendentală într-un ashram din Chelsea, pentru a scăpa într-un fel de traumele psihice cauzate de hipism.

— Haida de, fată rea, am luat-o eu peste picior, încântat de ce auzeam. Ai aflat şi tu că banii n-aduc mereu fericirea? Pot să sper, aşadar, că într-una din zilele astea o să-l laşi baltă pe Mr Richardson şi o să te măriţi cu mine? Parisul e mai amuzant decât infernul cabalin din Suffolk, după cum bine ştii.

Dar ea n-avea deloc chef de glumă. Sila ei de Newmarket era şi mai puternică decât mi s-a părut atunci, o adevărată traumă. Cred că în nicio singură după-amiază din câte ne-am văzut şi ne-am iubit în următorii doi ani prin diferite camere din Russell Hotel – aveam de-acum impresia că le cunoşteam pe toate pe de rost – fata nesăbuită n-a încetat să-şi verse năduful când era cu mine, vociferând împotriva cailor şi a oamenilor din Newmarket, a căror viaţă i se părea monotonă, stupidă, cea mai tâmpită din lume. Atunci de ce nu punea capăt vieţii ăsteia, dacă era aşa de nefericită cum spunea? Ce aştepta ca să se despartă de David Richardson, un bărbat cu care în mod evident nu se măritase din dragoste?

— Nu îndrăznesc să-i cer divorţul, a recunoscut ea într-una din seri. Nu ştiu ce mi s-ar putea întâmpla.

— Nu ţi s-ar întâmpla nimic. Eşti măritată cu acte în regulă, nu-i aşa? Aici cuplurile se despart fără nicio problemă.

— Nu ştiu, mi-a zis, mergând mai departe ca oricând cu confidenţele. Ne-am căsătorit în Gibraltar şi nu sunt sigură că mariajul este valabil şi aici. Nici nu ştiu cum să verific asta, fără ştirea lui David. Tu nu-i cunoşti pe bogătaşi, băiete cuminte. Şi cu atât mai puţin pe David. Ca să se însoare cu mine, a aranjat cu avocaţii lui un divorţ prin care aproape că şi-a lăsat prima nevastă pe drumuri. N-am chef să păţesc la fel. El are cei mai buni avocaţi, cele mai grozave relaţii. Pe câtă vreme eu sunt un nimeni în Anglia, un shit amărât.

N-am putut afla niciodată cum îl cunoscuse, când şi în ce fel s-a ivit idila cu David Richardson, care a catapultat-o din Paris la Newmarket. Era clar că-şi făcuse un calcul greşit, închipuindu-şi că având o asemenea pradă va avea şi acea libertate nemărginită, pe care ea o asocia cu averea. Se vedea limpede: nu numai că nu era fericită, dar mai degrabă fusese mulţumită ca nevastă a funcţionarului francez părăsit. Într-o altă seară, ea însăşi a adus vorba despre Robert Arnoux, cerându-mi să-i relatez cu lux de amănunte conversaţia avută când acesta mă invitase la cină, la Chez Eux, şi n-am omis nimic, povestindu-i chiar cum fostului ei bărbat i se umpluseră ochii de lacrimi când îmi spusese că ea fugise cu toate economiile din contul comun deţinut într-o bancă elveţiană.

— Ca bun francez ce era, singurul lucru care-l durea erau banii, a comentat ea, fără a fi câtuşi de puţin impresionată. Economiile lui! Câteva lovele acolo, care nu mi-au ajuns nici măcar pentru un an! M-a folosit ca să

scoată bani, pe-ascuns, din Franţa. Şi nu numai pe-ai lui, ci şi pe-ai prietenilor lui. Mă puteau aresta, dacă mă prindeau. Şi unde mai pui că era un zgârcit de nu se poate, cel mai groaznic din câţi există.

— Dacă tot eşti aşa de rece şi de perversă, de ce nu-l omori odată pe David Richardson, fată rea? în felul ăsta ai evita şi riscurile divorţului şi i-ai moşteni şi toată averea.

— Fiindcă n-aş şti cum s-o fac fără să fiu prinsă, a răspuns cât se poate de serios. Te-ai încumeta tu? îţi ofer zece la sută din moştenirea lui. E mult, mult bănet.

Ne prosteam, dar când o auzeam debitând asemenea enormităţi cu atâta uşurinţă, mă treceau fiorii. Deja nu mai era fetiţa aceea vulnerabilă care, îndurând o mulţime de mizerii, reuşise în viaţă printr-o îndrăzneală şi o hotărâre ieşite din comun; de-acum era o femeie în toată firea, convinsă că viaţa e o junglă în care înving cei mai răi, dispusă la orice pentru a nu fi învinsă şi a putea ajunge mai sus, tot mai sus. Inclusiv să-l trimită pe bărbatu-său pe lumea cealaltă ca să-l moştenească, dacă putea s-o facă având garanţia că va scăpa nepedepsită? „Fireşte”, răspundea cu privirea aia a ei, ironică şi feroce. „Ţi-e frică de mine, băiete bun?”

Se distra doar când David Richardson o lua cu el în călătoriile lui de afaceri prin Asia. Din câte mi-a povestit, destul de vag, soţul ei era broker, intermedia diverse *commodities* pe care Indonezia, Coreea, Taiwan, Thailanda şi Japonia le exportau în Europa şi pleca adesea acolo, să se întâlnească cu furnizorii. Nu-l însoţea de fiecare dată, dar când o făcea, simţea o mare uşurare. Seul, Bangkok, Tokio, erau compensaţiile care-i permiteau să suporte Newmarketul. Cât el era la dineuri şi la întâlniri de afaceri, ea făcea turism, vizita temple şi muzee şi-şi cumpăra haine şi decoraţiuni pentru casă. De exemplu avea o colecţie minunată de chimonouri japoneze şi o sumedenie de marionete de teatru balinez. Mi-ar îngădui să vin la Newmarket să-i văd casă, odată, când bărbatu-său era plecat? Nu, niciodată. Nu trebuia să apar pe-acolo niciodată, chiar dacă Juan Barreto voia să mă mai invite. Doar dacă, fireşte, mă hotărâm să iau în serios propunerea ei criminală.

Cei doi ani în care am petrecut mult timp în swinging London, înnoptând în acel *pied-à-terre* al lui Juan Barreto din Earl’s Court şi întâlnindu-mă cu fata nesăbuită o dată sau de două ori pe săptămână au fost cei mai fericiţi din viaţa mea de până atunci. Am câştigat mai puţini bani ca interpret, căci de dragul Londrei am refuzat numeroase contracte la Paris şi-n alte oraşe europene, inclusiv Moscova, unde conferinţele şi congresele internaţionale deveniseră mai frecvente la finele anilor şaizeci şi începutul anilor şaptezeci, acceptând în schimb traduceri destul de prost plătite, al căror unic avantaj era că mă duceau în Anglia. Dar n-aş fi dat pentru nimic în lume fericirea de-a ajunge la Russell Hotel, unde reuşisem să-i cunosc pe toţi chelnerii şi chelneriţele după nume, şi de-a aştepta, în transă, sosirea doamnei Richardson. De fiecare dată mă uimea cu o rochie, o lenjerie intimă, un parfum sau nişte pantofi noi. Într-o seară a adus într-o geantă mai multe

chimonouri din colecţia ei, aşa cum o rugasem, şi mi le-a arătat, plimbându-se prin cameră şi prezentându-le, cu picioarele foarte apropiate şi zâmbetul stereotip de gheişă. Am remarcat întotdeauna în trupul ei mărunt şi în transparenţa uşor verzuie a pielii o notă orientală, moştenită probabil de la vreun strămoş necunoscut, dar în seara aceea amănuntul respectiv mi s-a părut mai evident ca oricând.

Făceam dragoste, conversam goi, în timp ce eu mă jucam cu părul şi cu trupul ei şi câteodată, dacă aveam timp, ne plimbam prin parc înainte ca ea să se întoarcă la Newmarket. Dacă ploua, intram într-un cinematograf şi vedeam orice film care rula. Alteori ne duceam să bem ceai cu *scones*, cum îi plăcea ei, la Fortnum and Mason, iar o dată am servit faimoasele şi sofisticatele ceaiuri de la Hotelul Ritz, dar n-am repetat experienţa fiindcă a zărit la o masă o pereche din Newmarket. Am văzut-o pălind. În acei doi ani m-am convins că nu era adevărat, cel puţin în cazul meu, că odată consumată, dragostea sărăcea sau dispărea. A mea sporea de la o zi la alta.

Studiam atent galerii, muzee, filme de artă, expoziţii, pentru a-i putea sugera plimbări care s-o distreze, parcurgeam punctele de atracţie recomandate – cele mai vechi puburi din oraş, târguri de vechituri, ambianţe ca în romanele lui Dickens – şi o surprindeam mereu cu câte un cadou de la Paris, dorind s-o impresionez nu atât prin preţ, cât prin originalitate. Încântată de cadou, uneori îmi şoptea „meriţi un pupic” şi îşi apropia o clipă buzele de-ale mele. Lipite de-ale mele, liniştite, se lăsau sărutate de mine, fără să reacţioneze.

Oare a ajuns să mă iubească vreun pic în acei doi ani? Nu mi-a spus-o niciodată, bineînţeles ar fi fost o dovadă de slăbiciune pe care nu şi-ar fi iertat-o şi nu mi-ar fi iertat-o nici mie în veci. Dar cred că, măgulită de dragostea pe care o revărsam din plin asupra ei, s-a obişnuit cu devotamentul meu, chiar mai mult decât îndrăznea să recunoască. Îi plăcea cum îi provocam plăcerea cu gura, cum o pătrundeam şi o „irigam” imediat după orgasm. Şi cum îi spuneam în fel şi chip c-o iubeam. „Ce porcărioare o să-mi mai spui astăzi?” – aşa mă saluta uneori.

— După clitorisul ăsta minuscul, cel mai tare mă excită la tine mărul lui Adam. Când urcă, dar mai ales când coboară dansând prin gât.

Dacă reuşeam s-o fac să râdă, eram în culmea fericirii, ca în copilărie, când făceam o faptă bună ca să sfinţim ziua, aşa cum ne povăţuiau zilnic fraţii de la Colegiul Champagnat din Miraflores. Într-o seară am avut parte de un incident neobişnuit, cu urmări grave. Mă aflam la un congres organizat de British Petroleum, într-o sală de conferinţe din Uxbridge, în afara Londrei, şi mi-a fost imposibil să mă întâlnesc cu ea, deşi mă învoisem să lipsesc după-masă, fiindcă s-a îmbolnăvit colegul care trebuia să mă înlocuiască. I-am telefonat la Russell Hotel, cerându-mi tot felul de scuze. Fără să spună un cuvânt, mi-a închis telefonul. Am sunat iarăşi, dar deja plecase din cameră.

Vinerea următoare – în general ne vedeam miercurea şi vinerea, zilele cu aşa-zisele cursuri de artă la Christie’s m-a făcut s-o aştept mai bine de două

ore, fără să sune ca să-mi explice de ce întârzie. În cele din urmă a apărut, încruntată, când deja nu credeam c-o să mai vină.

— Nu puteai să mă suni, am protestat eu. M-ai ţinut cu nervii…

N-am putut isprăvi; o palmă arsă cu obidă mi-a închis pe loc gura.

— Tu pe mine nu mă faci să te aştept ca o caraghioasă, ai înţeles, găgăuţă ce eşti? Tremura de indignare şi vocea îi era sugrumată. Tu, dacă ai întâlnire cu mine…

N-am lăsat-o să-şi termine fraza; m-am năpustit asupra ei şi am obligat-o să se rostogolească pe pat sub greutatea trupului meu. S-a împotrivit puţin la început, dar a încetat repede să mai opună rezistenţă. Şi aproape imediat am simţit că mă sărută şi mă îmbrăţişează la rândul ei, ajutându-mă s-o dezbrac. Nu mai făcuse niciodată aşa ceva. Pentru prima oară am simţit trupul ei înlănţuindu-l pe al meu, picioarele amestecându-ni-se, buzele turtindu-ni-se, limbile căutându-ni-se. Unghiile i se înfigeau în spatele, în gâtul meu. Am rugat-o să mă ierte, n-o să se mai întâmple niciodată, i-am mulţumit că mă făcea atât de fericit, că-mi demonstra pentru prima oară că şi ea mă iubea. Şi-atunci am simţit-o hohotind şi i-am văzut ochii umezi.

— Iubita mea, inimioară, nu plânge pentru o prostie, am drăgălit-o eu, sorbindu-i lacrimile. N-o să se mai repete, îţi promit. Te iubesc, te iubesc.

Mai târziu, când ne îmbrăcam, ea tăcea, ranchiunoasă, căindu-se pentru slăbiciunea ei. Am încercat s-o îmbunez, glumind:

— Deja nu mă mai iubeşti, aşa de repede ţi-a trecut?

M-a privit furioasă un timp, iar când a vorbit, vocea ei era foarte dură:

— Nu te amăgi, Ricardito. Să nu-ţi închipui că ţi-am făcut o scenă pentru că mă topesc după tine. Nu mă interesează niciun bărbat, şi nu faci excepţie nici tu. Dar am amorul meu propriu şi pe mine nu mă lasă nimeni baltă într-o cameră de hotel.

I-am zis că era mâhnită că descoperisem că simţea ceva pentru mine, în ciuda tuturor toanelor, figurilor şi insultelor. A fost a doua greşeală gravă pe care am făcut-o cu fata nesăbuită din ziua aceea când, în loc s-o reţin la Paris, o încurajasem să plece în Cuba să-şi continue instrucţia de luptătoare de gherilă. M-a privit o vreme serioasă, fără să scoată o vorbă şi în fine a şuierat, trufaşă şi dispreţuitoare:

— Asta crezi tu? Păi o să vezi că nu-i deloc aşa, pişpirică!

A ieşit din cameră, fără să-şi ia rămas bun. M-am gândit că era doar o toană trecătoare, dar n-am mai ştiut nimic de ea toată săptămâna următoare. Am aşteptat-o zadarnic miercurea şi vinerea următoare, însoţit în singurătatea mea doar de mongolii războinici. Când am ajuns la Russell Hotel miercurea următoare, portarul indian mi-a înmânat o scrisoare. Mă informa sec că pleca în Japonia cu David. Nici măcar nu-mi spunea pentru cât timp, nici c-o să mă sune de îndată ce se va întoarce în Anglia. M-au cuprins cele mai negre gânduri şi mi-am blestemat gafa. Cunoscând-o, bileţelul ăsta de două fraze putea însemna o despărţire lungă, poate chiar definitivă.

În acei doi ani devenisem prieten la cataramă cu Juan Barreto. Am

stat multe zile în locuinţa lui din Earl's Court, ascunzându-i fireşte de fiecare dată întâlnirile mele cu fata nesăbuită. Prin acea perioadă, în 1972 şi 1973, mişcarea hippy a intrat într-un rapid declin, devenind o modă burgheză. Revoluţia psihedelică s-a dovedit a fi mai puţin profundă şi serioasă decât credeau adepţii ei. Muzica, produsul ei cel mai original, a fost rapid absorbită de establishment, ajungând să facă parte din cultura oficială şi transformându-i în milionari şi multimilionari pe foştii răzvrătiţi şi marginalizaţi, ca şi pe impresarii şi companiile lor muzicale, începând chiar cu formaţia Beatles şi sfârşind cu Rolling Stones. În locul eliberării spiritului, „desăvârşirea totală a minţii omeneşti", după cum asigura gurul acidului lisergic, fostul profesor de la Harvard, doctorul Timothy Leary, drogurile, viaţa promiscuă şi dezordonată au creat numeroase probleme şi câteva nenorociri personale şi familiale. Dar nimeni n-a trăit atât de visceral toate acele transformări ca prietenul meu Juan Barreto.

Fusese mereu foarte sănătos şi deodată a început să se plângă de gripe şi răceli care se abăteau asupra lui extrem de des, însoţite de nevralgii puternice. Medicul lui din Cambridge l-a sfătuit să plece undeva unde clima e mai caldă decât în Anglia. A stat zece zile la Ibiza şi s-a întors la Londra bronzat şi vesel, plin de amintiri deocheate despre acele *hot nights* din Ibiza, „lucruri de neimaginat într-o ţară ca Spania, vestită pentru habotnicia ei".

Atunci a plecat la Tokio Mrs Richardson, însoţindu-şi soţul. Nu l-am mai văzut pe Juan aproape o lună. Am lucrat la Geneva şi la Bruxelles şi de câte ori l-am sunat, la Londra sau la Newmarket, nu mi-a răspuns la telefon. Timp de patru săptămâni n-am primit veşti nici de la fata nesăbuită. Când am revenit la Londra, vecina mea din Earl's Court, Columbiana Marina, mi-a zis că Juan era internat de mai multe zile la Westminster Hospital. Îl ţineau în pavilionul de boli infecţioase, supunându-l la tot felul de investigaţii. Slăbise foarte mult. L-am găsit cu barbă mare, înfofolit sub un maldăr de pături şi îngrijorat pentru că „medicii ăştia nepricepuţi nu sunt în stare să-mi diagnosticheze boala". I-au spus mai întâi că avea un herpes genital, la care făcuse complicaţii, apoi că era mai degrabă vorba de un fel de sarcom. Acum îi bălmăjeau doar chestii vagi. I s-au luminat ochii când m-a văzut lângă pat:

— Mă simt mai singur ca un câine, frate, mi-a mărturisit. Nici nu ştii cât de mult mă bucur că te văd. Am descoperit că deşi cunosc o mulţime de străini, tu eşti singurul prieten pe care-l am. Prieten aşa cum sunt prietenii peruani, la cataramă vreau să spun. Adevărul e că aici prieteniile sunt foarte superficiale. Englezii n-au timp de prieteni.

Mrs Stubard părăsise de câteva luni căsuţa din St. John's Wood. Avea sănătatea şubredă şi se retrăsese într-un azil de bătrâni în Suffolk. Îl vizitase o dată pe Juan, dar era prea mare oboseala pentru ea, şi nu mai revenise de atunci. „Biata de ea, suferă de spate şi a fost aproape un act de bravură din partea ei să ajungă până aici". Juan devenise o altă persoană; boala îl făcuse să-şi piardă optimismul, siguranţa, şi-l umpluse de spaime:

— Mor şi nimeni nu ştie de ce, mi-a spus cu o voce cavernoasă, a

doua sau a treia oară când m-am dus să-l văd. Nu cred că-mi ascund boala ca să nu mă sperie, doctorii englezi îţi trântesc întotdeauna adevărul în faţă, chiar dacă e înfricoşător. Adevărul e că habar n-au ce se întâmplă.

Analizele nu indicau nimic precis, iar medicii au început deodată să vorbească despre un virus alunecos, neidentificat, ce ataca sistemul imunitar, predispunându-l pe Juan la tot felul de infecţii. Era într-o stare de slăbiciune extremă, cu ochii înfundaţi în orbite, pielea vineţie, oasele proeminente. Îşi trecea mereu mâna peste faţă, vrând parcă să verifice dacă mai era acolo. Stăteam cu el tot timpul cât erau autorizate vizitele. Îl vedeam mistuindu-se de la o zi la alta, cufundându-se tot mai mult în disperare. Într-o zi mi-a cerut să-i găsesc un preot catolic, fiindcă voia să se spovedească. Nu mi-a fost deloc uşor. Parohul de la Brompton Oratory cu care am vorbit mi-a zis că-i era imposibil să se deplaseze la spitale. Dar mi-a dat telefonul unei mănăstiri de dominicani care ofereau asemenea servicii. A trebuit să merg personal să mă ocup de treaba asta. Un preot irlandez, congestionat la faţă şi simpatic, a venit să-l vadă pe Juan şi prietenul meu a stat mult de vorbă cu el. Dominicanul l-a mai vizitat de două sau de trei ori. Discuţiile astea îl mai calmau câteva zile. Şi în urma lor, a luat decizia majoră de a le scrie alor săi cu care nu mai avusese niciun fel de legătură mai bine de zece ani.

Era foarte slăbit ca să scrie, aşa încât mi-a dictat o scrisoare lungă, în care le rezuma părinţilor cariera lui de pictor în Newmarket, cu detalii amuzante. Le spunea că deşi voise de multe ori să le scrie şi să se împace cu ei, mereu îl împiedicase nenorocitul de amor propriu, dar acum se căia. Fiindcă îi iubea şi îi era tare dor de ei. Într-un post-scriptum adăuga ceva care era convins c-o să-i bucure: după ce se îndepărtase ani la rând de Biserică, Dumnezeu îi permisese să revină la credinţa în care fusese crescut, găsindu-şi în sfârşit pacea sufletească. Nu spunea niciun cuvânt despre boala lui.

Am cerut o întrevedere cu şeful secţiei de boli infecţioase de la Westminster Hospital, fără să-i spun nimic lui Juan. Doctorul Rotkof, destul de in vârstă şi cam uscăţiv, cu barbă grizonată şi nas proeminent, a vrut să ştie ce fel de rudă eram cu bolnavul, înainte de a-mi răspunde la întrebări.

— Suntem prieteni, doctore. El nu are rude aici, în Anglia. Aş vrea să le pot scrie părinţilor lui, în Perú, spunându-le care e adevărata stare a lui Juan.

— Nu vă pot spune mare lucru, decât că e foarte grav, mi-a trântit-o el, fără ocolişuri. Poate muri în orice clipă. Organismul lui e lipsit de orice apărare şi chiar şi o banală răceală i-ar putea veni de hac.

Era vorba de o boală nouă, din care se detectaseră deja destule cazuri, în Statele Unite şi în Anglia. Ataca mai ales comunităţile de homosexuali, dependenţii de heroină şi de toate drogurile intravenoase, precum şi hemofilicii. În afara faptului că principalele căi de transmitere ale „sindromului” erau sperma şi sângele – nimeni nu vorbea încă de SIDA – nu se ştiau prea multe lucruri despre originea şi natura lui. Distrugea sistemul imunitar şi expunea pacientul la toate bolile. O constantă a bolii o reprezentau

acele răni de pe picioare şi abdomen, care-l chinuiau atât de mult pe prietenul meu. Răvăşit de cele auzite, l-am întrebat pe doctorul Rotkof ce mă sfătuia să fac. Să-i spun adevărul lui Juan? A ridicat din umeri şi a făcut un gest de neputinţă. Asta depindea numai de mine. Poate că da, poate că nu. Deşi, dacă prietenul meu trebuia să dea anumite dispoziţii legate de decesul lui, era mai bine să ştie.

Am fost atât de afectat de conversaţia cu doctorul Rotkof încât n-am îndrăznit să mă întorc în camera lui Juan, fiind convins c-ar fi ghicit totul pe faţa mea. Îmi părea îngrozitor de rău. Ce mult aş fi vrut s-o văd în după-amiaza aceea pe Mrs Richardson şi s-o simt alături, fie şi numai pentru câteva ore. Juan Barreto îmi spusese un mare adevăr: chiar dacă şi eu ştiam atâtea persoane aici, în Europa, singurul meu prieten „în stil peruan" urma să moară dintr-o clipă în alta. Iar femeia iubită se afla în celălalt capăt al lumii, cu bărbatu-său, şi după bunul ei obicei, nu dăduse niciun semn de viaţă de mai bine de o lună. Îşi respecta ameninţarea, demonstrându-i insolentului pişpirică: nu era câtuşi de puţin îndrăgostită, putea să se descotorosească de el ca de un fleac inutil. De mai multe zile mă tortura gândul că iarăşi o să dispară fără urmă. De-asta ţi-ai dorit din copilărie să scapi de Perú şi să trăieşti în Europa, Ricardo Somocurcio? în acele zile londoneze m-am simţit singur şi abătut ca un câine de pripas.

Fără să-i spun nimic lui Juan, le-am scris părinţilor lui o scrisoare, explicându-le că fiul lor era foarte slăbit, pradă unei boli necunoscute, adăugând şi ceea ce mă avertizase doctorul Rotkof: un deznodământ fatal putea surveni în orice clipă. Le mai spuneam că deşi eu locuiam la Paris, urma să rămân la Londra atâta timp cât era nevoie, ca să stau cu Juan. Le-am dat telefonul şi adresa locuinţei din Earl's Court şi le-am cerut instrucţiuni.

M-au sunat imediat cum au primit scrisoarea, care a ajuns odată cu cea dictată de Juan pentru ei. Tatăl era distrus de veste, dar şi mulţumit că-şi regăsea fiul risipitor. Se pregăteau să vină la Londra. M-a rugat să le rezerv o cameră la un hotel modest, fiindcă n-aveau prea mulţi bani. L-am liniştit; spunându-i că vor sta în *pied-à-terre*-ul lui Juan, iar aici îşi puteau găti, în felul ăsta şederea londoneză avea să-i coste mai puţin. Am stabilit ca eu să-l pregătesc pe Juan, anunţându-i sosirea lor apropiată.

După două săptămâni, inginerul Climaco Barreto şi soţia lui Eufrasia erau instalaţi în Earl's Court, iar eu mă mutasem într-o pensiune din Bayswater. Sosirea părinţilor a avut un efect extrem de pozitiv asupra lui Juan. Şi-a recuperat speranţa şi umorul şi părea să-şi revină. A reuşit chiar să înghită câte ceva din mâncarea adusă dimineaţa şi după-amiaza de asistentă, în vreme ce înainte tot ce ducea la gură îl făcea să vomite. Domnul şi doamna Barreto erau destul de tineri – el lucrase toată viaţa la ferma Paramonga, până ce guvernul generalului Velasco începuse exproprierile, iar atunci renunţase şi obţinuse un post neînsemnat, de profesor de matematică, la una din universităţile ivite peste noapte la Lima – sau se ţineau foarte bine, căci abia păreau să aibă cincizeci de ani. El era înalt, cu alură sportivă, ca un om care-şi

petrecuse toată viaţa la ţară, iar ea era mărunţică şi energică şi avea un fel de a vorbi – ton blând, cântat, folosind diminutive ca în vechiul meu cartier miraflorin – care mi-a trezit nostalgia. Ascultând-o, simţeam că trecuse o veşnicie de când părăsisem Perú ca să trăiesc aventura europeană. Dar stând cu ei mi-am dat seama şi că mi-era imposibil să mă întorc acolo, să vorbesc şi să gândesc cum vorbeau şi cum gândeau părinţii lui Juan. De pildă, comentariile lor despre ceea ce vedeau în Earl's Court îmi arătau într-un mod foarte plastic cât de mult mă schimbasem eu în toţi aceşti ani. Nu era o revelaţie încurajatoare. Fără îndoială, încetasem să fiu peruan din multe puncte de vedere. Dar atunci ce eram? Nu mă preschimbasem într-un european, nici în Franţa, şi cu atât mai puţin în Anglia. Şi atunci ce erai, Ricardito? Poate ceea ce-mi zicea în accesele ei de furie Mrs Richardson: un pişpirică, un simplu translator, adică cineva care e doar atunci când nu e – aşa cum îi plăcea colegului meu, Salomón Toledano, să ne definească – un hominid care există doar când încetează a fi ceea ce este, pentru ca prin el să treacă mai bine lucrurile gândite şi spuse de ceilalţi.

Lăsându-l pe Juan Barreto cu părinţii, m-am putut întoarce la Paris să lucrez. Am acceptat toate contractele propuse, chiar dacă erau doar de o zi sau două, căci stând atâta timp cu Juan în Anglia, veniturile mele scăzuseră considerabil.

Deşi Mrs Richardson îmi interzisese categoric s-o sun acasă, la Newmarket, am făcut-o totuşi, ca să aflu când urmau să revină cei doi soţi din voiajul lor în Japonia. Persoana care îmi răspundea, o angajată filipineză, nu ştia. Mă dădeam de fiecare dată drept altă persoană, dar cred că filipineză mă recunoştea şi-mi trântea de fiecare dată acelaşi răspuns: „They are not yet back”**[28]**.

Până într-o zi – deja eram disperat, crezând că n-o s-o mai găsesc niciodată – când mi-a răspuns Mrs Richardson însăşi. M-a recunoscut imediat, fiindcă a urmat o pauză lungă. „Poţi să vorbeşti?” am întrebat-o. Mi-a răspuns tăioasă, abia reţinându-şi furia: „Nu. Eşti la Paris? O să te sun la UNESCO sau acasă, de îndată ce pot”. Şi mi-a închis, trântind telefonul, ca să-şi sublinieze şi mai mult supărarea. M-a sunat chiar în aceeaşi zi, seara, la apartamentul meu din École Militaire.

— M-ai pălmuit şi mi-ai făcut atâta scandal fiindcă te-am lăsat baltă o singură dată, m-am căinat eu, pe un ton drăgăstos. Şi ce-ar trebui să-ţi fac eu, că m-ai lăsat fără să ştiu nimic de tine aproape trei luni?

— Să nu mai suni în viaţa ta la Newmarket, m-a certat ea şi din voce se simţea cât era de iritată. Nu-i de glumă. Am o mare problemă cu bărbatul meu. O vreme nu trebuie să vorbim, nici să ne vedem. Te rog. Dacă-i adevărat că mă iubeşti, fă-o pentru mine. O să ne vedem când o să treacă toate astea, îţi promit. Dar să nu mă mai suni niciodată. Sunt într-o mare încurcătură şi trebuie să am grijă.

— Stai, stai, nu închide! Spune-mi cel puţin cum se mai simte Juan Barreto.

— A murit. Părinţii l-au luat şi l-au dus la Lima. Au venit la Newmarket, ca să-i vândă căsuţa. Şi încă ceva, Ricardo. Evită să mai vii la Londra un timp, te rog mult. Căci dacă vii poţi să mă bagi într-o mare belea, fără să vrei. Deocamdată nu pot să-ţi spun mai mult.

Şi mi-a închis, fără să-şi ia rămas-bun. M-am simţit singur şi dezolat. M-a cuprins aşa o furie, aşa o deznădejde şi aşa un dispreţ faţă de mine însumi, încât am luat încă o dată hotărârea de a mi-o scoate pe Mrs Richardson din minte şi chiar din inimă; asta ca să fiu siropos, aşa cum îi plăcea ei să-mi spună râzându-şi de mine. Era o prostie să mai iubesc o persoană atât de insensibilă, care se săturase de mine, mă învârtea pe degete ca pe un fraier şi nu-mi arătase nicicând pic de consideraţie. De-astă dată chiar o să scapi de mica peruană, Ricardo Somocurcio!

După câteva săptămâni am primit o scrisoare din Lima, de la părinţii lui Juan Barreto. Îmi mulţumeau că i-am ajutat şi se scuzau că nu-mi scriseseră şi nu mă sunaseră, aşa cum îi rugasem. Dar moartea lui Juan, aşa subită, i-a răvăşit, i-a înnebunit şi n-au mai fost în stare de nimic. Formalităţile pentru repatrierea lui fuseseră îngrozitoare şi fără cei de la Ambasada peruană n-ar fi reuşit niciodată să-l ducă şi să-l îngroape în Perú, cum îşi dorise el. Cel puţin reuşiseră să-i îndeplinească această dorinţă fiului lor adorat, de a cărui pierdere nu se vor consola niciodată. Oricum, faptul că Juan murise ca un sfânt, împăcat cu Dumnezeu şi cu religia, într-o adevărată stare de graţie, era o consolare în atâta durere. Aşa le spusese preotul dominican care-i dăduse ultima împărtăşanie.

Moartea lui Juan Barreto m-a afectat mult. Am rămas iarăşi fără un prieten apropiat, care într-un anumit fel îl înlocuise pe grăsanul Paul. De când dispăruse Paul în luptele de gherilă, nu mă mai ataşasem şi nu mai stimasem pe nimeni în Europa ca pe hipiotul peruan, devenit pictor de cai în Newmarket. Londra, Anglia n-o să mai fie la fel fără el. Încă un motiv să nu mă mai întorc acolo multă vreme.

Am încercat să-mi pun în practică decizia, folosind reţeta obişnuită: muncind pe brânci. Acceptam toate contractele şi petreceam săptămâni şi luni întregi călătorind dintr-un oraş european în altul, ca interpret la conferinţe şi congrese pe toate temele posibile. Dobândisem abilitatea unui bun translator, care constă în cunoaşterea echivalenţelor cuvintelor, fără a le înţelege neapărat sensul (după Salomón Toledano, înţelegerea lor reprezenta un inconvenient), şi am continuat să-mi perfecţionez rusa, limbă de care mă ataşasem, dobândind aceeaşi siguranţă şi dezinvoltură ca în franceză şi engleză.

Deşi obţinusem de câţiva ani permisul de rezidenţă în Franţa, am început demersurile pentru obţinerea cetăţeniei franceze, căci cu un paşaport francez erau mai multe şanse să găsesc de lucru. Paşaportul peruan trezea neîncredere anumitor organizaţii când căutau un translator, fiindu-le greu să localizeze Perú în lume şi să descopere statutul ţării în ansamblul naţiunilor. Mai mult, din anii şaptezeci în toată Europa Occidentală începuse să se

manifeste tot mai pregnant o atitudine de respingere şi ostilitate faţă de imigranţii din ţările sărace.

Într-o duminică de mai, în timp ce mă bărbieream şi mă pregăteam să profit de ziua primăvăratică, plimbându-mă pe cheiurile Senei până în Cartierul Latin, unde voiam să mănânc *couscous* într-unul din restaurantele arabe de pe rue St. Séverin, a sunat telefonul. Fără să zică „salut” sau „bună ziua”, fata rea a ţipat la mine:

— I-ai spus tu lui David că sunt măritată cu Robert Arnoux în Franţa?

Era cât pe ce să-i închid telefonul. Trecuseră patru sau cinci luni de la ultima noastră discuţie. Dar m-am abţinut.

— Ar fi trebuit s-o fac, dar nu mi-a trecut prin cap, doamnă bigamă. Nici nu ştii cât de mult regret că n-am făcut-o. Acum ai fi arestată, nu-i aşa?

— Răspunde-mi odată şi nu mai face pe prostul, a insistat vocea ei, furibundă. N-am niciun chef de glume acum. Tu ai fost? M-ai ameninţat odată c-o să-i spui, să nu crezi c-am uitat!

— Nu, n-am fost eu. Ce-ai păţit? în ce te-ai mai băgat acum, zăludo?

A făcut o pauză. I-am simţit respiraţia întretăiată. Când a reînceput să vorbească, părea distrusă, plânsă toată.

— Eram în divorţ şi lucrurile mergeau bine. Şi deodată, nu ştiu cum, a apărut zilele astea treaba cu mariajul meu cu Robert. David are cei mai buni avocaţi. Al meu e unul oarecare şi acum zice că dacă se dovedeşte că sunt măritată în Franţa, căsătoria mea cu David în Gibraltar e automat declarată nulă şi pot s-o încurc rău de tot. David n-o să-mi dea niciun ban, iar dacă se înţelege cu Robert pot să-mi intenteze amândoi proces penal, cerându-mi daune şi naiba mai ştie ce! Chiar să ajung la închisoare, de pildă. Şi-or să mă expulzeze din ţară. Sigur n-ai bătut tu toba? Bine, mă bucur, nu păreai să fii tu în stare de una ca asta.

A mai făcut o pauză lungă şi a oftat, abţinându-se parcă să nu plângă. Părea sinceră când spunea toate astea. Nici urmă de autocompătimire în cuvintele ei.

— Îmi pare foarte rău, i-am zis. Drept să-ţi spun, ultimul tău telefon m-a îndurerat aşa de tare, încât m-am hotărât să nu te mai văd, să nu-ţi mai vorbesc, să nu te mai caut şi să nu-mi mai aduc nici măcar aminte de existenţa ta.

— Nu mai eşti îndrăgostit de mine? a glumit ea.

— Ba da, din câte se vede. Spre ghinionul meu. Mi se rupe inima când aud ce-mi povesteşti. Nu vreau să păţeşti nimic, n-ai decât să-mi faci tot răul din lume în continuare! Pot să te ajut în vreun fel? O să fac tot ce-mi ceri. Fiindcă eu continui să te iubesc din tot sufletul, fată crudă.

A râs iar.

— Cel puţin mi-au mai rămas dulcegăriile tale! O să te sun să-mi aduci portocale la închisoare.

IV
Tălmaciul de la Château Meguru

Salomón Toledano se lăuda că vorbeşte douăsprezece limbi şi că poate traduce în şi din toate. Era un bărbat scund şi sfrijit, aproape pierdut în nişte haine lălâi pe care s-ar fi spus că le cumpăra aşa înadins, ca să-i fie mari, şi avea nişte ochi de ţestoasă, ezitanţi, oscilând parcă între somn şi veghe. Îi cădea părul şi se bărbierea doar la două sau la trei zile, având mereu faţa acoperită de o umbră cenuşie. Cei care-l vedeau aşa neînsemnat, un perfect neică nimeni, nu-şi puteau imagina înclinaţia lui extraordinară pentru limbi străine şi harul lui grozav de a le tălmăci. Organizaţiile internaţionale şi-l disputau, la fel şi multinaţionalele şi guvernele, dar el n-a acceptat niciodată un post fix, căci se simţea mai bine ca *free lance* şi câştiga mai mult. Nu era doar cel mai bun interpret pe care l-am cunoscut în anii în care mi-am câştigat pâinea exercitând „profesia de fantome”, cum o numea el, ci şi cel mai original.

Toată lumea îl admira şi-l invidia, dar foarte puţini dintre colegii noştri îl iubeau. Îi agasa vorbăria, lipsa lui de tact, copilăriile şi aviditatea cu care acapara conversaţia. Vorbea ostentativ şi adesea vulgar, fiindcă deşi cunoştea noţiunile generale ale limbilor, ignora nuanţele, expresiile şi regionalismele, ceea ce-l făcea să pară adesea neîndemânatic sau grosolan. Dar putea fi haios povestind anecdote, întâmplări de familie sau peripeţiile lui prin lume. Pe mine mă fascina personalitatea lui de geniu copilăros şi, cum petreceam ore în şir ascultându-l, a ajuns să mă preţuiască destul de mult. Ori de câte ori nimeream împreună în cabinele translatorilor la vreo conferinţă sau la vreun congres, ştiam că Salomón Toledano o să se ţină după mine ca o lipitoare.

Se născuse într-o familie sefardă din Smirna, care vorbea limba ladino[29] şi de aceea se considera „mai degrabă spaniol decât turc, deşi cu cinci secole întârziere”. Tatăl lui fusese pesemne un negustor sau un bancher foarte prosper, căci l-a trimis pe Salomón să înveţe la colegii private din Elveţia şi Anglia, iar studiile universitare şi le făcuse la Boston şi la Berlin. Înainte de absolvire vorbea deja turcă, arabă, engleză, franceză, spaniolă, portugheză, italiană şi germană, iar după ce a terminat filologie romanică şi germanică, a trăit câţiva ani la Tokio şi în Taiwan, unde a învăţat japoneza, mandarina şi dialectul taiwanez. Cu mine vorbea întotdeauna o spaniolă studiată şi uşor arhaică, în care de exemplu noi „translatorii” eram numiţi „tălmaci”. De aceea îl şi botezaserăm Tălmaciul. Uneori trecea de la spaniolă la franceză ori la engleză sau la limbi mai exotice, fără să-şi dea seama, şi atunci trebuia să-l întrerup şi să-i cer să se limiteze la micul meu univers lingvistic (în comparaţie cu al lui). Când l-am cunoscut învăţa rusa şi străduindu-se din răsputeri un an de zile, a reuşit s-o citească şi s-o vorbească mai fluent decât mine, care descifram de cinci ani misterele alfabetului

chirilic.

Deşi în general traducea în engleză, când era nevoie interpreta şi în franceză, în spaniolă şi în alte limbi străine şi întotdeauna m-a uimit fluenţa cu care se exprima în limba mea, fără a fi trăit vreodată într-o ţară hispanică. Nu era foarte citit, nici prea interesat de cultură; îl pasionau doar gramaticile şi dicţionarele şi hobby-urile neobişnuite, ca filatelia şi soldăţeii de plumb, considerându-se la fel de competent în aceste domenii ca şi în limbile străine. Cel mai grozav era să-l auzi vorbind în japoneză, fiindcă atunci, fără să-şi dea seama, adopta atitudinile, plecăciunile şi gesturile orientalilor, ca un adevărat cameleon. Graţie lui am descoperit că înclinaţia pentru limbi străine e la fel de misterioasă precum cea pentru matematică sau muzică, neavând nimic de-a face cu inteligenţa sau cunoaşterea. E ceva aparte, un har pe care unii îl posedă, iar alţii nu. Salomón Toledano îl avea aşa de dezvoltat, încât nouă, colegilor lui, ni se părea monstruos, cu tot aerul lui inofensiv şi banal. Fiindcă atunci când nu era vorba de limbi străine era de o naivitate dezarmantă, un bărbat-copil.

Deşi ne mai nimeriserăm împreună şi înainte, m-am împrietenit cu el în perioada în care am pierdut, încă o dată în viaţă, legătura cu fata nesăbuită. Despărţirea ei de David Richardson fusese catastrofală; acesta putuse demonstra în faţa judecătorului care studia cererea de divorţ că Mrs Richardson era bigamă, fiind măritată cu acte în regulă şi în Franţa, cu un funcţionar de pe Quai d'Orsay, de care nu divorţase niciodată. Văzând că pierde totul, fata nesăbuită a ales să părăsească Anglia şi odioşii cai din Newmarket, plecând într-o direcţie necunoscută. Dar a trecut prin Paris – sau cel puţin aşa m-a lăsat să cred – şi în martie 1974 m-a sunat să-şi ia la revedere din noul aeroport Charles de Gaulle. Mi-a spus că-i mersese foarte rău; fostul soţ câştigase pe toate planurile şi, sătulă de tribunale şi de avocaţii care-i tocaseră puţinii bani pe care-i mai avea, pleca acolo unde nu mai putea să-i pună nimeni răbdarea la încercare.

— Dacă vrei să rămâi la Paris, casa mea e a ta, i-am zis cât se poate de serios. Iar dacă mai vrei să te măriţi o dată, hai să ne căsătorim. Din partea mea, poţi să fii şi bigamă şi trigamă, mie mi-e totuna.

— Să rămân la Paris ca monsieur Robert Arnoux să mă reclame la poliţie sau să păţesc chestii şi mai oribile? Nici moartă! Dar mulţumesc oricum, Ricardito. O să ne revedem noi la un moment dat, când o să treacă furtuna.

Deşi ştiam că n-o să scot nimic de la ea, am întrebat-o unde avea de gând să se ducă şi ce voia să facă cu viaţa ei.

— O să-ţi povestesc cu prima ocazie, când o să ne întâlnim. Te pup şi nu-mi pune prea multe coarne cu franţuzoaicele!

Am fost din nou sigur că n-o să mai aflu nimic despre ea. Ca şi alte dăţi, mi-am propus foarte serios să mă îndrăgostesc, la cei treizeci şi opt de ani ai mei, de cineva mai puţin evaziv şi complicat: o fată normală cu care să pot avea o relaţie fără năbădăi, poate chiar să mă însor cu ea şi să am copii.

Dar n-a fost să fie, fiindcă în viaţa asta lucrurile ies rareori aşa cum vrem noi, pămpălăii.

Curând serviciul a devenit o rutină care, deşi mă plictisea uneori, totuşi nu-mi displăcea. Să fii translator mi se părea o profesie neînsemnată, dar şi una care pune mai puţine probleme morale celui care o exercită. Şi-mi permitea să călătoresc, să câştig destul de bine şi să fiu liber ori de câte ori doream.

Unicul meu contact cu Perú – începusem să frecventez tot mai rar peruanii din Paris – consta în scrisorile unchiului Ataúlfo, tot mai disperate de la o zi la alta. Soţia lui, mătuşa Dolores, îmi scria de fiecare dată câteva rânduri şi eu îi trimiteam din când în când partituri, căci pianul era singura distracţie a vieţii ei de invalidă. Cei opt ani de dictatură militară ai generalului Velasco, cu naţionalizările, reforma agrară, industrializarea, controalele şi dirijismul economic, comenta unchiul Ataúlfo, nu rezolvaseră problema nedreptăţilor sociale, a marilor inegalităţi, a exploatării majorităţii de către minoritatea privilegiaţilor, servind doar pentru a-i întărâta şi a-i sărăci şi mai mult, şi pe unii şi pe ceilalţi, îndepărtând investitorii, distrugând economia şi sporind anarhia şi violenţa. Deşi în a doua perioadă a dictaturii, întruchipată în ultimii ei patru ani de generalul Francisco Morales Bermúdez, s-a mai estompat oarecum populismul, ziarele şi posturile de radio şi televiziune erau în continuare naţionalizate, viaţa politică era anulată şi nu exista niciun indiciu de restabilire a democraţiei. Amărăciunea din scrisorile unchiului Ataúlfo mă întrista: el şi peruanii din generaţia lui, ajunşi la bătrâneţe, vedeau că vechiul lor vis, ca Perú să progreseze, se spulbera, în loc să se materializeze. Societatea peruană se adâncea din ce în ce mai mult în sărăcie, ignoranţă şi barbarie. Făcusem bine venind în Europa, chiar dacă duceam o viaţă cam solitară, de obscur tălmaci.

Nu m-a mai interesat nici actualitatea politică franceză, pe care o urmăream înainte cu pasiune. În anii şaptezeci, în timpul guvernelor lui Pompidou şi al lui Giscard d'Estaing, de-abia dacă citeam ştirile de actualitate. În ziare şi săptămânale căutam aproape exclusiv paginile culturale. Mergeam mereu la expoziţii şi concerte, însă mai rar la teatru, căci acesta decăzuse mult faţă de deceniul anterior; în schimb mă duceam de două ori pe săptămână la cinematograf. Din fericire Parisul continua să fie un paradis pentru cinefili. Nici cu literatura contemporană nu mai eram la curent, căci romanul şi eseul erau în declin în Franţa, aidoma teatrului. Nu i-am putut citi niciodată cu entuziasm pe idolii intelectuali ai acelor decade: Barthes, Lacan, Derrida, Deleuze şi alţii, ale căror cărţi stufoase îmi cădeau din mână. Excepţie a făcut Michel Foucault. Istoria nebuniei m-a impresionat, ca şi eseul lui despre regimul de detenţie, A supraveghea şi a pedepsi, deşi nu m-a convins teoria conform căreia istoria Occidentului european ar fi istoria multiplelor represiuni instituţionalizate – carcera, spitalele, sexul, justiţia, legile – de o putere care coloniza toate spaţiile libertăţii pentru a anihila disensiunea şi nonconformismul. De fapt în toţi acei ani i-am citit cu

predilecţie pe clasici şi mai ales pe scriitorii ruşi.

Deşi eram mereu foarte ocupat cu traducerile şi cu tot felul de alte lucruri – prin anii şaptezeci, încercând pentru prima oară să fiu obiectiv, viaţa mea a început să mi se pară destul de sterilă, văzându-mă în viitor ca un burlac înrăit, un străin deloc integrat în venerata Franţă. Şi-mi revenea mereu în minte o ieşire teribilă a lui Salomón Toledano, care la un moment dat ne-a interpelat pe noi, translatorii: „Dacă simţim într-o bună zi că ne paşte moartea şi ne întrebăm ce lăsăm în urma trecerii noastre prin această harababură, răspunsul cinstit ar fi: nimic, căci n-am făcut nimic altceva decât să vorbim pentru alţii. Fiindcă ce altceva înseamnă, dacă nu asta, să fi tradus milioane de cuvinte din care au ne mai amintim niciunul, fiindcă niciunul nu merita reţinut?” Nu era de mirare aşadar că Tălmaciul nu prea era îndrăgit de cei ce practicau această profesie.

I-am spus odată că-l urăsc fiindcă fraza aceea, tot revenindu-mi în minte, mă convinsese de totala inutilitate a existenţei mele.

— Noi tălmacii suntem doar inutili, dragul meu, m-a consolat el. Dar nu facem rău nimănui cu munca noastră. În toate celelalte profesii poţi pricinui mari ravagii speciei. Gândeşte-te, de exemplu, la avocaţi şi la medici, ca să nu mai vorbim de arhitecţi sau de politicieni.

Beam o bere într-un *bistrot* de pe avenue Suffren, după o zi de lucru la UNESCO, unde se desfăşura conferinţa anuală. Tocmai îi povestisem, într-un moment de sinceritate, fără detalii sau nume, că eram îndrăgostit de mai mulţi ani de o femeie ce apărea şi dispărea din viaţa mea ca o vâlvătaie, împlinind-o scurte perioade de timp, iar apoi secătuind-o, pustiind-o, făcând-o imună la orice alt entuziasm ori amor.

— E o greşeală să te îndrăgosteşti, a declarat Salomón Toledano, vorbind ca şi prietenul meu dispărut, Juan Barreto, care împărtăşise această filosofie, deşi fără afectarea verbală a colegului meu. Pe femeie trebuie s-o iei de păr, s-o înnebuneşti şi s-o trânteşti în pat! S-o faci să vadă toate stelele de pe cer cât ai bate din palme! Asta e teoria corectă. Eu n-o pot pune în practică, din pricina fizicului meu firav, *hélas!* Am încercat o dată să fac pe nebunul cu o muiere zdravănă, dar mi-a ars o palmă de mi-a mutat falca. De-asta le şi tratez pe dame şi mai ales pe curve ca pe nişte regine, în ciuda teoriei mele.

— Nu cred că te-ai îndrăgostit vreodată, Tălmaciule.

A recunoscut că s-a îndrăgostit o dată, când era student la Berlin. De o poloneză grozav de credincioasă, încât ori de câte ori făceau dragoste plângea de remuşcare. Tălmaciul a cerut-o de nevastă. Fata a acceptat. Le-a fost foarte greu să obţină consimţământul familiilor. L-au obţinut după tratative complicate, în care s-a decis o nuntă dublă, după ritul evreiesc şi după cel catolic. Când pregătirile de nuntă erau în toi, logodnica a fugit brusc cu un ofiţer american care-şi încheia misiunea la Berlin. Tălmaciul, înnebunit de ciudă, a ales o pedeapsă stranie: şi-a ars minunata colecţie de timbre. Şi a decis că n-o să se mai îndrăgostească niciodată. Dragostea o să fie pentru el doar pe bani, pe viitor. Se ţinuse de cuvânt. De la acel episod frecventa doar

prostituate. Iar în loc de timbre, acum colecţiona soldăţei de plumb.

Peste câteva zile, la sfârşitul săptămânii, crezând că-mi face o favoare, mi-a prezentat două curtezane rusoaice: după părerea lui, pe lângă exersarea limbii ruse, femeile urmau să mă iniţieze în „graţiile şi năbădăile amorului slav”. Am cinat într-un restaurant din Batignolles, Le Grand Samovar, şi apoi într-o *boîte de nuit* îngustă, întunecoasă şi aproape asfixiantă din pricina fumului, lângă Place de Clichy, unde le-am întâlnit pe nimfe. Am băut atâta vodcă încât amintirile mi s-au evaporat aproape imediat după ce-am intrat în taverna numită Les Cosaques, iar singurul lucru limpede a fost că dintre cele două rusoaice, soarta sau mai bine zis Tălmaciul, mi-au hărăzit-o mie pe Nataşa, cea mai corpolentă şi mai fardată dintre cele două cvadragenare rubensiene. Partenera mea purta o rochie de mătase roz-aprins, iar când râdea şi se mişca ţâţele i se legănau ca două baloane agresive. Părea ivită dintr-un tablou de Botero. Până să-mi dispară amintirile în aburii alcoolului, amicul meu a pălăvrăgit întruna, ca un papagal, într-o rusă împănată cu cuvinte obscene, care le făcea pe cele două curtezane să râdă în hohote.

A doua zi m-am trezit cu o durere de cap şi cu oasele zdrobite: dormisem pe jos, lângă patul în care sforăia, îmbrăcată şi încălţată, pretinsa Nataşa. Ziua părea şi mai grasă decât noaptea. A dormit neîntoarsă până la prânz, iar când s-a trezit a privit uimită încăperea, patul pe care-l ocupa şi pe mine, care o salutam. Mi-a cerut pe loc trei mii de franci, vreo şase sute de dolari pe vremea aceea; tariful ei pentru o noapte întreagă. Eu n-aveam atâţia bani şi a urmat o discuţie penibilă; până la urmă am convins-o să se mulţumească cu toţi banii pe care-i aveam la mine, jumătate din suma respectivă, plus nişte figurine din porţelan, care împodobeau sufrageria. A plecat strigând obscenităţi, iar eu am zăbovit îndelung la duş, jurându-mi să nu mai accept niciodată combinaţiile Tălmaciului.

Când i-am relatat lui Salomón Toledano eşecul meu nocturn, mi-a zis că el şi amica lui făcuseră amor până la leşin, într-o demonstraţie de forţă demnă de Guinness Book. De atunci n-a mai îndrăznit niciodată să-mi propună vreo ieşire nocturnă cu dame exotice.

În ultima perioadă a anilor şaptezeci m-au încântat, ocupându-mi timpul, povestirile lui Cehov şi literatura rusă, în general. Nu mă gândisem niciodată să fac traduceri literare, fiindcă ştiam că în toate limbile sunt foarte prost plătite şi precis mai prost în limba spaniolă decât în altele. Dar în 1976 sau 1977, am cunoscut la UNESCO, printr-un prieten comun, un editor spaniol, Mario Muchnik, cu care m-am împrietenit. Aflând că ştiam limba rusă şi-mi plăcea mult să citesc, m-a îndemnat să pregătesc o mică antologie de povestiri de Cehov, despre care-i vorbisem entuziasmat, asigurându-l că acesta era şi bun povestitor, nu numai dramaturg de excepţie, deşi datorită traducerilor mediocre de pe piaţă, nu prea era apreciat ca povestitor. Muchnik era un caz interesant. Se născuse în Argentina, avea formaţie ştiinţifică şi începuse o carieră de cercetător şi academician pe care o abandonase repede,

pentru a se dedica pasiunii lui secrete: editarea de cărţi. Era un editor de vocaţie care iubea cărţile şi edita doar literatură de calitate, ceea ce, spunea el, îi asigura toate eşecurile din lume, din punct de vedere financiar, dar şi cele mai mari satisfacţii personale. Vorbea despre cărţile editate cu un asemenea entuziasm încât după ce am stat o clipă pe gânduri, am sfârşit prin a-i accepta oferta de a traduce o antologie de povestiri de Cehov, pentru care am cerut însă timp nelimitat. „Îl ai”, mi-a spus, „şi-n plus, chiar dac-o să câştigi o nimica toată, o să te bucuri ca un copil”.

Traducerea mi-a luat mult timp, dar m-am simţit într-adevăr excelent citindu-l integral pe Cehov, selectând cele mai frumoase povestiri şi transpunându-le în spaniolă. Era ceva mai dificil decât să traduci discursurile şi intervenţiile cu care mă obişnuisem în munca mea. Ca traducător literar m-am simţit mai puţin fantomatic decât ca translator. Trebuia să iau decizii, să explorez limba spaniolă căutând nuanţe şi cadenţe potrivite subtilităţilor şi aluziilor semantice – minunata artă aluzivă şi eluzivă a prozei lui Cehov –, dar şi somptuozităţilor retorice ale limbii literare ruseşti. O adevărată delectare, căreia îi consacram sâmbete şi duminici întregi. I-am trimis lui Mario Muchnik antologia promisă la aproape doi ani după ce-mi fusese comandată. Mă făcuse să petrec nişte clipe atât de frumoase, încât era cât pe ce să nu-i accept cecul trimis ca onorariu. „Poate o să-ţi ajungă să-ţi cumperi o ediţie îngrijită a unui scriitor bun, de pildă Cehov”, glumea el.

După o vreme, când mi-au parvenit exemplarele antologiei, i-am dăruit unul, cu dedicaţie, lui Salomón Toledano. Mai ieşeam în oraş din când în când, iar uneori bântuiam împreună prin prăvăliile cu soldăţei de plumb, pe la filatelişti sau pe la anticari, unde zăbovea mult, chiar dacă rareori cumpăra câte ceva. Mi-a mulţumit pentru carte, dar m-a sfătuit ferm să nu perseverez „în această direcţie cât se poate de periculoasă”.

— Pâinea ta e în pericol, m-a avertizat el. Un traducător literar aspiră să devină scriitor, deci aproape întotdeauna e un condeier frustrat. El nu se va resemna niciodată să dispară în profesia lui, aşa cum facem noi, translatorii buni. Dacă nu vrei să ajungi un *clochard*[30], nu renunţa la condiţia ta de cavaler inexistent, dragul meu!

Deşi credeam că unii oameni erau poligloţi datorită urechii lor muzicale, Salomón Toledano nu manifesta nici cel mai mic interes pentru muzică. În apartamentul lui din Neuilly n-am descoperit nici măcar un pick-up. Auzul lui fin era rezervat limbilor străine. Mi-a povestit că în familia lui din Smirna se vorbea fără deosebire turca şi spaniola – în fine, ladino, la care renunţase cu totul într-o vară petrecută la Salamanca – şi că moştenise talentul lingvistic de la tatăl lui, care ajunsese să stăpânească şase limbi, ceea ce l-a ajutat mult în afaceri. Visase de mic să călătorească, să cunoască oraşe şi asta îl ambiţionase să înveţe limbi străine, devenind ce era acum: un cetăţean al lumii. Tocmai această vocaţie transhumantă făcuse din el precocele colecţionar de timbre, asta până la traumatizanta logodnă berlineză. Filatelia reprezenta un alt mod de a străbate ţări, de a învăţa geografia şi istoria.

Cu soldăţeii de plumb nu călătorea, dar îl distrau de minune. Apartamentul îi era plin de ei, de la holul de la intrare până în dormitor, ocupându-i inclusiv bucătăria şi baia. Se specializase în bătăliile lui Napoleon. Le avea foarte bine dispuse şi ordonate, cu tunuleţe, cai, steguleţe, astfel încât străbătându-i apartamentul puteai urmări istoria militară de la Primul Imperiu până la Waterloo, protagoniştii înconjurându-i patul din toate părţile. În afara soldăţeilor de plumb, în casa lui Salomón Toledano găseai dicţionare şi gramatici în toate limbile posibile. Şi o extravaganţă: micul televizor stătea pe un raft în faţa closetului. „Televizorul e pentru mine un purgativ formidabil”, a explicat el.

De ce-am ajuns să-l simpatizez într-atât pe Salomón Toledano, în vreme ce colegii noştri îl evitau ca pe un nesuferit insuportabil? Poate fiindcă singurătatea lui semăna cu a mea, deşi ne deosebeam în multe alte privinţe. Amândoi ştiam că n-o să ne mai putem întoarce în ţările noastre, fiindcă ne-am fi simţit – eu în Perú, iar el în Turcia – mai străini decât în Franţa, unde oricum ne simţeam destul de străini. Şi amândoi eram foarte conştienţi că n-o să ne integrăm niciodată în ţara în care deciseserăm să trăim, care ne acordase chiar şi un paşaport (amândoi obţinuserăm cetăţenia franceză).

— Nu-i vina Franţei c-am rămas doi străini, dragul meu. E vina noastră. O vocaţie, un destin. Ca şi profesia noastră de interpreţi, un alt mod de-a fi mereu un străin, de a fi fără a fi, de a exista fără a exista.

Fără îndoială avea dreptate când îmi dezvăluia lucrurile astea sumbre. Asemenea discuţii cu Tălmaciul mă demoralizau oarecum, iar uneori îmi produceau insomnii. Să fii o fantomă nu era ceva care să te lase rece; pe el însă nu părea să-l deranjeze prea mult.

De aceea în 1979, când Salomón Toledano m-a anunţat, grozav de surescitat, că acceptase oferta de a călători la Tokio şi a lucra un an ca translator exclusiv pentru Mitsubishi, am respirat oarecum uşurat. Era un om bun, un specimen interesant, dar era ceva în el care mă întrista şi mă alarma, căci îmi revela sensul ascuns al destinului meu.

L-am condus la aeroportul Charles de Gaulle şi, strângându-i mâna lângă ghişeul de la Japan Air Lines, am simţit că-mi strecura în palmă un mic obiect metalic. Era un husar din garda împăratului. „Am dublură”, a explicat el. „O să-ţi poarte noroc, prietene”. L-am pus pe noptieră lângă amuleta mea, delicata periuţă de dinţi marca Guerlain.

După câteva luni a luat sfârşit dictatura militară din Perú, au avut loc alegeri, iar peruanii, vrând parcă să se revanşeze, l-au reales preşedinte, în 1980, pe Fernando Belaunde Terry, conducătorul răsturnat de lovitura militară din 1968. Fericit, unchiul Ataúlfo a venit să sărbătorească evenimentul fără să se uite la bani: un voiaj în Europa, unde nu fusese niciodată. A vrut să vină cu mătuşa Dolores, dar ea l-a convins că invaliditatea ar împiedica-o să se bucure de călătorie şi ar deveni o povară, astfel încât unchiul Ataúlfo a venit singur. A sosit la ţanc, ca să sărbătorim împreună cei 45 de ani ai mei.

L-am găzduit în apartamentul meu din École Militaire, cedându-i dormitorul şi culcându-mă eu pe canapeaua din sufragerie. Îmbătrânise mult de ultima dată când îl văzusem, cu cincisprezece ani în urmă. Cei şaptezeci şi ceva de ani îl marcaseră. Rămăsese aproape chel, îşi târa picioarele şi obosea repede. Lua pastile de tensiune şi cred că-l incomoda proteza, căci îşi mişca încontinuu gura, vrând parcă s-o potrivească mai bine pe gingii. Dar se vedea că era încântat să cunoască în sfârşit Parisul, un vis de-o viaţă. Privea extaziat străzile, cheiurile Senei şi pietrele roase de vreme, repetând întruna: „Totul e mai frumos decât în fotografii!” L-am însoţit pe unchiul Ataúlfo la Notre Dame, Luvru, Domul Invalizilor, Panteon, Sacré Coeur, la galerii şi muzee. Într-adevăr oraşul acesta era cel mai frumos din lume, iar faptul că petrecusem aici atâţia ani mă făcuse să uit asta. Trăiam înconjurat de atâtea lucruri frumoase aproape fără să le văd. Aşa că pentru câteva zile m-am bucurat ca şi el, fiind turist în oraşul meu de adopţie. Am stat îndelung de vorbă pe terasele multor bistrouri, bând un păhărel de vin ca aperitiv. Era mulţumit că regimul militar luase sfârşit şi democraţia se restaurase în Perú, dar nu-şi făcea prea multe iluzii în privinţa viitorului imediat. După el, societatea peruană era un focar de tensiuni, duşmănii, prejudecăţi şi resentimente, care se agravaseră mult în cei doisprezece ani de guvernare militară. „Nu ţi-ai mai recunoaşte ţara, nepoate. Pluteşte în aer o ameninţare latentă, senzaţia că în orice clipă ar putea izbucni ceva grav”. Şi de-astă dată cuvintele lui s-au dovedit profetice. Nu mult după ce a revenit în ţară, întorcându-se din Franţa şi dintr-o scurtă călătorie cu autobuzul prin Castilia şi Andaluzia, unchiul Ataúlfo mi-a trimis nişte tăieturi din ziarele Limei cu imagini cumplite: nişte maoişti necunoscuţi spânzuraseră de stâlpii electrici din centrul capitalei câţiva câini amărâţi, de care agăţaseră pancarte cu numele lui Deng Xiaoping, acuzat că l-ar fi trădat pe Mao şi ar fi pus capăt revoluţiei culturale în China Populară. Aşa începea revolta armată a grupării *Sendero Luminoso* care avea să dureze întreaga decadă a anilor optzeci, provocând o baie de sânge fără precedent în istoria peruană: peste şaizeci de mii de morţi şi dispăruţi.

La două luni de la plecare, Salomón Toledano mi-a trimis o scrisoare lungă. Era foarte încântat de şederea lui la Tokio, deşi cei de la Mitsubishi îi dădeau atât de mult de lucru încât noaptea se prăbuşea pe pat, mort de oboseală. Dar îşi perfecţionase limba japoneză, cunoscuse oameni simpatici şi nu-i lipsea câtuşi de puţin ploiosul Paris. Ieşea cu o avocată de la firmă, divorţată şi frumoasă, care n-avea picioarele în formă de x ca atâtea japoneze, ci bine făcute, şi o privire directă şi profundă care-ţi „răscolea sufletul”. „Nu te teme, dragul meu, credincios promisiunii mele, nu m-am îndrăgostit de această Izabelă niponă. Dar excluzând amorezarea, îmi propun să fac cu Mitsuko toate celelalte lucruri”. Sub semnătură adăugase un post-scriptum laconic: „Salutări din partea fetei nesăbuite”. Când am ajuns la fraza asta, scrisoarea Tălmaciului mi-a căzut din mână şi a trebuit să mă aşez; mă luase ameţeala.

Aşadar era în Japonia? Cum naiba se putuseră întâlni Salomón şi

peruana neastâmpărată în aglomeratul Tokio? Am respins ideea că ea ar fi avocata cu privirea întunecată de care părea amorezat colegul meu, deşi nimic nu era imposibil cu fosta chiliană, fosta luptătoare de gherilă, fosta madame Arnoux şi fosta Mrs Richardson, inclusiv să facă acum pe avocata japoneză. Chestia cu „fata nesăbuită" arăta că între Salomón şi ea exista o oarecare familiaritate; chiliana trebuie să-i fi povestit ceva despre lunga şi sincopata noastră relaţie. Făcuseră oare dragoste? În zilele următoare am descoperit că nenorocitul post-scriptum îmi bulversase viaţa, făcându-mă să revin la bolnăvicioasa şi stupida iubire-pasiune care mă mistuise atâţia ani, împiedicându-mă să duc o existenţă normală. Totuşi, în ciuda îndoielilor, geloziilor, întrebărilor neliniştitoare, gândul că fata nesăbuită era acolo, reală, vie, într-un loc concret, deşi foarte departe de Paris, mi-a răscolit imaginaţia. Iarăşi. Era ca o ieşire din limbul în care trăisem în aceşti ultimi patru ani, de când mă sunase din aeroportul Charles de Gaulle (în fine, aşa îmi spusese, că suna de acolo) ca să mă anunţe că fugea din Anglia.

Deci tot mai erai îndrăgostit de alunecoasa ta compatrioată, Ricardo Somocurcio? Fără pic de îndoială. De la acel post-scriptum al Tălmaciului, zi şi noapte îmi apărea în faţa ochilor chipul întunecat, expresia indolentă, ochii de culoarea mierii arse, iar dorinţa de-a o ţine în braţe îmi mistuia tot trupul.

Scrisoarea lui Salomón Toledano n-avea datele expeditorului, iar Tălmaciul nu catadicsea să-mi dea adresa şi telefonul. Am cerut informaţii la sediul parizian al firmei Mitsubishi şi cei de-acolo m-au sfătuit să-i scriu la Departamentul Resurse Umane al firmei japoneze, dându-mi respectiva adresă. Zis şi făcut. Scrisoarea mea o lua pe ocolite, vorbindu-i mai întâi despre munca mea; îi spuneam că husarul împăratului mi-a purtat noroc fiindcă în ultimele săptămâni avusesem contracte excelente şi-l felicitam pentru recenta lui cucerire. După care treceam, în sfârşit, la subiect. Mă surprinsese plăcut faptul c-o ştia pe vechea mea prietenă. Trăia în Tokio? Eu îi pierdusem urma de ani de zile. Putea să-mi trimită adresa ei? Telefonul ei? Mi-ar plăcea să iau din nou legătura cu compatrioata mea, după atâta amar de vreme.

Am trimis scrisoarea, fără prea multe speranţe. Dar a primit-o şi răspunsul era cât pe ce să se piardă pe drumurile europene. Căci scrisoarea Tălmaciului a aterizat la Paris când eu mă aflam la Viena, lucrând la Comisia pentru Energie Atomică, iar portăreasa mea pariziană, urmând instrucţiunile date în caz că sosea scrisoarea din Tokio, mi-a expediat-o la Viena. Când aceasta a ajuns în Austria eu mă întorsesem deja la Paris. În fine, scrisoarea care ar fi trebuit să ajungă în mod normal într-o săptămână a făcut trei săptămâni pe drumuri.

Când am avut în sfârşit în mână răspunsul lui Salomón Toledano, tremuram din cap până în picioare, ca apucat de friguri. Îmi clănţăneau dinţii. Era o scrisoare cu mai multe pagini. Am citit-o pe îndelete, silabisind-o, ca să nu pierd o vorbă din ea. Din primele rânduri Tălmaciul se lansa într-o pătimaşă apologie a lui Mitsuko, avocata lui japoneză, mărturisindu-mi,

oarecum ruşinat, că se alesese praful de promisiunea lui de a nu se mai îndrăgosti niciodată din pricina „incidentului sentimental berlinez”, după ce fusese riguros respectată timp de treizeci de ani. Şi asta datorită frumuseţii, inteligenţei, delicateţei şi senzualităţii lui Mitsuko, o femeie cu ajutorul căreia zeităţile şintoiste voiseră să-i schimbe viaţa, de când avusese binecuvântata idee de a reveni în oraşul acela, unde de câteva luni era cel mai fericit om de pe pământ.

Mitsuko îl întinerise, umplându-l de viaţă. Nici măcar în tinereţe nu făcuse dragoste cu atâta patimă ca acum. Tălmaciul redescoperise pasiunea. Ce groaznic c-a irosit atâţia ani, bani şi spermatozoizi pe amoruri plătite! Dar cine ştie, poate că tot ce făcuse până acum fusese doar o asceză, o pregătire a spiritului şi a trupului pentru a o merita pe Mitsuko.

Primul lucru pe care o să-l facă odată întors la Paris: o să arunce în foc şi o să privească cum se topesc toţi cuirasierii, husarii şi cavalerii împopoţonaţi, geniştii şi artileriştii cu care îşi irosise existenţa de-a lungul anilor, o activitate costisitoare, acaparatoare şi inutilă, care-l făcuse să-şi refuze bucuria dragostei. N-o să mai colecţioneze niciodată nimic; singura lui distracţie o să fie învăţarea pe de rost a poemelor erotice în toate limbile cunoscute, ca să i le şoptească lui Mitsuko la ureche. Ei îi plăcea să le asculte, chiar dacă nu le înţelegea, după minunatele „desfătări” de care aveau parte în fiecare noapte, în scenarii diferite.

Îmi descria apoi, într-o proză febrilă şi pornografică, practici amoroase ale lui Mitsuko şi farmecele ei secrete, printre care figura o formă potolită şi inofensivă, tandră şi senzuală, a temutei *vagina dentata* din mitologia greco-romană. Tokio era cel mai scump oraş din lume şi, deşi era bine plătit, salariul lui se evapora în escapadele nocturne prin Ginza, cartierul nopţii tokiote de care profitau Tălmaciul şi Mitsuko, frecventând restaurante, baruri, cabarete şi mai ales bordeluri, cireaşa de pe tort a renumitei *night life* japoneze. Dar cui îi mai pasă de bani, dacă la mijloc e fericirea! Căci rafinamentul subtil al culturii japoneze nu consta, aşa cum precis îmi imaginam eu, în gravurile perioadei Meiji, nici în teatrul No, nici în Kabuki, nici în marionetele Bunraku. Ci în bordeluri sau *maisons closes*, botezate acolo cu numele franţuzit châteaux, cel mai faimos dintre ele fiind Château Meguru, un adevărat paradis al plăcerilor carnale, unde se simţea din plin geniul japonez, combinând tehnologia cea mai avansată cu înţelepciunea sexuală şi cu riturile înnobilate de tradiţie. Totul era posibil în încăperile de la Château Meguru: excesele, fanteziile, iluziile, extravaganţele aveau parte de o ambianţă şi o dotare anume pentru a se materializa. Mitsuko şi el trăiseră experienţe de neuitat în separeurile discrete de la Château Meguru: „Acolo ne-am simţit zei, dragul meu, şi pe onoarea mea, nu exagerez şi nici n-am luat-o razna”.

În sfârşit, când mă temeam că îndrăgostitul n-o să spună nicio vorbă despre fata nesăbuită, Tălmaciul pomenea de rugămintea mea. O văzuse doar o singură dată, după ce-mi primise scrisoarea. I-a fost foarte greu să stea de

vorbă cu ea între patru ochi, căci „din motive evidente” n-a vrut să se refere la mine „în faţa domnului cu care trăieşte sau cu care doar se afişează în lume”, un „individ” rău famat, cu o înfăţişare deplorabilă, pe care era de-ajuns să-l vezi ca să te treacă fiori pe şira spinării şi să-ţi zici: „N-aş vrea ca tipul ăsta să-mi fie duşman”.

În fine, ajutat de Mitsuko, reuşise s-o întâlnească între patru ochi pe fata nesăbuită, transmiţându-i rugămintea mea. Ea i-a spus că, „*son petit ami* fiind gelos”, ar fi mai bine să nu-i scriu ei direct, ca respectivul să nu-i facă vreo scenă (sau să-i vină de hac). Dar dacă voiam să-i trimit câteva rânduri prin intermediul Tălmaciului, ar fi încântată să primească veşti din partea mea. Salomón Toledano mai adăuga: „Mai trebuie oare să-ţi spun, prietene, că nimic nu m-ar face mai fericit decât să-ţi servesc drept codoş? Profesia noastră e o formă disimulată de mediere, codoşie sau codoşlâc, aşa încât sunt pregătit pentru o asemenea nobilă misiune. O s-o fac luându-mi toate precauţiile din lume, pentru ca scrisorile tale să nu ajungă niciodată în mâinile tâlharului cu care umblă fata visurilor tale. Iartă-mă, prietene, dar am ghicit totul: ea e iubirea vieţii tale sau poate mă înşel? Şi, apropo, felicitări: n-o fi ea Mitsuko – nu-i nimeni ca Mitsuko –, dar în frumuseţea-i exotică chipul ei are o aură de mister care-l face extrem de seducător. Ai grijă de tine!” Semna: „Te îmbrăţişează Tălmaciul de la Château Meguru!”

Oare cu cine se mai încurcase acum micuţa peruană? Un japonez, fără îndoială. Poate vreun gangster, vreunul din şefii clanului Yakuza, care o fi având amputată o parte din degetul mic, cel mai tare din bandă. De altfel nici nu era de mirare. L-o fi cunoscut în călătoriile prin Orient, însoţindu-l pe Mr Richardson, alt gangster, doar că cel din urmă avea guler, cravată şi padocuri în Newmarket. Japonezul era un personaj sinistru, judecând după glumele Tălmaciului. Oare se referea doar la fizicul lui când zicea că era ceva la el care te înspăimânta? Să fi fost antecedentele lui? Asta-i tot ce mai lipsea în palmaresul chilienei: amanta unui şef al mafiei japoneze. Un bărbat cu putere şi bani, bineînţeles, accesorii indispensabile pentru a fi cucerită. Plus niscaiva cadavre la activ. Mă rodea gelozia şi totodată mă stăpânea un sentiment ciudat în care se amestecau invidia, curiozitatea şi admiraţia. Se vede treaba că fata rea n-o să înceteze niciodată să mă surprindă cu îndrăzneala ei nemaipomenită.

Mi-am repetat de douăzeci de ori: nu se cădea să fiu atât de idiot încât să-i scriu, să încerc să iau legătura cu ea fiindcă o s-o păţesc iarăşi şi o să cad de prost, ca de obicei. Dar n-au trecut două zile de când citisem scrisoarea Tălmaciului şi am şi aşternut câteva rânduri, începând deja să pun la cale un plan ca să ajung cumva în Ţara Soarelui Răsare.

Scrisoarea mea era toată ipocrită, căci nu voiam să-i fac rău (eram sigur că de data asta, în Japonia, o încurcase mai tare ca oricând). Mă bucuram mult să am veşti despre ea prin intermediul colegului meu, amicul nostru comun, să ştiu c-o ducea atât de bine şi că era aşa de mulţumită la Tokio. Îi povesteam viaţa mea pariziană, rutina muncii mele, care uneori îmi

îndrepta paşii spre alte oraşe europene, şi o anunţam că, ce coincidenţă, într-un viitor nu foarte îndepărtat voi fi la Tokio, angajat ca translator la o conferinţă internaţională. Speram să ne întâlnim ca să ne aducem aminte de alte vremuri. Cum nu ştiam ce nume folosea acum, m-am mulţumit să încep astfel scrisoarea: „Dragă micuţă peruană”. I-am trimis şi un exemplar din antologia mea de Cehov, cu o dedicaţie: „Fetei nesăbuite, cu afecţiunea nestrămutată a lui pişpirică, traducătorul acestor povestiri”. Am trimis scrisoarea şi cartea pe adresa lui Salomón Toledano cu câteva rânduri în care-i mulţumeam pentru demersuri, îi mărturiseam invidia mea, văzându-l atât de fericit şi de îndrăgostit şi-l rugam să-mi dea de ştire dacă afla de vreo conferinţă ori vreun congres la care se căutau translatori vorbitori de spaniolă, franceză, engleză şi rusă (nu însă şi japoneză), întrucât brusc mă apucase un chef nebun de a cunoaşte oraşul Tokio.

Strădaniile mele de a găsi ceva de lucru care să mă ducă în Japonia n-au avut succes. Faptul că nu ştiam japoneza mă excludea de la multe conferinţe locale şi deocamdată nu era la Tokio nicio reuniune a vreunui organism ONU la care să fi fost nevoie de limbile oficiale ale Naţiunilor Unite. Să merg pe cont propriu, ca turist, ar fi costat o avere. Să spulber în doar câteva zile economiile pe care reuşisem să le strâng în ultimii ani? M-am decis s-o fac. Luasem hotărârea asta şi mă pregăteam să merg la agenţia de voiaj, când m-a sunat fostul meu şef de la UNESCO, domnul Charnés. Se pensionase deja, dar lucra pe cont propriu, fiind şeful unui birou privat de traduceri şi translatori cu care ţineam legătura în permanenţă, îmi găsise o conferinţă la Seul, de cinci zile. Aveam aşadar biletul dus-întors. Din Coreea era mai ieftin să ajung până în Tokio. Din acel moment am prins viteză: formalităţi pentru vize, ghiduri ale Coreei şi Japoniei şi mereu acelaşi gând: făceam o mare tâmpenie, căci cel mai probabil n-o să apuc nici măcar s-o văd la Tokio. Poate că fata nesăbuită s-a şi mutat în altă parte sau o să mă evite pentru ca şeful Yakuza să n-o facă bucăţele aruncându-i cadavrul la câini, cum proceda personajul ticălos dintr-un film japonez pe care tocmai îl văzusem.

În acele zile agitate, într-o dimineaţă m-a trezit telefonul.

— Mai eşti îndrăgostit de mine?

Chiar vocea ei, acelaşi ton ironic şi vesel de odinioară, de fapt acea intonaţie tipică Limei, pe care n-o pierduse niciodată de tot.

— Aşa se pare, fată nesăbuită, i-am răspuns trezindu-mă de-a binelea. Altminteri nu se explică faptul că, din clipa în care am aflat că eşti la Tokio, am bătut la toate uşile ca să găsesc un contract acolo, fie şi numai pentru o zi. Până la urmă am obţinut unul, pentru Seul. O să plec peste două săptămâni. De-acolo o să mă reped până la Tokio să te văd. Chiar dac-o să mă împuşte şeful Yakuza cu care ieşi tu, din câte mi-au spus spionii mei. Oare sunt astea simptome c-aş fi îndrăgostit?

— Da, cred că da. Slavă Domnului, băiete bun! Credeam că după atâta vreme oi fi uitat de mine. Asta ţi-a zis colegul tău Toledano? Că umblu

cu un şef al mafiei?

A izbucnit în râs, încântată de o asemenea recomandare. Dar aproape imediat a schimbat subiectul şi mi-a vorbit pe un ton mieros:

— Mă bucur că vii. Chiar dacă nu ne-am văzut de mult, îmi aduc mereu aminte de tine. Şi ştii de ce? Fiindcă eşti singurul prieten care mi-a mai rămas.

— Eu nu sunt şi n-o să fiu niciodată prietenul tău. Încă n-ai înţeles asta? Sunt amantul tău, iubitul tău, individul care-i din copilărie nebun după micuţa chiliană, după luptătoarea de gherilă, după nevasta funcţionarului, după cea a crescătorului de cai, după amanta gangsterului. Pămpălăul care trăieşte numai şi numai ca să te dorească şi să se gândească la tine. La Tokio nu vreau să ne mai amintim nimic. Vreau să te ţin în braţe, să te sărut, să te adulmec, să te muşc, să fac dragoste cu tine.

A început iarăşi să râdă, de-astă dată cu şi mai multă poftă.

— Încă mai faci dragoste? m-a întrebat. Slavă Domnului! De când ne-am întâlnit ultima oară nu mi-a mai spus nimeni dulcegării! O să-mi mai îndrugi câteva când o să vii, Ricardito? Hai, zi-mi una acum, te rog.

— În nopţile cu lună plină ies să latru la cer şi atunci îţi văd chipul pictat acolo sus. Chiar acum aş da cei zece ani de viaţă care mi-au mai rămas, ca să mă văd oglindit în adâncul ochilor tăi de culoarea mierii arse.

Râdea amuzată, dar brusc m-a întrerupt, speriată:

— Trebuie să închid.

Am auzit clicul aparatului. N-am mai putut închide ochii, pradă unui amestec de bucurie şi nelinişte care m-a ţinut treaz până la şapte dimineaţa, oră la care de obicei mă sculam ca să-mi pregătesc micul dejun – cafea neagră şi pâine prăjită cu miere –, când nu-l serveam într-o cafenea din apropiere, pe avenue de Tourville.

Cele două săptămâni care mai rămâneau până la voiajul meu la Seul le-am consacrat unor activităţi cu care presupun că se ocupau logodnicii fericiţi de odinioară în zilele dinaintea nunţii, când amândoi aveau să-şi piardă fecioria: mi-am cumpărat haine şi pantofi, m-am tuns (nu la frizerul de doi bani din spatele sediului UNESCO unde mă tundeam mereu, ci la o frizerie de lux de pe rue St. Honoré) şi mai ales am străbătut buticuri şi magazine de damă pentru a alege un cadou discret, pe care fata nesăbuită să-l poată masca prin propria-i îmbrăcăminte, şi totodată original, delicat, exprimând acele lucruri tandre şi minunate pe care tânjeam să i le şoptesc la ureche. În orele în care căutam cadoul îmi spuneam: acum eram şi mai imbecil ca altă dată şi meritam să fiu iarăşi călcat în picioare şi tăvălit în noroi de amanta şefului Yakuza. În cele din urmă, după lungi căutări, i-am cumpărat de la magazinul Vuitton unul dintre primele lucruri care îmi plăcuseră: o trusă de toaletă cu flacoane de cristal pentru parfumuri, creme şi rujuri, care, sub o falsă căptuşeală, avea o agendă şi un stilou de sidef. Era ceva vag adulterin în ascunzătoarea cochetei truse.

Conferinţa din Coreea a fost istovitoare. Se discuta despre brevete şi

tarife, iar vorbitorii recurgeau la un vocabular foarte tehnic care-mi cerea un efort dublu. Surescitarea din ultimele zile, zborul îndelungat şi diferenţa de fus orar dintre Paris şi Seul m-au ţinut treaz şi cu nervii întinşi. În ziua în care am ajuns la Tokio, pe la începutul după-amiezii, am picat de somn în minuscula cameră rezervată de Tălmaci, într-un mic hotel din centrul oraşului. Am dormit patru sau cinci ore neîntrerupt, iar seara, după ce-am făcut un duş prelung şi rece, ca să mă trezesc, am cinat cu prietenul meu şi cu iubita lui japoneză. Am presimţit din prima clipă că Salomón Toledano era mult mai amorezat de Mitsuko decât era ea de el. Tălmaciul era vizibil întinerit şi exaltat. Purta un papion pe care nu i-l mai văzusem înainte şi un costum cu o croială modernă şi tinerească. Făcea glume, îşi sporea gesturile de atenţie faţă de prietena lui şi o săruta pe obraji, pe gură sau o lua de mijloc cu orice pretext, deşi pe ea păreau s-o incomodeze toate aceste gesturi. Era cu mult mai tânără decât el, simpatică şi într-adevăr destul de graţioasă: picioare frumoase şi un chip de porţelan, pe care străluceau nişte ochi mari şi dezgheţaţi. Ori de câte ori Salomón se lipea de ea, nu-şi putea reprima o expresie de neplăcere. Vorbea foarte bine engleza, iar naturaleţea şi cordialitatea ei sufereau un fel de blocaj de fiecare dată când amicul meu îşi etala ostentativele dovezi de iubire. El nu părea să-şi dea seama de asta. Ne-am dus mai întâi la un bar în Kabukicho din Shinjuku, un cartier plin cu cabarete, magazine erotice, restaurante, discoteci şi saloane de masaj pe unde se perinda o mulţime pestriţă. Pretutindeni se auzea o muzică deşănţată şi era o adevărată sarabandă aeriană de lumini, steguleţe şi anunţuri publicitare. M-a luat ameţeala. Am cinat apoi într-un loc mult mai liniştit, în Nishi Azabu, unde am gustat pentru prima oară mâncare japoneză şi am băut un sake aspru şi cald. Pe parcursul serii mi s-a accentuat impresia că relaţia dintre Salomón şi Mitsuko era departe de a funcţiona aşa de bine cum mă asigura Tălmaciul în scrisorile lui. Dar îmi spuneam că fără îndoială asta se datora faptului că Mitsuko – rezervată în a-şi demonstra afecţiunea – nu se obişnuise încă cu modul expansiv şi mediteraneean al lui Salomón de a-şi afişa pasiunea. Dar o să se obişnuiască până la urmă.

Mitsuko a luat iniţiativa de a vorbi despre fata nesăbuită. A făcut-o pe la mijlocul cinei, în modul cel mai firesc cu putinţă, întrebându-mă dacă doream s-o sune pe compatrioata mea pentru a o anunţa că sosisem. Am rugat-o s-o facă şi să-i dea telefonul de la hotelul meu. Mai bine aşa decât s-o sun eu, căci cavalerul cu care trăia era, se pare, un Othelo japonez şi poate chiar un asasin.

— Asta ţi-a povestit acest domn? a râs Mitsuki. Ce prostie! Domnul Fukuda e un individ puţin cam ciudat, se zice că e băgat în nişte afaceri nu prea curate, prin Africa. Dar n-am auzit niciodată că ar fi vorba de un delincvent, nici pomeneală de aşa ceva. E foarte gelos, asta da. Cel puţin aşa zice Kuriko.

— Kuriko?

— Fata nesăbuită.

A zis „fata nesăbuită” în spaniolă şi şi-a apreciat singură mica ispravă lingvistică, aplaudând. Vasăzică acum se numeşte Kuriko. Ca să vezi. În seara aceea, la despărţire, Tălmaciul a aranjat în aşa fel lucrurile încât am rămas o clipă între patru ochi. M-a întrebat, arătându-mi-o pe Mitsuko:

— Cum ţi se pare?

— Foarte drăguţă, Tălmaciule. Aveai perfectă dreptate. E o scumpete.

— Şi zici asta când o vezi doar îmbrăcată, a zis făcând cu ochiul şi lovindu-se în piept. Trebuie să stăm de vorbă pe îndelete, prietene. O să cazi pe spate când o să-ţi spun ce-am în cap. Te sun mâine. Dormi, visează şi revino-ţi.

Dar cea care m-a sunat, în zori, a fost fata nesăbuită. Mi-a dat o oră ca să mă bărbieresc, să fac duş şi să mă îmbrac. Când am coborât, mă aştepta deja pe unul dintre fotoliile de la recepţie. Purta un fulgarin deschis la culoare şi sub el o bluziţă cărămizie şi o fustă maro. I se vedeau genunchii, rotunzi şi lucioşi, şi picioarele subţiri. Era mai slabă decât mi-o aminteam şi ochii îi erau cam obosiţi. Dar nimeni n-ar fi crezut că avea peste patruzeci de ani. Arăta tânără şi frumoasă. De la distanţă puteai s-o iei drept una dintre japonezele acelea delicate şi mărunţele care treceau pe stradă, tăcute şi visătoare. I s-a luminat faţa când m-a văzut şi s-a ridicat în picioare să mă îmbrăţişeze. Am pupat-o pe obraji şi nu şi-a îndepărtat buzele când i le-am atins de-ale mele.

— Te iubesc mult, am îngăimat eu. Îţi mulţumesc c-ai rămas aşa de tânără şi de frumoasă, chiliano.

— Hai să luăm autobuzul, mi-a zis luându-mă de braţ. Ştiu un loc frumos, unde putem sta de vorbă. E un parc în care toţi locuitorii din Tokio fac picnic şi se îmbată când înfloresc cireşii. Acolo o să-mi poţi spune câteva dulcegării.

Ţinându-mă de braţ, m-a dus într-o staţie, la două sau trei străzi de hotel, unde ne-am urcat într-un autobuz care strălucea de curăţenie. Atât şoferul, cât şi încasatoarea aveau nişte măşti pe faţă, ca de altfel mai toată lumea de pe stradă, spre surprinderea mea. Din multe puncte de vedere, Tokio părea un spital. A primit trusa Vuitton pe care i-o adusesem fără să se arate excesiv de entuziasmată. Mă examina pe jumătate amuzată, pe jumătate curioasă.

— Ai devenit o mică japoneză. Prin modul în care te îmbraci, prin trăsături, prin felul în care te mişti, chiar şi prin culoarea pielii. De când te cheamă Kuriko?

— Aşa m-au botezat prietenii, nu mai ştiu cui i-a trecut prima oară prin cap. Poate fiindcă am ceva oriental. Tu mi-ai spus-o odată la Paris, îţi mai aminteşti?

— Fireşte că-mi amintesc. Ştii că mi-era teamă că te-ai urâţit?

— În schimb tu ai albit de tot. Şi ai făcut şi câteva riduri, aici, sub pleoape.

M-a strâns de braţ şi ochii i-au devenit maliţioşi.

A coborât vocea şi m-a întrebat:

— Ţi-ar plăcea să-ţi fiu gheişă, băiete cuminte?

— Da, şi asta. Dar mai ales să fii soţia mea. Am venit la Tokio să te cer de nevastă pentru a nu ştiu câta oară. Şi de-astă dată o să te conving, te avertizez. Apropo, de când mergi tu cu autobuzul? Şeful Yakuza nu-ţi poate pune la dispoziţie o maşină cu şofer şi bodyguard?

— Chiar dacă ar putea, n-ar face-o, mi-a spus fără să-mi elibereze braţul. Ar fi ostentativ şi asta urăsc cel mai tare japonezii. Aici nu-i bine să fii altfel decât ceilalţi. De aceea bogaţii se prefac săraci, iar săracii, bogaţi.

Am coborât într-un parc aglomerat, plin de funcţionari care profitau de pauza de prânz ca să mănânce sandvişuri şi să bea răcoritoare sub pomii înconjuraţi de pajişti şi havuzuri cu peştişori multicolori. Fata nesăbuită m-a dus la un salon de ceai, într-un colţ al parcului. Erau câteva măsuţe cu fotolii comode despărţite de paravane, oferind o oarecare intimitate. De cum ne-am aşezat, i-am sărutat mâinile, gura, ochii. Am studiat-o îndelung, respirând-o.

— Trec examenul, Ricardito?

— Cu notă maximă. Dar te văd oarecum obosită, micuţă japoneză. Emoţia revederii, după patru ani în care m-ai abandonat cu totul?

— Şi tensiunea în care trăiesc, a adăugat cât se poate de serioasă.

— Ce drăcii mai faci de trăieşti în tensiunea asta?

A rămas cu ochii la mine, fără să-mi răspundă, şi mi-a trecut mâna prin păr ca de obicei, cu acea mângâiere pe jumătate senzuală, pe jumătate maternă.

— Ce de fire albe ţi-au mai ieşit, a repetat, examinându-mă. Şi eu ţi-am scos câteva, nu-i aşa? În curând o să trebuiască să-ţi spun bătrâne bun, nu băiete bun.

— Eşti îndrăgostită de respectivul Fukuda? Speram că stai cu el doar din interes. Cine e individul? De ce are aşa o faimă proastă? Ce face?

— Prea multe întrebări deodată, Ricardito. Zi-mi mai întâi o dulcegărie de-aia de telenovelă. Nu mi-a mai zis nimeni aşa ceva, de ani de zile.

I-am vorbit în şoaptă, privind-o în ochi şi sărutându-i la răstimpuri mâna pe care o ţinea în mâinile mele.

— Nu mi-am pierdut cu totul speranţa, micuţă japoneză. Chiar dacă îţi par un cretin incurabil, o să insist iar şi iar, până vii cu mine la Paris, iar dacă nu-ţi place Parisul, unde vrei tu. Ca translator pot lucra oriunde în lume. Îţi jur c-o să te fac fericită, micuţă japoneză. Au trecut prea mulţi ani ca să mai am vreo îndoială: te iubesc aşa de mult c-aş face orice ca să te păstrez. Îţi plac gangsterii? M-aş face tâlhar, răpitor, escroc, traficant de droguri, ce vrei tu. Patru ani fără să ştiu nimic de tine şi acum de-abia mai pot vorbi, de-abia mai pot gândi de tulburat ce sunt, simţindu-te aşa de aproape.

— Nu-i rău deloc, s-a amuzat, întinzându-mi boticul şi pupându-mă pe buze, ca o păsărea.

A cerut ceai şi paste într-o japoneză pe care chelneriţa a pus-o s-o repete de câteva ori. După ce-am primit pastele şi am băut ceaiul, a catadicsit

să-mi răspundă într-un târziu la întrebare:

— Nu ştiu dacă-i dragoste ce simt pentru Fukuda. Dar niciodată în viaţă n-am depins de cineva aşa cum depind de el. Adevărul e că poate să facă cu mine tot ce vrea.

N-o spunea ca Tălmaciul, cu bucuria sau euforia cuiva care a descoperit iubirea-pasiune. Era mai degrabă alarmată, surprinsă că i se putea întâmpla aşa ceva unei persoane ca ea, care se credea deasupra unor asemenea slăbiciuni. În ochii ei de culoarea mierii arse era ceva neliniştitor.

— Păi dacă poate face cu tine tot ce i se năzare înseamnă că te-ai îndrăgostit, în sfârşit. Sper ca respectivul Fukuda să te facă să suferi aşa cum mă faci tu să sufăr de atâţia ani, femeie de gheaţă…

Am simţit că-mi lua mâna şi mi-o strângea.

— Nu-i dragoste, ţi-o jur. Nu ştiu ce e, dar asta nu poate fi dragoste. O boală, un viciu mai degrabă. Asta e Fukuda pentru mine.

Poate că era adevărat ce-mi spunea, deşi în mod sigur omitea multe lucruri, ascunzând, îndulcind şi înfrumuseţând altele. Mi-era greu să mai cred ce-mi spunea, căci de când o cunoscusem fuseseră întotdeauna mai multe minciuni decât adevăruri. Şi cred că faţă de alţi oameni, în acest moment al vieţii ei, strălucitoarei Kuriko îi venea deja foarte greu să deosebească lumea în care trăia de aceea în care ar fi vrut să trăiască. Aşa cum îmi imaginasem, îl cunoscuse pe Fukuda cu ani în urmă, într-una din călătoriile făcute în Orient cu David Richardson, care într-adevăr făcea afaceri cu japonezul. Acesta îi spusese odată fetei nesăbuite că era păcat ca o femeie ca ea, puternică şi mondenă, să se mulţumească să fie Mrs Richardson, când ar fi putut face o adevărată carieră în lumea afacerilor. Vorbele astea i s-au întipărit în minte. Când a văzut că totul se ducea de râpă fiindcă fostul soţ descoperise mariajul ei cu Robert Amoux, l-a sunat pe Fukuda, i-a povestit prin ce trecea şi i-a propus să lucreze pentru el, orice ar fi însemnat asta. Japonezul i-a trimis un bilet de avion de la Londra la Tokio.

— Când m-ai sunat din aeroportul parizian ca să-ţi iei rămas-bun, veneai aici, la el?

A dat din cap afirmativ.

— Da, dar de fapt te-am sunat din aeroportul din Londra.

Fukuda şi-a făcut-o amantă chiar din seara în care a ajuns în Japonia. Dar n-a adus-o să trăiască cu el decât după doi ani. Până atunci a trăit singură într-o pensiune, într-o cămăruţă cu baie şi cu o chicinetă, „mai mică decât camera slujnicei mele filipineze din Newmarket”. Dacă n-ar fi călătorit atât, „făcând comisioanele lui Fukuda”, ar fi înnebunit de claustrofobie şi singurătate. Era amanta lui Fukuda, dar una dintre atâtea altele. Japonezul nu i-a ascuns niciodată că se culca cu mai multe femei. O lua câteodată să-şi petreacă noaptea cu el, dar apoi puteau trece săptămâni întregi fără vreo invitaţie. Acum relaţia lor era strict cea dintre o angajată şi patronul ei. În ce constau „comisioanele” domnului Fukuda? Contrabandă cu droguri, diamante, tablouri, arme, bani? De multe ori ea nici măcar nu ştia. Ducea şi aducea ce-i

pregătea el, în valize, pachete, genţi sau serviete şi până acum – a bătut în lemnul mesei – trecuse mereu de vămi, graniţe şi poliţişti fără prea mare bătaie de cap. Călătorind astfel prin Asia şi Africa, descoperise ce însemna groaza. Dar nu trăise nicicând aşa de intens ca în fiecare din aceste călătorii, care îi dădeau atâta energie şi o făceau să simtă că viaţa era o minunată aventură. „Ce diferenţă e să trăieşti aici faţă de acel limb, de acea moarte lentă, înconjurată de cai, în Newmarket!” După doi ani în slujba lui, Fukuda, mulţumit de serviciile ei, a răsplătit-o, avansând-o: „Meriţi să vii să trăieşti sub acoperişul meu”.

— O să sfârşeşti înjunghiată, asasinată, întemniţată ani de zile într-o carceră oribilă, i-am zis. Ai înnebunit? Dacă tot ce-mi spui e adevărat, faci o mare prostie. Crezi că gangsterul ăsta o să te ajute când or să te prindă făcând contrabandă cu droguri sau cu alte chestii şi mai rele?

— Ştiu foarte bine că nu, chiar el m-a avertizat. Cel puţin e foarte sincer cu mine, după cum bine vezi. „Dacă eşti prinsă, te priveşte. Eu nu te cunosc şi nu te-am văzut niciodată. Treaba ta!”

— Se vede cu ochiul liber cât de mult te iubeşte.

— Nu mă iubeşte. Nici pe mine, nici pe altcineva. În privinţa asta semănăm. Dar e mai tare ca mine şi mai puternic.

Trecuse mai bine de o oră de când ne aflam acolo şi începea să se întunece. Nu ştiam ce să-i zic. Mă simţeam demoralizat. Era prima oară când mi se părea că se dăruise trup şi suflet unui bărbat. Da, era cât se poate de evident: fata nesăbuită n-o să fie niciodată a ta, pişpirică.

— Te-ai dezumflat de tot, a zâmbit ea. Te mâhneşte ce ţi-am spus? Eşti singura persoană căreia i-aş fi putut povesti toate astea. De fapt chiar simţeam nevoia să-i spun cuiva. Dar poate că am greşit. Mă ierţi dacă îţi dau un pupic?

— Mă întristează că pentru prima oară în viaţă iubeşti cu adevărat pe cineva care nu sunt eu.

— Nu, nu, nu-i iubire, a repetat, dând din cap. E mai complicat, mai degrabă o boală, ţi-am mai spus deja. Mă face să mă simt vie, utilă, activă. Dar nu şi fericită. E ca o posesie. Nu râde, nu glumesc, câteodată simt că sunt posedată de Fukuda.

— Dacă ţi-e aşa de frică de el, îmi închipui că n-o să te încumeţi să faci dragoste cu mine. Şi eu care am venit special la Tokio ca să-ţi cer să mă duci la Château Meguru.

Fusese cât se poate de serioasă cât timp îmi relatase viaţa ei cu Fukuda, dar acum, făcând ochii mari, a izbucnit în râs:

— De unde naiba ştii tu, abia sosit la Tokio, ce e Château Meguru?

— De la prietenul meu, interpretul. Salomón chiar îşi zice „Tălmaciul de la Château Meguru”, i-am luat mâna şi i-am sărutat-o. Te-ai încumeta, fată rea?

S-a uitat la ceas şi a rămas câteva clipe pe gânduri, calculând. Apoi, hotărâtă, i-a cerut chelneriţei să ne cheme un taxi.

— N-am prea mult timp la dispoziţie, mi-a zis. Dar mi-e nu ştiu cum să te văd cu mutra asta de căţeluş plouat. Hai să mergem, chiar dacă risc foarte mult făcând asta.

Château Meguru era o casă de toleranţă care funcţiona într-o clădire labirintică, cu coridoare şi scări întunecoase ce duceau spre camere dotate cu saună, jacuzzi, paturi cu saltele de apă, oglinzi pe pereţi şi pe tavan, radiouri şi televizoare lângă care se aflau teancuri de casete porno cu fantezii pentru toate gusturile posibile, cu preferinţă vizibilă pentru sado-masochism. Într-o mică vitrină tronau prezervative şi vibratoare de diferite mărimi, cu accesorii cum ar fi: creste de cocoş, mitre cu ciucuri şi o colecţie bogată de jocuri sado-masochiste, bice, măşti, cătuşe şi lanţuri. Ca şi în autobuz, pe străzi şi în parc, şi aici curăţenia era meticuloasă şi maladivă. Intrând în cameră, am avut senzaţia că mă aflam într-un laborator sau într-o staţie spaţială. Adevărul e că mi-a fost greu să înţeleg entuziasmul lui Salomón Toledano, care găsise edenul plăcerilor în aceste alcovuri tehnologizate, sex-shop-uri în miniatură.

Când am început s-o dezbrac pe Kuriko, văzându-i şi atingându-i pielea delicată, inspirându-i parfumul, neliniştea care mă cuprinsese de când aflasem că-i cedase necondiţionat lui Fukuda m-a doborât, în ciuda eforturilor mele de a mă stăpâni. Am izbucnit în plâns. M-a lăsat să plâng o vreme, fără să scoată o vorbă. Stăpânindu-mă, am bâiguit nişte scuze şi am simţit-o ciufulindu-mi iarăşi părul.

— N-am venit aici ca să ne întristăm, a zis. Drăgăleşte-mă şi spune-mi că mă iubeşti, prostuţule.

Odată dezbrăcaţi am văzut că într-adevăr slăbise foarte mult. Pe piept şi pe spate i se vedeau coastele, iar mica cicatrice de pe pântece i se mărise. Dar formele îi erau tot armonioase şi sânii tari. Am sărutat-o pe îndelete, îndelung, peste tot – parfumul discret al pielii părea să provină de undeva din adâncul ei –, şoptindu-i cuvinte de iubire. Nu mă mai interesa nimic. Nici măcar că e vrăjită de acel japonez. Mă îngrozea doar gândul că din pricina afacerilor necurate în care se lăsase vârâtă, o să sfârşească ciuruită de gloanţe sau într-o temniţă africană. Dar eu aş fi fost în stare să răstorn cerul şi pământul ca s-o salvez. Căci, de ce să neg, o iubeam tot mai mult. Şi o s-o iubesc mereu, chiar dacă m-ar înşela cu mii de Fukuda, căci era cea mai delicată şi mai frumoasă femeie din lume: regina mea, prinţesa mea, torţionara mea, mincinoasa mea, micuţa mea japoneză, unica mea dragoste. Kuriko îşi acoperise faţa cu braţul şi nu zicea nimic, nici măcar nu mă asculta, pierdută în plăcerea ei.

— Fă-mi ce-mi place, băiete bun, mi-a poruncit la sfârşit, desfăcându-şi larg picioarele şi ademenindu-mă către sexul ei.

Sărutându-i, sorbindu-i, adulmecându-i parfumul ivit din adâncul pântecului, m-am simţit la fel de fericit ca pe vremuri. Câteva clipe, eterne, am uitat cu desăvârşire de Fukuda şi de numeroasele aventuri povestite, înghiţindu-i secreţiile dulci, din adâncuri, pradă unei exaltări tăcute şi febrile. Când am văzut-o juisând, am trecut deasupra ei şi am pătruns-o la fel de greu

ca altă dată, simţind-o gemând şi strângându-se. Eram foarte excitat, dar am reuşit să zăbovesc în ea, delirând ameţit, până am ejaculat. Am ţinut-o multă vreme lipită de mine, strângând-o cu putere. Am mângâiat-o, i-am muşcat părul, urechile perfecte, am sărutat-o, i-am cerut iertare pentru că nu m-am putut abţine mai mult timp.

— Există un remediu ca să nu termini aşa repede, ca să ai erecţie mai mult timp, ore în şir chiar, mi-a şoptit la sfârşiţi la ureche, cu glăsciorul ei poznaş de altă dată. Ştii care? Nu, cum o să ştii tu chestii de-astea, sfinţişorule! Sunt prafuri care se prepară măcinând colţii elefanţilor şi cornul rinocerilor. Nu râde, nu-i o vrăjitorie, e purul adevăr. O să-ţi dăruiesc un flacon, să-l iei la Paris ca amintire de la mine. Ţine cont că în toată Asia valorează o avere! În felul ăsta o să-ţi aminteşti de Kuriko ori de câte ori o să te culci cu vreo franţuzoaică.

Mi-am ridicat capul, să-i văd faţa: era foarte frumoasă aşa, palidă, cu cearcăne albăstrii şi toropită ca întotdeauna după ce făceam dragoste.

— Cu asta faci tu contrabandă în călătoriile tale prin Asia şi Africa? Afrodiziace din colţi de elefanţi şi coarne de rinoceri cu care-i fraiereşti pe nepricepuţi? am întreba i-o cutremurându-mă de râs.

— E cea mai bună afacere din lume, chiar dacă nu mă crezi, a râs şi ea după mine. Din cauza ecologiştilor, care au interzis vânătoarea de elefanţi, rinoceri şi cine ştie câte alte animale! Acum colţii şi coarnele astea valorează o avere în ţările din zona asta. Şi mai aduc şi alte lucruri pe care n-am de gând să ţi le spun. Dar marea afacere a lui Fukuda asta este. Iar acum trebuie să plec, băiete fără minte.

— N-am de gând să mă întorc la Paris, am avertizat-o în timp ce-o priveam din spate, ducându-se la baie, goală, în vârful picioarelor. O să rămân să trăiesc la Tokio şi, dacă nu pot să-l omor pe Fukuda, o să mă mulţumesc să-ţi fiu câine, aşa îi cum eşti tu căţea gangsterului tău.

— Ham, ham, a lătrat micuţa chiliană.

Când am ajuns la hotel am găsit un mesaj de la Mitsuko. Voia să mă vadă între patru ochi, pentru o chestiune urgentă. Puteam s-o sun la birou, mâine în zori?

Am sunat-o de cum m-am trezit şi, printre interminabile politeţuri japoneze, prietena Tălmaciului mi-a cerut să bem o cafea în cafeneaua Hotelului Hilton, chiar în dimineaţa aceea, fiindcă trebuia să-mi comunice ceva important. De-abia am închis şi a sunat iarăşi telefonul. Era Kuriko. Îi povestise lui Fukuda că un vechi prieten peruan se afla la Tokio şi şeful Yakuza mă invita în seara aceea, împreună cu Tălmaciul şi logodnica lui, să bem ceva la el acasă şi apoi să mergem la o cină-spectacol, la cel mai popular musical din Ginza. Oare auzisem bine?

— Şi i-am mai spus că zilele astea o să îţi arăt oraşul. N-a avut nimic împotrivă.

— Ce generos, ce galant! i-am răspuns indignat de cele auzite. Tu, cerând voie unui bărbat! Nu te recunosc deloc, fată crudă.

— M-ai făcut să roşesc, a şoptit oarecum derutată. Credeam c-o să fii fericit că ne putem vedea cât timp stai la Tokio.

— Sunt gelos. Nu ţi-ai dat seama? înainte nu-mi păsa, căci amanţii sau soţii tăi nu te interesau nici pe tine. Dar japonezul ăsta chiar te interesează. N-ar fi trebuit să-mi spui niciodată că poate face ce vrea cu tine. M-ai lovit de moarte.

A râs de parcă aş fi glumit cu ea.

— N-am timp acum de porcărioare, băiete bun. O să-i vin eu de hac geloziei tale. Ţi-am pregătit un program grozav pentru toată ziua, o să vezi.

I-am cerut să mă caute la prânz, în cafeneaua Hotelului Hilton, şi m-am dus să mă întâlnesc cu Mitsuko. Când am ajuns ea era deja acolo şi fuma. Părea foarte nervoasă. Mi-a cerut iarăşi scuze pentru îndrăzneala de a mă suna, dar nu avea cu cine să vorbească, mi-a zis, „situaţia a devenit foarte grea şi nu mai ştiu ce să fac”. Poate că i-aş putea da un sfat.

— Te referi la relaţia ta cu Salomón? am întrebat-o, bănuind cam ce va urma.

— Am crezut că legătura noastră o să fie un mic flirt, a consimţit, scoţând fumul şi pe gură şi pe nas. O aventură plăcută, trecătoare, dintre cele care nu obligă pe nimeni. Dar Salomón nu vede aşa lucrurile. Vrea să transforme treaba asta într-o legătură pe viaţă. Se încăpăţânează să ne căsătorim. Eu n-o să mă mai mărit niciodată. Am avut o căsnicie nefericită şi ştiu ce înseamnă asta. Mai mult, am o carieră în faţă. Adevărul e că mă înnebuneşte cu îndărătnicia lui. Nu ştiu ce să fac ca să se termine odată relaţia asta.

Nu m-am bucurat deloc că mi se adeveriseră bănuielile. Tălmaciul îşi făcuse iluzii şi treaba asta o să-i pună capac.

— Cum voi doi sunteţi prieteni buni şi el te stimează aşa de mult, m-am gândit, în fine, sper să nu te deranjeze… M-am gândit c-ai putea să mă ajuţi.

— În ce fel să te ajut, Mitsuko?

— Vorbind cu el. Explicându-i. Că n-o să mă mărit niciodată cu el. Că nu vreau şi nici nu pot continua această relaţie în felul în care se încăpăţânează el s-o continue. Adevărul e că mă înnebuneşte, mă termină. Eu am foarte multe responsabilităţi în firmă şi treaba asta îmi afectează munca. Am muncit foarte mult ca să ajung unde sunt acum, la Mitsubishi.

Toţi fumătorii din Tokio păreau să se fi adunat în cafeneaua impersonală a Hotelului Hilton. Norişori de fum şi un puternic miros de tutun impregnau localul. Se vorbea în engleză la aproape toate mesele. Erau tot atâţia străini câţi japonezi.

— Îmi pare rău, Mitsuko, dar n-o s-o fac. Asta nu-i o treabă în care să intervină o a treia persoană, e ceva între tine şi el. Trebuie să-i vorbeşti sincer, şi asta cât mai repede. Fiindcă Salomón e foarte îndrăgostit de tine. Cum n-a mai fost niciodată înainte. Îşi face multe iluzii. El crede că şi tu îl iubeşti.

I-am povestit câte ceva din ce-mi spunea Tălmaciul în scrisorile lui.

Cum, cunoscând-o pe ea îşi schimbase felul în care privea dragostea după acea experienţă îndepărtată din tinereţea lui berlineză, când logodnica îl părăsise în toiul pregătirilor de nuntă. Am observat că ceea ce-i povesteam n-o afecta deloc: probabil că era sătulă de bietul Tălmaci.

— Eu o înţeleg pe fata aia, a comentat rece. Prietenul tău poate fi, nu ştiu cum s-o spun în engleză, obositor, sufocant. Uneori, când suntem împreună, mă simt ca într-o închisoare. Nu-mi permite să fiu eu însămi, să respir. Vrea să mă atingă tot timpul. Chiar dacă i-am explicat că aici, în Japonia, nu se obişnuiesc asemenea efuziuni în public.

Felul în care vorbea m-a făcut să mă gândesc că problema era mult mai gravă: Mitsuko era aşa de scârbită de sărutările şi pipăielile Tălmaciului în văzul lumii şi naiba ştie de câte alte asalturi între patru ochi, încât ajunsese să-l deteste.

— Deci crezi că trebuie să vorbesc cu el?

— Nu ştiu, Mitsuko, îmi ceri să-ţi dau un sfat despre ceva aşa de personal. Singurul lucru pe care-l vreau e ca prietenul meu să sufere cât mai puţin cu putinţă. Şi cred că dacă n-o să mai fi cu el, dacă te-ai hotărât să rupi relaţia, e preferabil s-o faci cât mai repede. Pe urmă va fi şi mai rău.

Când şi-a luat rămas-bun, printre alte scuze şi politeţuri, m-am simţit stânjenit şi nemulţumit. Aş fi preferat să nu fi avut această discuţie cu Mitsuko, să nu aflu că prietenul meu urma să fie trezit brutal din visul lui şi redat crudei realităţi. Din fericire n-am avut prea mult timp de aşteptat: Kuriko a apărut la intrarea în cafenea şi i-am ieşit în întâmpinare, fericit să pot scăpa de localul acela plin de fum. Purta o pălărioară şi un fulgarin cadrilat din aceeaşi pânză, deschisă la culoare, nişte pantaloni negri, de flanelă, un pulover grena cu guler înalt şi mocasini în picioare. Chipul îi era mai proaspăt şi mai tânăr decât în ajun. O adolescentă de patruzeci şi ceva de ani. Mi-a fost de-ajuns s-o văd ca să-mi treacă orice supărare. Mi-a întins chiar ea buzele să i le sărut, ceea ce nu făcea de obicei, eu fiind cel care-i căutam întotdeauna gura.

— Hai, vino, o să te duc la templele şintoiste, cele mai frumoase din Tokio. În toate există animale în libertate, cai, cocoşi, porumbei. Sunt considerate sfinte, reîncarnări. Iar mâine, la templele budiste zen, cu grădinile lor cu nisip şi stânci, pe care călugării le curăţă şi le transformă zilnic. La fel de minunate.

A fost o zi de mare alergătură, urcând şi coborând din autobuz, din metroul aerodinamic şi câteodată din taxi. Am hoinărit prin temple şi pagode şi printr-un muzeu enorm în care se aflau imitaţii de obiecte funerare peruane, fiindcă – aşa indica un afiş – instituţia, respectând interdicţiile de a nu scoate afară din Perú obiecte de patrimoniu arheologic, nu expunea piese originale. Dar nu cred c-am acordat prea multă atenţie celor văzute; cele cinci simţuri mi se concentrau doar asupra lui Kuriko, care mă ţinea aproape tot timpul de mână, dovedindu-se neobişnuit de drăgăstoasă. Glumea şi cocheta cu mine, râdea din toată inima şi-i străluceau ochii ori de câte ori îmi strecura în

ureche: „Acum alte dulcegării, băiete bun”, iar eu îi făceam pe plac. După-masă ne-am aşezat să mâncăm un sandviş la o măsuţă izolată de la bufetul Muzeului de Antropologie. Şi-a scos pălărioara în carouri şi şi-a aranjat părul. Se tunsese foarte scurt, lăsând la vedere gâtul graţios pe care se insinua şerpişorul verde al unei vene.

— Cine nu te cunoaşte ar zice că eşti amorezată de mine, fată nesăbuită. Cred că niciodată, de când te-am întâlnit în Miraflores, ca micuţă chiliană, n-ai fost aşa de tandră cu mine.

— Poate că m-am îndrăgostit de tine şi încă nu-mi dau seama, mi-a zis trecându-mi mâna prin păr şi apropiindu-mi faţa, ca să văd cât de ironici şi insolenţi îi erau ochii. Ce-ai face dacă ţi-aş spune că sunt îndrăgostită de tine şi că putem pleca să trăim împreună?

— Aş face un infarct şi-aş rămâne ţeapăn, aici, pe loc. Chiar eşti, Kuriko?

— Sunt mulţumită că ne putem vedea în fiecare zi cât stai la Tokio. Aveam grija asta, cum să fac să ne vedem zilnic. De-asta m-am şi încumetat să vorbesc cu Fukuda. Şi vezi ce bine a ieşit totul.

— Gangsterul mărinimos ţi-a permis să-i arăţi compatriotului tău minunăţiile din Tokio. Îl urăsc pe blestematul tău şef Yakuza. Aş fi preferat să nu-l cunosc, să nu-l văd niciodată. În seara asta o să mă simt îngrozitor văzându-te cu el. Pot să-ţi cer o favoare? Nu-l atinge, nu-l săruta în faţa mea.

Kuriko a izbucnit în râs şi mi-a acoperit gura cu mâna.

— Taci, prostuţule, el n-o să facă niciodată treburi de-astea, nici cu mine, nici cu altcineva. Niciun japonez n-ar face-o. Aici e aşa o mare diferenţă între ceea ce se face în public şi în particular, că lucrurile cele mai fireşti pentru noi pe ei îi şochează. El nu e ca tine. Pe mine Fukuda mă tratează ca pe angajata lui. Iar câteodată ca pe târfa lui. În schimb, tu, ăsta-i adevărul, m-ai tratat întotdeauna ca pe o prinţesă.

— Acum eşti tu cea care zici dulcegării.

I-am luat faţa în mâini şi am sărutat-o.

— Nici asta n-ar fi trebuit să-mi spui, că japonezul te tratează ca pe târfa lui, i-am şoptit. Nu vezi că-i ca şi cum m-ai jupui de viu?

— Nu ţi-am spus-o. S-o dăm uitării, s-o ştergem cu buretele.

Fukuda trăia într-un cartier aflat departe de centru, o zonă rezidenţială unde clădiri de şase, opt etaje, foarte moderne, alternau cu căsuţe tradiţionale, cu acoperişuri din ţiglă şi grădini minuscule ce păreau gata să fie turtite de vecinii lor înalţi. Avea un apartament la etajul şase într-o clădire cu un portar cu epoleţi şi fireturi, care m-a însoţit până la ascensor. Acesta se deschidea spre interior: după un mic vestibul gol a apărut o sufragerie spaţioasă, cu o fereastră înaltă, prin care se zărea întinderea nesfârşită de luminiţe pâlpâitoare, sub un cer fără stele. Sufrageria era sobru mobilată: pe pereţi atârnau câteva farfurii de ceramică albastră, pe console se aflau sculpturi polineziene, iar pe o masă joasă şi lungă erau obiecte sculptate în fildeş. Mitsuko şi Salomón se aflau deja acolo, cu cupe de şampanie în mâini. Fata nesăbuită purta o rochie

lungă) de culoarea muştarului, care-i lăsa umerii descoperiţi, şi un lănţişor de aur îi atârna la gât. Era machiată ca pentru o petrecere, iar părul îl avea strâns cu două panglici. Pieptănătura, pe care nu i-o mai văzusem înainte, îi accentua înfăţişarea orientală. Acum ar fi putut trece mai mult ca oricând drept japoneză. M-a sărutat pe obraz şi i-a spus în spaniolă domnului Fukuda:

— Acesta este Ricardo Somocurcio, prietenul despre care ţi-am vorbit.

Domnul Fukuda a făcut bine-cunoscuta plecăciune japoneză, în chip de salut. Mi s-a adresat într-o spaniolă destul de inteligibilă, întinzându-mi mâna:

— Şeful Yakuza vă urează bun venit.

Gluma m-a lăsat perplex, nu numai fiindcă n-o aşteptam – nu mi-o închipuiam pe Kuriko povestindu-i ceea ce-i spuneam eu despre el – ci fiindcă domnul Fukuda a glumit – a glumit? – fără să zâmbească, cu aceeaşi faţă pergamentoasă, inexpresivă şi neutră, pe care şi-a păstrat-o toată seara. Un chip ce părea o mască. Când m-am încumetat să-i zic: „O, dumneavoastră vorbiţi spaniola!”, a tăgăduit dând din cap şi din clipa aceea a vorbit, în rarele ocazii când mi s-a adresat, doar într-o engleză greoaie, cu pauze. Mi-a întins o cupă de şampanie şi mi-a indicat un scaun, lângă Kuriko.

Era un bărbat scund, mai mic chiar decât Salomón Toledano, aproape scheletic, iar în comparaţie cu fata nesăbuită, mărunţică, dar zveltă, el părea o piticanie. Mi-l imaginasem cu totul altfel, iar acum aveam impresia că mă aflam în faţa unui impostor. Purta nişte ochelari fumurii, cu lentile rotunde şi rame de metal, pe care nu şi i-a scos deloc toată seara, sporind astfel starea de disconfort pe care mi-o producea persoana lui, căci nu ştiam dacă ochişorii lui – mi-i imaginam reci şi tăioşi – mă studiau sau nu. Avea părul grizonat, turtit pe craniu, probabil uns cu gel, şi dat pe spate în genul cântăreţilor argentinieni de tango din anii cincizeci. Purta un costum şi o cravată închise la culoare, care-i dădeau un aer oarecum funebru, şi putea sta ore în şir nemişcat şi mut, lipindu-şi mâinile mici pe genunchi, ca pietrificat. Dar cel mai tare te izbea la fizicul lui gura fără buze, care abia se mişca atunci când vorbea, ca şi cum ar fi fost un ventriloc. Eram atât de încordat şi de stânjenit încât, în ciuda obiceiului meu – n-am putut niciodată să beau mult, fiindcă alcoolul mi se suia repede la cap – în seara aceea am băut excesiv. Când domnul Fukuda s-a ridicat în picioare, sugerându-ne astfel că trebuia să plecăm, băusem deja trei cupe de şampanie şi începuse să mi se învârtă capul. Şi, oarecum străin de conversaţia pe care o întreţinea aproape de unul singur Tălmaciul, vorbind despre variantele regionale ale limbii japoneze pe care începea să le distingă, mă întrebam stupefiat: „Ce naiba vede fata nesăbuită la omuleţul ăsta neînsemnat şi bătrân?” Ce-i spunea, ce-i făcea, ca ea s-a afirme că e viciul ei, boala ei, că e posedată de el, că poate face ce vrea cu ea? Cum nu găseam nicidecum răspunsul, mă invadau tot mai mult gelozia, furia, dispreţul faţă de mine însumi, blestemându-mă că făcusem prostia să vin în Japonia. Şi totuşi, o clipă mai târziu, privind-o cu coada ochiului, îmi spuneam că doar o dată, la

balul Operei din Paris, mai fusese fata nesăbuită la fel de atrăgătoare.

La intrare aşteptau două taxiuri. Am nimerit singur cu Kuriko, fiindcă aşa a indicat, cu un gest simplu, imperativ, domnul Fukuda care a urcat în celălalt taxi, împreună cu Tălmaciul şi Mitsuko. De cum am plecat, fata rea mi-a luat mâna şi mi-a pus-o pe picioarele ei, ca s-o mângâi.

— Poate că nu-i prea gelos, i-am zis arătându-i celălalt taxi, care ne depăşea. Cum de te lasă să vii singură cu mine?

S-a prefăcut că nu înţelege.

— Nu face mutra asta, prostuţule, a răspuns. Păi deja nu mă mai iubeşti?

— Te urăsc, i-am zis. N-am fost niciodată aşa de gelos ca acum. Vrei să spui că stârpitura asta, avortonul ăsta e marea dragoste a vieţii tale?

— Termină odată cu tâmpeniile şi mai bine sărută-mă.

M-a înlănţuit cu braţele, mi-a oferit gura şi i-am simţit limba căutând-o pe a mea. M-a lăsat s-o sărut îndelung, răspunzând bucuroasă îmbrăţişărilor mele.

— Te iubesc, blestemato, te doresc, te iubesc, am implorat-o la ureche. Vino cu mine, micuţă japoneză, vino, îţi jur c-o să fim fericiţi.

— Atenţie, ajungem a anunţat. S-a îndepărtat, a scos o batistă de hârtie din geantă şi s-a rujat din nou. Şterge-ţi buzele, ţi-am lăsat puţin ruj.

Teatrul-restaurant era un music-hall cu o scenă uriaşă cu mese şi măsuţe dispuse pe o rampă în formă de evantai, sub candelabre imense ce luminau puternic spaţiosul local. Masa rezervată de Fukuda era destul de aproape de scenă, iar perspectiva pe care o oferea era nemaipomenită. Spectacolul a început aproape imediat după sosirea noastră. Îmi amintea de marile succese de pe Broadway, cu momente uneori parodice, alteori mimetice, cu step şi figuri executate de un corp de balet polivalent. Mai erau şi numere cu clovni, iluzionişti, contorsionişti şi cântece în engleză şi japoneză. Prezentatorul părea să ştie tot atâtea limbi ca şi Tălmaciul, deşi, după părerea acestuia, le vorbea pe toate prost.

Tot cu gesturi imperative, domnul Fukuda a decis şi de astă dată locurile noastre. Pe mine m-a aşezat iarăşi lângă Kuriko. De îndată ce s-au stins luminile – masa rămânea luminată de câteva reflectoare pe jumătate ascunse printre aranjamentele florale – am simţit piciorul fetei nesăbuite peste al meu. M-am uitat la ea şi am văzut că vorbea cu Mitsuko, cu aerul cel mai firesc din lume, într-o japoneză care, judecând după eforturile făcute de avocată ca s-o înţeleagă, trebuia să fie la fel de aproximativă ca şi franceza şi engleza ei. Era foarte drăguţă în semiîntuneric, cu pielea ei fină, uşor palidă, cu umerii rotunzi, gâtul lung, ochişorii de culoarea mierii arse, strălucitori, şi cu buzele pronunţate. Se descălţase ca să-i simt talpa piciorului, care a rămas aproape toată cina peste al meu, mişcându-se câteodată, frecându-se de glezna mea şi atenţionându-mă că era acolo, conştientizând ce face, sfidându-l pe stăpânul şi domnul ei, care privea solemn spectacolul sau discuta cu Tălmaciul, abia mişcându-şi gura. Doar o dată, cred, mi s-a adresat ca să mă

întrebe în engleză cum stăteau lucrurile în Perú şi dacă-i ştiam pe cei din comunitatea japoneză de acolo, care se pare că era destul de mare. I-am răspuns că nu mai fusesem de ani buni în Perú şi că nu ştiam mare lucru despre ce se întâmpla în ţara unde mă născusem. Şi că nu cunoscusem niciun japonez peruan, deşi într-adevăr erau mulţi, fiindcă Perú fusese a doua ţară din lume, după Brazilia, care-şi deschisese graniţele pentru imigraţia japoneză la sfârşitul secolului al XIX-lea.

Cina era deja comandată, iar felurile de mâncare, nişte miniaturi care arătau foarte bine, dar destul de insipide, cu legume, scoici şi cărnuri, se succedau fără întrerupere. Eu de-abia le gustam, din politeţe. În schimb, am băut mai multe ceşcuţe de porţelan, în care gangsterul ne turna caldul şi siroposul sake. M-am simţit ameţit înainte de terminarea primei părţi a spectacolului. Dar cel puţin scăpasem de indispoziţia iniţială. Spre surprinderea mea, când s-au aprins luminile picioruşul desculţ al fetei nesăbuite era tot acolo, gâdilându-mă. M-am gândit: „Ştie că sufăr îngrozitor de gelozie şi încearcă să-mi facă o bucurie”. Şi chiar eram bucuros. Când mă întorceam s-o privesc, încercând să nu-mi dau de gol sentimentele, îmi spuneam că n-o mai văzusem niciodată atât de frumoasă şi atrăgătoare. De pildă urechiuşa ei era o minunăţie arhitecturală minimalistă, cu rotunjimi moi şi lobul încreţit uşor în partea superioară.

La un moment dat a avut loc un mic incident între Salomón şi Mitsuko, care nu ştiu de la ce a pornit. Ea s-a ridicat brusc în picioare şi a plecat fără să-şi ia rămas-bun de la nimeni şi fără dea vreo explicaţie. Tălmaciul a sărit de pe scaun şi a plecat după ea.

— Ce s-a întâmplat? l-am întrebat pe domnul Fukuda, dar acesta m-a privit netulburat, fără să scoată un cuvânt.

— Ei nu-i place să fie pipăită şi sărutată în public, a zis Kuriko. Prietenul tău are mâna cam lungă. Cât de curând, Mitsuko o să-l lase. Mi-a şi spus-o.

— Salomón o să moară dacă-l părăseşte. E îndrăgostit lulea de Mitsuko. Până peste cap.

Fata nesăbuită a râs, deschizând larg gura cu buze groase, rujate puternic acum:

— Îndrăgostit lulea! Până peste cap! a repetat. De mult nu mai auzise asemenea glume. S-or mai fi folosind expresii de-astea în Perú sau or fi existând alte peruanisme pentru îndrăgostire?

Şi, trecând de la spaniolă la japoneză a început să-i explice lui Fukuda ce însemnau toate acele expresii. El o asculta ţeapăn, de nepătruns. Din când în când îşi lua cupa de şampanie, ca o marionetă, o ducea la gură fără s-o privească, sorbea o înghiţitură şi o punea la loc pe masă. Tălmaciul şi Mitsuko au revenit peste puţin timp. Se împăcaseră, căci zâmbeau şi se ţineau de mână.

— Nimic nu menţine mai vie dragostea ca certurile, mi-a zis Salomón, arborând un zâmbet satisfăcut şi făcându-mi cu ochiul. Dar pe femeie bărbatul trebuie s-o mai şi pedepsească uneori, altfel i se suie în cap.

La ieşire aşteptau iarăşi două taxiuri şi, la fel ca la venire, domnul Fukuda a decis printr-un simplu gest ca eu şi Kuriko să urcăm în unul din ele. El a plecat cu Salomón şi cu Mitsuko. Nesuferitul de japonez începea să-mi fie simpatic, tot acordându-mi privilegii.

— Cel puţin lasă-mă să iau cu mine pantofiorul din piciorul cu care m-ai atins toată seara. O să mă culc cu el, dacă nu pot cu tine. O să-l păstrez lângă periuţa de dinţi Guerlain.

Spre surprinderea mea, când am ajuns acasă la Fukuda, în loc să se despartă de mine, Kuriko m-a luat de mână şi m-a invitat să urc cu ea în apartament, să ciocnim „ultimul pahar”. Am sărutat-o în lift, cu disperare. În timp ce o sărutam, i-am spus că n-o s-o iert niciodată că era aşa de frumoasă tocmai în noaptea asta, când descoperisem că urechiuşele ei erau nişte capodopere minimaliste. I le adoram şi mi-ar fi plăcut să le tai, să le îmbălsămez şi să le port prin lume în buzunarul sacoului, cât mai aproape de inimă.

— Hai, dă-i înainte cu dulcegăriile tale, tontuţule!

Se vedea că era măgulită, veselă, foarte stăpână pe ea.

Fukuda nu era în sufragerie. „Mă duc să văd dacă a ajuns”, a şoptit după ce mi-a turnat un pahar de whisky cu gheaţă. A revenit imediat, aprinsă toată la faţă şi cu o expresie provocatoare:

— N-a venit. Te-ai scos, băiete bun, asta înseamnă că nici n-o să vină. Noaptea asta o să doarmă în altă parte.

Nu părea foarte afectată că boala, viciul ei, o abandonase. Ba dimpotrivă, vestea părea s-o bucure. Mi-a explicat că Fukuda dispărea aşa, brusc, după o cină sau un film, fără să-i spună nimic. Şi când se întorcea a doua zi nu-i dădea niciun fel de explicaţie.

— Vrei să spui c-o să-şi petreacă noaptea cu alta? Având cea mai frumoasă femeie din lume în casa lui, imbecilul ăsta e în stare să meargă să-şi petreacă noaptea cu alta?

— Nu toţi bărbaţii au gusturi alese, ca tine, a zis Kuriko, lăsându-se pe genunchii mei şi înlănţuindu-mi gâtul cu braţele.

În timp ce o îmbrăţişam, o mângâiam şi o sărutam pe gât, pe umeri şi pe urechi, îmi spuneam că nu se putea ca soarta, zeii sau oricine altcineva, să fi fost aşa de generoşi cu mine, alungându-l pe şeful Yakuza şi oferindu-mi atâta fericire.

— Eşti sigură că n-o să se întoarcă? am întrebat-o la un moment dat, într-un moment de luciditate.

— Nu, îl cunosc prea bine şi dacă n-a venit înseamnă c-o să-şi petreacă noaptea în altă parte. De ce, Ricardito? Ţi-e frică?

— Nu, frică nu. Dacă îmi ceri azi să-l omor, o să-l omor. N-am fost în viaţa mea aşa de fericit, micuţă japoneză. Iar tu n-ai fost niciodată aşa de frumoasă ca în noaptea asta.

— Vino!

Am urmat-o, rezistând ameţelii. Obiectele din sufragerie se învârteau

în jurul meu, cu încetinitorul. Eram atât de fericit, încât, trecând pe lângă fereastra înaltă de unde se zărea oraşul, m-am gândit că, dacă spărgeam geamul şi mă aruncam în gol, aş fi plutit ca o pană pe deasupra acelei nesfârşite întinderi de luminiţe. Un coridor în semiîntuneric, cu gravuri erotice pe pereţi. O cameră în penumbră, un covor de care m-am împiedicat şi am căzut pe un pat mare şi moale, cu multe perne. Kuriko începuse să se dezbrace, fără să i-o cer. Şi cum a terminat, m-a ajutat să mă dezbrac şi eu.

— Ce aştepţi, prostuţule?

— Eşti sigură că n-o să se întoarcă?

În loc să-mi răspundă, şi-a lipit trupul de al meu, s-a cuibărit în mine şi, căutându-mi gura, mi-a umplut-o cu saliva ei. Nu fusesem niciodată aşa de excitat, aşa de tulburat, aşa de fericit. Chiar se întâmplau toate astea aievea? Fata nesăbuită nu fusese niciodată aşa de pătimaşă, aşa de pasională, nicicând nu luase atâtea iniţiative în pat. Întotdeauna adoptase o atitudine pasivă, aproape indiferentă, părând a se resemna să fie sărutată, mângâiată şi iubită, fără a se implica deloc. Acum era ea cea care mă săruta şi mă muşca peste tot, răspunzând mângâierilor mele cu o promptitudine şi o hotărâre care mă tulburau. „Nu vrei să-ţi fac ce-ţi place ţie?”, i-am şoptit. „Mai întâi eu ţie”, mi-a răspuns, împingându-mă uşor, cu mâini tandre, ca să mă întind pe spate şi să-mi desfac picioarele. S-a ghemuit între genunchii mei şi, pentru prima oară de când am făcut dragoste în acea *chambre de bonne* din Hotel du Sénat, a făcut ceea ce o rugasem de atâtea ori şi nu voise niciodată să facă: să-şi bage sexul meu în gură şi să-l sugă. Mă auzeam gemând, uluit de imensa plăcere, descompunându-mă puţin câte puţin, atom cu atom, preschimbându-mă în senzaţie pură, în muzică, în vâlvătaie care arde. Şi atunci, în secundele sau minutele miraculoasei plutiri, când îmi simţeam întreaga fiinţă concentrată în acea fărâmă de carne, recunoscător fetei nesăbuite c-o lingea, o săruta, o sugea şi o sorbea, mângâindu-mi testiculele cu degete delicate, l-am văzut pe Fukuda.

Pe jumătate în umbră, lângă un televizor uriaş, protejat parcă de întunericul acelui ungher, la doi sau cel mult trei metri de patul în care eu şi Kuriko făceam dragoste, stătea pe un scăunel sau pe o băncuţă neclintit şi mut ca un sfinx, cu eternii ochelari fumurii, de gangster din filme şi cu mâinile vârâte în prohab.

Trăgând-o de păr, am obligat-o pe fata rea să-mi elibereze sexul pe care-l ţinea în gură – am auzit-o gemând din pricina smuciturii – şi zăpăcit de-a dreptul, surprins, îngrozit şi derutat, i-am zis la ureche, foarte încet, prosteşte: „Dar e acolo, Fukuda e acolo”. În loc să sară din pat, speriată, să fugă, să înnebunească, să ţipe, după o clipă de şovăială a privit într-acolo, căindu-se însă imediat, şi a făcut singurul lucru pe care nu l-aş fi bănuit, nici dorit: m-a luat în braţe şi s-a lipit de mine cu toată puterea, ca să mă reţină în pat, mi-a căutat gura şi m-a muşcat, mi-a umplut-o cu saliva amestecată cu sperma mea şi mi-a spus disperată, grăbită, neliniştită:

— Şi ce te interesează pe tine că e sau nu e, tontuţule? Nu juisezi, nu

te fac să ejaculezi? Nu te uita la el, uită-l!

Paralizat de uimire, am înţeles tot: Fukuda nu ne surprinsese, era acolo fiind înţeles cu ea; avea parte de un spectacol pregătit de amândoi. Căzusem într-o cursă. Toate lucrurile surprinzătoare care se petrecuseră se lămureau acum, fuseseră puse la cale cu grijă de japonez şi executate de ea, supusă ordinelor şi dorinţelor lui. Am înţeles de ce fusese Kuriko aşa de caldă cu mine în ultimele două zile şi mai ales în noaptea asta. N-o făcuse pentru mine, nici pentru ea, ci pentru el. Ca să-i facă pe plac stăpânului. Ca să ejaculeze domnul ei. Inima îmi bătea să-mi spargă pieptul şi de-abia mai puteam respira. Greaţa îmi trecuse şi-mi simţeam falusul moale, fleşcăindu-se, micşorându-se, ruşinat parcă. I-am dat un brânci şi m-am ridicat pe jumătate – căci ea mă ţinea – urlând din răsputeri:

— O să te omor, nenorocitule! Blestematule!

Dar Fukuda nu mai era nicăieri, iar fata rea mă insulta, cu vocea şi faţa descompuse de furie:

— Ce-i cu tine, idiotule? De ce faci atâta scandal? mă lovea peste faţă, pe piept, pe unde apuca, cu amândouă mâinile. Nu fi ridicol, nu fi provincial! Ai fost şi o să rămâi mereu un amărât, la ce altceva mă puteam aştepta din partea ta, pămpălăule!

În semiîntuneric, în timp ce încercam s-o dau la o parte, îmi căutam hainele pe jos. Nu ştiu cum le-am găsit, nici cum m-am îmbrăcat şi m-am încălţat, nici cât a durat toată farsa asta. Kuriko nu mă mai lovea. Acum stătea pe pat şi ţipa, isterică, hohotind şi spurcându-mă:

— Îţi închipuiai că făceam asta pentru tine, coate-goale ce eşti, ratatule, imbecilule? Dar cine eşti tu, cine te crezi? Ah, ai muri dacă ai şti cât te dispreţuiesc şi cât te urăsc, laşule!

M-am îmbrăcat în sfârşit şi am făcut cale-întoarsă, aproape gonind pe coridorul cu gravuri erotice, nădăjduind ca-n sufragerie să mă aştepte Fukuda cu un revolver în mână şi cu două gărzi de corp înarmate; oricum m-aş fi năpustit asupra lui, încercând să-i smulg ochelarii odioşi şi să-l scuip în faţă, ca să mă ucidă cât mai repede. Dar nu era nimeni nici în sufragerie, nici în lift. Jos, în faţa uşii, tremurând de frig şi de nervi, a trebuit să aştept mult timp taxiul chemat de portarul cu epoleţi şi fireturi.

În camera de hotel, m-am întins pe pat, îmbrăcat. Mă simţeam terminat, zdrobit, distrus şi lovit, şi nu-mi venea să mă dezbrac. Am stat ore în şir fără să mă gândesc la nimic, treaz, simţindu-mă un rahat îmbibat cu naivitate prostească, cu pură imbecilitate. Îmi repetam continuu, ca o mantră: „E vina ta, Ricardo. O cunoşteai prea bine. Ştiai de ce era în stare. Nu te-a iubit niciodată, tot timpul te-a dispreţuit. De ce plângi, pişpirică? De ce te vaiţi, de ce te lamentezi, tâmpitule, cretinule, imbecilule? Asta eşti, tot ce-a zis ea şi altele încă. Ar trebui să fii fericit şi, aşa cum fac ticăloşii, oamenii moderni, inteligenţi, să-ţi spui c-ai obţinut ce-ai vrut. Nu i-ai tras-o? Nu ţi-a supt cariciul? Nu te-ai uşurat în gura ei? Ce mai vrei? Ce-ţi mai pasă că otreapa aia, Yakuza ăla, era acolo, uitându-se cum i-o trăgeai târfei lui? Ce te

mai doare de ce s-a întâmplat? Cine te-a pus să stai în limbă după ea? Tu eşti vinovat de toate şi nimeni altcineva, Ricardito”.

Când a mijit de ziuă m-am bărbierit, m-am spălat şi am sunat la Japan Air Lines, ca să-mi grăbesc întoarcerea la Paris, care trebuia să fie neapărat prin Coreea. Am găsit un loc la avionul de prânz spre Seul, aşa încât abia aveam timp să ajung la aeroportul din Narita. L-am sunat pe Tălmaci să-mi iau rămas-bun, explicându-i că trebuia să mă întorc urgent la Paris, pentru un contract bun, apărut pe neaşteptate. El a insistat să mă conducă la aeroport, deşi am încercat în fel şi chip să-l fac să se răzgândească.

Când eram la recepţie, achitând costurile hotelului, am primit un telefon. Cum am auzit vocea fetei rele zicând „Alo, alo”, am închis. Am ieşit pe stradă să-l aştept pe Tălmaci. Ne-am urcat într-un autobuz care lua pasageri de la mai multe hoteluri, aşa că am făcut mai bine de o oră până la Narita. Pe drum, prietenul meu m-a întrebat dacă avusesem vreo problemă cu Kuriko sau cu Fukuda, dar eu l-am asigurat că totul era în regulă; plecarea mea neaşteptată se datora acelui excelent contract, propus prin fax de domnul Charnés. Nu m-a crezut, dar nici n-a mai insistat.

Şi atunci, trecând la problemele lui, a început să-mi vorbească despre Mitsuko. Fusese întotdeauna alergic la căsătorie, considerând că pentru orice om liber ca el era o abdicare. Dar cum Mitsuko se încăpăţâna să se mărite şi se dovedise a fi aşa o fată bună, purtându-se atât de frumos cu el, se gândea să-şi sacrifice libertatea, făcându-i pe plac şi însurându-se. „După ritul şintoist, dacă e nevoie, prietene”.

N-am îndrăznit nici măcar să-i insinuez că ar fi poate mai bine să aştepte înainte de a face aşa un pas important. În timp ce-mi vorbea, mă simţeam mâhnit până-n adâncul inimii, gândindu-mă cât de mult o să sufere când, în oricare din zilele astea, Mitsuko o să se încumete să-i spună că vrea s-o rupă cu el, fiindcă nu-l iubea şi ajunsese chiar să-l deteste.

La Narita, când au anunţat zborul meu spre Seul, l-am îmbrăţişat pe Tălmaci şi m-am trezit lăcrimând în mod absurd când l-am auzit întrebându-mă:

— Ai accepta să-mi fii martor la nuntă, prietene?

— Fireşte, bătrâne, ar fi o mare onoare pentru mine.

Am ajuns peste două zile la Paris, terminat fizic şi psihic. Nu închisesem ochii şi nu înghiţisem nimic în ultimele patruzeci şi opt de ore. Dar am ajuns – chibzuisem bine la decizia asta în timpul călătoriei – hotărât să nu mă las răpus de tot, să nu cad pradă depresiei care mă pândea. Cunoşteam reţeta. Asta se vindeca muncind şi ocupându-mi timpul liber cu activităţi care să mă absoarbă cu totul, chiar dacă nu erau creative şi utile. Având senzaţia că trupul depindea de voinţă, l-am rugat pe domnul Charnés să-mi facă rost de multe contracte, motivându-i că aveam de achitat o datorie mare. Ceea ce a şi făcut, cu aceeaşi bunăvoinţă pe care mi-a arătat-o mereu, de când l-am cunoscut. În lunile următoare am stat puţin la Paris. Am lucrat la conferinţe şi reuniuni de tot felul, în Londra, Viena, Italia, în ţările nordice şi de vreo două

ori în Africa, la Cape Town şi Abidjan. Când terminam lucrul, pretutindeni mă duceam să asud zdravăn într-o sală de sport, făcând exerciţii pentru abdomen, alergând pe bandă, pedalând pe bicicletă, înotând sau făcând aerobic. Şi am continuat să-mi perfecţionez limba rusă de unul singur şi să traduc pe îndelete, ca să mă destind, povestirile lui Ivan Bunin, care îmi plăceau cel mai mult după povestirile lui Cehov. După ce-am tradus trei, i le-am trimis prietenului meu Mario Muchnik, în Spania. „Tot încăpăţânându-mă să public doar capodopere, am falimentat deja patru edituri”, mi-a răspuns. „Şi, chiar dacă nu-ţi vine să crezi, sunt pe punctul de a convinge un întreprinzător sinucigaş să mă finanţeze pentru o a cincea editură. La asta o să ţi-l public pe Bunin şi chiar o să-ţi plătesc nişte drepturi care o să-ţi ajungă pentru câteva cafele cu lapte. Contractul e pe drum”. Activitatea asta continuă m-a scos încetul cu încetul din şocul emoţional produs de călătoria la Tokio. Dar nu m-a scăpat de o anumită tristeţe adâncă, o dezamăgire profundă care m-a însoţit permanent ca o umbră, distrugând, asemenea unui acid, orice entuziasm sau interes pe care începeam să-l simt pentru ceva sau faţă de cineva. Şi nopţi la rând am avut acelaşi coşmar murdar: pe un fundal îngroşat de umbre, apărea silueta anemică a lui Fukuda, nemişcat pe băncuţa lui, inexpresiv ca un Buda, masturbându-se şi ejaculând o ploaie de spermă care cădea peste fata rea şi peste mine.

După şase luni, întorcându-mă la Paris de la o conferinţă, am primit la UNESCO o scrisoare de la Mitsuko. Salomón îşi pusese capăt zilelor, înghiţind un flacon de barbiturice în micul apartament în care locuia. Moartea lui o luase prin surprindere, fiindcă atunci când Mitsuko, urmându-mi sfatul, îşi luase inima în dinţi şi-i vorbise – la puţin timp după plecarea mea din Tokio, explicându-i că nu mai puteau fi împreună fiindcă ea voia să se dedice cu totul profesiei, Salomón a înţeles-o foarte bine. S-a arătat extrem de înţelegător şi nu i-a făcut nicio scenă. Menţinuseră o prietenie distantă, fapt inevitabil cu toată nebunia din Tokio. Se mai întâlneau câteodată într-un salon de ceai sau într-un restaurant şi vorbeau des la telefon. Salomón a anunţat-o că, odată terminat contractul cu Mitsubishi, nu voia să-l mai reînnoiască; o să se întoarcă la Paris, „unde avea un prieten bun”. De aceea şi ea şi toţi cei care-l cunoşteau fuseseră uluiţi de decizia lui de a-şi curma viaţa. Întreprinderea suportase toate cheltuielile de înmormântare. Din fericire, Mitsuko n-o menţiona deloc pe Kuriko în scrisoarea ei. Nu i-am răspuns şi nici nu i-am transmis condoleanţe. M-am mulţumit doar să-i păstrez scrisoarea în sertarul noptierei, lângă husarul de plumb dăruit de Tălmaci în ziua plecării lui la Tokio şi lângă periuţa de dinţi Guerlain.

V
Copilul fără voce

Până să se mute Simon şi Elena Gravoski în clădirea art déco de pe rue Joseph Grainier nu mi-am făcut prieteni printre vecini, deşi locuiam de mulţi ani acolo. Crezusem că unul ar fi putut fi monsieur Dourtois, funcţionar la SNCF, căile ferate franceze, însurat cu o blondă cu o mină severă, învăţătoare ieşită la pensie. Locuia în apartamentul din faţa mea şi ne salutam pe palier, pe scară sau în holul de la intrare, iar după câţiva ani am ajuns chiar să ne dăm mâna şi să vorbim despre vreme, veşnică preocupare a francezilor. Din acele scurte discuţii am tras concluzia că deveniserăm prieteni, dar am descoperit că nu era aşa într-o seară când, întorcându-mă acasă de la un concert al Victoriei de los Ángeles la Théâtre des Champs-Élysées, mi-am dat seama că-mi uitasem cheia în apartament. La ora aceea târzie nu găseam niciun lăcătuş care să mă poată ajuta. M-am instalat cum am putut pe palier şi am aşteptat să se facă cinci dimineaţa, oră la care punctualul meu vecin pleca la serviciu. Mă gândeam că, descoperindu-mă acolo, avea să mă invite în casa lui până se făcea ziuă. Dar când monsieur Dourtois a apărut la ora cinci şi i-am explicat de ce mă aflam acolo, frânt de oboseală din pricina nopţii nedormite, s-a mulţumit doar să mă compătimească, uitându-se la ceas şi atrăgându-mi atenţia:

— Va trebui să mai aşteptaţi încă vreo trei sau patru ore până se deschide un atelier de lăcătuşerie, *mon pauvre ami.*

Liniştindu-şi astfel conştiinţa, a plecat. Celorlalţi vecini întâlniţi uneori pe scară le uitam imediat feţele, iar numele lor mi se ştergeau din minte de îndată ce-i cunoşteam. Însă cu totul altfel au stat lucrurile când, după plecarea familiei Dourtois în Dordogne, s-a mutat în bloc cuplul Gravoski, cu Yilal, fiul lor adoptat de nouă ani. Simon, un fizician belgian, lucra ca cercetător la Institutul Pasteur, iar Elena, venezueleană, era medic pediatru la Spitalul Cochin. Erau joviali, simpatici, generoşi, curioşi, culţi, iar din ziua în care i-am cunoscut, în plină mutare, când m-am oferit să le dau o mână de ajutor şi să le ofer informaţii despre cartier, am devenit prieteni. Ne beam cafeaua după cină, ne împrumutam cărţi şi reviste, iar câteodată mergeam la cinematograful La Pagode din apropiere sau îl duceam pe Yilal la circ, la Luvru şi la alte muzee pariziene.

Simon mergea pe patruzeci de ani, deşi barba deasă şi roşcată şi burta proeminentă îl făceau să pară ceva mai în vârstă. Umbla îmbrăcat aiurea, cu un sacou cu buzunarele doldora de carneţele şi hârtii şi o geantă burduşită cu cărţi. Purta nişte ochelari de miop, pe care-i ştergea întruna pe cravata lui şifonată. Era întruchiparea savantului neglijent şi distrat. În schimb Elena, ceva mai tânără, era cochetă şi îngrijită şi nu-mi amintesc s-o fi văzut vreodată prost dispusă. Totul o entuziasma în viaţă: munca la Spitalul Cochin şi micii pacienţi, subiectul multor întâmplări haioase, dar şi articolul pe care tocmai îl

citise în Le Monde sau în L'Express, iar pentru un film sau o cină într-un restaurant vietnamez planificate sâmbăta următoare se pregătea ca pentru a asista la decernarea premiilor Oscar. Era scundă, subţirică, expresivă şi degaja simpatie prin toţi porii. Între ei vorbeau franceza, dar cu mine vorbeau în spaniolă, limbă pe care Simon o stăpânea la perfecţie.

Yilal se născuse în Vietnam şi asta era tot ce ştiau despre el. Îl adoptaseră când avea patru sau cinci ani (nici măcar vârsta nu i-o cunoşteau cu certitudine), prin intermediul Caritasului, după demersuri kafkiene care i-au inspirat ulterior lui Simon teoria – expusă în monologuri hazlii – despre inevitabila dezintegrare a umanităţii din pricina cangrenei birocratice. Îl botezaseră Yilal după un strămoş polonez al lui Simon, un personaj mitic care, după spusele vecinului meu, fusese decapitat în Rusia prerevoluţionară, fiind surprins în flagrant adulterin cu ţarina. Pe lângă armăsar regal, strămoşul respectiv fusese teolog cabalist, mistic, contrabandist, falsificator de bani şi şahist. Copilul adoptat era mut. Muţenia lui nu se datora unor deficienţe organice, avea corzile vocale intacte, ci unei posibile traume din copilărie, poate un bombardament sau vreo altă scenă teribilă din acel război din Vietnam care făcuse din el un orfan. Îl văzuseră mai mulţi specialişti şi cu toţii erau de acord că îşi va reveni în timp, dar că deocamdată n-avea rost să urmeze vreun tratament. Şedinţele terapeutice îl chinuiau şi păreau să-i întărească, în sufletul vătămat, hotărârea de a se agăţa de tăcere. Fusese câteva luni într-un colegiu de surdomuţi, dar l-au scos de acolo, căci chiar profesorii i-au sfătuit pe părinţi să-l trimită la o şcoală normală. Yilal nu era surd. Avea un auz fin şi muzica îl destindea; bătea ritmurile cu piciorul, mişcând mâinile sau capul. Elena şi Simon i se adresau cu voce tare, iar el le răspundea prin semne şi gesturi expresive şi uneori în scris, pe o tăbliţă care-i atârna de gât.

Era slăbuţ şi oarecum pipernicit, dar nu din lipsă de poftă de mâncare. Avea un apetit grozav şi când apăream la ei cu câte o cutie de bomboane sau cu o prăjitură, îi străluceau ochii şi devora dulciurile, arătându-se extraordinar de fericit. Dar cu foarte puţine excepţii, era un copil retras şi dădea impresia că intră într-o somnolenţă care-l îndepărta de realitatea înconjurătoare. Putea sta multă vreme cu privirea pierdută, închis în lumea lui interioară, de parcă tot ce-l înconjura s-ar fi evaporat.

Nu era foarte afectuos, mai degrabă lăsa impresia că-i displăcea să fie alintat, supunându-se răsfăţurilor mai degrabă resemnat decât încântat. Pe chipul lui se citea ceva gingaş şi fragil. Familia Gravoski nu avea televizor – pe vremea aceea mulţi intelectuali parizieni încă mai considerau că televiziunea nu trebuia să intre în casele lor, fiind anticulturală –, dar Yilal nu le împărtăşea prejudecăţile şi le cerea părinţilor să-i cumpere un televizor, cum aveau familiile colegilor lui de clasă. Dacă tot se încăpăţânau ca acel obiect dăunător sensibilităţii să nu le intre în casă, le-am propus ca Yilal să vină din când în când la mine, să vadă câte un meci de fotbal sau o emisiune pentru copii. Au acceptat şi, de atunci, după ce-şi făcea temele, Yilal traversa de trei sau patru ori pe săptămână palierul şi se înfiinţa în apartamentul meu ca

să urmărească programul sugerat de mine sau de părinţi, în ora aceea pe care şi-o petrecea în sufrageria mea, cu ochii aţintiţi pe micul ecran, urmărind desene animate, o emisiune sportivă sau de ghicitori, Yilal părea încremenit. Gesturile şi trăsăturile lui trădau fascinaţia totală în faţa imaginilor. Uneori mai rămânea cu mine o clipă şi stăteam de vorbă după sfârşitul emisiunii. Adică el îmi punea întrebări în felul lui despre tot felul de lucruri, iar eu îi răspundeam sau îi citeam o poezie ori o poveste din cartea lui de lecturi sau din propria mea bibliotecă. Am ajuns să-l îndrăgesc, dar încercam să nu i-o arăt prea mult, căci Elena mă prevenise: „Trebuie să te porţi cu el cum te porţi cu un copil normal. Niciodată ca şi cum ar fi o victimă sau un invalid, fiindcă i-ai face un mare rău”. Când nu eram la UNESCO şi aveam contracte de lucru în afara Parisului, lăsam cheia apartamentului meu familiei Gravoski, pentru ca Yilal să nu-şi piardă emisiunile.

Revenind odată de la Bruxelles, dintr-o deplasare în interes de serviciu, Yilal mi-a arătat un mesaj de pe tăbliţa lui: „Când erai plecat, te-a sunat fata nesăbuită”. Fraza era scrisă în franceză, dar fata nesăbuită era în spaniolă.

Era a patra oară când mă suna, în cei doi ani care trecuseră de la episodul din Japonia. Prima oară a fost la trei sau patru luni de la plecarea mea precipitată din Tokio, când, nevindecat încă, mă străduiam din răsputeri să mă refac după acea experienţă care mă rănise. Eram în biblioteca UNESCO şi bibliotecara mi-a transferat legătura din sala translatorilor. Până să zic „alo” i-am şi recunoscut vocea:

— Tot mai eşti supărat pe mine, băiete bun?

Am închis, simţind că-mi tremura mâna.

— Veşti proaste? m-a întrebat bibliotecara, o georgiană cu care vorbeam de regulă în limba rusă. Te-ai albit la faţă.

A trebuit să mă încui într-o toaletă ca să vomit. N-am fost bun de nimic toată ziua, după acel telefon. Dar luasem hotărârea să n-o mai revăd pe fata nesăbuită şi să nu mai vorbesc cu ea şi eram decis să mă ţin de cuvânt. Doar aşa puteam scăpa de povara pe care o purtasem toată viaţa din ziua aceea când, ca să-l ajut pe Paul, m-am dus să le iau pe cele trei viitoare luptătoare de gherilă de la aeroportul Orly. Reuşeam s-o uit doar pe jumătate. Ocupat cu munca, cu obligaţiile care-mi reveneau – prioritate având perfecţionarea rusei – treceau uneori săptămâni întregi fără să-mi amintesc de ea. Dar brusc ceva mi-o aducea iarăşi în minte şi era ca şi cum aş fi avut o tenie în măruntaie, care începea să-mi devoreze pofta de viaţă şi întreaga energie. Mă apuca depresia şi nu era chip să-mi scot din minte acea imagine a lui Kuriko, copleşindu-mă cu mângâieri mai pătimaşe ca oricând spre a-i face pe plac amantului japonez care ne privea, masturbându-se în întuneric.

Când m-a sunat a doua oară m-a surprins în Hotelul Sacher din Viena, în singura aventură avută în ultimii doi ani cu o colegă cu care lucrasem la Comisia pentru Energie Atomică. Inapetenţa mea sexuală fusese totală de la episodul din Tokio, ajungând chiar să mă întreb dacă nu cumva rămăsesem

impotent. Eram aproape obişnuit să trăiesc fără sex, când Astrid, o translatoare daneză, mi-a propus cu o naturaleţe dezarmantă, chiar în ziua în care ne-am cunoscut: „Dacă vrei, ne putem vedea în seara asta”. Era înaltă, roşcată, atletică, fără complicaţii, cu nişte ochi aşa de limpezi încât păreau lichizi. Ne-am dus să luăm tafelspitz[31] cu bere la Café Central, în Palatul Ferstel, pe Herrengasse: coloane de moschee turcească, tavan boltit şi mese de marmură roşie, după care, fără să mai stăm prea mult pe gânduri, ne-am întors în luxosul Hotel Sacher unde eram cazaţi amândoi, căci hotelul practica reduceri considerabile pentru participanţii la conferinţă. Era o femeie încă atrăgătoare, deşi vârsta începea să lase ceva urme pe trupul ei foarte alb. Făcea dragoste păstrându-şi zâmbetul, inclusiv în momentul juisării. Am avut amândoi orgasm, dar mi s-a părut că modul acesta, aşa de sănătos, de a face dragoste, semăna mai degrabă cu gimnastica decât cu ceea ce defunctul Salomón Toledano numea, în una din scrisorile lui, „o tulburătoare şi lascivă plăcere a gonadelor”. A doua şi ultima oară când am făcut dragoste, a sunat telefonul pe noptiera mea tocmai când terminaserăm acrobaţiile şi Astrid începea să-mi spună cum una dintre fiicele ei abandonase baletul şi devenise acrobată de circ la Copenhaga. Am ridicat receptorul, am zis „alo?” şi am auzit vocea de pisicuţă mieroasă:

— Iar o să-mi închizi telefonul, pişpirică?

Am rămas câteva clipe cu telefonul în mână, în timp ce blestemam în gând UNESCO fiindcă îi dăduse telefonul meu din Viena, dar am închis când ea, după o pauză, a început să zică: „Ascultă, cel puţin de data asta…”

— Necazuri cu o veche iubire? a ghicit Astrid. Mă duc la baie, ca să vorbeşti în tihnă?

Nu, nu, era o poveste care se terminase de mult. Din seara aceea n-am mai avut nicio relaţie sexuală şi adevărul e că aspectul ăsta nu mă interesa deloc. La cei patruzeci şi şapte de ani ai mei ajunsesem să constat că un bărbat putea duce o viaţă perfect normală fără să facă dragoste. Fiindcă viaţa mea era destul de normală, deşi searbădă. Munceam mult şi-mi făceam datoria, ca să-mi umplu vremea şi să am un salariu, nu pentru că m-ar fi interesat – asta mi se întâmpla deja foarte rar – şi chiar studiul limbii ruse şi aproape interminabila traducere a povestirilor lui Ivan Bunin, pe care o tot schimbam şi o refăceam, s-au dovedit a fi o activitate mecanică, care rareori devenea distractivă. Chiar şi filmele, concertele, cărţile şi discurile deveniseră mai degrabă moduri de a-mi ocupa timpul decât activităţi care să mă entuziasmeze, ca mai înainte. Şi pentru asta îi purtam pică lui Kuriko. Din vina ei îmi pierdusem până şi iluziile care fac din existenţă ceva mai mult decât o sumă de activităţi mecanice. Uneori mă simţeam bătrân.

Poate că tocmai din cauza acestei stări de spirit, sosirea Elenei, a lui Simon şi a lui Yilal în clădirea de pe rue Jospeh Granier a fost providenţială. Prietenia vecinilor mei a adus puţină căldură şi emoţie în existenţa mea cenuşie. A treia oară fata nesăbuită m-a sunat acasă, la Paris, cel puţin la un an după telefonul din Viena.

Era în zori, pe la patru sau cinci dimineaţa, şi ţârâitul telefonului m-a smuls din somn, făcându-mă să sar îngrozit. A sunat de atâtea ori, încât până la urmă am deschis ochii şi am bâjbâit după receptor:

— Nu-mi închide, vocea ei era un amestec de implorare şi furie. Trebuie neapărat să vorbesc cu tine, Ricardo.

I-am închis şi, fireşte, n-am mai putut închide deloc ochii. M-am simţit rău şi m-am perpelit de pe-o parte pe alta până când prin lucarna fără draperii a dormitorului meu s-au ivit zorile cenuşii pe cerul parizian. De ce mă tot suna din când în când? Fiindcă în intensa ei viaţă pesemne eu eram unul dintre puţinele lucruri stabile, idiotul fidel şi îndrăgostit, mereu prezent, aşteptând să sune telefonul pentru a o face pe stăpână să simtă că încă mai era ceea ce fără îndoială începea să nu mai fie sau în curând nu va mai fi deloc: tânără, frumoasă, iubită, dorită. Sau poate voia ceva de la mine? Nu era imposibil. O fi apărut deodată în viaţa ei un gol pe care îl putea umple pişpirică. Şi un sloi de gheaţă ca ea nu şovăia să mă caute, convinsă fiind că nu exista durere, umilinţă, pe care ea, cu infinita ei putere asupra sentimentelor mele, să nu fie în stare s-o şteargă în două minute de conversaţie. Cunoscând-o, eram sigur că n-o să renunţe niciodată; avea să mă mai caute, după câteva luni, după câţiva ani. Nu, de astă dată se înşela. N-o să-ţi mai răspund la telefon, micuţă peruană.

Sunase acum pentru a patra oară. De unde? Am întrebat-o pe Elena Gravoski dar, spre surprinderea mea, mi-a zis că ea nu răspunsese nici la acel telefon şi nici la altul cât timp fusesem eu la Bruxelles.

— Atunci înseamnă c-a răspuns Simon. Nu ţi-a spus nimic?

— El nici măcar nu intră în apartamentul tău, vine de la Institut când Yilal ia deja cina.

Atunci Yilal vorbise cu fata nesăbuită? Elena a pălit uşor.

— Nu-l întreba, mi-a zis coborând vocea. Era albă ca hârtia. Să nu faci nici cea mai mică aluzie la mesajul pe care ţi l-a lăsat.

Era posibil ca Yilal să fi vorbit cu Kuriko? Era posibil ca atunci când părinţii lui nu erau prin preajmă şi nu puteau nici să-l vadă, nici să-l audă, copilul să iasă din muţenia lui?

— Să nu ne gândim la asta, să nu vorbim despre asta, a repetat Elena, făcând un efort ca să-şi dreagă vocea şi să pară cât mai firească. Ceea ce trebuie să se întâmple o să se întâmple. La timpul potrivit. Dacă încercăm să-l forţăm, o să stricăm totul. Am ştiut dintotdeauna că avea să se întâmple, c-o să se întâmple treaba asta. Să schimbăm subiectul, Ricardo. Ce-i cu fata nesăbuită? Cine e? Mai bine povesteşte-mi despre ea.

Ne beam cafeaua la ea acasă, după cină, şi vorbeam încet ca să nu-l deranjăm pe Simon care, în camera de alături, biroul lui, îşi revizuia un raport pe care trebuia să-l prezinte a doua zi la un seminar. Yilal se dusese de câtva timp la culcare.

— E o poveste veche, i-am răspuns. N-am povestit-o nimănui, niciodată. Dar, uite, cred că ţie o să ţi-o spun, Elena. Ca să uiţi ce i s-a

întâmplat lui Yilal.

Şi i-am povestit-o. De la început până la sfârşit, din deja îndepărtatele zile ale copilăriei mele când apariţia lui Lucy şi Lily, falsele micuţe chiliene, tulburase străzile liniştite din Miraflores, până la acea noapte de amor pătimaş din Tokio – cea mai frumoasă noapte de dragoste din viaţa mea întreruptă brusc de viziunea domnului Fukuda în întunericul camerei, uitându-se la noi prin ochelarii lui fumurii, cu mâinile în prohab. Nu ştiu cât timp am povestit. Nu ştiu în ce moment a apărut Simon şi, tăcut şi atent ca şi ea, s-a aşezat lângă Elena şi a început să mă asculte. Nu ştiu în ce clipă mi-au dat lacrimile şi, jenat de această efuziune sentimentală, am tăcut. A durat ceva timp până mi-am revenit. În timp ce îngăimam nişte scuze, l-am văzut pe Simon ridicându-se şi revenind cu nişte pahare şi o sticlă de vin.

— Este singurul vin pe care-l am şi unde mai pui că e un Beaujolais foarte ieftin, s-a scuzat el, bătându-mă pe umăr. Presupun că în asemenea cazuri s-ar cuveni să bem ceva mai bun.

— Whisky, votcă, rom sau coniac, fireşte, a sugerat Elena. Casa asta e un dezastru. Niciodată n-avem ce-ar trebui să avem. Suntem nişte gazde lamentabile, Ricardo.

— Ţi-am dat peste cap raportul de mâine cu prostiile mele, Simon.

— E ceva mult mai interesant decât raportul meu, a zis el. În plus, numele ăsta îţi vine ca o mănuşă. Nu în sens peiorativ, ci ad litteram. Asta eşti tu, mon vieux, chiar dacă nu-ţi place: un băiat bun.

— Ştii că e o minunată poveste de dragoste? a exclamat Elena, privindu-mă surprinsă. Fiindcă în fond şi la urma urmei asta e. O minunată poveste de dragoste. Belgianul ăsta trist nu m-a iubit niciodată în felul ăsta. Cine mai e ca ea, băiete!

— Mi-ar plăcea s-o cunosc pe Mata Hari asta, a zis Simon.

— Peste cadavrul meu! l-a ameninţat Elena, trăgându-l de barbă. Ai fotografii cu ea? Ni le arăţi?

— N-am nici măcar o fotografie. Din câte ţin minte, nu ne-am fotografiat niciodată împreună.

— Când te-o mai suna data viitoare, te rog să-i răspunzi, a zis Elena. Povestea asta nu se poate termina aşa, cu un telefon care sună şi iar sună, ca în cel mai prost film al lui Hitchcock.

— În plus, a coborât vocea Simon, trebuie s-o întrebi dacă Yilal a vorbit cu ea.

— Mi-e ruşine de mor, m-am scuzat pentru a doua oară. Plânsul şi toate astea, vreau să spun.

— Tu nu ţi-ai dat seama, dar şi Elena a vărsat ceva lacrimi, a zis Simon. Chiar şi eu aş fi făcut-o, dacă nu eram belgian. După strămoşii mei evrei, eram predispus la plâns. Dar a prevalat valonul. Un belgian nu cade pradă sentimentalismelor sud-americanilor tropicali.

— Pentru fata rea, pentru acea femeie fantastică! şi-a ridicat Elena paharul. Ce viaţă plicticoasă am avut eu, Dumnezeule mare!

Am băut toată sticla de vin, râzând şi glumind, şi m-am simţit mai bine. În zilele şi săptămânile următoare, prietenii mei Gravoski n-au făcut nici cea mai mică aluzie la cele povestite, ca să nu mă simt prost. Iar între timp m-am hotărât, într-adevăr, să-i răspund micuţei peruane, dacă avea să mai sune. Ca să-mi spună dacă vorbise cu Yilal când sunase data trecută. Doar de-asta? Nu numai de-asta. De când i-am vorbit Elenei Gravoski despre suferinţele mele în dragoste – de parcă povestindu-le cuiva, le izbăveam de ranchiună, gelozie, umilinţă şi susceptibilitate – am început să aştept cu nerăbdare acel telefon, temându-mă că ar fi putut să nu mai sune, fiindcă doi ani de zile nu-i răspunsesem. Îmi înfrânam sentimentele de vinovăţie, spunându-mi că în niciun caz asta nu însemna o recidivă. O să-i vorbesc ca un prieten distant şi răceala mea va fi cea mai bună dovadă că într-adevăr mă detaşasem de ea.

În plus, aşteptarea a avut un efect destul de bun asupra stării mele de spirit. Între un contract şi altul la UNESCO sau în afara Parisului, am reluat traducerea povestirilor lui Ivan Bunin, le-am mai revăzut încă o dată şi am scris o mică prefaţă înainte de a-i trimite manuscrisul amicului meu Mario Muchnik. „Era şi timpul”, mi-a răspuns el. „Mi-era teamă că arterioscleroza sau demenţa senilă or să-mi apară înaintea lui Bunin al tău”. Dacă eram acasă când Yilal îşi urmărea emisiunea la televizor, îi citeam poveşti. Cele traduse de mine nu i-au prea plăcut şi le-a ascultat mai mult din politeţe decât cu interes. În schimb îl încântau romanele lui Jules Verne. Parcurgând câte două capitole pe zi, i-am citit mai multe romane în toamna aceea. Cel care i-a plăcut cel mai mult – episoadele îl făceau să sară în sus de bucurie – a fost Ocolul Pământului în optzeci de zile. Dar l-a fascinat şi Mihail Strogov. Aşa cum îmi ceruse Elena, nu l-am întrebat niciodată de telefonul acela pe care numai el l-ar fi putut primi, deşi muream de curiozitate. În săptămânile şi lunile care au urmat acelui mesaj scris pe tăbliţă, n-am avut nici cel mai mic indiciu că Yilal ar fi capabil să vorbească.

M-a sunat la două luni şi jumătate după ultimul telefon. Eram la duş, pregătindu-mă să plec la UNESCO, când am auzit sunând telefonul şi am avut o presimţire: „Ea e”. Am alergat în dormitor şi am ridicat receptorul, lăsându-mă să cad pe pat, aşa ud cum eram:

— O să-mi închizi şi acum, băiete bun?

— Ce mai faci, fată nesăbuită?

A urmat o scurtă tăcere şi, în fine, am auzit-o chicotind:

— Vai, în sfârşit ai catadicsit să-mi răspunzi! Aş putea şti cărui fapt i se datorează această minune? Ţi-a trecut bâzdâcul sau încă mă mai urăşti?

Îmi venea să-i închid, remarcându-i tonul uşor zeflemitor şi victorios.

— De ce mă suni? am întrebat-o. De ce m-ai tot sunat de atâtea ori?

— Trebuie să vorbesc cu tine, a zis, schimbând tonul.

— Unde eşti?

— Sunt aici, la Paris, de câtva timp. Ne putem întâlni o clipă?

Am rămas paralizat. Eram sigur că ea se afla tot la Tokio sau într-o ţară îndepărtată şi că n-o să mai pună niciodată piciorul în Franţa. Faptul că ea

era aici şi c-o puteam vedea oricând m-a derutat de tot.

— Doar o clipă, a insistat, crezând că tăcerea mea prevestea un refuz. Ceea ce vreau să-ţi spun e foarte personal şi prefer să n-o fac la telefon. O jumătate de oră, doar atât. Nu e mult pentru o veche prietenă, nu-i aşa?

I-am dat întâlnire peste două zile, la şase după-amiaza, când ieşeam de la UNESCO, în La Rhumerie, din Saint Germain-des-Prés (barul respectiv se numise întotdeauna La Rhumerie Martiniquaise, dar în ultima perioadă, dintr-un motiv necunoscut, îşi pierduse apendicele geografic). Când am închis, inima îmi bă tea să-mi spargă pieptul. Înainte de-a mă întoarce la duş, a trebuit să mă întind puţin, cu gura deschisă, ca să-mi reglez respiraţia. Ce făcea ea la Paris? Comisioane pentru Fukuda? Introducea pe piaţa europeană afrodiziacele exotice din colţi de elefant şi coarne de rinocer? Avea nevoie de mine s-o ajut la tranzacţiile ei de contrabandă, la spălarea banilor şi la alte afaceri mafiote? făcusem o prostie răspunzându-i la telefon. O să se repete vechea poveste. O să stăm de vorbă, eu o să cedez iarăşi în faţa puterii pe care o exercitase mereu asupra mea, o să trăim o scurtă şi falsă idilă, o să-mi fac tot felul de iluzii şi când o să mă aştept mai puţin o să dispară şi o să rămân cu buza umflată, lingându-mi rănile ca la Tokio. Până la repriza următoare!

Elenei şi lui Simon nu le-am spus nimic despre telefon, nici despre întâlnire şi am petrecut cele patruzeci şi opt de ore ca un somnambul, între străfulgerări de luciditate şi o pâclă mentală care se ridica uneori, iar atunci mă puteam dedica unei şedinţe de masochism cu insulte: imbecilule, cretinule, meriţi tot ce ţi se întâmplă, ţi s-a întâmplat şi o să ţi se mai întâmple!

Ziua întâlnirii a fost una cenuşie şi umedă, de sfârşit de toamnă pariziană: aproape fără frunze în copaci, nici lumină pe cer, oameni indispuşi de vremea mohorâtă, trecători înfofoliţi în pardesie, cu fulare, mănuşi şi umbrele, grăbiţi şi urând lumea întreagă. Am căutat un taxi, dar cum ploua şi nu speram să-l găsesc, am ales metroul. Am coborât în staţia Saint Germain şi ajuns la La Rhumerie am zărit-o. Stătea pe terasă, în faţa unei ceşti de ceai şi a unei sticle de Pérrier. Văzându-mă, s-a ridicat în picioare şi mi-a întins obrajii:

— Putem să ne îmbrăţişăm sau nici măcar atât?

Localul era ticsit de clienţii obişnuiţi ai cartierului: turişti, playboys cu lănţişoare la gât, cu veste şi jachete cochete, fete cu decolteuri obraznice şi minijupe, unele machiate ca pentru un spectacol de gală. Am cerut un grog. Am rămas tăcuţi, privindu-ne oarecum stânjeniţi, fără să ştim ce să ne spunem.

Schimbarea lui Kuriko era izbitoare. Nu numai că părea să fi pierdut zece kilograme – ajunsese un schelet de femeie –, dar şi îmbătrânise cu zece ani de la memorabila noapte din Tokio. Era îmbrăcată modest şi neîngrijit, cum îmi aminteam s-o fi văzut doar în dimineaţa aceea îndepărtată când o luasem de la aeroportul Orly, la rugămintea lui Paul. Purta un sacou uzat, care putea fi bărbătesc, şi nişte pantaloni de flanelă decoloraţi, din care se iveau nişte galoşi stricaţi şi nelustruiţi. Era nepieptănată, degetele îi erau incredibil de slabe, unghiile tăiate prost, nepilite, de parcă şi le-ar fi ros. Oasele frunţii,

ale pomeţilor, ale bărbiei, îi ieşeau mult în evidenţă, întinzându-i pielea palidă, cu accentuate irizări verzui. Ochii îşi pierduseră strălucirea şi erau înfricoşaţi, amintind de unele vietăţi timide. N-avea nicio bijuterie şi niciun fel de machiaj.

— Ce greu am reuşit să te văd! mi-a zis în cele din urmă. A întins mâna, mi-a atins braţul şi a schiţat unul din acele zâmbete cochete de odinioară, care de astă dată nu i-a ieşit bine. Spune-mi cel puţin dacă ţi-a trecut furia şi mă urăşti un pic mai puţin.

— N-o să vorbim despre asta, i-am răspuns. Nici acum, nici altă dată. De ce m-ai tot sunat de atâtea ori?

— Mi-ai dat o jumătate de oră, nu-i aşa? a ripostat, dând drumul braţului meu şi îndreptându-şi poziţia. Avem timp. Povesteşte-mi despre tine. Îţi merge bine? Ai o amantă? îţi câştigi existenţa făcând acelaşi lucru?

— Pişpirică până la moarte, m-am hlizit eu fără niciun chef, dar ea mă privea în continuare serioasă.

— Cu timpul ai devenit bănuitor, Ricardo. În trecut n-ai fi purtat atâta timp pică – în ochişorii ei a tremurat, preţ de o secundă, vechea lumină. Le mai spui dulcegării femeilor sau de-acuma n-o mai faci?

— De când eşti la Paris? Ce faci aici? Lucrezi pentru gangsterul japonez?

A clătinat din cap, în semn că nu. Aveam impresia c-o să înceapă să râdă, dar mai degrabă i s-a înăsprit faţa, iar buzele groase, proeminente, i-au tremurat, deşi acum păreau şi ele trecute, cum era ea toată.

— Fukuda m-a gonit de mai bine de un an. De-asta am venit la Paris.

— Înţeleg acum de ce-ai ajuns în halul ăsta, am luat-o eu peste picior. Nu mi-aş fi închipuit niciodată să te văd aşa de decăzută.

— M-am simţit destul de rău, a recunoscut ea, cu asprime. La un moment dat am crezut c-o să mor. Ultimele două dăţi când am încercat să vorbesc cu tine, de-asta te-am şi căutat. Ca cel puţin să fii tu cel care mă îngroapă. Voiam să te rog să mă incinerezi. Mă îngrozeşte gândul că viermii mi-ar putea mânca rămăşiţele. Dar în fine, a trecut.

Vorbea calmă, deşi în cuvintele ei sesizai o mânie abia reţinută. Nu părea să dea o reprezentaţie de autocompătimire ca să mă impresioneze – dacă nu cumva se prefăcea foarte bine. Mai curând descria obiectiv o stare de lucruri, ca un poliţist sau un notar.

— Ai încercat să te sinucizi când marea iubire a vieţii tale te-a abandonat?

A negat din cap şi a dat din umeri:

— Mi-a zis mereu că într-o bună zi o să se sature de mine şi o să-mi dea papucii. Mă aşteptam la asta. El nu vorbea ca să se afle în treabă. Dar momentul pe care şi l-a ales n-a fost cel mai fericit, nici motivele pe care le-a invocat, ca să scape de mine.

I-a tremurat vocea şi gura i s-a deformat, strâmbându-i-se de ură. Ochii îi scoteau scântei. Toate astea erau doar o nouă farsă, ca să mă

înduioşeze iar?

— Dacă subiectul ăsta te deranjează, să vorbim despre altceva, i-am zis. Ce faci la Paris, din ce trăieşti? Gangsterul ţi-a dat măcar ceva bani, să poţi trăi o vreme nestrâmtorată?

— Am fost închisă la Lagos, două luni lungi cât veacul, a răspuns ca şi cum deodată n-aş mai fi fost acolo. Oraşul cel mai oribil, cel mai urât, cu oamenii cei mai ticăloşi din lume. Să nu-ţi treacă niciodată prin cap să te duci la Lagos. Când am ieşit din închisoare, Fukuda mi-a interzis să mă întorc la Tokio. „Te-ai ars, Kuriko!” Ars în ambele sensuri ale cuvântului, voia să spună. Fiindcă eram deja în vizorul poliţiei internaţionale. Şi fiindcă se gândea că negrii din Nigeria îmi transmiseseră probabil SIDA. Mi-a închis telefonul fără prea multă vorbărie, după ce mi-a zis că nu trebuia să-l mai văd, să-i mai scriu sau să-l mai sun vreodată. M-a azvârlit ca pe un câine râios. Nici măcar nu mi-a plătit drumul până la Paris. E un om rece şi practic, care ştie ce-i trebuie. Eu deja nu-i mai eram de niciun folos. E exact opusul tău, pe lumea asta. Tocmai de aceea Fukuda e bogat şi puternic, în vreme ce tu eşti şi o să rămâi mereu un pişpirică.

— Mulţumesc. În fond, ceea ce ai spus tu e un elogiu.

Erau adevărate toate astea? Sau era încă una din incredibilele minciuni care-i marcaseră toată viaţa? îşi revenise oarecum. Ţinea ceaşca de ceai cu amândouă mâinile, sorbind treptat lichidul şi suflând în el. Era dureros s-o vezi aşa de decăzută, aşa de prost îmbrăcată, aşa de îmbătrânită.

— Chiar ai trăit o asemenea dramă? Nu-i tot o fabulaţie de-a ta? Ai fost închisă cu adevărat?

— Închisă şi în plus violată de poliţiştii din Lagos, a precizat, sfredelindu-mă cu privirea de parcă eu aş fi fost vinovat de nenorocirea ei. Nişte negri a căror engleză nu se înţelegea, căci vorbeau Pidgin English. Asta zicea David despre engleza mea, când voia să mă umilească: Pidgin English. Dar nu mi-au dat SIDA. Doar păduchi laţi şi un şancru. Dezgustător cuvânt, nu-i aşa? L-ai auzit vreodată? Poate că tu nici nu ştii ce înseamnă, sfinţişorule. Şancru, ulceraţii infecţioase. Ceva scârbos, dar nu grav, dacă se tratează la timp cu antibiotice. Numai că în blestematul de Lagos, m-au tratat prost şi infecţia era să mă dea gata. Credeam c-o să mor. De-asta te-am sunat. Din fericire, acum sunt bine.

Cele povestite puteau fi adevărate sau false, dar ura nesfârşită care-i impregna toate cuvintele era reală. Deşi ea era în stare să joace oricând teatru. O formidabilă pantomimă? Mă simţeam derutat, confuz. Aşteptam orice de la această întâlnire, dar nu o asemenea poveste.

— Regret c-ai trecut printr-un asemenea iad, i-am spus în cele din urmă, ca să zic ceva, căci cum poţi răspunde unor asemenea dezvăluiri? Dacă e adevărat tot ce-mi povesteşti. Vezi bine, mi se întâmplă ceva cumplit cu tine. Mi-ai scornit atâtea poveşti de-a lungul vieţii, că mi-e deja greu să te mai cred.

— N-are importanţă că nu mă crezi, a continuat, luându-mă iar de

braţ şi încercând să pară prietenoasă. Ştiu foarte bine că te simţi în continuare jignit, că n-o să-mi ierţi niciodată cele întâmplate la Tokio. Nu contează. Nu vreau să mă compătimeşti. Şi nici bani nu vreau. Ceea ce vreau, de fapt, e să te sun din când în când şi să bem câteodată o cafea împreună, ca acum. Nimic altceva.

— De ce nu-mi spui adevărul? Măcar o dată în viaţă. Haide, zi-mi adevărul.

— Adevărul e că pentru prima oară mă simt nesigură, fără să ştiu ce să fac. Foarte singură. Nu mi s-a mai întâmplat până acum, chiar dacă am trecut prin clipe grele. Dacă vrei să ştii, sunt bolnavă de spaimă.

Vorbea cu o asprime trufaşă, adoptând un ton şi o atitudine ce păreau să-i dezmintă spusele. Mă privea în ochi, fără să clipească.

— Frica e şi ea o boală. Mă paralizează, mă anulează. Nu ştiam ce înseamnă frica, dar acum ştiu. Cunosc câteva persoane aici, la Paris, dar n-am încredere în nimeni, în tine am. Ăsta e adevărul, fie că mă crezi sau nu. Pot să te mai sun, din când în când? Ne putem întâlni câteodată, într-un *bistrot*, ca astăzi?

— Nu-i nicio problemă. Fireşte.

Am mai discutat aproape o oră, până s-a întunecat de tot şi s-au luminat vitrinele prăvăliilor, ferestrele clădirilor din Saint Germain, iar farurile roşii şi galbene ale maşinilor au format un şuvoi de lumini, scurgându-se încet pe bulevard, în faţa terasei La Rhumerie. Şi-atunci mi-am amintit. Cine îi răspunsese la telefon la mine acasă, când m-a sunat data trecută? Mai ţinea minte?

M-a privit nedumerită, fără să înţeleagă. Dar apoi a dat din cap:

— Da, o femeiuşcă. Am crezut că aveai o amantă, dar apoi mi-am dat seama că era mai degrabă o servitoare.

O filipineză?

— Un copil. A vorbit cu tine? Eşti sigură?

— Mi-a zis că erai plecat în călătorie, cred. Mai nimic, două vorbe. I-am lăsat un mesaj, şi văd că ţi l-a transmis. Dar ce ţi-a venit cu asta, acum?

— A vorbit cu tine? Eşti sigură?

— Două vorbe, a repetat, consimţind. De unde a apărut copilul ăsta? L-ai adoptat?

— Se numeşte Yilal. Are nouă sau zece ani. E vietnamez, copilul vecinilor cu care sunt prieten. Eşti absolut sigură că a vorbit cu tine? Copilul ăsta e mut. Nici părinţii, nici eu nu i-am auzit vreodată vocea.

A ezitat şi o vreme, închizându-şi ochii pe jumătate, a încercat să-şi amintească. A făcut mai multe gesturi afirmative cu capul. Da, da, îşi aducea foarte bine aminte. Vorbiseră în franceză. Vocea lui era aşa de subţire, încât i se păruse feminină. Pe jumătate piţigăiată, pe jumătate exotică. Au schimbat doar câteva cuvinte. Că lipseam, că eram plecat în călătorie. Iar când ea i-a cerut să-mi spună că sunase „fata nesăbuită” – i-a zis-o în spaniolă –, glăsciorul a întrerupt-o: „Ce, ce?”. A trebuit să-i spună pe litere: „fata

nesăbuită”. Îşi amintea foarte bine. Copilul îi vorbise, n-avea nici cea mai mică îndoială.

— Atunci ai făcut un miracol. Mulţumită ţie, Yilal a început să vorbească.

— Dacă am aceste puteri, o să le folosesc. Îmi închipui că vrăjitoarele câştigă o căciulă de bani în Franţa.

Ceva mai târziu, când ne-am despărţit la gura metroului Saint Germain şi i-am cerut telefonul şi adresa, n-a vrut să mi le dea. O să mă sune ea.

— N-o să te schimbi niciodată. Mereu mistere, mereu poveşti, mereu secrete.

— Mi-a făcut foarte bine să te văd şi să vorbesc cu tine în sfârşit, m-a întrerupt. De-acum înainte n-o să-mi mai închizi telefonul, sper.

— Depinde cum te porţi.

S-a ridicat pe vârful picioarelor şi i-am simţit buzele ţuguindu-se într-un pupic pe obrazul meu.

Am văzut-o dispărând în gura metroului. Din spate, aşa slăbuţă, fără tocuri, nu părea atât de îmbătrânită ca din faţă.

Deşi burniţa şi era cam frig, am preferat să merg pe jos decât să iau metroul sau un autobuz. Rămăsese singurul meu sport acum, mersul la sala de sport durase doar câteva luni. Exerciţiile mă plictiseau, la fel şi genul de oameni de care mă ciocneam la bandă, la bare sau la aerobic. În schimb îmi plăcea să străbat oraşul plin de secrete şi minuni, iar în zilele cu emoţii puternice, ca aceea, o plimbare lungă, chiar şi sub umbrelă, cu ploaie şi vânt, îmi făcea bine.

Din ceea ce-mi povestise fata nesăbuită, singurul lucru care era în mod sigur adevărat era faptul că Yilal schimbase câteva fraze cu ea. Copilul familiei Gravoski putea aşadar să vorbească; poate c-o mai făcuse şi înainte, cu oameni care nu-l cunoşteau, la şcoală, pe stradă. Era un mic mister pe care mai devreme sau mai târziu avea să-l dezvăluie părinţilor lui. Mi-am imaginat bucuria lui Simon şi a Elenei când or să audă glăsciorul lui subţire, puţin piţigăiat, descris de fata nesăbuită. Urcam pe bulevardul Saint Germain spre Sena, când, puţin mai înainte de librăria Julliard, am descoperit o prăvălioară cu soldăţei de plumb care mi-a amintit de Salomón Toledano şi de nefericita lui iubire japoneză. Am intrat şi i-am cumpărat lui Yilal o cutie cu şase călăreţi din garda imperială rusă.

Ce altceva mai era adevărat în povestea fetei rele? Probabil că Fukuda îi făcuse vânt în mod oribil şi a fost – poate că mai era încă – bolnavă. Sărea în ochi, era de-ajuns să-i priveşti oasele proeminente, paloarea, cearcănele. Şi povestea din Lagos? Poate că era adevărat c-a avut probleme cu poliţia. Era un risc asumat în afacerile murdare în care o vârâse amantul ei japonez. Nu mi-o spusese chiar ea la Tokio, entuziasmată? Naiva de ea credea că aventurile alea de contrabandistă şi traficantă, riscându-şi libertatea în drumurile ei prin Africa îi condimentau viaţa, făcând-o mai savuroasă şi mai

amuzantă. Îmi aminteam cuvintele ei: „Făcând lucrurile astea, trăiesc mai intens”. Ei bine, cine se joacă cu focul mai devreme sau mai târziu se pârleşte. Dacă într-adevăr fusese închisă, era posibil ca poliţiştii s-o fi violat. Nigeria era renumită: raiul corupţiei, tiranie militară, poliţie ticăloşită. Violată de cine ştie câţi, maltratată ore în şir într-o hrubă scârboasă, făcând o boală venerică şi păduchi laţi şi apoi tratată de doctori-măcelari care foloseau sonde pe care nu le dezinfectau. M-a cuprins o senzaţie de ruşine şi mânie. Dacă i se întâmplaseră toate astea, fie chiar şi numai o parte din ele, şi fusese cât pe ce să moară, reacţia mea rece şi neîncrezătoare era meschină; un frustrat care voia doar să-şi răzbune orgoliul rănit pentru acel moment neplăcut din Tokio. Ar fi trebuit să-i spun ceva frumos, să mă prefac c-o cred. Căci chiar dacă violul şi închisoarea ar fi fost o minciună, adevărul e că ajunsese o epavă. Şi fără îndoială pe jumătate moartă de foame. Te-ai purtat rău, Ricardito. Foarte rău, dacă era adevărat că mă căutase fiindcă se simţea singură şi nesigură şi eu eram unica persoană din lume în care avea încredere. Acest ultim lucru trebuia să fie adevărat. Ea nu mă iubise niciodată, dar avea încredere în mine, afecţiunea pe care ţi-o trezeşte un servitor loial. Printre amanţii şi amicii de ocazie eu eram cel mai dezinteresat, cel mai devotat. Loialul, docilul, fraierul. De-asta te-a ales să-i incinerezi cadavrul. Şi o să-i arunci cenuşa în Sena sau o s-o păstrezi într-o mică urnă de porţelan de Sevres, în noptiera ta?

Am ajuns pe rue Joseph Granier, ud din cap până în picioare şi mort de frig. Am făcut un duş fierbinte, mi-am pus haine uscate şi mi-am pregătit un sandviş cu brânză şi şuncă pe care l-am mâncat cu un iaurt cu fructe. M-am înfiinţat cu cutia cu soldăţei sub braţ la uşa familiei Gravoski. Yilal se culcase deja, iar ei tocmai se ridicau de la masă. Mi-au oferit şi mie o porţie de spaghete cu busuioc, dar am acceptat doar o ceaşcă de ceai. În timp ce Simon examina soldăţeii de plumb, glumind că voiam să-l fac pe Yilal un războinic cu asemenea cadouri, Elena a sesizat în comportamentul meu ceva neobişnuit.

— Ţie ţi s-a întâmplat ceva, Ricardo, mi-a zis, scrutându-mi ochii. Te-a sunat fata nesăbuită?

Simon şi-a ridicat privirea de pe soldăţei şi m-a ţintuit cu privirea.

— Tocmai am petrecut cu ea o oră, într-un *bistrot*. Trăieşte la Paris. E o epavă umană şi o duce prost cu banii, umblă ca o cerşetoare. Zice că japonezul i-a făcut vânt după ce-a reţinut-o poliţia din Lagos în unul din drumurile alea pe care le făcea prin Africa, ajutându-l cu contrabanda lui. Şi c-au violat-o. Că s-a trezit cu păduchi laţi şi un şancru. Şi apoi era să moară într-un spital mizerabil. Poate fi adevărat. Poate fi fals. Nu ştiu. Zice că Fukuda a gonit-o, temându-se să nu fie urmărită de Interpol şi să nu fi luat SIDA de la negri. Adevăr sau invenţie? N-o să aflu niciodată.

— Povestea devine pe zi ce trece tot mai interesantă, a exclamat Simon, stupefiat. Fie că e adevărat, fie că nu, e o istorie formidabilă.

El şi Elena s-au uitat unul la altul, apoi la mine; ştiam la ce se gândeau. Am dat din cap afirmativ:

— Îşi aminteşte foarte bine conversaţia aceea. I-a răspuns, în

franceză, un glăscior firav, piţigăiat, care i s-a părut al unei asiatice. L-a pus să repete de mai multe ori „fata nesăbuită” în spaniolă. Asta n-ar fi putut inventa.

Am văzut-o pe Elena schimbându-se la faţă. Clipea din ochi foarte repede.

— Eu am ştiut dintotdeauna că era adevărat, a şoptit Simon. Avea vocea schimbată şi se înroşise de parcă se sufoca de căldură. Îşi scărpina insistent barba roşcată. M-am gândit în fel şi chip şi am ajuns la concluzia că trebuia să fie adevărat. Cum să fi inventat Yilal treaba cu „fata nesăbuită”? Ce fericiţi ne-ai făcut cu vestea asta, *mon vieux*!

Elena consimţea, apucându-mă de braţ. Zâmbea şi se smiorcăia în acelaşi timp.

— Şi eu am fost sigură că Yilal a vorbit cu ea, a zis silabisind fiecare cuvânt. Dar vă rog să nu faceţi nimic. Nu-i spuneţi nimic copilului. Totul o să vină de la sine. Dacă încercăm să-l forţăm, e posibil să dea înapoi. Trebuie s-o facă el, să rupă bariera asta, străduindu-se de unul singur.

O s-o facă la momentul potrivit, o s-o facă foarte repede, o să vedeţi.

— E vremea să scoatem coniacul, mi-a făcut cu ochiul Simon. Vezi bine, *mon vieux*, mi-am luat măsuri. Acum suntem pregătiţi pentru surprizele pe care ni le tot faci. O să vezi, e un excelent Napoleon!

Am băut coniacul aproape fără să vorbim, cufundaţi în propriile noastre gânduri. Licoarea mi-a făcut bine, căci plimbarea în ploaie mă îngheţase. La plecare, Elena m-a condus până la uşă:

— Nu ştiu, m-am gândit la ceva, a zis. Poate că prietena ta are nevoie de un control medical. Întreab-o. Dacă vrea, pot să aranjez la Spitalul Cochin cu colegii mei. Fără s-o coste nimic, vreau să spun. Îmi închipui că n-are asigurare sau ceva asemănător.

I-am mulţumit. O s-o întreb la următoarea întâlnire.

— Dacă e adevărat, trebuie să fie îngrozitor pentru biata femeie, a şoptit. Aşa ceva lasă urme adânci în memorie.

A doua zi m-am întors repede de la UNESCO, pentru a mă întâlni cu Yilal. Se uita la desene animate la televizor şi-şi aliniase cei şase călăreţi ai gărzii imperiale ruseşti. Mi-a arătat tăbliţa: „Mulţumesc pentru minunatul cadou, Ricardo”. Mi-a întins mâna, zâmbind. Am început să citesc Le Monde în vreme ce el s-a întors la programul lui, fascinat ca întotdeauna. În loc să-i citesc ceva, i-am vorbit mai târziu despre Salomón Toledano. I-am povestit despre colecţia lui de soldăţei de plumb pe care o văzusem invadându-i toate ungherele casei, despre incredibila lui uşurinţă de a învăţa limbi străine. Era cel mai bun translator din câţi existaseră vreodată. Când m-a întrebat, pe tăbliţă, dacă îl puteam duce la Salomón acasă să-i vadă bătăliile napoleoniene şi i-am explicat că murise foarte departe de Paris, în Japonia, Yilal s-a întristat. I-am arătat husarul din noptieră, pe care mi-l dăruise în ziua plecării la Tokio. Puţin mai târziu a venit Elena să-l ia.

Ca să nu mă mai gândesc la fata nesăbuită, m-am dus la un film în Cartierul Latin. În întuneric, pe zăpuşeală, în sala plină de studenţi a

cinematografului de pe rue Champollion, în timp ce urmăream distrat aventurile din *Diligenţa*, un western clasic de John Ford, înfăţişarea micuţei chiliene – şleampătă, oribilă – nu-mi dădea pace. În ziua aceea şi toată săptămâna următoare chipul ei m-a urmărit mereu, la fel şi întrebarea căreia nu-i găseam niciodată răspunsul: oare îmi spusese adevărul? Era adevărat ce povestise despre Lagos, despre Fukuda? Mă chinuia gândul că n-o să aflu niciodată.

M-a sunat acasă după opt zile, tot foarte devreme. După ce-am întrebat-o cum se simţea – „Bine, mă simt bine acum, aşa cum ţi-am spus" – i-am propus să cinăm împreună, chiar în seara aceea. A acceptat şi am hotărât să ne întâlnim în vechiul local Le Procope, pe rue de l'Ancienne Comédie, la opt fix. Am ajuns înaintea ei şi am aşteptat-o la o măsuţă, lângă fereastra ce dădea spre pasajul Rohan. A ajuns aproape imediat. Mai bine îmbrăcată decât ultima oară, dar tot sărăcăcios: sub vechiul sacou unisex purta o rochie bleumarin, fără decolteu sau mâneci, iar în picioare avea nişte pantofi cu toc mic, destul de scâlciaţi, proaspăt lustruiţi. Mi se părea foarte ciudat s-o văd fără melc, ceas, brăţări, cercei sau machiaj. Cel puţin îşi pilise unghiile. Cum de putuse slăbi în aşa hal? O sufla vântul.

A cerut un *consomé* şi un peşte fript şi de-abia dacă a gustat puţin vin în timpul mesei. Mesteca foarte încet, fără chef şi îi era greu să înghită. Oare chiar se simţea bine?

— Mi s-a micşorat stomacul şi aproape că nu mai tolerez mâncarea, mi-a explicat. Din două, trei înghiţituri, mă simt sătulă. Dar peştele ăsta e foarte gustos.

Până la urmă am băut de unul singur întreaga carafă de Côtes du Rhône. Când chelnerul a adus cafeaua pentru mine şi infuzia de verbină pentru ea, i-am zis, luând-o de mână:

— Pentru numele lui Dumnezeu, te implor, jură-mi că-i adevărat tot ce mi-ai povestit deunăzi în La Rhumerie.

— N-o să mai crezi niciodată ce-ţi zic, ştiu prea bine – avea un aer obosit, plictisit şi nu părea s-o intereseze câtuşi de puţin dacă o credeam sau nu. Să nu mai vorbim despre asta. Ţi-am spus ce-am păţit ca să-mi dai voie să te văd, din când în când. Căci chiar dacă nu mă crezi, îmi face bine să stau de vorbă cu tine.

Îmi venea să-i sărut mâna, dar m-am abţinut. I-am transmis propunerea Elenei. A rămas cu ochii la mine, privindu-mă derutată.

— Dar ea ştie de mine, de noi doi?

Am confirmat. Elena şi Simon ştiau totul. Într-un acces de sinceritate le spusesem toată „povestea" noastră. Erau prieteni foarte buni, nu trebuia să se teamă de ei. N-au s-o reclame la poliţie c-a făcut trafic cu afrodiziace.

— Nu ştiu de ce le-am făcut confidenţele astea. Poate fiindcă simt uneori nevoia, ca toată lumea, să-mi împart cu cineva necazurile sau bucuriile. Accepţi propunerea Elenei?

Nu părea foarte încântată. Mă privea neliniştită, temându-se să nu fie

cumva vreo cursă. Lumina aceea, de culoarea mierii arse, dispăruse din ochii ei. La fel se întâmplase şi cu şiretenia şi ironia din ei.

— Lasă-mă să mă gândesc, mi-a zis în cele din urmă. Să vedem cum mă simt. Acum sunt bine. Singurul lucru de care am nevoie e linişte, odihnă.

— Nu-i adevărat că te simţi bine, am insistat. Eşti ca o stafie. La cât eşti de slăbită, chiar şi o simplă gripă te poate doborî. Or, eu n-am chef să mă ocup cu treaba asta sinistră, să te incinerez etc. Nu vrei să fii din nou frumoasă?

A izbucnit în râs.

— A, vrei să spui că acum îţi par urâtă! Mulţumesc pentru francheţe, mi-a strâns mâna căreia nu-i dăduse încă drumul şi o secundă i s-au însufleţit ochii. Tot mai eşti îndrăgostit de mine, nu-i aşa, Ricardito?

— Nu, nu mai sunt. Şi nici n-o să mă mai îndrăgostesc vreodată de tine. Dar nu vreau să mori.

— Trebuie să fie adevărat că nu mă mai iubeşti, nu mi-ai mai spus nicio dulcegărie, a recunoscut, făcând o figură aproape comică. Ce trebuie să fac ca să te recuceresc?

A râs cochet, ca odinioară, şi ochii i s-au umplut de scântei jucăuşe, dar deodată am simţit că mâna ei îşi slăbea strânsoarea. Se vedea doar albul ochilor, s-a făcut lividă şi a deschis gura de parcă n-ar mai fi avut aer. Dacă n-aş fi fost lângă ea s-o sprijin, s-ar fi prăbuşit. I-am frecat tâmplele cu şerveţelul umed, i-am dat să bea puţină apă. Şi-a revenit oarecum, dar a rămas tot palidă, aproape albă. Iar în ochi i se citea acum o panică animalică.

— O să mor, a îngăimat, înfigându-mi unghiile în braţ.

— N-o să mori. Ţi-am permis toate ticăloşiile din lume de când eram copii, dar chestia asta cu muritul n-o accept. Ţi-o interzic.

A zâmbit, fără vlagă.

— Era şi cazul să-mi zici ceva siropos, abia o mai puteam auzi. Să ştii că-mi lipsea, chiar dacă nu mă crezi.

O clipă mai târziu, când o ajutam să se ridice, i-au tremurat picioarele şi s-a lăsat să cadă pe scaun, istovită. Am rugat un chelner de la Le Procope să cheme un taxi, din staţia din colţul bulevardului Saint Germain, până în uşa restaurantului, şi să mă ajute s-o scot în stradă. Am dus-o amândoi în braţe. Când m-a auzit cerându-i taximetristului să ne conducă la cel mai apropiat spital – „la Hôtel Dieu, în Cité, da?” –, s-a agăţat de mine cu disperare: „Nu, nu, în niciun caz la spital, nu, nu”. A trebuit să renunţ şi să-i cer taximetristului să ne ducă mai bine pe rue Joseph Granier. Pe drumul spre casă – se sprijinea pe umărul meu – şi-a mai pierdut cunoştinţa câteva clipe. Trupul i s-a înmuiat şi s-a scurs toată în scaun. Ridicând-o, i-am simţit toate coastele. Ajuns la clădirea art-deco, i-am sunat la interfon pe Simon şi Elena, rugându-i să coboare să mă ajute.

Am urcat-o toţi trei în apartamentul meu şi am culcat-o pe pat. Prietenii mei nu m-au întrebat nimic, dar se uitau la fata nesăbuită curioşi, ca la un înviat din morţi. Elena i-a împrumutat o cămaşă de noapte şi i-a luat

temperatura şi tensiunea. N-avea febră, dar tensiunea era foarte mică. Când şi-a recăpătat cunoştinţa, Elena i-a dat să soarbă încet o ceaşcă de ceai fierbinte, cu două pastile care după spusele ei erau doar nişte întăritoare. La plecare m-a asigurat că nu exista niciun pericol iminent, dar mi-a spus s-o trezesc dacă fata nesăbuită se simţea rău în cursul nopţii. Chiar ea o să sune la Spitalul Cochin pentru o ambulanţă. Cu asemenea leşinuri erau necesare investigaţii serioase. Ea o să aranjeze totul, dar o să-i ia cel puţin două zile.

Când m-am întors în dormitor, am găsit-o cu ochii larg deschişi.

— Cred că blestemi ora în care mi-ai răspuns la telefon, a zis. Îţi creez numai probleme.

— De când te cunosc, n-ai făcut decât să-mi creezi probleme. Eşti destinul meu. Şi nu poţi face nimic împotriva destinului. Uite, o ai aici dacă ai nevoie de ea. E a ta. Dar să mi-o dai înapoi.

Şi am scos din noptieră periuţa de dinţi Guerlain. S-a uitat la ea, amuzată.

— Vrei să spui c-o mai păstrezi? E a doua galanterie din seara asta. Ce lux! Şi unde o să dormi tu, pot să ştiu?

— Canapeaua din sufragerie este extensibilă, aşa că nu-ţi face iluzii. N-ai şanse să dorm cu tine.

A râs iar. Dar acel mic efort a obosit-o şi, ghemuindu-se sub cearşafuri, a închis ochii. Am acoperit-o cu cuverturile şi i-am pus halatul meu la picioare. M-am dus să mă spăl pe dinţi, să-mi pun pijamaua şi să întind canapeaua. Când m-am întors în dormitor, dormea respirând normal. Lumina străzii se filtra prin lucarnă, scăldându-i faţa: tot lividă, nas ascuţit, iar printre zulufi se zăreau frumoasele urechiuşe. Ţinea gura întredeschisă, nările îi zvâcneau, iar expresia îi era galeşă, de abandon total.

Atingându-i uşor părul cu buzele, i-am simţit răsuflarea pe faţă. M-am dus să mă culc. Am adormit aproape imediat, dar m-am trezit de câteva ori în cursul nopţii, iar pe la două m-am dus până la ea în vârful picioarelor. Dormea, respirând regulat. Pielea feţei era foarte întinsă şi oasele îi ieşiseră mult în afară. Respirând, pieptul îi urca şi cobora încetişor, pe sub cuverturi. I-am ghicit inima, imaginându-mi-o zvâcnind obosită.

A doua zi dimineaţa pregăteam micul dejun, când am auzit-o trezindu-se. A apărut în bucătărie în timp ce eu măcinam cafeaua, înfăşurată în halatul meu, şi cum era mare de ea arăta în el ca o paiaţă. Picioarele desculţe păreau a fi ale unei copile.

— Am dormit aproape opt ore, a zis uimită. Nu mi s-a mai întâmplat asta de secole. Aseară am leşinat, nu-i aşa?

— Curată prefăcătorie, ca să te aduc la mine acasă. Şi, vezi bine, ai reuşit. Chiar te-ai vârât în patul meu. Ştii deja toate tertipurile, fată rea!

— Ţi-am stricat noaptea, nu-i aşa, Ricardito?

— Şi o să-mi strici şi ziua. Fiindcă o să rămâi aici, în pat, cât timp Elena vorbeşte la Spitalul Cochin ca să-ţi facă un control mai amănunţit. Nu se admit discuţii. A venit momentul să-mi impun punctul de vedere, fată

nesăbuită.

— Drace, dar ce progrese! Vorbeşti de parcă mi-ai fi amant!

Dar de astă dată n-am izbutit s-o fac să zâmbească. Mă privea cu faţa schimonosită, cu o mină abătută. Era comică aşa, cu părul răvăşit şi halatul târât pe jos. M-am apropiat de ea şi am luat-o în braţe. Am simţit-o tremurând, fragilă. M-am gândit că dacă aş fi strâns-o puţin mai tare în braţe, s-ar fi frânt ca o păsăruie.

— N-o să mori, am asigurat-o în şoaptă, sărutând-o uşor pe păr. Or să-ţi facă un control şi dacă ceva e în neregulă, o să te vindeci. O să fii iarăşi frumoasă, să vedem dacă în felul ăsta o să mă faci să te iubesc din nou. Dar acum hai să mâncăm micul dejun, nu vreau să întârzii la UNESCO.

Când ne serveam cafeaua cu pâine prăjită, a apărut Elena care pleca deja la spital. I-a luat iarăşi temperatura şi tensiunea şi a găsit-o mai bine decât în seara precedentă. Dar i-a recomandat să stea toată ziua în pat şi să mănânce lucruri uşoare. O să încerce să aranjeze lucrurile la spital ca să se poată interna chiar de mâine. A întrebat-o pe fata nesăbuită dacă avea nevoie de ceva şi ea i-a cerut o perie de păr.

Înainte de a pleca de acasă, i-am arătat proviziile din frigider şi din bufet, mai mult decât suficiente pentru a-şi pregăti la prânz pui şi paste cu unt. La întoarcere urma să mă ocup eu de cină. Dacă se simţea rău, să mă sune imediat la UNESCO. Dădea din cap fără o vorbă, cu o privire pierdută, de parcă nu reuşea să înţeleagă ce i se întâmpla.

Am sunat-o pe la începutul după-amiezii. Se simţea bine. Baia cu spumă în cada mea o făcuse fericită, fiindcă de cel puţin de şase luni nu făcea decât duşuri la băile publice, mereu pe fugă. Când m-am întors, seara, am găsit-o împreună cu Yilal; urmăreau nemişcaţi un film cu Stan şi Bran care suna absurd, dublat în franceză. Dar amândoi păreau să se amuze şi chicoteau pe seama giumbuşlucurilor grăsanului şi ale slăbănogului. Ea îşi pusese una dintre pijamalele mele, iar pe deasupra îmbrăcase uriaşul halat în care părea pierdută. Era îngrijit pieptănată, odihnită şi zâmbitoare.

Yilal m-a întrebat, pe tăbliţă, arătând spre fata nesăbuită: „O să te însori cu ea, unchiule Ricardo?”

— Nici mort! i-am zis făcând o mutră speriată. Asta ar vrea ea. De ani de zile încearcă să mă seducă, dar eu n-o bag în seamă.

„Ascult-o”, mi-a răspuns Yilal, scriindu-mi repede pe tablă. „E simpatică şi o să fie o nevastă bună”.

— Ce-ai făcut de-ai cumpărat copilul ăsta, războinico?

— I-am povestit întâmplări din Japonia şi Africa. E foarte bun la geografie. Ştie capitalele mai bine decât mine.

În cele trei zile cât a stat fata nesăbuită la mine, până i-a găsit loc Elena la Spitalul Cochin, chiriaşa mea şi Yilal au devenit prieteni nedespărţiţi. Jucau dame, râdeau şi glumeau de parcă ar fi fost de aceeaşi vârstă. Se distrau aşa de bine împreună, încât deşi ţineau televizorul deschis, ca să păstreze aparenţele, de fapt nici nu se uitau pe ecran, concentraţi asupra unui joc cu

mâinile, Yan-Ken-Po, pe care nu-l mai văzusem din copilăria mea miraflorină: piatra distruge foarfeca, hârtia înfăşoară piatra şi foarfeca taie hârtia. Câteodată îi citea lui Yilal aventuri de Jules Verne, dar după câteva rânduri lăsa deoparte textul şi inventa bazaconii, până când Yilal îi smulgea cartea din mâini, prăpădindu-se de râs. Trei seri la rând am cinat la familia Gravoski. Fata nesăbuită o ajuta pe Elena să gătească şi să spele vasele. Şi între timp discutau şi glumeau. De parcă toţi patru am fi fost două cupluri prietene de o viaţă întreagă.

A doua seară ea s-a încăpăţânat să doarmă pe canapea şi să-mi redea dormitorul. A trebuit să-i fac pe plac, căci m-a ameninţat că altminteri pleca. În primele două zile a fost bine dispusă; cel puţin aşa mi se părea când mă întorceam seara de la UNESCO şi o găseam jucându-se cu Yilal ca doi buni prieteni. A treia zi m-am trezit când era încă întuneric, fiind convins că auzisem pe cineva plângând. Am ascultat şi nu încăpea nicio îndoială: era un plânset cu sughiţuri, sacadat, cu pauze de tăcere. M-am dus în sufragerie şi am găsit-o chircită toată în pat, acoperindu-şi gura udată de lacrimi. Tremura din cap până în picioare. I-am şters faţa, i-am aranjat părul şi i-am adus un pahar cu apă.

— Te simţi rău? Vrei s-o trezesc pe Elena?

— O să mor, a zis foarte încet, smiorcăindu-se. M-au molipsit cu ceva acolo, în Lagos, şi nimeni nu ştie ce e. Zic că nu e SIDA, dar atunci ce e? Aproape că n-am putere de nimic. Nici să mănânc, nici să merg, nici măcar să ridic un braţ. Aşa i se întâmpla lui Juan Barreto în Newmarket, nu-ţi aminteşti? Şi am tot timpul o secreţie acolo jos care pare puroi. Şi nu-i numai durerea. Mai e şi scârba de trupul meu şi de toate, de când am venit din Lagos.

A plâns o vreme, văitându-se de frig, deşi era bine îmbrăcată. Îi ştergeam ochii, îi dădeam să bea apă, cu înghiţituri mici, pradă unei senzaţii de neputinţă. Ce să-i dau, ce să-i zic ca s-o scot din starea aia? Până când a adormit în cele din urmă. M-am întors în dormitor, cu inima strânsă. Da, era foarte bolnavă, poate că avea SIDA şi va sfârşi ca bietul Juan Barreto.

În seara respectivă, când m-am întors de la lucru era pregătită să se interneze a doua zi dimineaţa la Spitalul Cochin. Îşi adusese lucrurile cu un taxi şi-şi pusese o valiză şi o geantă de voiaj în dulapul zidit în perete. Am certat-o. De ce nu mă aşteptase să merg cu ea să-şi ia lucrurile? Mi-a spus pe şleau că-i era ruşine să-i văd chichineaţa în care locuise.

În dimineaţa următoare a plecat cu Elena luându-şi cu ea doar mica geantă de voiaj. La despărţire mi-a şoptit ceva la ureche care m-a făcut fericit:

— Eşti tot ce mi s-a întâmplat mai bun în viaţă, băiete de treabă.

Cele două zile cât urmau să dureze investigaţiile au devenit patru şi n-am putut s-o văd deloc. Spitalul era foarte strict cu programul de vizite şi când ieşeam de la UNESCO era deja prea târziu. Şi nici n-am putut vorbi cu ea la telefon. Seara Elena mă ţinea la curent cu ce aflase. Suporta cu stoicism examinările, analizele, anamnezele şi injecţiile. Elena lucra într-un alt pavilion dar făcea în aşa fel încât trecea s-o vadă de vreo două ori pe zi. În plus,

profesorul Bourrichon, un internist – o somitate a spitalului – studia cazul ei cu interes. După-amiază, când îl mai apucam pe Yilal în faţa televizorului, găseam pe tăbliţă întrebarea: „Când o să se întoarcă?”

În seara celei de-a patra zile, după ce i-a dat să mănânce şi l-a culcat pe Yilal, Elena a venit la mine cu noutăţi. Deşi mai aştepta rezultatul la câteva analize, profesorul Bourrichon îi prezentase în seara aceea câteva concluzii. SIDA era categoric exclusă. Suferea de subnutriţie în stare avansată şi de o puternică stare depresivă, fără poftă de viaţă. Avea nevoie de un tratament psihologic imediat, care s-o ajute să-şi recapete „bucuria de a trăi”, altminteri orice recuperare fizică ar fi fost ineficientă. Treaba cu violul putea fi adevărată; avea urme de vătămări şi cicatrice, atât în vagin cât şi în rect, dar şi o rană care supura, provocată de un obiect metalic sau din lemn – ea nu şi-l amintea – introdus cu forţa, care-i perforase unul dintre pereţii vaginali, foarte aproape de uter. Era surprinzător faptul că leziunea respectivă, prost tratată, nu-i provocase o septicemie. Era nevoie de o intervenţie chirurgicală care să-i cureţe abcesul şi să-i sutureze rana. Dar cel mai delicat lucru din tabloul clinic era stresul puternic; în urma experienţei nefericite din Lagos şi incertitudinii datorate stării actuale, devenise abătută, nesigură, apatică şi terorizată. Leşinurile se datorau acelei traume. Inima, creierul, stomacul funcţionau normal.

— Or să-i facă acea operaţie mică la uter mâine-dimineaţă în zori, a adăugat Elena. Doctorul Pineau, chirurgul, e un prieten şi intervenţia n-o să coste nimic. Va trebui să plăteşti doar anestezistul şi medicamentele. Cam trei mii de franci.

— Nicio problemă, Elena.

— În fond, veştile nu sunt atât de proaste, nu-i aşa? m-a încurajat ea. Ar fi putut fi mult mai rău, ţinând cont de cât au măcelărit-o sălbaticii ăia, biata femeie! Profesorul Bourrichon îi recomandă să petreacă o vreme într-o clinică, în repaus total, cu psihologi competenţi. Ca să nu încapă pe mâna vreunui şarlatan, care ar ameţi-o şi mai mult, zăpăcind-o de tot. Problema e că aceste clinici sunt de regulă foarte scumpe.

— O să mă ocup şi o să fac rost de tot ce trebuie. Important e să-i găsim un specialist bun, care s-o scoată din starea asta şi să fie iarăşi ca înainte, nu cadavrul care e acum.

— O să-l găsim, îţi promit, mi-a zâmbit Elena, bătându-mă prieteneşte pe braţ. E marea iubire a vieţii tale, nu-i aşa, Ricardo?

— Unica, Elena. Singura femeie pe care am iubit-o, de când era o copilă. Am făcut tot ce mi-a stat în putinţă s-o uit, dar adevărul e că-i zadarnic. O s-o iubesc mereu. Viaţa n-ar mai avea sens pentru mine dacă ea moare.

— Ce mai noroc pe capul fetei ăsteia, să inspire o asemenea dragoste, a râs vecina mea. *Chapeau*! O să-i cer reţeta. Simon are dreptate, ţi se potriveşte de minune porecla pusă de fata nesăbuită.

A doua zi m-am învoit la UNESCO pentru a fi la spital în timpul

scurtei intervenţii. Am aşteptat într-un coridor întunecos, cu tavane înalte prin care pătrundea vântul rece şi pe unde se perindau asistente, medici, pacienţi şi uneori bolnavi întinşi pe tărgi, cu tuburi de oxigen ori cu flacoane de plasmă atârnând deasupra capetelor. Exista un mic anunţ cu „Fumatul interzis”, dar nimeni nu-l băga în seamă.

Doctorul Pineau a stat puţin de vorbă cu mine, de faţă cu Elena, în timp ce-şi scotea mănuşile chirurgicale şi-şi spăla minuţios mâinile cu un săpun care făcea multă spumă, sub jetul de apă fierbinte. Era un bărbat destul de tânăr, sigur pe el, căruia îi plăcea să spună lucrurilor pe nume:

— O să se simtă foarte bine. Dar cred că sunteţi la curent cu starea ei. Are vaginul distrus, predispus oricând inflamaţiilor şi sângerărilor. Şi rectul are leziuni. Orice ar putea s-o irite şi s-o rănească. Va trebui să aveţi grijă, domnule. Să faceţi dragoste cu mare atenţie şi nu foarte des. Cel puţin în primele două luni vă recomand abstinenţă. De preferinţă, să nici n-o atingeţi. Iar dacă nu se poate, s-o faceţi cu deosebită delicateţe. Doamna a suferit o experienţă traumatizantă. N-a fost un simplu viol, ci un adevărat masacru, ca să mă înţelegeţi mai bine.

Am stat lângă fata nesăbuită când au adus-o de la blocul operator în imensa sală comună, unde au izolat-o prin două paravane. Era o încăpere slab luminată, foarte spaţioasă, cu ziduri de piatră şi plafoane concave şi întunecoase, care te duceau cu gândul la cuiburile de lilieci, cu duşumele imaculate, mirosind a dezinfectant şi leşie. Era şi mai palidă acum, chiar cadaverică, şi ţinea ochii întredeschişi. Recunoscându-mă, mi-a strâns mâna. Mi s-a părut la fel de plăpândă şi de micuţă ca mâna lui Yilal.

— Sunt bine, mi-a zis cu convingere, înainte de a o întreba cum se simte. Doctorul care m-a operat era foarte simpatic. Şi băiat bun.

Am sărutat-o pe păr, pe frumoasele urechiuşe.

— Sper că n-ai început să cochetezi cu el. Tu ai fi în stare.

Mi-a strâns mâna şi a adormit aproape imediat. A dormit toată dimineaţa şi s-a trezit abia pe la începutul după-amiezii, gemând de durere. Urmând instrucţiunile medicului, o asistentă a venit să-i facă o injecţie. Puţin mai târziu a apărut Elena, în halat alb, aducându-i un pulover. Şi l-a pus peste cămaşa de noapte. Fata nesăbuită a întrebat-o de Yilal şi a zâmbit când a aflat că băiatul familiei Gravoski se interesa mereu de ea. Am stat lângă ea o bună parte din după-amiază şi i-am ţinut de urât în timp ce mânca, pe o tăviţă de plastic, supiţă de legume şi o aripă de pui fiert cu cartofi copţi. Ducea lingura la gură fără poftă, numai la insistenţele mele.

— Ştii de ce se poartă toţi aşa de bine cu mine? m-a întrebat. Datorită Elenei. Şi asistentele şi medicii o adoră. E cea mai populară din spital.

Vizitatorii au fost apoi invitaţi să plece. În seara aceea, aflându-mă în vizită la familia Gravoski, Elena mi-a spus ultimele noutăţi. Se interesase şi vorbise cu profesorul Bourrichon, care i-a recomandat o mică clinică privată, în Petit Clamart, nu foarte departe de Paris, unde mai trimisese şi alţi pacienţi, afectaţi de depresie sau de sindromul posttraumatic, obţinând rezultate bune.

Directorul clinicii era un vechi coleg de facultate. Dacă doream, putea să-i prezinte cazul fetei nesăbuite.

— Nici nu ştii cât îţi sunt de recunoscător, Elena! Pare locul ideal. Să mergem acolo, cât mai repede.

Elena şi Simon şi-au aruncat o privire cu înţeles. Ne beam obişnuita ceaşcă de cafea, după ce serviserăm o omletă, puţină şuncă cu salată şi un pahar de vin.

— Există două probleme, a zis Elena, stânjenită. Prima, ştii prea bine, e o clinică privată şi va fi destul de scumpă.

— Am nişte economii şi dacă nu ajung, o să cer un împrumut. Iar la nevoie o să vând apartamentul ăsta. Banii nu sunt o problemă, important e să se vindece. Care e a doua?

— Paşaportul pe care l-a prezentat la Spitalul Cochin e fals, mi-a explicat Elena, adoptând o expresie şi un ton, de parcă şi-ar fi cerut scuze. A trebuit să fac pe dracu' în patru ca administraţia să n-o reclame la poliţie. Dar din nefericire ea trebuie să părăsească mâine spitalul şi să nu mai revină acolo niciodată. Şi nu-i exclus ca şi după ce pleacă spitalul să anunţe imediat autorităţile.

— Dama asta o să mă şocheze mereu a exclamat Simon. Voi vă daţi seama ce mediocre sunt vieţile noastre în comparaţie cu a ei?

— Chestia asta cu actele s-ar putea aranja? m-a întrebat Elena. Îmi închipui c-o să fie greu, fireşte. Nu ştiu, ar putea fi un mare impediment la clinica doctorului Zilacxy din Petit Clamart. N-au s-o accepte dacă descoperă că şederea ei în Franţa este ilegală. Şi ar putea chiar s-o reclame la poliţie.

— Nu cred că fata nesăbuită a avut vreodată acte în regulă, am zis. Sunt absolut sigur că n-are doar un paşaport, ci mai multe. Poate că unul dintre ele pare mai puţin fals decât celelalte. O s-o întreb.

— O să sfârşim cu toţii la închisoare, a izbucnit în râs Simon. Pe Elena or s-o împiedice să profeseze medicina, iar pe mine or să mă dea afară de la Institutul Pasteur. În fine, aşa o să începem şi noi să ne trăim adevărata viaţă.

Am sfârşit prin a ne amuza toţi trei şi hazul făcut cu cei doi prieteni mi-a prins bine. Pentru prima oară în ultimele patru zile am dormit dus, până a sunat deşteptătorul. Când m-am întors a doua zi de la UNESCO, am găsit-o pe fata nesăbuită instalată în patul meu, cu buchetul de flori de la mine pus într-un urcior cu apă, pe noptieră. Se simţea mai bine, nu mai avea dureri. Elena o adusese de la Spitalul Cochin şi o ajutase să urce, dar apoi se întorsese la lucru. Yilal era cu ea, debordând de fericire. Când a plecat copilul, fata nesăbuită mi-a vorbit în şoaptă, de parcă băiatul familiei Gravoski ar mai fi putut s-o audă:

— Invită-i pe Simon şi Elena să-şi bea de astă dată cafeaua aici. După ce-l culcă pe Yilal. O să te ajut s-o pregăteşti. Vreau să le mulţumesc pentru tot ce-a făcut Elena pentru mine.

N-am lăsat-o să se ridice să mă ajute. Am pregătit cafeaua şi puţin

mai târziu cuplul Gravoski a bătut la uşă. Am adus-o în braţe pe fata nesăbuită – nu era deloc grea, cântărea, cred, tot atât cât Yilal – ca să stea cu noi în sufragerie şi am acoperit-o cu un pled. Şi atunci, chiar înainte de a-i saluta, ea le-a dat vestea cea mare, radiind toată:

— Vă rog să nu faceţi un şoc, de emoţie. În după-amiaza asta, după ce Elena ne-a lăsat singuri, Yilal m-a îmbrăţişat şi mi-a spus foarte clar, în spaniolă: „Te iubeşte mult, fată nesăbuită”. A zis „iubeşte”, nu „iubesc”.

Şi ca să nu mai fie nicio îndoială că ne spunea adevărul, a făcut ceva ce nu mai văzusem de pe vremea când învăţam la Colegiul Champagnat, în Miraflores: – s-a închinat cu degetele pe gură şi le-a sărutat, în timp ce zicea: „Vă jur, mi-a spus-o exact aşa, cu toate literele”.

Elena a izbucnit în plâns, vărsând lacrimi, dar şi râzând din toată inima şi îmbrăţişând-o pe fata nesăbuită. Mai adăugase ceva Yilal? Nu. Când a încercat să lege cu el o discuţie, copilul a revenit la muţenia lui şi a răspuns în franceză, folosindu-se de tăbliţă. Dar fraza asta, rostită cu acelaşi glăscior firav pe care şi-l amintea de la telefon, demonstra încă o dată faptul că Yilal nu era mut.

O vreme am vorbit numai despre asta. Ne-am servit cafeaua, iar Simon, Elena şi eu am băut un pahar dintr-un whisky pe care-l aveam de mult în bufet. Cei doi Gravoski au pus la punct o strategie. Nici ei, nici eu nu trebuia să ne prefacem că ştim ceva. Cum copilul avusese iniţiativa de a i se adresa fetei nesăbuite, ea o să încerce să lege iar un dialog, cât mai firesc cu putinţă, fără să facă nicio presiune asupra lui, punându-i întrebări, vorbindu-i fără să-l privească, oarecum distrată, evitând cu orice preţ ca Yilal să se simtă supravegheat ori supus la vreo încercare.

Elena i-a vorbit apoi fetei nesăbuite despre clinica doctorului Zilacxy din Petit Clamart. Era o clinică mai degrabă mică, într-un parc îngrijit, cu mulţi copaci, iar directorul era prieten şi coleg de studii cu profesorul Bourrichon, psiholog şi psihiatru renumit, specializat în tratarea pacienţilor care sufereau de depresii şi tulburări nervoase în urma unor accidente, maltratări sau diverse traume, cum ar fi anorexia, alcoolismul şi consumul de droguri. Concluziile investigaţiilor erau categorice. Fata nesăbuită trebuia să se izoleze o vreme într-un loc potrivit, în repaus total, şi odată cu dieta şi exerciţiile de recuperare a forţei, o să primească şi un ajutor psihologic care o va ajuta să-şi şteargă din minte urmele acelei experienţe oribile.

— Asta înseamnă că sunt nebună? a întrebat.

— Mereu ai fost, am aprobat eu. Dar acum mai eşti şi anemică şi deprimată, iar clinica respectivă te-ar putea vindeca de toate astea. Nebună de legat o să rămâi până la sfârşitul vieţii, dacă asta vrei să ştii.

Nu s-a bucurat prea tare, dar deşi era reticentă a cedat totuşi în faţa insistenţelor mele şi a acceptat ca Elena să aranjeze o întrevedere cu directorul clinicii din Petit Clamart. Vecina noastră avea să ne însoţească. Când cei doi au plecat, fata nesăbuită m-a privit îngrijorată, reproşându-mi:

— Şi cine o să-mi plătească mie clinica asta, când ştii foarte bine că

n-am nici după ce bea apă?

— Cine altul dacă nu găgăuţă de serviciu, i-am zis, aranjându-i pernele. Pentru mine tu eşti mantisa religioasă, nu ştiai? O insectă femelă care-şi devorează masculul în timp ce el face dragoste cu ea. El moare fericit, se vede treaba. Exact cazul meu. Nu te îngrijora din cauza banilor. Nu ştii că sunt bogat?

M-a apucat de un braţ cu amândouă mâinile.

— Nu eşti bogat, eşti doar un biet pişpirică, a zis furioasă. Dacă ai fi fost bogat, nu m-aş fi dus în Cuba, nici la Londra, nici în Japonia. Aş fi rămas cu tine atunci când îmi arătai Parisul şi mă duceai la restaurantele alea oribile, de cerşetori. De fiecare dată te-am părăsit pentru tot felul de bogătaşi care s-au dovedit a fi nişte jeguri. Şi uite în ce hal am ajuns, o epavă! Eşti fericit c-o recunosc? Îţi place s-o auzi? Faci toate astea ca să-mi demonstrezi cât de superior le eşti tu tuturor, cât de mult am pierdut eu lăsând unul ca tine? De ce-o faci, pot să aflu şi eu?

— De ce naiba crezi c-o fac, fată rea? Poate vreau să-mi cumpăr iertarea păcatelor şi să ajung în rai. S-ar mai putea să fiu şi îndrăgostit de tine, mai ştii? Şi acum, gata cu ghicitorile. La culcare! Profesorul Bourrichon e de părere că până nu te refaci de tot trebuie să încerci să dormi cel puţin opt ore pe zi.

În următoarele două zile mi-a expirat contractul provizoriu cu UNESCO şi am putut să mă ocup de ea în fiecare zi. La Spitalul Cochin îi prescriseseră o dietă pe bază de verdeţuri, peşte şi carne fiartă, fructe şi ghiveci de legume, interzicându-i-se categoric alcoolul, chiar şi vinul, cafeaua şi orice fel de garnituri condimentate. Trebuia să facă exerciţii şi să se plimbe cel puţin o oră pe zi. Dimineaţa, după micul dejun – eu mă duceam să cumpăr cornuri proaspăt scoase din cuptor de la o brutărie, în École Militaire – ne plimbam la braţ pe sub Turnul Eiffel, pe Champs de Mars, iar uneori, dacă era vremea bună şi ea era bine dispusă, o luam pe cheiurile Senei până spre Place de la Concorde. O lăsam pe ea să vorbească, împiedicând-o, ce-i drept, să-mi pomenească de Fukuda sau de episodul din Lagos. Nu întotdeauna era posibil. Dar dacă se încăpăţâna să atingă totuşi subiectul, mă mulţumeam să ascult ce voia să-mi spună, fără să-i pun întrebări. Din ce-mi insinua în acele fragmente de monologuri am dedus că fusese prinsă în Nigeria chiar în ziua în care părăsea ţara. Dar povestea ei, dezlânată, era mereu învăluită în ceaţă. Trecuse deja de vama aeroportului şi stătea la coadă cu alţi pasageri, îndreptându-se spre avion. Doi poliţişti au scos-o de acolo într-un mod politicos; comportamentul lor s-a schimbat însă din clipa în care au urcat-o într-o dubiţă cu geamurile fumurii şi mai ales când au dus-o într-o clădire urât mirositoare, cu beciuri cu gratii, unde puţea a excremente şi urină.

— Nu cred că ei m-au găsit, poliţiştii ăia nu erau în stare să descopere nimic, repeta ea întruna. Au primit un pont. Dar cine, cine Dumnezeu a făcut-o? Câteodată cred că Fukuda însuşi. Dar de ce s-o fi făcut? N-are niciun sens, nu ţi se pare?

— Ce mai contează asta acum? A trecut. Uită, îngroapă totul! Nu-ţi face bine să te chinuieşti cu amintirile astea. Tot ce contează e c-ai supravieţuit şi că-n curând o să fii complet vindecată. Şi că n-o să mai intri niciodată în încurcături de-astea care ţi-au mâncat jumătate din viaţă.

A patra zi, într-o joi, Elena ne-a zis că doctorul Zilacxy, directorul clinicii din Petit Clamart, ne putea primi luni la prânz. Profesorul Bourrichon vorbise cu el la telefon şi-i transmisese toate rezultatele analizelor fetei nesăbuite, însoţite de reţetele şi sfaturile lui. Vineri m-am dus să vorbesc cu domnul Charnés, care mă contactase prin secretariatul agenţiei de traducători şi interpreţi pe care o conducea. Mi-a oferit un contract de muncă de două săptămâni, la Helsinki, bine plătit. L-am acceptat. Când m-am întors acasă, de cum am deschis uşa, am auzit voci şi râsete în dormitor. Lăsând uşa întredeschisă, nu m-am clintit din loc, trăgând cu urechea. Vorbeau în franceză, iar una dintre voci era a fetei nesăbuite. Cealaltă, piţigăiată, oarecum şovăitoare, nu putea fi decât a lui Yilal. Imediat mi-au transpirat mâinile. Am rămas stană de piatră. N-am izbutit să înţeleg ce vorbeau, dar jucau ceva, poate dame, poate Yan-Ken-Po şi, judecând după râsete, se distrau de minune. Nu mă auziseră intrând. Am închis încetişor uşa de la intrare şi am înaintat spre dormitor, exclamând cu voce tare, în franceză:

— Pariez că jucaţi dame şi câştigă fata nesăbuită!

A urmat un moment de linişte şi când am mai înaintat un pas şi am ajuns în dormitor, am văzut că întinseseră pe mijlocul patului tabla de dame şi stăteau faţă în faţă, aplecaţi amândoi deasupra jetoanelor. Yilal mă privea cu mutrişoara lui, strălucind de mândrie. Şi atunci a zis în franceză, cu toată gura:

— Yilal câştigă!

— Mereu mă bate, nu e drept! a aplaudat fata nesăbuită. Prichindelul ăsta e un campion!

— Hai să vedem, vreau să arbitrez partida asta, am zis lăsându-mă să cad într-o rână pe pat şi uitându-mă la tabla de joc. Încercam să mă port cât mai firesc cu putinţă, ca şi cum nu s-ar fi întâmplat nimic deosebit, dar de-abia mai puteam respira.

Aplecat peste jetoane, Yilal se uita şi studia următoarea mişcare. Privirea mea s-a încrucişat o clipă cu cea a fetei nesăbuite. Ea a zâmbit şi mi-a făcut cu ochiul.

— Iar câştigă! a exclamat Yilal, aplaudând.

— Păi da, *mon vieux*, ea nu mai poate face nicio mutare. Ai câştigat. Bate palma!

I-am strâns mâna, iar fata nesăbuită i-a dat un pupic.

— N-o să mai joc niciodată dame cu tine, m-am săturat să tot fiu bătută, a zis.

— Mi-a venit în minte un joc şi mai amuzant, Yilal, am improvizat eu. De ce să nu le facem lui Simon şi Elenei cea mai mare surpriză a vieţii lor? Să le pregătim un spectacol de care să-şi amintească toată viaţa. Ţi-ar plăcea?

Copilul adoptase o expresie prudentă şi aştepta nemişcat să continui, fără să promită nimic. În timp ce-i prezentam acel plan, inventat pe măsură ce-l descriam, mă asculta, intrigat şi oarecum intimidat, fără să îndrăznească să-l respingă, simţindu-se atras, dar şi rezervat faţă de propunerea mea. Când am isprăvit a mai rămas o vreme tăcut şi neclintit, uitându-se când la fata nesăbuită, când la mine.

— Ce părere ai, Yilal? am insistat, tot în franceză. Le facem surpriza asta, lui Simon şi Elenei? Te asigur că n-au s-o uite câte zile or avea.

— Bine, a zis glăsciorul lui Yilal, în vreme ce dădea afirmativ din cap. Le facem surpriza asta.

Am procedat exact aşa cum plănuisem, emoţionat şi derutat de faptul că-l auzisem pe Yilal. Când Elena a venit să-l ia, fata nesăbuită şi cu mine am rugat-o să revină după cină cu Simon şi copilul, fiindcă voiam să le oferim un desert cât se poate de gustos. Oarecum surprinsă, Elena a acceptat, dar numai pentru puţin timp, altfel cu greu o să-l mai trezească a doua zi pe somnorosul Yilal. Am alergat într-un suflet până în colţul străzii, la patiseria cu *croissants*, pe avenue de la Bourdonnais. Din fericire era deschisă. Am cumpărat un tort cu multă frişcă, ornat cu căpşuni mari, foarte roşii. De emoţionaţi ce eram, abia dacă am gustat din zarzavaturile şi peştele pe care-l mâncam împreună cu convalescenta.

Când au venit Simon, Elena şi Yilal, în papuci şi halat, îi aştepta deja cafeaua şi tortul tăiat felii. Mi-am dat seama după faţa Elenei că bănuia ceva. În schimb Simon, cu gândul la articolul unui cercetător şi disident rus pe care îl citise în seara aceea, era cu capul în nori şi ne povestea, în vreme ce frişca deliciosului tort îi mânjea barba, că rusul vizitase nu de mult Institutul Pasteur şi că toţi cercetătorii şi oamenii de ştiinţă fuseseră impresionaţi de modestia şi valoarea lui intelectuală. Şi atunci, respectând scenariul aiurit pe care-l ticluisem, fata nesăbuită a întrebat în spaniolă:

— Câte limbi credeţi că vorbeşte Yilal?

I-am observat imediat pe Simon şi Elena: neclintiţi, au deschis încet ochii de parcă ar fi vrut să întrebe: „Ce se întâmplă aici?”

— Eu cred că două, i-am asigurat. Franceza şi spaniola. Voi ce credeţi? Câte limbi vorbeşte Yilal, Elena? Tu câte crezi, Simon?

Ochişorii lui Yilal treceau de la părinţi la mine, de la mine la fata nesăbuită şi iarăşi la părinţi. Era cât se poate de serios.

— Nu vorbeşte niciuna, a bâiguit Elena, fixându-ne cu privirea şi evitând să întoarcă ochii spre copil. Cel puţin până acum.

— Eu cred că… a zis Simon şi a tăcut copleşit, implorând din priviri să-i indicăm ce trebuia să spună.

— De fapt ce contează ce credem noi! a intervenit fata nesăbuită. Important e ce zice Yilal. Ce părere ai, Yilal? Câte limbi vorbeşti?

— Vorbeşte franceza, s-a auzit glăsciorul firav şi piţigăiat. Şi după o scurtă pauză, schimbând limba: Yilal vorbeşte spaniola.

Elena şi Simon au amuţit cu privirea pironită pe el. Farfuria cu tort pe

care Simon o ţinea în mână, i-a alunecat, aterizându-i pe pantaloni. Copilul a izbucnit în râs şi, ducându-şi o mână la gură şi arătând spre piciorul lui Simon, a exclamat în franceză:

— Murdăreşti pantalon.

Elena se ridicase în picioare şi ajungând acum lângă copil, privindu-l fermecată, îi mângâia părul cu o mână, iar cealaltă i-o trecea peste buze, neîncetat, mângâind parcă imaginea binecuvântată a sfântului ei protector. Dar dintre cei doi cel mai tulburat era Simon. Incapabil să scoată un sunet, îşi privea fiul, nevasta, pe noi, zăpăcit, cerându-ne parcă să nu-l trezim, să-l lăsăm să viseze.

Yilal n-a mai spus nimic în seara aceea. Părinţii l-au dus la culcare puţin mai târziu, iar fata nesăbuită, făcând oficiile de gazdă, a pregătit un pacheţel cu jumătatea de tort rămasă şi a insistat ca familia Gravoski să-l ia neapărat. La despărţire am dat mâna cu Yilal:

— Ne-a ieşit foarte bine, nu-i aşa, Yilal? îţi sunt dator cu un cadou pentru cât de bine te-ai purtat. Încă şase soldăţei de plumb pentru colecţia ta, ce zici?

A dat din cap, afirmativ. Când am închis uşa după ei, fata nesăbuită a exclamat:

— În clipa asta e perechea cea mai fericită din lume!

Mult mai târziu, când aproape aţipisem, am zărit o siluetă strecurându-se în sufragerie şi aşezându-se tăcută pe canapea. M-a luat de mână:

— Vino, hai cu mine, mi-a poruncit.

— Nu pot şi nici nu trebuie, i-am zis ridicându-mă şi urmând-o. Doctorul Pineau mi-a interzis-o. Cel puţin două luni n-am voie să te ating şi cu atât mai puţin să facem dragoste. Şi n-o să te ating, nici n-o să fac dragoste cu tine până nu te însănătoşeşti. Ai înţeles?

Ne vârâserăm deja în patul ei şi ea s-a cuibărit lângă mine, punându-şi capul pe umărul meu. I-am simţit trupul, numai piele şi os, şi picioarele subţiri şi îngheţate, lipite de ale mele, şi în clipa aceea m-am înfiorat din cap până în picioare.

— Nu vreau, să faci dragoste cu mine, a şoptit, sărutându-mă pe gât. Vreau să mă iei în braţe, să mă încălzeşti şi să-mi alungi spaima din oase. Mor de groază.

Trupul ei firav, cu forme colţuroase, tremura ca o frunză. Am îmbrăţişat-o, i-am frecat spatele, braţele, mijlocul şi i-am şoptit multă vreme cuvinte tandre la ureche. N-o să mai las pe nimeni, niciodată, să-i facă rău, trebuia să se străduiască mult ca să-şi revină curând şi să-şi recapete puterea, pofta de viaţă şi să fie fericită. Ca să fie iarăşi frumoasă. Mă asculta tăcută, lipită de mine, tresărind uneori, scâncind şi chircindu-se de durere. Mai târziu a adormit. Dar toată noaptea, veghind-o, am simţit-o cutremurându-se şi tânguindu-se, pradă unor frecvente atacuri de panică. Când o vedeam atât de neajutorată, îmi veneau în minte imagini cu cele întâmplate în Lagos şi mă

invada tristeţea, mânia, o poftă nebună de a mă răzbuna pe torţionarii ei.

Vizita la Petit Clamart, în clinica doctorului André Zilacxy, francez de origine maghiară, s-a dovedit a fi o excursie la iarbă verde. În ziua aceea ardea un soare strălucitor, făcând să sclipească vârfurile plopilor şi platanilor înalţi din pădure. Clinica se afla la capătul unui parc cu statui ciobite şi cu un havuz cu lebede. Am ajuns acolo pe la prânz şi doctorul Zilaxcy ne-a invitat imediat în biroul lui. Clădirea era un vechi conac boieresc din secolul al XIX-lea, cu două etaje, scară de marmură şi balcoane cu grilaje, renovată în interior, căreia i se adăugase un nou pavilion, cu geamuri mari de sticlă; poate un solariu sau o sală de sport cu piscină. Prin ferestrele biroului doctorului Zilacxy se zăreau în depărtare oameni plimbându-se pe sub copaci, iar printre ei se desluşeau halatele albe ale asistentelor sau ale medicilor. Zilaxcy însuşi părea să provină din secolul al XIX-lea: barbişon ascuţit, încadrându-i chipul slăbănog, şi chelie lucioasă. Purta haine negre, o vestă gri, un guler tare ce părea fals, iar în loc de cravată avea o panglică împăturită în patru, prinsă într-un ac de cravată stacojiu. Şi un ceas de buzunar, cu lanţ de aur.

— Am vorbit cu colegul meu Bourrichon şi am citit dosarul trimis de Spitalul Cochin, a zis trecând brusc la subiect, ca şi cum nu şi-ar fi putut pierde vremea cu banalităţi. Aveţi mare noroc, clinica este mereu plină şi sunt oameni care aşteaptă mult timp ca să fie primiţi aici. Dar având în vedere că doamna este un caz special şi vine recomandată de un vechi prieten, îi putem oferi un loc.

Avea o voce foarte plăcută şi un mod elegant, oarecum teatral, de a se mişca şi a-şi pune în evidenţă mâinile. A spus că „pacienta” va primi o alimentaţie specială, conform indicaţiilor unui dietetician, pentru a-şi reveni la greutatea normală, iar un instructor personal se va ocupa de exerciţiile ei fizice. Medicul ei curant va fi doctoriţa Roullin, specialist în traume de tipul celor cărora căzuse victimă doamna. Va putea primi vizite de două ori pe săptămână, între cinci şi şapte după-amiaza. Pe lângă tratamentul prescris de doctoriţa Roullin, va participa la şedinţele de terapie în grup, conduse de el însuşi. Dacă nu va avea nimic împotrivă, vor putea folosi hipnoza în cadrul tratamentului, sub controlul lui. Iar dacă pacienta – a făcut o pauză pentru a se înţelege că urma o precizare importantă – se va simţi vreodată „dezamăgită” de tratament, îl va putea întrerupe oricând.

— Nu ni s-a întâmplat asta niciodată, a adăugat, plescăindu-şi limba. Dar dacă este cazul, există şi această posibilitate.

A mai spus că după discuţia cu profesorul Bourrichon, căzuseră amândoi de acord că pacienta va trebui să rămână în clinică, în principiu, cel puţin patru săptămâni. Ulterior se va vedea dacă era recomandabilă prelungirea şederii sau îşi putea continua recuperarea acasă.

A răspuns la toate întrebările Elenei şi ale mele – fata nesăbuită n-a deschis gura, mulţumindu-se doar să asculte, de parcă nimic din toate astea n-ar fi privit-o pe ea – despre modul de funcţionare al clinicii şi colaboratori, iar după o glumă despre Lacan şi combinaţiile lui fanteziste, în care se regăseau

deopotrivă structuralismul şi Freud, pe care, a subliniat doctorul, zâmbind ca să ne liniştească, „nu le oferim în meniul nostru”, a pus o asistentă s-o conducă pe fata nesăbuită în cabinetul doctoriţei Roullin. O aştepta să stea de vorbă cu ea şi să-i arate clinica.

Odată rămaşi singuri cu doctorul Zilacxy, Elena a abordat cu precauţie delicatul subiect: cât va costa o lună de tratament. Şi s-a grăbit să precizeze că „doamna” n-avea nicio asigurare, nici bani personali, iar toate costurile le va suporta prietenul care era aici, de faţă.

— Aproximativ o sută de mii de franci, fără a pune la socoteală medicamentele care, mă rog, e greu de ştiut dinainte, ar trebui să însemne în cel mai rău caz încă un procent de douăzeci, treizeci la sută. E vorba de un preţ special, fiindcă doamna este recomandată de profesorul Bourrichon.

S-a uitat la ceas, s-a ridicat în picioare şi ne-a rugat ca, în caz că ne hotărâm, să trecem pe la administraţie ca să completăm formularele.

Trei sferturi de oră mai târziu şi-a făcut apariţia şi fata nesăbuită. Era mulţumită de discuţia cu doctoriţa Roullin, care i se păruse foarte inteligentă şi amabilă, şi de vizitarea clinicii. Viitoarea ei cameră era mică, comodă, foarte cochetă, cu vedere spre parc, iar toate celelalte, sufrageria, sala de sport, piscina încălzită, sala de discuţii şi de proiecţii de filme erau ultramoderne. Fără să mai stăm prea mult pe gânduri, ne-am dus la administraţie. Am semnat un document prin care mă angajam să suport toate cheltuielile şi am înmânat un cec de zece mii de franci drept garanţie. Fata nesăbuită i-a dat un paşaport francez administratoarei, iar aceasta, o femeie sfrijită, cu coc şi privire inchizitorială, i-a cerut mai degrabă cartea de identitate. Elena şi cu mine ne-am privit îngrijoraţi, aşteptând o catastrofă.

— Încă n-o am, a zis fata nesăbuită, cât se poate de firesc. Am trăit mulţi ani în străinătate şi de-abia am revenit în Franţa. Ştiu prea bine că trebuie să-l fac. O să mă ocup de asta cât mai repede cu putinţă.

Administratoarea şi-a notat datele din paşaport într-un registru, după care i l-a înapoiat.

— Vă internaţi mâine, i-a spus în chip de rămas-bun. Vă rog să fiţi aici înainte de prânz.

Profitând de ziua splendidă, puţin cam friguroasă, dar luminoasă şi cu un cer curat ca lacrima, am făcut o lungă plimbare prin pădurea din Petit Clamart, simţind frunzele uscate de toamnă foşnindu-ne sub picioare. Am prânzit într-un mic *bistrot* de la marginea pădurii, unde focul din cămin scotea scântei, încălzind localul şi înroşind feţele clienţilor. Elena trebuia să se întoarcă la spital, astfel încât ne-a lăsat la intrarea în Paris, la prima gură de metrou care ne-a ieşit în cale. Tot drumul, până la École Militaire, fata nesăbuită a stat tăcută şi m-a ţinut de mână. Câteodată o simţeam înfiorându-se. Odată ajunşi acasă, fata nesăbuită m-a aşezat pe fotoliu şi s-a aşezat pe genunchii mei. Nasul şi gura îi erau îngheţate şi tremura aşa de tare, că nu putea scoate niciun cuvânt. Îi clănţăneau dinţii.

— Clinica o să-ţi facă bine, i-am zis, mângâindu-i gâtul, umerii şi

încălzindu-i cu răsuflarea mea urechiuşele îngheţate. O să te îngrijească, o să te îngraşe, o să te ajute să-ţi dispară crizele astea de panică. O să te facă frumoasă foc şi o să fii iarăşi drăcuşorul dintotdeauna. Iar dacă nu-ţi place clinica, vii înapoi imediat. Când vrei tu. Nu e o închisoare, ci un loc de odihnă.

Lipită de mine, nu răspundea nimic, dar a mai tremurat mult până s-a liniştit de tot. Am pregătit o ceaşcă de ceai cu lămâie pentru amândoi. Şi am stat de vorbă, în timp ce ea îşi pregătea valiza pentru clinică. I-am dat un plic în care pusesem o mie de franci în bancnote, pe care să-i ia la ea.

— Nu e un cadou, ci un împrumut, am glumit. O să mi-i dai înapoi când o să fii bogată. O să-ţi iau dobândă mare.

— Cât or să te coste toate astea? m-a întrebat, fără să mă privească.

— Mai puţin decât credeam. Vreo sută de mii de franci. Ce contează o sută de mii de franci, dacă pot să te fac iarăşi frumoasă? O fac din pur interes, micuţă chiliană.

O vreme n-a mai zis nimic şi a continuat să-şi facă valiza, bosumflată.

— Chiar aşa de urâtă am devenit? a întrebat deodată.

— Oribilă, i-am zis. Scuză-mă, dar ai ajuns o adevărată sperietoare.

— Minţi, a răspuns, pe jumătate întoarsă, aruncând în mine cu o sanda care m-a lovit în piept. Nu cred că sunt chiar aşa de urâtă din moment ce ieri, în pat, ai avut cocoşelul ţeapăn toată noaptea. A trebuit să te abţii să faci dragoste cu mine, prefăcutule!

A izbucnit în râs şi din acea clipă s-a bine dispus. De îndată ce şi-a terminat de făcut valiza, s-a aşezat iarăşi pe genunchii mei, ca s-o îmbrăţişez şi să-i fac un masaj uşor pe spate şi pe braţe. Aşa rămăsese, adormind adânc, când pe la şase a venit Yilal să-şi urmărească emisiunea la televizor. Din seara în care le făcuse surpriza părinţilor, îşi dădea drumul, vorbind cu ei şi cu noi, dar numai câteodată, fiindcă efortul îl obosea peste măsură. Şi atunci revenea la tăbliţa care-i atârna în continuare de gât, împreună cu două crete şi o punguţă. În seara aceea nu i-am auzit vocea până la plecare, când s-a despărţit, în spaniolă, cu urarea: „Noapte bună, prieteni!”

După cină ne-am dus la o cafea la familia Gravoski, iar ei au promis c-o vor vizita la clinică pe fata nesăbuită, rugând-o să-i sune dacă avea nevoie de ceva cât timp eram eu plecat în Finlanda. Când ne-am întors la noi, nu m-a lăsat să întind canapeaua.

— De ce nu vrei să dormi cu mine?

Am îmbrăţişat-o, strângând-o tare la piept.

— Ştii foarte bine de ce. E un chin să te am goală lângă mine, dorindu-te aşa cum te doresc, fără să te pot atinge.

— N-o să te schimbi niciodată, a ripostat indignată, de parcă aş fi insultat-o. Dacă ai fi fost Fukuda, ai fi făcut amor cu mine toată noaptea, fără să-ţi pese câtuşi de puţin c-aş fi sângerat sau aş fi murit.

— Eu nu sunt Fukuda. Încă nu ţi-ai dat seama?

— Fireşte că-mi dau seama, a repetat, înlănţuindu-mi gâtul cu braţele.

Şi tocmai de aceea în noaptea asta o să dormi cu mine. Fiindcă nimic nu-mi place mai mult decât să te chinui. Nu ţi-ai dat seama?

— Ba da, din nefericire, i-am răspuns, sărutând-o pe păr. Mi-am dat prea bine seama de ani de zile, şi cel mai rău e că tot nu mă învăţ minte. S-ar părea chiar că-mi place. Suntem perechea perfectă: sadica şi masochistul.

Am dormit împreună şi când ea a încercat să mă mângâie, i-am luat mâinile şi i le-am îndepărtat.

— Până nu te vindeci complet, vom fi cuminţi ca doi îngeraşi.

— Ce mai, eşti *un vrai con*. Cel puţin strânge-mă tare în braţe, să-mi treacă frica.

A doua zi dimineaţa am luat trenul de la gara Saint Lazare şi cât a durat drumul până la Petit Clamart a rămas tăcută, cu privirea în pământ. Ne-am despărţit în uşa clinicii. S-a lipit de mine, ca şi cum n-aveam să ne mai revedem niciodată şi mi-a udat faţa cu lacrimile ei.

— În felul ăsta o să sfârşeşti prin a te îndrăgosti de mine.

— Pun pariu pe ce vrei că n-o să mă îndrăgostesc niciodată, Ricardito.

Am plecat la Helsinki chiar în aceeaşi seară şi în cele două săptămâni cât am stat acolo, traducând, am vorbit continuu ruseşte în fiecare zi, dimineaţa şi seara. Era vorba de o conferinţă tripartită, cu delegaţi din Europa, Statele Unite şi Rusia, pentru trasarea unei politici de sprijin şi cooperare între ţările occidentale şi ceea ce avea să mai rămână din fosta Uniune Sovietică. Erau comisii care vorbeau despre economie, instituţii, politică socială, cultură şi sport şi în fiecare dintre ele delegaţii ruşi se exprimau cu o libertate şi o spontaneitate până nu demult inimaginabilă la acei monotoni roboţi care erau nomenclaturiştii trimişi la conferinţele internaţionale de guvernul lui Brejnev şi chiar al lui Gorbaciov. Lucrurile se schimbau acolo, era evident. Aveam chef să mă întorc la Moscova şi la rebotezatul Sankt Petersburg, unde nu mai fusesem de mulţi ani.[32]

Noi, interpreţii, aveam mult de lucru şi aproape nu ne mai rămânea deloc timp de plimbare. Călătoream pentru a doua oară la Helsinki. Prima oară fusese primăvară, când te puteai plimba pe stradă şi merge la ţară să vezi păduri de brazi împrejmuind lacurile şi sate frumoase cu case din lemn, într-o ţară în care totul era frumos: arhitectura, natura, oamenii şi mai ales bătrânii. În schimb acum, cu zăpada şi temperatura de minus douăzeci de grade, preferam să rămân la hotel în momentele libere, citind sau practicând misterioasele ritualuri ale saunei, care aveau asupra mea un plăcut efect anestezic.

La zece zile de la sosirea mea la Helsinki, am primit o scrisoare de la fata nesăbuită. Se simţea bine în clinica din Petit Clamart, adaptându-se programelor fără dificultate. N-avea o dietă, ci o supraalimentau, dar cum avea de făcut destule exerciţii în sala de sport – şi mai şi înota cu ajutorul unui profesor, fiindcă ea nu învăţase niciodată să înoate, doar să plutească şi să se zbenguie în apă ca un căţeluş –, avea din nou poftă de mâncare. Se întâlnise

deja de două ori cu doctoriţa Roullin, care era destul de inteligentă şi cu care se înţelegea foarte bine. Aproape că n-avusese ocazia să vorbească cu ceilalţi pacienţi; se saluta doar cu unii când mâncau. Singura pacientă cu care conversase de două sau trei ori era o nemţoaică anorexică, foarte timidă şi speriată, dar o fată tare bună. Din şedinţa de hipnoză cu doctorul Zilacxy îşi mai amintea doar că, la trezire, se simţise foarte calmă şi odihnită. Îmi mai spunea că-i lipseam şi să nu fac „prea multe porcării în saunele alea finlandeze, care sunt centre renumite pentru degeneraţi sexuali, după cum ştie toată lumea”.

Când am revenit la Paris, după două săptămâni, agenţia domnului Charnés mi-a obţinut aproape imediat un contract de cinci zile, la Alexandria. Am stat doar o zi în Franţa, astfel încât n-am putut s-o vizitez pe fata nesăbuită. Dar am vorbit seara la telefon. Mi s-a părut bine dispusă, încântată mai ales de doctoriţa Roullin, care, mi-a zis, îi făcea „enorm de bine” şi amuzată de terapia de grup condusă de doctorul Zilacxy, „ceva în genul spovedaniei la preot, dar în grup şi cu predicile ţinute de doctor”. Ce voia să-i aduc din Egipt? „O cămilă”. După care a adăugat, serios: „Ştiu ce: o rochie din alea de dansat cu buricul gol, cum au dansatoarele arabe”. Avea de gând să mă răsplătească, la părăsirea clinicii, cu un spectacol de dans din buric, dansând numai pentru mine? „Când o să ies de aici, o să-ţi fac nişte chestii care nici n-ai habar că există, sfinţişorule”. Când i-am zis că mi-era tare dor de ea, mi-a răspuns: „Şi mie, cred”. Se înzdrăvenea, fără îndoială.

În seara aceea am cinat la familia Gravoski şi i-am dus lui Yilal o duzină de soldăţei de plumb, cumpăraţi dintr-o prăvălie din Helsinki. Elena şi Simon nu-şi mai încăpeau în piele de bucurie. Deşi uneori copilul mai avea momente de muţenie şi nu renunţa la tăbliţa lui, în fiecare zi îşi mai dădea drumul câte puţin şi nu numai cu ei, ci şi la şcoală, unde colegii care mai înainte îl porecliseră Mutul, îi spuneau acum Meliţa. Totul ţinea de răbdare; în curând avea să fie absolut normal. Cei doi Gravoski o vizitaseră pe fata nesăbuită de vreo două ori şi li se păruse că se acomodase cu viaţa din clinică. Elena vorbise o dată la telefon cu profesorul Zilacxy şi acesta îi citise câteva rânduri dintr-un raport foarte încurajator al doctoriţei Roullin despre progresele înregistrate de bolnavă. Se îngrăşase şi-şi controla din ce în ce mai bine nervii.

A doua zi după-masă am plecat la Cairo, unde după cinci ore obositoare de zbor a trebuit să iau alt avion, al unei companii egiptene, spre Alexandria. Am ajuns mort de oboseală. De cum m-am instalat în cămăruţa unui hotel mizerabil, numit *The Nile* – era vina mea, îl alesesem pe cel mai ieftin dintre cele oferite interpreţilor nemaiavând vlagă să mai ies în oraş, am dormit buştean opt ore la rând, ceea ce mi se întâmpla foarte rar.

Ziua următoare am dat o raită prin vechiul oraş fondat de Alexandru cel Mare; am văzut muzeul de antichităţi romane şi ruinele amfiteatrului şi am făcut o lungă plimbare pe splendida faleză împânzită cu cafenele, restaurante, hoteluri şi prăvălii pentru turişti, pe unde mişuna o lume zgomotoasă şi

cosmopolită. Stând la o terasă care mă ducea cu gândul la poetul Kavafis – casa lui, în fostul cartier grecesc, devenit acum arăbesc, nu se putea vizita, un mic afiş în engleză anunţând renovarea executată de Consulatul Greciei – i-am scris o lungă scrisoare bolnavei, spunându-i cât de mult mă bucura vestea că-i plăcea clinica din Petit Clamart şi oferindu-mă, dacă se purta bine şi ieşea pe deplin refăcută din clinică, s-o duc o săptămână pe o plajă din sudul Spaniei, ca să se prăjească la soare. I-ar plăcea să aibă o lună de miere cu pişpirică?

În seara aceea am revăzut întreaga documentaţie despre conferinţa care începea a doua zi. Se referea la cooperarea şi dezvoltarea economică a tuturor ţărilor din bazinul Mediteranei: Franţa, Spania, Grecia, Italia, Turcia, Cipru, Egipt, Liban, Alger, Maroc, Libia şi Siria. Israelul fusese exclus. Au fost cinci zile istovitoare, fără timp de nimic, doar de rapoarte şi dezbateri confuze şi plictisitoare, care deşi produceau tone de hârtie tipărită, mi se păreau că n-o să folosească practic la nimic. Unul dintre translatorii arabi, născut în Alexandria, m-a ajutat în ultima zi să găsesc ceea ce mă rugase fata fără minte: o rochie de dansatoare arăboaică, cu voaluri şi pietre preţioase. Mi-am închipuit-o îmbrăcată în ea, unduindu-se ca un curmal pe nisipul deşertului, sub clar de lună, în ritmul flajeoletelor, flautelor, castanietelor, tamburinelor, mandolinelor, talgerelor şi altor instrumente muzicale arabe, şi am dorit-o.

A doua zi după ce-am ajuns la Paris, chiar înainte de a mă întâlni cu cei doi Gravoski, m-am dus s-o vizitez la clinica din Petit Clamart. Era o zi mohorâtă şi ploioasă, iar pădurea din apropiere era desfrunzită şi golaşă, iarna punându-şi aproape în întregime amprenta asupra ei. Parcul cu havuzul de piatră, fără lebede acum, era acoperit de o pâclă umedă şi apăsătoare. M-au condus printr-un salon destul de spaţios, în care se aflau câteva persoane în fotolii, formând parcă nişte grupuri familiale. Am aşteptat lângă o fereastră de unde se vedea havuzul şi deodată am văzut-o intrând în halat de baie, cu un prosop în formă de turban pe cap şi cu sandale în picioare.

— Iartă-mă că te-am făcut să aştepţi, dar eram în piscină; înotam, a zis ridicându-se pe vârful picioarelor ca să mă pupe pe obraz. Habar n-aveam c-o să vii. De-abia ieri ţi-am primit scrisorica din Alexandria. Chiar o să ne petrecem luna de miere pe o plajă din sudul Spaniei?

Ne-am aşezat într-un colţ şi ea şi-a apropiat scaunul de al meu până ni s-au atins genunchii. Mi-a întins mâinile ca să i le iau şi am rămas aşa, cu degetele împreunate, o oră întreagă, cât a durat discuţia noastră. Schimbarea era vizibilă. Îşi revenise, într-adevăr, şi trupul îşi recăpătase formele, iar oasele şi pomeţii obrajilor nu-i mai ieşeau prin pielea feţei. În ochii de culoarea mierii arse se citea iarăşi vioiciunea şi şiretenia de odinioară, iar pe frunte îi şerpuia vinişoara albăstruie. Îşi mişca buzele pline cu o cochetărie care-mi amintea de fata rea din vremurile de demult. Mi s-a părut sigură, liniştită, mulţumită de cât de bine se simţea şi fiindcă, m-a asigurat ea, doar rareori o mai apucau crizele acelea de spaimă, care în ultimii doi ani o aduseseră în pragul nebuniei.

— Nu-i nevoie să-mi spui că te simţi mai bine, i-am zis sărutându-i mâinile şi sorbind-o din priviri. E de-ajuns să te văd. Eşti iarăşi frumoasă. Sunt aşa de impresionat că de-abia îmi mai găsesc cuvintele.

— Şi asta acum, când m-ai prins abia ieşită din piscină, mi-a răspuns, privindu-mă în ochi, provocatoare. Aşteaptă să mă vezi aranjată şi machiată. O să cazi pe spate, Ricardito.

În seara aceea le-am povestit prietenilor Gravoski, la cină, incredibila ameliorare a fetei nesăbuite după trei săptămâni de tratament. Ei o vizitaseră duminica trecută şi avuseseră aceeaşi impresie. Erau foarte fericiţi cu Yilal. Copilul îşi dădea tot mai mult drumul la vorbit, acasă şi la şcoală, deşi în unele zile se adâncea iarăşi în tăcere. Dar nu încăpea nici cea mai mică îndoială: nu exista cale de întoarcere. Ieşise din acea închisoare în care se refugiase singur şi se integra din ce în ce mai mult în comunitatea celor care vorbeau. Seara mă salutase în spaniolă: „Trebuie să-mi povesteşti despre piramide, unchiule Ricardo”.

În următoarele zile am pus la punct apartamentul din Joseph Granier, în aşteptarea pacientei. Am spălat şi călcat perdelele şi aşternuturile, am angajat o portugheză, ca să mă ajute să mătur şi să ceruiesc parchetul, să şterg pereţii, să spăl rufele, şi am cumpărat flori pentru cele patru vaze mari din casă. Am pus pachetul cu rochia arăbească pe patul din dormitor, cu o felicitare glumeaţă. În ajunul zilei în care fata nesăbuită trebuia să părăsească clinica eram încântat ca un puşti care merge la prima lui întâlnire.

Ne-am dus s-o luăm cu maşina Elenei, împreună cu Yilal, care n-avea ore în ziua aceea. În ciuda ploii şi a atmosferei posomorâte, aveam senzaţia că o lumină aurie se pogorâse din ceruri asupra Franţei. Ea era deja gata şi ne aştepta cu valiza la picioare, la intrarea în clinică. Se pieptănase cu grijă, îşi rujase discret buzele, îşi colorase un pic obrajii, îşi făcuse unghiile şi-şi dăduse genele cu rimel. Purta un pardesiu pe care nu i-l cunoşteam, bleumarin, cu o centură cu cataramă mare. Când a văzut-o, lui Yilal i-au strălucit ochii şi a fugit s-o îmbrăţişeze. În vreme ce portarul punea bagajul în maşina Elenei, am trecut pe la administraţie şi femeia cu coc mi-a dat factura. Suma totală era aproximativ cea prevăzută de doctorul Zilacxy: 127 315 franci. Îmi făcusem un cont de 150.000 de franci pentru asta. Îmi vândusem toate obligaţiunile în care-mi păstram economiile şi obţinusem două împrumuturi, unul cu dobândă minimă, de la o casă de ajutor reciproc a breslei, ca membru al ei, şi altul de la banca mea, Société Générale, cu dobândă mai ridicată. O investiţie excelentă, căci pacienta arăta mult mai bine. Administratoarea m-a rugat să sun la secretariat ca să fixez o întâlnire, căci doctorul Zilacxy dorea să mă vadă. Şi a adăugat: „Între patru ochi”.

A urmat o seară grozavă. Am cinat ceva uşor la familia Gravoski, bând totuşi o sticlă de şampanie, după care ne-am întors la noi, unde ne-am îmbrăţişat şi sărutat îndelung. La început cu tandreţe, apoi cu ardoare, cu pasiune, cu disperare. Mâinile mele îi străbăteau trupul întreg, ajutând-o să se dezbrace. Era minunat: silueta ei delicată avea din nou rotunjimi, forme

mlădioase, iar mâinile şi buzele mele simţeau iarăşi deliciul sânilor calzi, moi, frumos conturaţi, cu sfârcuri tari şi mici corole granulate. Nu mă mai săturam să inspir parfumul axilelor epilate. Când a fost goală, am ridicat-o în braţe şi am dus-o în dormitor. M-a privit dezbrăcându-mă, cu unul din zâmbetele ei ironice de odinioară:

— O să faci dragoste cu mine? m-a provocat, răsfăţându-se pe un ton cântat. Dar n-au trecut încă cele două luni prescrise de medic.

— În seara asta nu mă interesează, i-am răspuns. Eşti prea frumoasă şi dacă nu te-aş iubi acum, m-aş prăpădi. Fiindcă te iubesc din tot sufletul.

— Chiar mi se părea ciudat că nu-mi spuseseşi încă nicio drăgălăşenie, a bufnit în râs.

În timp ce-i sărutam trupul pe îndelete, începând cu părul şi terminând cu tălpile picioarelor, cu infinită delicateţe şi dragoste imensă, am simţit-o torcând, ghemuindu-se şi apoi întinzându-se, excitată. Când i-am sărutat sexul, l-am simţit foarte umed, zbătându-se, umflat. Picioarele ei m-au încolăcit cu putere. Dar de cum am pătruns-o, a tras un ţipăt şi a izbucnit în plâns, strâmbându-se de durere.

— Mă doare, mă doare, s-a tânguit, îndepărtându-mă cu amândouă mâinile. Voiam să-ţi fac pe plac în noaptea asta, dar nu pot, mă sfâşie durerea, mă termină.

Plângea, sărutându-mă pe gură, zbuciumată, iar părul şi lacrimile ei îmi intrau în ochi şi în nas. Începuse iar să tremure ca atunci când o apucau crizele de panică. I-am cerut iertare: fusesem o brută, un iresponsabil, un egoist. O iubeam, n-o s-o fac să sufere niciodată, ea era pentru mine tot ce-aveam mai de preţ, mai drag şi mai bun în viaţă. Cum durerea nu ceda, m-am ridicat, gol, şi i-am adus din baie un prosop înmuiat în apă călduţă, tamponându-i uşor sexul cu el, până ce durerea a cedat treptat. Ne-am învelit cu pătura şi ea a vrut să termin în gura ei, dar n-am vrut. Îmi părea rău c-o făcusem să sufere. Până n-o să se refacă de tot, n-o să se mai repete ce s-a întâmplat în seara asta: o să ducem o viaţă castă, sănătatea ei era mai presus de plăcerea mea. Mă asculta fără să scoată o vorbă, strâns lipită de mine, nemişcată. Dar mai târziu, înainte de a adormi de tot, mi-a şoptit, înlănţuindu-mi gâtul cu braţele şi lipindu-şi buzele de-ale mele: „Ţi-am citit scrisorica din Alexandria de cel puţin zece ori. Dormeam cu ea între picioare în fiecare noapte”.

În dimineaţa următoare am sunat de la un telefon public la clinica din Petit Clamart şi secretara doctorului Zilacxy mi-a fixat o întâlnire peste două zile. Şi ea mi-a precizat că directorul dorea să discutăm între patru ochi. Seara m-am dus la UNESCO să văd ce posibilităţi aveam să obţin un contract, dar şeful translatorilor mi-a zis că nu exista nimic pentru restul lunii, propunându-mi o conferinţă de trei zile la Bordeaux. N-am acceptat. Nici agenţia domnului Charnés n-avea nimic pentru mine în viitorul apropiat, la Paris sau prin împrejurimi, dar fiindcă vechiul meu patron a văzut că aveam nevoie de bani, mi-a oferit un teanc de documente de tradus din rusă în engleză, plătite destul

de bine. M-am instalat aşadar să lucrez în sufragerie, cu maşina de scris şi cu dicţionarele. Mi-am impus un orar de birou. Fata nesăbuită îmi pregătea cafeaua şi se ocupa de mâncare. Din când în când, ca o tânără nevastă plină de solicitudine faţă de soţul ei, mi se agăţa de umeri, sărutându-mă pe la spate, pe gât sau pe ureche. Dar când venea Yilal uita cu desăvârşire de mine şi începea să se joace cu copilul, de parcă ar fi fost de aceeaşi vârstă. Seara, după cină, ascultam discuri înainte de culcare, iar uneori ea aţipea în braţele mele.

Nu i-am zis nimic despre întâlnirea de la clinica din Petit Clamart şi am plecat de acasă, pretextând o întrevedere pentru o posibilă activitate prin împrejurimile Parisului. Am ajuns la clinică cu o jumătate de oră mai devreme, rebegit de frig, şi am aşteptat în sala de vizite, urmărind cum se aşternea zăpada moale pe gazon. Vremea rea volatilizase copacii şi havuzul de piatră.

Doctorul Zilacxy, îmbrăcat ca şi prima oară când îl întâlnisem în urmă cu o lună, era însoţit de doctoriţa Roullin. Aceasta mi-a fost simpatică de la prima vedere. Era o femeie durdulie, încă tânără, cu ochi inteligenţi şi un zâmbet amabil care nu o părăsea aproape deloc. Ţinea în braţe o mapă pe care o trecea, periodic, dintr-o mână în alta. Mă primiseră în picioare şi deşi existau câteva scaune în birou, nu m-au invitat să mă aşez.

— Cum aţi găsit-o? m-a întrebat directorul în chip de salut, lăsându-mi aceeaşi impresie ca prima oară: cineva care nu pierdea vremea cu vorbe.

— Excelent, doctore, i-am răspuns. E altă persoană. S-a întremat, şi-a recăpătat tonusul, culoarea. Mi se pare foarte liniştită. I-au dispărut crizele acelea de spaimă care o chinuiau aşa de mult. Vă este extrem de recunoscătoare. Şi eu la fel, bineînţeles.

— Bine, bine, a continuat doctorul Zilacxy, ridicându-şi mâinile ca un iluzionist şi agitându-se întruna. Totuşi vă previn: nu puteţi avea niciodată încredere în aparenţe, în asemenea treburi.

— Ce treburi, doctore? l-am întrerupt, intrigat.

— În treburile minţii, prietene, a zâmbit. Dacă dumneavoastră preferaţi să-i spuneţi spirit, n-am nimic împotrivă. Din punct de vedere fizic, doamna este bine. Organismul ei s-a recuperat, într-adevăr, graţie vieţii disciplinate, regimului alimentar bun şi exerciţiilor. Acum trebuie să încerce să urmeze instrucţiunile date în privinţa mâncării. Nu trebuie să abandoneze gimnastica şi înotul, care i-au făcut foarte bine. Cât priveşte aspectul psihic, dumneavoastră va trebui să daţi dovadă de multă răbdare. E pe calea cea bună, se pare, dar va mai avea mult de tras.

S-a uitat la doctoriţa Roullin, care până atunci nu spusese nimic. Ea a consimţit. În ochii ei pătrunzători se citea ceva care m-a alarmat. Am văzut-o deschizând mapa, răsfoind-o în grabă. Aveau să-mi dea o veste proastă? De-abia acum directorul mi-a arătat un scaun. S-au aşezat şi ei.

— Prietena dumneavoastră a suferit mult, a zis doctoriţa Roullin atât de amabilă încât lăsa impresia că ar fi vrut să spună cu totul altceva. În capul ei e un adevărat iad. De mult ce-a îndurat. Sau mai degrabă de câte îndură

încă.

— Dar şi psihic o găsesc mult mai bine, am adăugat eu, ca să zic ceva. Introducerea făcută de medici sfârşise prin a mă speria. Dar presupun că după o experienţă precum cea din Lagos, nicio femeie nu-şi poate reveni de tot.

A urmat un moment de tăcere şi un schimb rapid de priviri între director şi doctoriţă. Pe fereastra mare ce dădea spre parc fulgii coborau tot mai compacţi şi mai albi. Grădina, copacii, havuzul dispăruseră cu totul.

— Probabil că violul acela n-a avut loc niciodată, a zâmbit doctoriţa Roullin, afabilă, şi a făcut un gest parcă de scuză.

— E o invenţie născocită pentru a proteja pe cineva, pentru a şterge urmele, a adăugat doctorul Zilacxy, fără să-mi dea vreme să reacţionez. Doctoriţa Roullin a bănuit asta de la prima discuţie cu ea. Şi apoi am avut confirmarea când am adormit-o. Ciudat e că a inventat treaba asta ca să protejeze pe cineva care mult timp, chiar ani de zile, a folosit-o şi a abuzat de ea în mod sistematic. Dumneavoastră eraţi la curent cu toate astea, nu-i aşa?

— Cine era domnul Fukuda? a întrebat doctoriţa Roullin cu blândeţe. Ea vorbeşte cu ură despre el dar şi cu respect. Bărbatul ei? Vreo aventură?

— Amantul ei, am bâiguit eu. Un personaj sordid cu afaceri necurate, cu care a trăit ani de zile la Tokio. Mi-a spus c-o părăsise când aflase că poliţiştii din Lagos au arestat-o şi au violat-o. Fiindcă a crezut că-i transmiseseră SIDA.

— Altă fantasmagorie, asta ca să se apere pe sine, a dat din mâini directorul clinicii. Nici domnul ăsta n-a izgonit-o. Ea a fugit de el. De aici şi spaimele ei. Un amestec de teamă şi remuşcare, fiindcă a fugit de o persoană care exercita un control absolut asupra ei, care o privase de libertate, de mândrie, de respectul de sine şi chiar de raţiune.

Deschisesem gura, uluit. Nu ştiam ce să spun.

— Teamă că el ar putea s-o urmărească pentru a se răzbuna şi a o pedepsi, a mai zis doctoriţa Roullin, pe acelaşi ton amabil şi discret. Dar faptul că a îndrăznit să scape de el a fost mare lucru, domnule. Semn că nu i-a distrus cu totul personalitatea. În adâncul sufletului şi-a păstrat demnitatea. Liberul-arbitru.

— Dar rănile acelea, plăgile acelea? am întrebat şi m-am căit imediat, intuind parcă răspunsurile.

— El o supunea la tot felul de perversiuni ca să se distreze, a explicat doctorul, fără prea multe ocolişuri. Îşi administra plăcerile cu tehnică şi rafinament. Dumneavoastră trebuie să vă faceţi o idee clară despre cât i-a fost dat să îndure, ca s-o puteţi ajuta. N-am altă cale decât să vă ofer anumite detalii neplăcute. Doar în felul acesta îi veţi putea oferi întregul sprijin de care are nevoie. O biciuia cu nişte curele care nu lăsau urme. O împrumuta amicilor şi gărzilor lui de corp, organizând orgii ca să-i vadă, fiindcă mai era şi voyeur. Dar se pare că cea mai cumplită urmă au lăsat-o în mintea ei vânturile. Se vede treaba că astea îl excitau grozav pe individ. Îi dădea să bea

nişte prafuri care îi umflau burta cu gaze. Era unul dintre capriciile pe care şi le cadorisea acest domn excentric: s-o ţină goală, în patru labe, ca un câine, trăgând vânturi.

— Nu i-a distrus doar rectul şi vaginul, domnule, a zis doctoriţa Roullin, zâmbind cu aceeaşi blândeţe. Ci şi personalitatea. Tot ce era în ea demn şi decent. De aceea, vă repet: ea a suferit şi va suferi încă mult timp de-acum înainte, chiar dacă aparenţele arată contrariul. Şi uneori va acţiona într-un mod iraţional.

Mi se uscase gâtul şi, ca şi cum mi-ar fi citit gândul, doctorul Zilacxy mi-a întins un pahar cu apă minerală.

— Dar trebuie să spunem lucrurilor pe nume. Nu vă păcăliţi singur. Ea n-a fost înşelată. A fost o victimă voluntară. A îndurat toate astea ştiind foarte bine ceea ce făcea; brusc, ochii mici ai directorului au început să mă scruteze insistent, observându-mi reacţia. Numiţi-o cum vreţi dumneavoastră, dragoste denaturată, pasiune barocă, perversiune, impuls masochist sau pur şi simplu supunere în faţa unei personalităţi zdrobitoare căreia nu reuşea să-i opună niciun fel de rezistenţă. Ea a fost o victimă îndatoritoare, acceptând de bunăvoie toate capriciile acelui domn. Iar asta, acum, când înţelege tot ce s-a întâmplat, o scoate din minţi, o aduce la disperare.

— Va fi cea mai lentă convalescenţă, cea mai grea, a reluat doctoriţa Roullin. Recăpătarea respectului de sine. Ea a acceptat, a vrut să fie o sclavă sau cel puţin a fost tratată ca atare, înţelegeţi? Până ce într-o bună zi, nu ştiu cum, nu ştiu de ce şi nici ea nu ştie, a realizat pericolul. A simţit, a intuit că dacă mai continua aşa, avea să sfârşească foarte rău, schilodită, nebună sau moartă. Şi atunci a fugit. Nu ştiu de unde a avut puterea s-o facă. Trebuie admirată pentru asta, vă asigur. Cei care ajung într-un asemenea hal de dependenţă nu reuşesc să scape aproape niciodată.

— Panica a fost aşa de mare, încât a inventat toată povestea cu Lagosul, violul poliţiştilor, cum călăul ei ar fi alungat-o din pricina SIDEI. Şi a ajuns s-o creadă chiar şi ea. Trăind în acea ficţiune avea motive să se simtă mai în siguranţă, mai puţin ameninţată decât trăind în realitate. Pentru toţi e mai greu să trăiască în adevăr decât în minciună. Dar mai ales pentru cineva în situaţia ei. O să-i fie foarte greu să se obişnuiască din nou cu adevărul.

A tăcut şi doctoriţa Roullin n-a mai spus nici ea nimic. Mă priveau amândoi cu o curiozitate indulgentă. Eu sorbeam apa încetişor, incapabil să scot vreun cuvânt. Eram roşu la faţă, transpirat tot.

— Dumneavoastră o puteţi ajuta, a adăugat după o clipă doctoriţa Roullin. Şi încă ceva, domnule. Poate o să vă surprindă să auziţi asta, dar probabil că sunteţi singura persoană din lume care o poate ajuta. Mult mai mult decât noi, vă asigur. Pericolul e ca ea să se retragă în eul ei profund, într-un fel de autism. Dumneavoastră aţi putea fi puntea ei de legătură cu lumea.

— Ea are încredere în dumneavoastră şi numai în dumneavoastră, a consimţit directorul. În faţa dumneavoastră ea se simte, cum să vă spun…

— Murdară, a zis doctoriţa Roullin, coborând privirea o clipă, ca o

persoană bine-crescută. Căci chiar dacă nu credeţi, pentru ea sunteţi un fel de sfânt.

Hohotul meu de râs a sunat îngrozitor de fals. M-am simţit prost, tâmpit, îmi venea să-i dau naibii pe cei doi şi, şie le urlu în faţă că justificau neîncrederea pe care o avusesem toată viaţa în psihologi, psihiatri, psihanalişti, popi, vrăjitori şi şamani! Ei se uitau la mine, parcă citindu-mi gândurile şi iertându-mă. Zâmbetul imperturbabil al doctoriţei Roullin era tot acolo.

— Dacă aveţi răbdare şi mai ales multă dragoste îşi poate reveni şi spiritul aşa cum s-a refăcut şi fizicul, a zis directorul.

l-am întrebat, fiindcă nu ştiam ce altceva să întreb, dacă fata nesăbuită mai trebuia să se întoarcă la clinică.

— Dimpotrivă, a continuat zâmbitoarea doctoriţă Roullin. Ea trebuie să uite de noi, că a fost aici, că există această clinică. Să-şi înceapă viaţa de la zero. O viaţă total diferită de cea pe care a dus-o, cu cineva care s-o iubească şi s-o respecte. Ca dumneavoastră.

— Încă ceva, domnule, a zis directorul ridicându-se în picioare şi indicându-mi astfel că întrevederea lua sfârşii. Dumneavoastră o să vi se pară ciudat. Dar ea, ca toţi cei care trăiesc o bună parte a vieţii adânciţi în plăsmuiri pe care le construiesc pentru a aboli adevărata viaţă, ştie şi nu prea ştie ce face. O vreme graniţa se eclipsează, dar apoi reapare. Vreau să spun: uneori ştie, iar alteori nu ştie ce face. Iată sfatul meu: nu încercaţi s-o forţaţi să accepte realitatea. Ajutaţi-o, dar n-o obligaţi, n-o zoriţi. Perioada asta de adaptare e dificilă şi de lungă durată.

— Ar putea fi contraproductiv, provocându-i o recidivă, a conchis cu un zâmbet tainic doctoriţa Roullin. Treptat, străduindu-se singură, va trebui să se reacomodeze, acceptând din nou adevărata viaţă.

N-am înţeles foarte bine ce voiau să-mi spună, dar nici n-am încercat să aflu. Voiam să plec, să ies de acolo cât mai repede şi să uit tot ce auzisem. Ştiind foarte bine că va fi imposibil. În trenul suburban, în drum spre Paris, m-am simţit profund demoralizat. Neliniştea mă paraliza. Nici nu era de mirare că inventase povestea cu Lagosul. Nu-şi petrecuse viaţa inventând tot felul de lucruri? Dar mă durea să ştiu că rănile din vagin şi rect i le provocase Fukuda, pe care am început să-l urăsc din răsputeri. Supunând-o la ce fel de practici? O sodomiza cu obiecte de fier, cu vibratoarele alea zimţate puse la dispoziţia clienţilor în Château Meguru? Ştiam că imaginea feţei rele, goală, în patru labe, cu burta umflată de prafuri, trăgând o grămadă de pârţuri, căci viziunea şi zgomotele şi duhorile alea îi produceau erecţii gangsterului japonez – oare doar lui sau erau spectacole oferite şi amicilor? – o să mă urmărească luni şi ani de zile, poate toată viaţa. Asta însemna oare pentru fata smintită – şi cu ce excitaţie febrilă îmi vorbise la Tokio! – să trăieşti intens? Ea se pretase la toate astea. Fusese victima, dar şi complicea lui Fukuda. În ea sălăşluia aşadar ceva la fel de strâmb şi încâlcit ca şi-n oribilul japonez. Cum să nu i se pară un sfânt un imbecil care tocmai se îndatorase, ca ea să se vindece şi s-o poată

şterge după o vreme cu altul, mai bogat sau mai interesant decât bietul pişpirică? Dar, cu toată ranchiuna şi furia, îmi doream din tot sufletul să ajung cât mai degrabă acasă, s-o văd, s-o ating, s-o fac să înţeleagă c-o iubeam mai mult ca oricând. Sărăcuţa!

Cât mai suferise! Era un miracol că mai trăia. O să-mi dedic tot restul vieţii scoaterii ei din haznaua aia. Imbecilule!

La Paris m-am străduit să par cât mai firesc, pentru ca fata nesăbuită să n-aibă habar de ce-mi trecea prin cap. Când am intrat în casă, l-am găsit pe Yilal învăţând-o să joace şah. Ea se văita că era foarte greu, fiind obligată să gândească mult; jocul de dame era mult mai simplu şi mai distractiv. „Nu, nu, nu”, insista glăsciorul piţigăiat al copilului. „Yilal o să înveţe”. „Yilal «o să te înveţe», nu «o să înveţe»”, îl corecta ea.

Când a plecat copilul, ca să-mi ascund starea de spirit am început să lucrez la traduceri şi am bătut la maşină până la ora cinei. Cum ocupasem masa din sufragerie cu hârtiile mele, am mâncat în bucătărie, la o măsuţă cu două taburete. Ea pregătise o omletă cu brânză şi o salată.

— Ce-ai păţit? m-a întrebat deodată, în timp ce mâneam. Te porţi ciudat. Ai fost la clinică, nu-i aşa? De ce nu mi-ai spus nimic? Ţi-au zis ceva rău?

— Nu, dimpotrivă, am asigurat-o. Eşti bine. Ceea ce mi-au zis e că de-acum înainte trebuie să uiţi de clinică, de doctoriţa Roullin şi de trecut. Mi-au spus-o chiar ei: să-i dai uitării, ca să te restabileşti de tot.

Am văzut în ochii ei: ştia că-i ascund ceva, dar n-a insistat. Ne-am dus să ne bem cafeaua la familia Gravoski. Prietenii noştri erau foarte entuziasmaţi. Simon primise o ofertă: să lucreze doi ani în cercetare la Universitatea din Princeton, în cadrul unui program de schimburi cu Institutul Pasteur. Amândoi erau încântaţi să meargă la New Jersey: în doi ani petrecuţi în Statele Unite, Yilal va învăţa engleza, iar Elena va lucra la Spitalul din Princeton. Verificau dacă Spitalul Cochin îi putea da un concediu fără plată, timp de doi ani. Cum vorbeau tot timpul, aproape că n-a mai trebuit să deschid gura, ascultam doar sau mai degrabă mă prefăceam că ascult, lucru pentru care le-am rămas profund îndatorat.

În săptămânile şi lunile următoare am muncit enorm. Ca să plătesc împrumuturile şi să suport şi cheltuielile zilnice care crescuseră acum, de când fata nesăbuită trăia cu mine, a trebuit să accept toate contractele care apăreau, dedicându-mi totodată două sau trei ore – noaptea sau dimineaţa, în zori – traducerii documentelor primite de la biroul domnului Charnés, care se străduia ca întotdeauna să-mi întindă o mână de ajutor. Plecam şi reveneam din Europa, lucrând la tot felul de conferinţe şi congrese şi căram după mine traducerile, pe care le băteam noaptea, în hoteluri şi pensiuni, la o maşină de scris portabilă. Nu mă deranja munca excesivă. Adevărul e că mă simţeam fericit trăind cu femeia pe care o iubeam. Ea părea să-şi fi revenit de tot. Nu vorbeam niciodată despre Fukuda, nici despre Lagos, nici despre clinica din Petit Clamart. Mergeam la film, uneori ascultam muzică într-o cave de jazz

din Saint Germain, iar sâmbăta cinam într-un restaurant nu foarte scump.

Singurul lux admis era sala de sport, fiind convins că fetei nesăbuite îi făcea foarte bine. Am înscris-o la o sală pe avenue Montaigne, cu piscină cu apă caldă; mergea încântată acolo de câteva ori pe săptămână să facă aerobic cu un instructor şi să înoate. După ce învăţase să înoate, nataţia devenise sportul ei favorit. Când nu eram acasă, obişnuia să-şi petreacă o bună parte din timp cu familia Gravoski; cum Elena obţinuse aprobarea, cei doi se pregăteau să plece în Statele Unite în primăvara următoare. Ei o duceau din când în când la un film, la vreo expoziţie sau cinau în oraş. Yilal o învăţase să joace şah şi o bătea la fel ca înainte, la jocul de dame.

Într-o zi fata nesăbuită m-a anunţat că, simţindu-se deja perfect – ceea ce părea adevărat, fiindcă arăta bine şi părea să-i fi revenit pofta de viaţă – dorea să caute ceva de lucru, ca să nu mai piardă vremea şi să mă ajute la cheltuielile casei. O mâhnea faptul că eu mă speteam muncind, în vreme ce ea nu făcea altceva decât să meargă la sala de sport şi să se joace cu Yilal.

Dar când a început să caute de lucru, s-a ivit problema actelor. Avea trei paşapoarte, unul peruan expirat, altul francez şi încă unul englez, ultimele două false. Nicăieri n-ar fi primit o slujbă cu acte în regulă, şederea ei în ţară fiind ilegală. Şi cu atât mai puţin în acea perioadă când în întreaga Europă Occidentală, şi mai ales în Franţa, crescuse paranoia împotriva imigranţilor din ţările lumii a treia. Guvernele limitaseră numărul de vize şi începuseră să urmărească străinii fără permis de muncă.

Paşaportul englezesc, în a cărui fotografie machiajul îi schimba aproape total înfăţişarea, era eliberat pe numele de Mrs Patricia Steward. Mi-a explicat că, de când fostul ei soţ David Ricardson dovedise bigamia, anulând astfel mariajul englezesc, îşi pierduse automat cetăţenia britanică obţinută prin căsătorie. Nu îndrăznea să folosească paşaportul francez, obţinut graţie primului soţ, fiindcă nu ştia dacă monsieur Robert Arnoux nu se hotărâse s-o reclame până la urmă, intentându-i un proces penal ori acuzând-o de bigamie sau de orice altceva, ca să se răzbune. Pentru călătoriile ei africane, Fukuda îi făcuse rost de un paşaport franţuzesc, tot fals, pe numele Florence Milhoun; în el, fotografia o arăta foarte tânără şi pieptănată cu totul altfel decât de obicei. Cu acest paşaport intrase ultima oară în Franţa. Mă temeam că dacă o descopereau aveau s-o expulzeze sau putea s-o păţească şi mai rău.

Totuşi, fata nesăbuită nu s-a lăsat bătută; a răspuns ofertelor de lucru din *Les Échos* pentru agenţii de turism, relaţii cu publicul, galerii de artă şi companii care lucrau cu Spania şi America Latină şi căutau vorbitori de spaniolă. Nu mi se părea deloc uşor să găsească un serviciu normal în situaţia ei, de legalitate precară, dar nu voiam s-o dezamăgesc şi o încurajam să caute mai departe.

Cu câteva zile înainte de plecarea familiei Gravoski în Statele Unite, la o cină de despărţire în La Closerie des Lilas, Elenei i-a venit brusc o idee, după ce-a ascultat-o pe fata nesăbuită povestind cât de greu îi era să găsească un serviciu în care să fie acceptată fără acte:

— Şi de ce nu vă căsătoriţi? mi s-a adresat mie. Ai cetăţenie franceză, nu-i aşa? Te însori cu ea şi-i dai cetăţenia nevestei tale. Şi gata cu problemele legale, băiete. O să fie o franţuzoaică cu acte în regulă.

A zis-o în glumă, fără să se gândească, iar Simon i-a ţinut isonul: căsătoria asta mai trebuia să aştepte; el voia să fie de faţă, ca martor al mirelui, şi cum n-aveau să revină în Franţa în următorii doi ani, trebuia s-o lăsăm baltă până atunci. Doar dacă nu cumva ne hotărâm să ne căsătorim la Princeton, New Jersey, în care caz el n-o să-mi fie doar martor, ci şi naş. Acasă, mai în glumă, mai în serios, i-am aruncat într-o doară fetei nesăbuite, în timp ce se dezbrăca:

— Şi dacă urmăm sfatul Elenei? Are dreptate: dacă ne căsătorim, situaţia ta se aranjează imediat.

Şi-a pus cămaşa de noapte şi s-a întors să mă privească: mâinile în şold, zâmbetul zeflemitor, ţanţoşă ca un cocoş de luptă. M-a abordat cât mai sarcastic cu putinţă:

— Chiar îmi ceri serios să mă mărit cu tine?

— Păi, cred că da, am dat-o eu pe glumă. Dacă vrei şi tu. Ca să-ţi rezolvi odată problemele legale. Să n-ajungă să te expulzeze din Franţa, pentru că stai ilegal.

— Eu mă mărit doar din dragoste, m-a sfredelit cu privirea şi a călcat apăsat, ducându-şi piciorul drept înainte. Pentru nimic în lume n-aş lua un neisprăvit care m-ar cere de nevastă aşa grosolan, cum ai făcut-o tu.

— Dacă vrei, cad în genunchi şi te rog cu mâna pe inimă să fii nevestica mea adorată până la sfârşitul zilelor, am zis, derutat, fără să-mi dau seama dacă mai glumea sau începuse să vorbească serios.

Prin cămăşuţa de noapte din organdi i se zăreau sânii, buricul şi puful întunecat al pubisului. Îi ajungea doar până la genunchi şi nu îi acoperea umerii şi braţele. Părul îi era desfăcut şi faţa îmbujorată de reprezentaţia abia începută. Lampa de pe noptieră îi lumina spatele, conturându-i silueta într-un nimb aurit. Era foarte atrăgătoare şi îndrăzneaţă, iar eu o doream.

— Fă-o! mi-a poruncit. În genunchi, cu mâna pe inimă. Să aud cele mai grozave dulcegării din repertoriul tău, ca să vedem dacă mă convingi!

Am îngenuncheat şi am rugat-o să se mărite cu mine, în timp ce-i sărutam picioarele, gleznele, genunchii, îi mângâiam fundul şi o comparam cu Fecioara Maria, cu zeii Olimpului, cu Semiramida şi cu Cleopatra, cu Nausicaa lui Ulise, cu Dulcineea lui Don Quijote şi-i declaram că era mai frumoasă şi mai apetisantă decât Claudia Cardinale, Brigitte Bardot şi Catherine Deneuve la un loc. În fine, am luat-o de mijloc şi-am trântit-o pe pat. În timp ce-o mângâiam şi o iubeam, am auzit-o râzând şi strecurându-mi în ureche: „Regret, dar am primit cereri în căsătorie mult mai reuşite decât a ta, domnule pişpirică”. Ori de câte ori făceam dragoste, trebuia să fiu foarte atent, ca să nu-i fac rău. Şi chiar dacă mă prefăceam c-o credeam tot mai întremată, mă convinsesem cu vremea că lucrurile nu stăteau aşa, că rănile acelea din vagin n-au să dispară niciodată de tot, îngrădindu-ne pentru

totdeauna viaţa sexuală. Adesea evitam s-o pătrund, iar dacă nu, o făceam cu mare grijă, retrăgându-mă de îndată ce-i simţeam trupul crispându-se şi chipul deformându-i-se într-o grimasă de durere. Dar chiar şi aşa, acele clipe de iubire dificile şi uneori incomplete mă făceau să juisez profund. Mă simţeam cel mai privilegiat muritor, oferindu-i plăcerea cu gura şi cu mâinile mele, şi primind-o dintr-ale ei. Iar ea, chiar dacă adesea îşi menţinea atitudinea aceea distantă pe care o avusese mereu în pat, părea să se însufleţească uneori, era mai pasională şi atunci îi şopteam: „Chiar dacă nu-ţi place să recunoşti, cred c-ai început să mă iubeşti”. În noaptea aceea, când ne cufundam în somn, deja vlăguiţi, am dojenit-o:

— Nu mi-ai dat încă niciun răspuns, războinico. Asta trebuie să fie cea de-a nouăsprezecea declaraţie de dragoste pe care ţi-o fac. O să te măriţi cu mine, da sau nu?

— Nu ştiu, a răspuns cât se poate de serios, nedezlipindu-se de mine. Trebuie să mă mai gândesc.

Cei doi Gravoski au plecat în Statele Unite într-o zi însorită, primăvăratică, când ţâşneau primii muguri verzi ai castanilor, fagilor şi plopilor tremurători din Paris. I-am condus la aeroportul Charles de Gaulle. Când l-a îmbrăţişat pe Yilal, fetei nesăbuite i s-au umplut ochii de lacrimi. Familia Gravoski ne lăsase cheia apartamentului, pentru a mai arunca din când în când o privire în el, să nu-l lăsăm pradă prafului. Erau nişte prieteni de nădejde, singurii cu care ne împrieteniserăm la cataramă, cum fac sud-americanii, şi aveam să le simţim lipsa în cei doi ani de absenţă. Când am văzut-o pe fata nesăbuită aşa de mâhnită de plecarea lui Yilal, i-am propus o plimbare sau un film, în loc să ne întoarcem acasă. Iar apoi o cină într-un mic *bistrot* pe de Saint Louis, care-i plăcea nespus. Se ataşase într-atât de Yilal încât i-am sugerat, în glumă, când ne plimbam prin preajma catedralei Notre Dame: odată căsătoriţi, dacă dorea, puteam adopta un copil.

— Ţi-am descoperit vocaţia maternă. Întotdeauna am crezut că nu voiai copii.

— Când eram în Cuba, cu comandantul ăla, Chacón, mi-am legat trompele, fiindcă el voia un copil, dar pe mine mă oripila ideea, mi-a răspuns sec. Acum îmi pare rău.

— Să adoptăm unul, am încurajat-o. Oare nu-i acelaşi lucru? N-ai văzut ce bine se înţelege Yilal cu părinţii lui?

— Nu ştiu dacă e acelaşi lucru, a îngânat şi i-am simţit vocea devenind ostilă. Şi-n plus, nici măcar nu ştiu dacă o să mă mărit cu tine. Să schimbăm subiectul, te rog.

Era foarte prost dispusă şi am înţeles că, fără să vreau, atinsesem un punct sensibil, intim. Am încercat s-o scot din starea aia şi am dus-o la catedrală, să vadă un spectacol care de ani de zile, de când eram la Paris, continua să mă uimească. Iar în seara respectivă, mai mult ca oricând. O lumină palidă, uşor nimbată în roz, scălda pietrele catedralei Notre Dame. Construcţia uriaşă părea fragilă prin simetria perfectă a părţilor, echilibrate şi

susţinute cu delicateţe, nelăsând nimic la voia întâmplării. Istoria şi lumina filtrată încărcau faţada aceea de aluzii şi rezonanţe, de imagini şi referinţe. Erau mulţi turişti care se fotografiau. Era aceeaşi catedrală, scena atâtor secole de istorie a Franţei, aceeaşi care inspirase romanul lui Victor Hugo, entuziasmându-mă într-atât, copil fiind, în casa mătuşii mele Alberta din Miraflores? Era aceeaşi şi totuşi alta, adăugându-i-se mitologii şi întâmplări mai recente. Nespus de frumoasă, transmitea o anumită senzaţie: de stabilitate şi permanenţă, scăpată de uzura timpului. Fata nesăbuită mă asculta lăudând Notre Dame ca şi cum ar fi ascultat ploaia, cufundată în gândurile ei. La masă a stat cu privirea plecată, îmbufnată, abia gustând mâncarea. Şi în noaptea aceea a adormit fără să-mi spună noapte bună, ca şi cum eu eram vinovat de plecarea lui Yilal. Peste două zile am plecat la Londra, cu un contract de o săptămână. Când am plecat, în zori, i-am zis:

— N-are importanţă, nu ne căsătorim dacă nu vrei, fată rea. Nici nu trebuie. Dar vreau să-ţi spun ceva înainte de plecare. În cei patruzeci şi şapte de ani de viaţă, n-am fost niciodată aşa de fericit ca în lunile astea petrecute împreună. N-aş şti cum să-ţi răsplătesc fericirea asta.

— Grăbeşte-te, o să pierzi avionul, siroposule, m-a împins ea spre uşă.

Era tot prost dispusă, închisă în ea, zi şi noapte. De la plecarea familiei Gravoski aproape că nu mai putusem discuta cu ea. Într-atât s-o fi afectat plecarea lui Yilal?

Munca mea la Londra a fost mai interesantă decât la celelalte conferinţe şi congrese. Era o reuniune anunţată cu unul din acele titluri anoste care se repetă continuu, abordând diferite teme: „Africa, imbold spre dezvoltare”. Se desfăşura sub auspiciile Commonwealth-ului, Naţiunilor Unite, Uniunii Ţărilor Africane şi a câtorva organizaţii independente. Dar spre deosebire de alte dezbateri, au fost multe depoziţii serioase ale unor politicieni, oameni de afaceri sau academicieni din ţările africane, despre stadiul catastrofal în care se găseau fostele colonii franceze şi engleze la obţinerea independenţei şi despre obstacolele cu care se confruntau acum pentru a face ordine în societate: stabilizarea instituţiilor, lichidarea militarismului şi a guvernărilor dictatoriale, integrarea într-o unitate armonioasă a diverselor etnii din fiecare ţară şi dezvoltarea economică. Situaţia din aproape toate naţiunile reprezentate era critică; totuşi era ceva vibrant în sinceritatea şi luciditatea cu care africanii aceia, majoritatea foarte tineri, prezentau realitatea, conferind o notă optimistă condiţiei lor tragice. Deşi foloseam şi spaniola, a trebuit să traduc mai ales din franceză în engleză sau invers. Şi am făcut-o cu interes, curiozitate şi câteodată chiar cu dorinţa de a petrece un concediu în Africa. Deşi nu puteam uita că pe acel continent avuseseră loc escapadele fetei nesăbuite, trimisă de Fukuda.

De câte ori plecam să lucrez în afara Parisului, vorbeam cu fata nesăbuită o dată la două zile. Mă suna ea, fiindcă era mai ieftin; hotelurile şi pensiunile încărcau îngrozitor facturile convorbirilor internaţionale. Dar deşi

îi lăsasem telefonul Hotelului Shoreham din Bayswater, în primele două zile londoneze fata rea nu m-a sunat. A treia zi am sunat-o eu, devreme, înainte de a pleca la Institutul Commonwealth-ului unde se desfăşura conferinţa.

Mi s-a părut foarte ciudată. Laconică, evazivă, iritată. M-am speriat, gândindu-mă că poate îi reveniseră vechile crize de panică. M-a asigurat că nu, se simţea bine. Îi era dor de Yilal atunci? Bineînţeles că-i era. Şi de mine îi era puţin dor?

— Să vedem, lasă-mă să mă gândesc, a zis, dar tonul vocii ei nu era al unei femei care glumeşte. Nu, sinceră să fiu, deocamdată nu prea mi-e dor de tine.

Am rămas cu un gust amar când am închis. În fine, toţi avem perioade mai proaste, când preferăm să fim antipatici, ca să ne demonstrăm făţiş dezgustul faţă de lume. O să-i treacă ei. Cum nu m-a sunat nici după două zile, am sunat-o iarăşi, tot dimineaţa devreme. N-a răspuns la telefon. Era imposibil să fi ieşit din casă la şapte dimineaţa; nu făcea asta niciodată. Singura explicaţie: era tot prost dispusă – dar de ce oare? – şi nu voia să-mi răspundă, căci ştia foarte bine că eu eram. Am sunat-o din nou seara şi n-a ridicat nici atunci receptorul. Am sunat de patru sau cinci ori în timpul unei nopţi de insomnie: tăcere absolută. Ţârâitul intermitent al telefonului nu mi-a dat pace în următoarele douăzeci şi patru de ore până când, imediat după ultima reuniune, am alergat la aeroportul Heathrow să iau avionul spre Paris. Fel de fel de gânduri sumbre mi-au făcut zborul interminabil, apoi drumul cu taxiul de la aeroportul Charles de Gaulle până pe rue Joseph Granier.

Era în jur de două dimineaţa şi ploua mocăneşte când am deschis uşa apartamentului meu. Era întuneric, nimeni înăuntru, iar pe pat se afla un bileţel scris cu creionul, pe hârtia aceea galbenă, dictando, pe care o ţineam în bucătărie pentru a nota problemele de peste zi. Era un model de răceală şi stil laconic: „M-am săturat să mă tot joc de-a casnica mic-burgheză, care ţi-ar plăcea ţie să fiu. Nu sunt şi nici n-o să fiu aşa ceva. Îţi mulţumesc mult pentru tot ce-ai făcut pentru mine. Îmi pare rău. Ai grijă de tine şi nu suferi prea mult, băiete bun”.

Am despachetat, m-am spălat pe dinţi, m-am culcat. Mi-am petrecut restul nopţii gândindu-mă la toate prostiile. La asta te aşteptai, de asta te temeai, nu-i aşa? Mai devreme sau mai târziu ştiai că avea să se întâmple; şapte luni de când ai adus-o pe fata crudă pe rue Joseph Granier. Din laşitate, însă, ai încercat să nu-ţi asumi asta, să te eschivezi, să te amăgeşti, spunându-ţi că, în sfârşit, după experienţele alea oribile cu Fukuda, ea renunţase la aventuri, la pericole, se resemnase să trăiască cu tine. Dar în adâncul sufletului ai ştiut tot timpul că iluzia aceea n-avea să dureze mai mult decât convalescenţa ei. Că o va obosi viaţa mediocră şi plictisitoare pe care o ducea cu tine şi că de îndată ce va fi din nou sănătoasă şi sigură pe sine scăpând de remuşcare şi de teama de Fukuda, va reuşi ea să găsească pe cineva mai interesant, mai bogat, mai puţin banal decât tine, şi-şi va lua iarăşi lumea în cap.

M-am trezit de cum a intrat puţină lumină prin lucarnă, am pregătit o cafea şi am deschis micul seif unde ţineam întotdeauna bani pentru cheltuielile lunare. Luase totul, evident. Bine măcar că nu era mare lucru. Cine o fi oare, de astă dată, fericitul muritor? Când şi cum l-o fi cunoscut? în timpul uneia dintre călătoriile mele de lucru, bineînţeles. Poate în sala de sport de pe avenue Montaigne, când făcea aerobic şi înota. Poate vreunul din acei playboys fără pic de grăsime pe trup, cu muşchi zdraveni; unul dintre cei care-şi bronzează pielea cu ultraviolete, îşi pilesc unghiile şi-şi masează pielea capului la coafor. Făcuseră deja amor în timp ce ea îşi pregătea în secret fuga, prefăcându-se că mai era cu mine? Cu siguranţă. Şi sigur că noul cavaler o să fie mai puţin grijuliu cu vaginul ei vătămat decât ai fost tu, Ricardito.

Am căutat în tot apartamentul, nu lăsase nimic în urmă. Îşi luase totul, până la ultimul ac de siguranţă. Ai fi zis că nu fusese niciodată aici. M-am spălat, m-am îmbrăcat şi am ieşit pe stradă, fugind de cele două cămăruţe şi jumătate unde, aşa cum îi spusesem la despărţire, fusesem mai fericit ca oriunde şi unde de acum înainte o să fiu, iarăşi, îngrozitor de nenorocit. Dar n-o meritai din plin, peruanule? Oare atunci când ea te suna nu ştiai că, răspunzându-i, aveai să cazi din nou pradă îndărătnicei pasiuni şi totul se va sfârşi ca acum? Nu era nimic de mirare: se întâmplase ce ştiai dintotdeauna c-o să se întâmple.

Era o zi frumoasă, fără nori, cu un soare îngheţat, iar primăvara îmbrăcase în verdeaţă străzile Parisului. Parcurile străluceau de flori. Am umblat ore în şir pe chei, prin grădinile Tuilleries, prin parcul Luxemburg, intrând în câte o cafenea să beau ceva, când simţeam că leşin de oboseală. Pe înserat am luat un sandviş cu o bere, după care am intrat într-un cinematograf, fără să am habar ce film rula. Am aţipit de cum m-am aşezat şi m-am trezit când s-au aprins luminile. Nu-mi aminteam nici măcar o singură imagine.

Când am ieşit pe stradă, se întunecase deja. Eram tare supărat şi mi-era frică să nu mă umfle plânsul. Nu numai că îndrugi dulcegării, le mai şi trăieşti, Ricardito. Adevărul, adevărul e că de-astă dată n-o să mai am forţa necesară pe care am avut-o de atâtea ori ca să-mi revin, să reacţionez şi să mă prefac că uit de fata nesăbuită.

Am pornit pe cheiurile Senei spre îndepărtatul pod Mirabeau, încercând să-mi amintesc primele versuri din poemul lui Apollinaire, repetându-le în gând:

Sous le Pont Mirabeau
Coule la Seine
Faut-il qu'il m'en souvienne
De nos amours
Ou après la joie
Venait toujours la peine?[33]

Hotărâsem la rece, fără dramatism, că ăsta era la urma urmei un mod

demn de a muri: sărind de pe podul omagiat de buna poezie modernistă şi de vocea gravă a Juliettei Greco, în apele tulburi ale Senei. Ţinându-mi respiraţia sau înghiţind apă cu nemiluita – mi-aş pierde rapid cunoştinţa, poate când trupul izbeşte apa – aş muri imediat. Dacă nu puteai avea singurul lucru pe care-l iubeai în viaţa asta, pe ea, era mai bine să sfârşeşti în felul ăsta, pămpălăule.

Am ajuns la pod ciuciulete. Nici măcar nu observasem că ploua. Nu se zăreau nici trecători, nici maşini prin apropiere. Am înaintat până la jumătatea podului şi m-am urcat fără să şovăi pe bordura metalică, dar când m-am ridicat să sar – jur c-aveam de gând s-o fac – o pală de vânt mi-a izbit faţa şi două mâini zdravene m-au apucat de picioare, făcându-mă să mă clatin şi să cad pe asfalt.

— *Fais pas le con, imbécile!*[34]

Era un clochard jegos care duhnea a vin, vârât aproape cu totul într-o uriaşă pelerină de plastic care-i acoperea capul. Avea o barbă enormă care părea ba cenuşie, ba albicioasă. Fără să mă ajute să mă ridic, mi-a pus sticla de vin la gură, forţându-mă să trag o duşcă: ceva fierbinte şi tare, care mi-a întors maţele. Un vin stricat, care se acrise deja. Mi s-a făcut greaţă, dar n-am vomat.

— *Fais pas le con, mon vieux,* a repetat. Şi l-am văzut cum se întorcea, îndepărtându-se şi clătinându-se cu sticla lui de vin oţetit, bălăngănindu-i-se în mână. Şi am ştiut c-o să-mi rămână în cap faţa lui amorfă; ochii bulbucaţi şi congestionaţi şi vocea lui răguşită, omenoasă.

M-am întors pe jos până pe rue Joseph Granier, făcând haz de necaz, plin de recunoştinţă şi admiraţie faţă vagabondul de pe podul Mirabeau care îmi salvase viaţa. Mă pregăteam să sar şi aş fi făcut-o dacă nu m-ar fi oprit el. Mă simţeam prost, ridicol, ruşinat şi începusem să strănut. Toată această mascaradă ieftină o să se termine cu o răceală. Mă durea spatele de la căzătura pe caldarâm şi voiam să dorm, să dorm tot restul nopţii şi al vieţii.

Acasă, când am deschis uşa, am zărit o dâră de lumină înăuntru. Am străbătut în doi timpi şi trei mişcări salonul. Din uşa dormitorului am văzut-o: fata nesăbuită stătea cu spatele şi proba în faţa oglinzii de la comodă rochia arăbească cumpărată la Cairo, pe care nu cred s-o mai fi îmbrăcat înainte. Chiar dacă mă simţise, nu s-a întors spre mine, de parcă ar fi intrat o stafie în cameră.

— Ce cauţi aici? am urlat, şi vocea mea, sugrumată de furie, suna foarte ciudat.

Calmă, de parcă nu s-ar fi întâmplat nimic şi ar fi fost o scenă cât se poate de banală, silueta întunecată, goală aproape, înfăşurată în voaluri, cu mijlocul prins în panglici de piele ori în zorzoane, s-a întors pe jumătate şi m-a privit, zâmbindu-mi:

— M-am răzgândit şi iată-mă, mi-a spus ca şi cum mi-ar fi dezvăluit o bârfă de alcov.

După care, trecând la lucruri mai importante, mi-a arătat rochia şi mi-

a explicat:

— Mi-era puţin mare, dar cred că acum e bună. Cum îmi vine?

N-a mai putut adăuga nimic; nu ştiu cum, dar am traversat camera dintr-o săritură şi i-am ars o palmă zdravănă. O sclipire de groază i-a apărut în ochi, am văzut-o împiedicându-se, sprijinindu-se de comodă, căzând, şi am auzit-o zicând, poate ţipând, dar fără să-şi piardă de tot cumpătul, cu calmul ei teatral:

— Începi să înveţi cum să te porţi cu femeile, Ricardito.

Mă trântisem şi eu pe podea, lângă ea, şi o ţineam de umeri, zgâlţâind-o înnebunit, vomându-mi dispreţul, furia, prostia, gelozia:

— Mare minune că nu sunt acum pe fundul Senei din vina ta, din cauza ta! Cuvintele mi se amestecau în gură, mi se împiedica limba. În ultimele douăzeci şi patru de ore m-ai omorât de o mie de ori. De-a ce te joci tu cu mine, spune-mi, de-a ce? De-asta m-ai sunat, de-asta m-ai căutat când scăpasem deja de tine? Până când crezi c-o să mai suport? Am şi eu o limită! Te-aş putea ucide!

În clipa aceea mi-am dat seama că într-adevăr aş fi putut s-o omor dac-o mai zgâlţâiam aşa. Îngrozit, i-am dat drumul. Era lividă şi mă privea cu gura deschisă, apărându-se cu amândouă mâinile ridicate.

— Nu te mai recunosc, nu eşti tu, a şoptit şi i s-a pus un nod în gât. Începuse să-şi pipăie obrazul şi tâmpla dreaptă, care, în semiîntuneric, mi s-au părut umflate.

— Era cât pe ce să mă omor din cauza ta, am repetat cu vocea plină de ură. Am vrut să mă arunc în Sena şi m-a salvat un *clochard*. O sinucidere, doar asta îţi mai lipsea din biografie. Crezi că mai poţi să te joci aşa cu mine? Se vede treaba că doar omorându-mă sau ucigându-te o să scap de tine o dată pentru totdeauna!

— Minţi, tu nu vrei nici să te omori, nici să mă omori, a zis, târându-se spre mine. Vrei doar să mă fuţi. Nu-i aşa? Şi eu vreau să mă fuţi. Sau, dacă vorba asta neruşinată te deranjează, să faci dragoste cu mine.

Era prima oară când auzeam cuvântul acela vulgar, verbul pe care nu-l mai auzisem de secole. Ea se ridicase pe jumătate ca să mi se arunce în braţe şi-mi pipăia hainele, scandalizată. „Eşti făcut ciuciulete, o să răceşti, scoate-ţi hainele astea ude de pe tine, prostuţule. Dacă vrei, omoară-mă mai târziu, dar acum, fă dragoste cu mine”. Se liniştise şi acum era stăpână pe situaţie. Inima îmi galopa nebuneşte şi de-abia mai puteam respira. M-am gândit: ar fi fost stupid ca tocmai atunci să fac un stop cardiac. M-a ajutat să-mi scot sacoul, pantalonii, pantofii, cămaşa – toate parcă tocmai fuseseră scoase din apă – şi în timp ce mă dezbrăca, îmi trecea mâna prin păr; era acea stranie, unică mângâiere cu care mă cadorisea câteodată. „Cum îţi mai bate inima, tontuţule!”, mi-a zis după o clipă, lipindu-şi urechea de pieptul meu. „Din cauza mea?” începusem s-o mângâi şi eu, fără a reuşi însă să-mi stăpânesc de tot furia. Dar sentimentele astea se amestecau acum cu dorinţa crescândă pe care ea mi-o stârnea: îşi scosese rochia de dansatoare şi se întinsese deasupra

mea, frecându-mi-se de trup pentru a mă usca, vârându-mi limba în gură, făcându-mă să-i înghit saliva, apucându-mi sexul, mângâindu-l cu ambele mâini, aplecându-se ca un ţipar şi ducându-l la gură. Am sărutat-o, am mângâiat-o, am îmbrăţişat-o fără a mai fi delicat ca altă dată, mai degrabă brutal, încă rănit, îndurerat, şi obligând-o în cele din urmă să scoată sexul din gură şi să treacă sub mine. Şi-a desfăcut docilă picioarele, când mi-a simţit sexul opintindu-se să intre în ea. Am pătruns-o cu brutalitate, şi-am auzit-o urlând de durere. Dar nu m-a respins; a aşteptat să ejaculez, cu trupul încordat, tânguindu-se, gemând încetişor. Lacrimile ei îmi udau faţa, iar eu i le lingeam. Era slăbită, cu ochii ieşiţi din orbite şi cu faţa descompusă de durere.

— Mai bine pleacă, lasă-mă cu adevărat, am implorat-o, tremurând din cap până în picioare. Azi era să mă omor şi cât pe ce să te omor şi pe tine. Nu vreau asta. Du-te, caută-ţi altul, unul ca Fukuda care să te facă să trăieşti intens. Unul care să te biciuiască, care să te împrumute amicilor lui şi să-ţi dea să înghiţi prafuri ca să-i slobozeşti pârţuri în mutra scârboasă. Tu nu eşti făcută să trăieşti cu un sfânt plictisitor ca mine.

Îşi petrecuse braţele în jurul gâtului meu şi mă săruta pe gură în timp ce-i vorbeam. Se lipea toată de mine, potrivindu-şi mişcările după ale mele.

— Nu vreau să plec nici acum, nici altă dată, mi-a şoptit în ureche. Nu mă întreba de ce; nici moartă n-o să-ţi spun. N-o să-ţi zic niciodată că te iubesc, chiar dacă te-aş iubi.

În clipa aceea cred c-am leşinat sau am adormit pe loc, deşi simţisem că mă lasă puterile şi totul începuse să se învârtă în jurul meu de la ultimele ei cuvinte. M-am trezit mult mai târziu, în întuneric, simţind o formă călduţă vârâtă în mine. Stăteam sub cearşafuri şi cuverturi şi am văzut o stea tremurând prin lucarnă. Ploaia se oprise de la o vreme, fără îndoială, căci geamurile nu mai erau aburite. Fata rea se vârâse în trupul meu, încolăcindu-mi picioarele, lipindu-şi gura de obrazul meu. I-am simţit inima; bătea domol, în mine. Mânia dispăruse cu totul şi acum îmi părea rău c-o lovisem şi o făcusem să sufere în timp ce-o iubeam. Am sărutat-o tandru, încercând să n-o trezesc şi i-am spus încetişor la ureche: „Te iubesc, te iubesc, te iubesc”. Nu dormea. S-a strâns în mine şi mi-a vorbit, lipindu-şi buzele de ale mele, în timp ce limba ei o ciugulea pe a mea, între un cuvânt şi altul:

— N-o să trăieşti niciodată liniştit cu mine, te previn. Fiindcă nu vreau să te plictiseşti de mine, să te obişnuieşti cu mine. Şi chiar dacă o să ne căsătorim, ca să-mi pun la punct actele, n-o să-ţi fiu niciodată nevastă. Vreau să fiu tot timpul amanta ta, căţeaua ta, târfa ta. Ca în noaptea asta. Căci doar aşa o să fii mereu nebun după mine.

Zicea toate astea sărutându-mă întruna şi încercând să mi se bage de tot în trup.

VI
Arhimede, constructor de diguri

— Digurile spargeval sunt cel mai mare mister al ingineriei, a exagerat Alberto Lamiel, desfăcându-şi braţele. Da, unchiule Ricardo, ştiinţa şi tehnica au rezolvat toate misterele Universului, mai puţin pe acesta. Nu ţi-a spus-o nimeni, niciodată?

De când unchiul Ataúlfo m-a prezentat nepotului său, inginer absolvent al MIT, considerat asul familiei Lamiel, tânărul triumfător care-mi zicea unchi, chiar dacă nu-i eram, el fiind nepotul unchiului Ataúlfo pe altă linie familială, mi-era oarecum antipatic, căci vorbea prea mult şi pe un ton insuportabil, de om infatuat. Dar se pare că antipatia nu era reciprocă, fiindcă de când l-am cunoscut era foarte atent cu mine, arătându-mi o preţuire pe cât de expansivă, pe atât de nefirească. Ce interes îi putea trezi acestui tânăr sclipitor şi plin de succes, care înălţa pretutindeni clădiri în Lima anilor optzeci, aflată în plină dezvoltare, un obscur traducător expatriat care revenea în Perú după atâţia ani şi afişa mereu o privire nostalgică şi înmărmurită? Habar n-am, dar cert e că Alberto petrecea mult timp cu mine. Mă dusese prin cartierele noi, Las Casuarias, La Planicie, La Rinconada, Villa – zone de vilegiaturişti, răsărite ca ciupercile pe plajele din sud – şi-mi arătase câteva case înconjurate de parcuri, lacuri şi piscine, ce păreau ivite din filmele de la Hollywood. Şi cum într-o zi m-a auzit spunând că unul din lucrurile pentru care îmi invidiam cel mai mult prietenii miraflorini în copilărie era faptul că mulţi dintre ei erau membrii clubului Regatas – eu trebuia să intru în Club pe furiş sau înotând de pe mica plajă vecină, Pescadores –, m-a invitat să luăm prânzul în vechea clădire din cartierul Chorrillos. Aşa cum îmi spusese, instalaţiile Clubului erau acum extrem de moderne, cu terenuri de tenis şi squash, cu piscine olimpice cu apă caldă şi cu două plaje noi care graţie celor două diguri lungi aveau ieşire la mare. Iar restaurantul clubului Regatas, Alfresco, pregătea un orez cu scoici care, servit cu bere de la gheaţă, era de milioane. În acea amiază de noiembrie, priveliştea mohorâtă, întunecată, de iarnă care nu se mai sfârşea, cu fantomaticele ţărmuri din Barranco şi Miraflores ascunse pe jumătate în ceaţă, îmi trezea o mulţime de amintiri. Ceea ce tocmai îmi spusese despre diguri m-a scos din visarea în care mă cufundasem.

— Vorbeşti serios? l-am întrebat, ros de curiozitate. Adevărul e că nu-mi vine să cred, Alberto.

— Nici mie nu-mi venea să cred, unchiule Ricardo. Dar îţi jur că e aşa.

Era un tânăr înalt, atletic, cu trăsături de american – venea la Regatas să joace tenis de masă şi squash în fiecare zi la şase dimineaţa –, cu părul tuns aproape zero, foarte oacheş, iar totul în el degaja suficienţă şi optimism. Amesteca în fraze cuvinte în limba engleză. Avea o iubită la Boston, cu care

urma să se însoare peste câteva luni, de îndată ce aceasta devenea inginer chimist. Refuzase. Mai multe oferte de lucru în Statele Unite, după ce absolvise cu rezultate excelente MIT, ca să vină în Perú „să-şi servească patria”, căci dacă toţi peruanii privilegiaţi plecau în străinătate „cine o să mai pună umărul să scoată ţara noastră la liman?”. Mă cam trăgea de urechi cu bunele lui sentimente patriotice, dar o făcea fără să-şi dea seama. Alberto Lamiel era unica persoană din mediul lui social care dovedea atâta încredere în viitorul Perului, în ultimele luni ale celei de-a doua guvernări a lui Fernando Belaunde Terry, către sfârşitul anului 1984, cu inflaţia enormă, cu terorismul grupării Sendero Luminoso, cu penele de curent, cu răpirile şi cu perspectiva ca APRA, respectiv Alan García, să câştige alegerile în următorul an, exista multă incertitudine şi pesimism în rândul clasei de mijloc. Dar nimic nu părea să-l demoralizeze pe Alberto. Avea în permanenţă un pistol încărcat în camionetă, în caz că era atacat, şi un zâmbet pe faţă. Posibilitatea ca Alan García să ajungă la putere nu-l speria. Asistase la o întâlnire a tinerilor întreprinzători cu candidatul aprist şi acesta i se păruse „destul de pragmatic, deloc ideologic”.

— Cu alte cuvinte, un dig nu iese bine sau rău datorită cauzelor tehnice, calculelor corecte sau greşite, reuşitelor sau deficienţelor de construcţie, ci graţie ciudatelor descântece, magiei albe sau negre, l-am luat eu peste picior. Asta vrei tu să-mi sugerezi, tu, inginer care ai absolvit MIT? Vrăjitoria a ajuns la Cambridge, Massachusetts?

— Exact, dacă pui astfel problema, a ripostat.

Dar a redevenit serios, afirmând cu mişcări energice din cap:

— Un dig funcţionează sau nu funcţionează din motive pe care ştiinţa nu este în măsură să le explice. Subiectul e aşa de fascinant, încât scriu un mic report pentru revista universităţii mele. Ţi-ar plăcea să-l cunoşti pe tipul meu. Îl cheamă Arhimede, un nume care i se potriveşte de minune. Un personaj de film, unchiule Ricardo.

După ce-am ascultat poveştile lui Alberto, digurile Clubului Regatas pe care le zăream de pe terasa localului Alfresco au căpătat o aureolă legendară, de monumente ancestrale; pinteni de piatră care erau acolo nu numai pentru a despica marea, obligând-o să se retragă şi dăruind o fărâmă de plajă celor dornici să se scalde, ci şi ca reminiscenţe de stirpe străveche, construcţii pe jumătate urbane, pe jumătate religioase, rezultate deopotrivă din meşteşug artizanal şi secretă înţelepciune, mai degrabă sfinte şi mitice decât practice şi funcţionale. După aşa-zisul meu nepot, ca să construieşti un dig, să determini cu precizie locul unde trebuia ridicată acea platformă de blocuri de piatră, suprapuse ori lipite cu mortar, nu era necesar niciun fel de calcul tehnic. Indispensabil era „ochiul” expertului, un fel de vrăjitor, şaman, prezicător, aidoma ghicitorului ce detectează sursele de apă subterane sau aidoma maestrului chinez, specialist în Feng Shui, care decide direcţia în care trebuie orientată o casă şi mobilele din ea, pentru ca viitorii locatari să trăiască în armonie şi să se bucure de ea, în caz contrar simţindu-se hărţuiţi şi

predispuşi la certuri şi fricţiuni, capabil să detecteze prin presimţiri ori prin har înnăscut – aşa cum proceda de o jumătate de secol bătrânul Arhimede pe coasta Limei – unde trebuie construit digul pentru ca apele să-l accepte şi să nu-l distrugă, înnisipându-l, măcinându-i baza, înclinându-l într-o parte sau alta, împiedicându-l să-şi împlinească misiunea de a învinge marea.

— Suprarealiştii ar fi fost încântaţi să audă aşa ceva, nepoate, i-am zis arătându-i digurile de la Regatas, deasupra cărora zburau pescăruşi albi, ploieri negri şi un stol de pelicani cu privire filosofică şi guşă în formă de polonic. Digurile spargeval, exemplu ideal de minune cotidiană.

— O să-mi explici mai târziu cine sunt suprarealiştii, unchiule Ricardo, a zis inginerul, chemând chelnerul şi indicându-i ostentativ că el o să plătească nota. Chiar dacă faci pe scepticul, se vede treaba că povestea mea cu digurile te-a făcut *knock out*.

Da, mă intrigase peste măsură. Chiar vorbea serios? Cuvintele lui Alberto nu mi-au mai dat pace din ziua aceea, dispărând şi revenindu-mi iarăşi în minte, de parc-aş fi intuit că pornind pe acea urmă neînsemnată aveam să descopăr deodată peştera unei comori.

Revenisem la Lima pentru două săptămâni, oarecum pe neaşteptate, cu intenţia de a-mi lua rămas bun şi de a-l îngropa pe unchiul Ataúlfo Lamiel, care fusese transportat de urgenţă la Clinica Americană după al doilea infarct, fiind supus unei operaţii pe cord deschis, fără prea multe şanse de supravieţuire. În mod surprinzător însă, supravieţuise şi părea chiar să fi intrat într-un adevărat proces de recuperare la cei optzeci de ani ai lui şi cu patru bypassuri. „Unchiul tău are mai multe vieţi decât o pisică”, mi-a zis doctorul Castañeda, cardiologul din Lima care l-a operat. „Adevărul e că aveam impresia că n-o să scape din asta”. Unchiul Ataúlfo a intervenit ca să spună că eu, cu venirea mea la Lima, îl readusesem la viaţă, nu doctorii. Părăsise deja Clinica Americană şi-şi făcea convalescenţa acasă, îngrijit de o asistentă permanentă şi de Anastasia, slujnica nonagenară care-l îngrijise toată viaţa. Mătuşa Dolores murise cu doi ani în urmă. Deşi am încercat să mă cazez la un hotel, el a insistat să stau în căsuţa lui cu două etaje, nu departe de Olivar de San Isidro, unde avea loc destul.

Unchiul Ataúlfo îmbătrânise mult şi ajunsese acum un omuleţ fragil care-şi târa picioarele, sfrijit ca o scobitoare. Dar îşi păstra aceeaşi cordialitate debordantă: mereu alert şi curios, citea cu ajutorul unei lupe de filatelist trei sau patru ziare pe zi şi asculta în fiecare seară ştirile, pentru a fi la curent cu mersul lumii. Spre deosebire de Alberto, unchiul Ataúlfo avea previziuni sumbre despre viitorul apropiat. Credea că Sendero Luminoso şi Mişcarea Revoluţionară Túpac Amaru vor avea viaţă lungă şi nu credea în sondajele care pronosticau triumful APRA la următoarele alegeri. „Va fi lovitura de graţie pentru bietul Perú”, se plângea el.

Mă aflam la Lima după aproape douăzeci de ani. Mă simţeam total străin, într-un oraş în care nu mai rămăsese nimic din amintirile mele. Casa mătuşii Alberta dispăruse şi în locul ei era o clădire urâtă cu patru etaje. La fel

se întâmpla pretutindeni în Miraflores, unde de-abia mai rezistau modernizării câteva dintre căsuţele cu grădiniţă din copilăria mea. Tot cartierul se depersonalizase prin abundenţa de clădiri inegale ca înălţime, magazine şi reclame luminoase, care se întreceau în vulgaritate şi prost gust. Graţie inginerului Alberto Lamiel putusem vedea cartierele de basm, în care se mutaseră bogătaşii şi parveniţii. Acestea erau înconjurate de zone întinse, numite acum, eufemistic, cartiere de bungalouri, în care se refugiaseră milioane de ţărani coborâţi din munţi, alungaţi de foame şi de violenţă – acţiunile armate şi terorismul se concentraseră în lanţul muntos central –, trăind mizerabil în cocioabe făcute din rogojini, table, tinichele, zdrenţe sau orice altceva, în locuri unde în majoritatea cazurilor nu exista apă, nici lumină, nici canalizare, nici străzi, nici transport. Acea convieţuire a bogăţiei cu sărăcia făcea ca la Lima bogaţii să pară şi mai bogaţi, iar săracii şi mai săraci. În unele seri, când nu mă întâlneam cu vechii mei prieteni din Barrio Alegre sau cu proaspătul meu nepot Alberto Lamiel, rămâneam să stau de vorbă cu unchiul Ataúlfo şi acest subiect revenea obsedant în conversaţia noastră. Mie mi se părea că diferenţele economice dintre mica minoritate a peruanilor, care trăia bine şi beneficia de educaţie, un loc de muncă şi distracţii şi cei care supravieţuiau cu chiu cu vai în condiţii sărăcăcioase ori mizerabile, se agravaseră mult în ultimele două decenii. După părerea lui era o falsă impresie, datorată perspectivei mele europene, unde existenţa unei numeroase clase de mijloc dilua şi ştergea contrastele dintre extreme. Dar în Perú, unde clasa de mijloc era foarte slab reprezentată, acele contraste enorme existaseră dintotdeauna. Unchiul Ataúlfo era consternat de violenţa care se abătea asupra societăţii peruane. „Am bănuit mereu că se putea ajunge aici. Şi uite că s-a ajuns. Bine că biata Dolores n-a mai apucat să vadă asta”. Răpirile, bombele teroriştilor, distrugerea podurilor, ameninţările şi vandalismul, se lamenta el, aveau să amâne cu mulţi ani modernizarea ţării în care unchiul Ataúlfo nu încetase niciodată să creadă. Până acum. „Eu unul n-o să mai apuc această modernizare, nepoate. Să dea Domnul s-o apuci tu”.

Nu i-am putut oferi niciodată o explicaţie convingătoare pentru faptul că fata nesăbuită n-a vrut să vină cu mine la Lima, fiindcă n-o aveam nici eu. A acceptat cu prefăcut scepticism faptul că nu putuse lipsi de la serviciu, căci tocmai în acea perioadă a anului compania trebuia să facă faţă numeroaselor solicitări de reuniuni, conferinţe, nunţi, banchete şi aniversări de tot felul, împiedicând-o astfel să-şi ia două săptămâni de vacanţă. Nici eu n-am crezut-o la Paris, când mi-a venit cu pretextul ăsta, ca să nu mă însoţească, şi i-am şi spus-o. Fata rea a recunoscut atunci că nu era adevărat, că de fapt nu voia să vină la Lima. „Şi de ce, mă rog, pot să ştiu şi eu?”, o întărâtam eu. „Nu ţi-e dor de mâncarea peruană? Uite, îţi propun două săptămâni cu toate delicatesele gastronomiei naţionale *el ceviche de corvina*[35], *el chupe de camarones*[36], orez cu raţă, vrăbioară rumenită, *la causa*[37], *el seco de chabelo*[38] şi tot ce-ţi mai trece prin cap”. Dar n-a fost chip; n-a cedat nicicum insistenţelor mele. N-o să meargă în Perú, nici acum, nici altă dată.

N-o conving să-i mai calce picioarele pe acolo nici măcar pentru două ore. Dar când am vrut să-mi anulez călătoria ca să n-o las singură, a insistat să plec, motivând că tocmai în perioada aceea va fi la Paris familia Gravoski, la care putea apela dacă avea nevoie de ajutor.

Serviciul pe care-l găsise fusese cel mai bun leac pentru starea ei de spirit. Se pare c-a ajutat-o şi faptul că ne-am căsătorit, după ce-am depăşit toate obstacolele, şi ea a devenit, aşa cum îi plăcea să mă tachineze uneori în intimitate, „o femeie care pentru prima oară în viaţa ei de patruzeci şi opt de ani avea actele în regulă”. Fiind mereu agitată şi independentă, crezusem că se va plictisi repede într-o firmă care organizează „evenimente sociale” şi că va fi repede concediată, pentru incompetenţă. Dar n-a fost aşa. Dimpotrivă, la scurt timp a câştigat încrederea şefei. Punea totul la suflet; se agita, făcea tot felul de lucruri, îşi asuma responsabilităţi, chiar dacă asta însemna să afle preţuri de hoteluri şi restaurante, să compare şi să negocieze reduceri de preţuri, să verifice ce fel de peisaje, hoteluri, meniuri, spectacole, orchestre îşi doreau firmele, asociaţiile, familiile pentru reuniunile, banchetele şi aniversările lor. Nu lucra doar la birou, ci şi acasă. Serile şi nopţile o auzeam, lipită de telefon, discutând detaliile diverselor contracte cu infinită răbdare şi dându-i socoteală Martinei, şefa ei, despre demersurile de peste zi. Câteodată trebuia să călătorească în provincie – de regulă în Provence, pe Coasta de Azur sau la Biarritz – însoţind-o pe Martine sau trimisă de ea. Atunci mă suna în fiecare seară şi-mi povestea cu lux de amănunte ce făcuse peste zi. Îi prinsese bine să-şi ocupe timpul, să aibă obligaţii şi să câştige bani. Se îmbrăca iarăşi cochet, mergea la coafor, la masaj, la manichiură şi pedichiură, surprinzându-mă mereu cu o schimbare de machiaj, coafură sau îmbrăcăminte. „Faci asta ca să fii la modă sau ca bărbatul tău să fie veşnic îndrăgostit de tine?” „O fac mai ales fiindcă clienţilor le place să mă vadă mereu frumoasă şi elegantă. Eşti gelos?” Da, eram. Continuam s-o iubesc ca un bezmetic şi cred că şi ea mă iubea pe mine, căci în afara unor crize trecătoare, din seara aceea când fusesem cât pe ce să mă arunc în Sena, remarcam nişte schimbări în relaţia noastră, de neimaginat până atunci. „Despărţirea asta de două săptămâni va fi o încercare”, mi-a zis în seara plecării mele. „Să vedem dacă te îndrăgosteşti şi mai mult de mine sau mă laşi pentru una din peruanele alea neastâmpărate, băiete cuminte”. „Peruane nărăvaşe am destule cu tine”. Îşi păstrase silueta, la sfârşitul săptămânii mergea mereu la sala de sport, pe avenue Montaigne, să facă exerciţii şi să înoate –, iar chipul îi rămăsese tânăr şi energic.

Căsătoria noastră a fost o adevărată aventură birocratică. Deşi ea era liniştită acum, ştiind că-şi legalizase în sfârşit situaţia, eu mă temeam că dacă într-o bună zi autorităţile franceze începeau să-i scotocească actele, dintr-un motiv oarecare, vor descoperi că mariajul nostru avea numeroase vicii de fond şi de formă, declarându-l astfel nul. Dar nu-i spuneam nimic despre toate astea, mai ales acum când după doi ani de la căsătorie guvernul francez îi dăduse cetăţenia, fără a bănui că proaspăta madame Ricardo Somocurcio mai

primise odată cetăţenia franceză prin căsătorie, numindu-se pe vremea aceea madame Robert Arnoux.

Ca să ne putem căsători a trebuit să-i fac rost de acte false, pe alt nume decât cel avut când se măritase cu Robert Arnoux. Şi n-am fi izbutit asta fără ajutorul unchiului Ataúlfo. Când i-am descris în linii mari problema, fără să-i ofer alte explicaţii în afara celor strict necesare şi evitând amănuntele scabroase din viaţa fetei nesăbuite, mi-a răspuns prompt că nu mai avea nevoie de alte detalii. O ţară subdezvoltată avea soluţii rapide pentru asemenea cazuri, fie ele şi oneroase. Zis şi făcut, în câteva săptămâni mi-a trimis un certificat de naştere şi unul de botez, eliberate de primăria şi parohia din Huaura, pe numele Lucy Solórzano Cajahuaringa, cu care, urmându-i instrucţiunile, ne-am prezentat la consulul Perú-ului, la Bruxelles, prieten cu el. Unchiul Ataúlfo îi explicase anterior într-o scrisoare că Lucy Solórzano, logodnica nepotului său Ricardo Somocurcio, îşi pierduse toate actele, inclusiv paşaportul, şi avea nevoie de unul nou. Consulul, o relicvă umană cu vestă, lanţ şi monoclu, ne-a primit cu o prudentă, dar politicoasă răceală. Nu ne-a pus nici măcar o întrebare; din câte am înţeles fusese informat de unchiul Ataúlfo despre mai multe lucruri decât dădea de înţeles că ştie. A fost amabil, impersonal şi a păstrat toate aparenţele. A comunicat în mod oficial cu Ministerul Afacerilor Externe şi prin intermediul acestuia cu Guvernul şi Poliţia şi a trimis copii după certificatele de naştere şi de botez ale logodnicei mele, cerând autorizaţia să elibereze un nou document. După două luni fata nesăbuită avea un paşaport nou şi o nouă identitate, cu care am putut obţine, tot în Belgia, o viză turistică pentru Franţa, girată de mine, francez naţionalizat şi rezident la Paris. Şi imediat am demarat formalităţile la primăria din Cinquième, în piaţa Panteonului. Acolo ne-am şi căsătorit în cele din urmă, într-o toamnă, la prânz, în octombrie 1982, fiind însoţiţi doar de cei doi Gravoski, care ne-au fost şi martori. N-a urmat nicio petrecere de nuntă şi n-am sărbătorit în niciun fel, fiindcă trebuia să plec chiar în seara aceea la Roma, cu un contract de două săptămâni la FAO.

Fata nesăbuită se simţea mult mai bine. Uneori nu-mi venea să cred că ducea o viaţă aşa de normală: ocupată cu serviciul şi părând mulţumită sau cel puţin resemnată cu viaţa aceea mic-burgheză pe care o duceam, lucrând mult toată săptămâna, pregătind seara mâncarea şi ducându-ne la film, la teatru, la vreo expoziţie sau la vreun concert, iar la sfârşitul săptămânii cinând în oraş, aproape întotdeauna singuri sau cu prietenii Gravoski când erau aici, căci ei continuau să petreacă mai multe săptămâni pe an la Princeton. Pe Yilal îl vedeam doar vara, fiindcă în restul anului se afla la un colegiu din New Jersey. Părinţii lui hotărâseră ca el să studieze în Statele Unite. Nu mai exista nici urmă din vechea problemă. Vorbea şi se dezvolta normal şi părea foarte bine integrat în societatea americană. Ne trimitea ilustrate sau câte o scrisoare din când în când, iar fata nesăbuită îi răspundea în fiecare lună şi îi mai strecura şi câte un cadou.

Deşi se spune că numai cei săraci cu duhul sunt fericiţi, mărturisesc

că eu aşa mă simţeam. Zilele şi nopţile petrecute cu fata nesăbuită îmi umpleau viaţa. Deşi era afectuoasă cu mine, faţă de cât de rece fusese în trecut, mă făcea totuşi să trăiesc într-o permanentă nelinişte, căci mi-era teamă că într-o bună zi s-ar putea întoarce la escapadele ei pe neaşteptate, evaporându-se fără un cuvânt, îmi dădea mereu de înţeles sau mai precis mă lăsa să intuiesc că erau unul sau mai multe secrete în viaţa ei cotidiană, o dimensiune a existenţei ei la care n-aveam acces, dar care putea genera oricând un cutremur capabil să ne distrugă convieţuirea. Nu-mi putea intra nicicum în cap că micuţa chiliană Lily o să accepte să fie restul vieţii ceea ce era acum: o pariziancă din clasa de mijloc, fără surprize şi mistere, trăind într-o rutină strictă, fără niciun fel de aventuri.

N-am fost niciodată mai apropiaţi ca în lunile de după împăcarea noastră, respectiv după acea seară în care necunoscutul *clochard* se ivise în plină ploaie şi întuneric, pe podul Mirabeau, ca să-mi salveze viaţa. „N-o fi fost oare însuşi Dumnezeu cel care te-a apucat de picioare, băiete bun?”, mă tachina ea. N-a crezut niciodată cu adevărat că fusesem cât pe ce să-mi pun capăt zilelor. „Când cineva vrea să se sinucidă, o face pur şi simplu, şi nu există niciun *clochard* care să-l împiedice, Ricardito”, mi-a repetat nu o dată. În acea perioadă o mai apucau uneori atacurile de panică. Nespus de palidă, fără vlagă, cu buzele vineţii, încercănată, nu se dezlipea de mine nicio clipă. Mă urma prin toată casa ca un căţeluş şi mă ţinea de mână, agăţată de cureaua sau de cămaşa mea, căci contactul fizic îi oferea minimum de siguranţă fără de care „m-aş dezintegra”, mă convingea ea, bâlbâindu-se. Văzând-o suferind în halul ăsta sufeream şi eu. Iar uneori nesiguranţa care punea stăpânire pe ea în toiul crizei era aşa de mare, încât nici la baie nu se putea duce singură; moartă de ruşine, cu dinţii clănţănindu-i în gură, îmi cerea să intru împreună cu ea la toaletă şi s-o ţin de mână în timp ce-şi făcea nevoile.

Nu mi-am putut face niciodată o idee clară despre natura fricii care o invada brusc, pentru că nici n-avea o explicaţie raţională. Erau imagini difuze, senzaţii, presimţiri, intuind că ceva îngrozitor urma să se abată asupra ei, distrugând-o? „Asta şi multe altele”. Când suferea asemenea atacuri de panică, ce durau în general câteva ore, femeiuşcă aceea îndrăzneaţă şi puternică devenea neajutorată şi vulnerabilă, ca o copiliţă. O aşezam pe genunchi şi o lăsam să se cuibărească la pieptul meu. O simţeam tremurând, suspinând, agăţată de mine cu o disperare pe care nimic din lume n-o putea potoli. După un timp cădea într-un somn adânc. Se trezea după două sau trei ore şi se simţea bine, de parcă nu s-ar fi întâmplat nimic. Toate rugăminţile mele de a accepta să se întoarcă la clinica din Petit Clamart s-au dovedit inutile. Până la urmă n-am mai insistat, fiindcă se înfuria de îndată ce aduceam vorba despre asta. În lunile acelea, chiar dacă fizic eram împreună, de-abia dacă mai făceam dragoste; nici măcar în intimitatea patului nu-şi găsea liniştea, în momentanul abandon în favoarea plăcerii.

Munca a ajutat-o să depăşească acea perioadă grea. Crizele n-au dispărut dintr-odată, dar s-au rărit şi au devenit mai puţin intense. Acum părea

mult mai bine, aproape o femeie normală. Totuşi, în adâncul sufletului ştiam că ea n-o să fie niciodată o femeie normală. Şi nici nu voiam să fie, căci tocmai latura neîmblânzită, imprevizibilă, a personalităţii ei mi-era dragă.

În discuţiile purtate în timpul convalescenţei lui, unchiul Ataúlfo nu mi-a pus niciodată întrebări despre trecutul soţiei mele. Îi trimitea salutări, era încântat că făcea parte din familie şi spera ca într-o bună zi să-şi ia inima în dinţi şi să vină la Lima ca s-o cunoască, altminteri, în pofida beteşugurilor, nu-i rămânea altceva de făcut decât să vină el la Paris, să ne vadă. Pe o măsuţă din sufragerie avea înrămată poza pe care i-o trimisesem de la căsătoria noastră, la ieşirea din primărie, cu Panteonul pe fundal.

Când sporovăiam ore în şir, mai ales după prânz, vorbeam mult despre Perú. El fusese toată viaţa un entuziast belaundist, dar acum mi-a mărturisit, mâhnit, că cel de-al doilea guvern al lui Belaunde Terry îl decepţionase. În afara restituirii ziarelor şi canalelor de televiziune, care fuseseră expropriate de dictatura militară a lui Velasco Alvarado, Belaunde Terry nu se încumetase să corecteze niciuna dintre pseudoreformele dictaturii, care sărăciseră şi încinseseră şi mai mult spiritele în Perú, provocând în plus o inflaţie care avea să ducă la triumful APREI la următoarele alegeri. Şi, spre deosebire de nepotul lui, Alberto Lamiel, unchiul meu nu-şi făcea iluzii în privinţa lui Alan García. Mă gândeam că în ţara în care mă născusem şi de care mă îndepărtasem definitiv existau, fără îndoială, mulţi bărbaţi şi femei ca el, absolut decenţi, care aşteptaseră de-a lungul întregii lor vieţi progresul economic, social, cultural şi politic care avea să transforme Perú într-o societate modernă, prosperă, democratică, cu oportunităţi mari pentru toată lumea, fiind apoi continuu înşelaţi în aşteptările lor şi ajungând să se întrebe nedumeriţi, ca şi unchiul Ataúlfo, la bătrâneţe, înaintea morţii: de ce în loc să înaintăm dădeam mereu înapoi, iar acum era şi mai rău decât la începutul vieţii lor – mai multe contraste, diferenţe, violenţe şi nesiguranţă.

— Ce bine ai făcut că ai plecat în Europa, nepoate, era refrenul pe care-l repeta în timp ce-şi netezea cu mâna bărbiţa grizonată care încetase să-i mai crească. Închipuie-ţi ce s-ar fi ales de tine dac-ai fi rămas să lucrezi aici, cu toate penele astea de curent, cu toate bombele şi răpirile astea! Şi cu atâţia şomeri tineri!

— Nu sunt chiar aşa de sigur, unchiule. Da, e drept, am o profesie care-mi permite să trăiesc într-un oraş minunat. Dar acolo am devenit un ins fără rădăcini, o nălucă. N-o să fiu niciodată un francez, chiar dacă am un paşaport care atestă că sunt. Acolo o să fiu mereu un *métèque*. Şi nu mai sunt nici peruan, fiindcă aici mă simt şi mai străin decât la Paris.

— Păi presupun că ştii: conform unui sondaj realizat de Universitatea din Lima, şaizeci la sută dintre tineri aspiră în primul rând să plece în străinătate; imensa majoritate în Statele Unite iar restul în Europa, în Japonia.

Australia, oriunde. Şi ce le-am putea reproşa, n-au dreptate? Dacă ţara lor nu le poate oferi nici de lucru, nici oportunităţi, nici siguranţă, e firesc să vrea să plece. De-asta îl şi admir atât pe Alberto. Ar fi putut rămâne în Statele

Unite pe un post extraordinar, dar a preferat să vină să-şi dea sufletul pentru Perú. Să dea Domnul să nu regrete! Te apreciază foarte mult, cred că ţi-ai dat seama, nu-i aşa, Ricardo?

— Da, unchiule, şi eu pe el. Adevărul e că-i foarte amabil. Graţie nepotului meu am cunoscut şi alte feţe ale Limei. Ale milionarilor şi ale mahalalelor mizerabile.

Chiar în clipa aceea a sunat telefonul; era Alberto Lamiel.

— Ţi-ar plăcea să-l cunoşti pe bătrânul Arhimede, constructorul de diguri despre care ţi-am vorbit?

— Bineînţeles, i-am zis entuziasmat.

— Construiesc un nou mol[39] în La Punta şi inginerul de la Primărie este prietenul meu, Chicho Cánepa. Mâine dimineaţă, dacă-ţi convine. O să trec să te iau pe la opt. Nu-i foarte devreme pentru tine, nu-i aşa?

— Cred c-am îmbătrânit foarte mult, unchiule Ataúlfo, deşi am doar cincizeci de ani, i-am zis, când am închis telefonul. Căci Alberto, deşi e nepotul tău, este de fapt vărul meu. Dar el insistă să-mi spună unchi. Cred că-i par preistoric.

— Nu-i vorba de asta, a râs unchiul Ataúlfo. Faptul că trăieşti la Paris îi inspiră respect. Să trăieşti la Paris e un adevărat merit pentru el, echivalează cu reuşita în viaţă.

În dimineaţa următoare, punctual ca un ceas, Alberto a apărut cu câteva minute înainte de ora opt, însoţit de inginerul Cánepa, însărcinat cu lucrările de pe plaja Cantolao şi de pe cheiul La Punta; un bărbat deja în vârstă, cu ochelari fumurii şi o burtă imensă, de băutor de bere.

Acesta din urmă a coborât din camioneta Cherokee a lui Alberto şi mi-a cedat locul din faţă. Cei doi ingineri purtau blugi, cămăşi deschise la culoare şi jachete de piele. M-am simţit ridicol în costum, cu cămaşă cu guler şi cravată, lângă acei domni în ţinută sportivă.

— O să vă impresioneze mult bătrânul Arhimede, m-a asigurat inginerul, amic cu Alberto, căruia acesta îi spunea Chicho. E un nebun simpatic. Îl ştiu de douăzeci de ani şi continuă să mă intrige cu poveştile lui. E un vrăjitor, o să-l vedeţi. Şi un povestaş nemaipomenit.

— Jur c-ar trebui să-l înregistrăm, unchiule Ricardo, a continuat Alberto. Poveştile lui cu digurile spargeval sunt formidabile, mereu îl trag de limbă.

— Tot nu-mi intră în cap ce mi-ai povestit, Alberto, i-am mărturisit. Continuu să cred că ţi-ai bătut joc de mine. Mi se pare imposibil ca pentru construirea unui mol pe mare să fie mai degrabă nevoie de un vrăjitor decât de un inginer.

— Ba să-l credeţi, a izbucnit în râs Chicho Cánepa. Căci dac-o ştie cineva, eu sunt ăla şi am aflat-o dintr-o experienţă nefericită.

L-am rugat să nu mi se mai adreseze cu dumneavoastră; nu eram chiar aşa de bătrân, deci de-acum înainte ne puteam tutui.

Mergeam tot pe drumul de plajă care ducea spre Magdalena şi San Miguel, înaintând pe lângă falezele pustii, şi în stânga noastră, pe o mare agitată, pe jumătate ascunsă în ceaţă, se zăreau câţiva surfişti care în pofida iernii înfruntau valurile în costumele lor din cauciuc. Încălecau valurile tăcuţi, unii cu braţele ridicate în sus, legănându-şi trupul, pentru a-şi menţine echilibrul. Chicho Cánepa a povestit ce păţise cu unul dintre malurile de la Costa Verde pe care tocmai îl depăşisem, cel înălţat pe jumătate, arborând un catarg în vârf. Primăria din Miraflores îl însărcinase să lărgească şoseaua şi să construiască două diguri, obţinând astfel o plajă. N-a avut nicio problemă cu primul dig, construit în locul indicat de Arhimede. Chicho voia ca al doilea dig să fie simetric cu primul, între restaurantele Costa Verde şi La Rosa Náutica. Arhimede s-a opus: n-o să reziste, o să-l înghită marea.

— Nu exista niciun motiv să nu reziste, a zis inginerul Cánepa, afectat. Eu mă pricep la lucrurile astea, asta am învăţat. Aceleaşi valuri şi aceiaşi curenţi îl loveau şi pe primul. Linia de fugă identică, la fel şi adâncimea postamentului marin. Lucrătorii au insistat să-l ascult pe Arhimede, dar mi s-a părut un moft al unui beţivan bătrân, ca să-şi justifice leafa. Şi l-am construit unde mi s-a părut mie că e bine. Ceasul rău, prietene Ricardo! Am folosit de două ori mai multe pietre şi mortar decât la primul, şi blestematul mi se înnisipa întruna. Provoca vârtejuri care perturbau tot mediul înconjurător, creând curenţi şi maree care au făcut ca plaja să devină un pericol pentru vilegiaturişti. În mai puţin de şase luni marea mi-a spulberat afurisitul de dig, lăsându-l o ruină, aşa cum l-ai văzut. De câte ori trec pe aici, îmi plesneşte obrazul de ruşine. Un monument al ruşinii mele! Primăria m-a amendat şi am pierdut o mulţime de bani.

— Ce explicaţie ţi-a dat Arhimede? De ce nu se putea construi acolo digul?

— Explicaţiile oferite nu sunt explicaţii, a zis Chicho. Sunt aiureli. Cum ar fi „Marea nu-l acceptă acolo”, „Acolo nu se potriveşte”, „Acolo o să se mişte, iar dacă se clinteşte, marea o să-l dea jos”. Prostii de-astea, fără cap şi coadă. Vrăji, cum zici tu, sau naiba ştie ce altceva. Dar după cele păţite la Costa Verde, eu, ciocul mic, cum zice bătrânul. În materie de diguri spargeval, nu există inginerie care să funcţioneze; el ştie mai multe.

Adevărul e că eram nerăbdător să cunosc acea minune în carne şi oase. Alberto a spus că ar fi bine să-l găsim când e adâncit în contemplarea mării. Arhimede oferea atunci un adevărat spectacol: stând pe plajă, cu picioarele încrucişate ca un Buddha, nemişcat, înlemnit, putea petrece ore în şir scrutând apele, comunicând metafizic cu forţele oculte ale mareelor şi cu zeităţile din adâncurile mării, interogându-le, ascultându-le sau înălţându-le rugi în tăcere. Până ce, în sfârşit, părea să învie. Bolborosind ceva, se ridica în picioare şi anunţa, cu un gest energic: „Da, se poate” sau „Nu se poate”, în care caz trebuia să mergi să cauţi alt loc potrivit pentru dig.

Deodată, ajunşi în piaţeta San Miguel, învăluită în burniţă, inginerul Chicho Cánepa a zis, fără a bănui tulburarea care avea să mă cuprindă:

— E un bătrân simpatic, care născoceşte multe. Vine mereu cu câte o extravaganţă, căci mai are şi deliruri paranoice. Într-o vreme scornise că are o fată la Paris care o să-l ducă să trăiască acolo, cu ea, în Oraşul Lumină!

A fost ca şi cum peste dimineaţă s-ar fi pogorât deodată întunericul. Am simţit arsura provocată la răstimpuri de un vechi ulcer duodenal, scântei de foc trosnitor în cap, nu ştiu exact ce altceva am mai simţit, dar au fost multe lucruri, şi din clipa aceea am ştiut de ce, când Alberto Lamiel îmi spusese la Regatas povestea lui Arhimede şi a digurilor din Lima, intuisem îndată neliniştea, ciudata anxietate ce precede neprevăzutul, premoniţia cataclismului ori a miracolului, de parcă de respectiva poveste mă lega ceva profund. M-am abţinut cu greu să nu-l copleşesc cu întrebări pe Chicho Cánepa despre cele spuse puţin mai înainte.

De cum am coborât din camionetă pe faleza Figueredo din La Punta, în faţa plajei Cantolao, am ştiut cine era Arhimede fără a mai fi nevoie să-mi fie semnalat. Nu putea sta locului. Umbla cu mâinile în buzunare pe mal, chiar acolo unde se spărgeau valurile domoale pe mica plajă cu pietricele negre, cum nu mai văzusem din adolescenţă. Era un metis aproape alb, amărât şi sfrijit, cu părul rar şi ciufulit, un individ care depăşise de mult vârsta aceea când începe bătrâneţea, perioadă fadă în care distanţele cronologice se estompează şi un om poate avea şaptezeci, optzeci sau poate nouăzeci de ani fără a se observa prea mult diferenţa. Purta o cămaşă albastră uzată, care mai avea doar un nasture, iar vântul dimineţii friguroase şi mohorâte o umfla, lăsându-i la iveală pieptul spân şi osos şi, aplecat asupra lui însuşi şi împiedicându-se de pietrele de pe plajă, se bâţâia dintr-o parte în alta, cu nişte paşi mari de bâtlan, gata să se prăvălească la fiecare pas.

— El e, nu-i aşa? i-am întrebat.

— Cine altcineva dacă nu el, a răspuns Chicho Cánepa. Şi, făcându-şi mâinile pâlnie, a strigat: Arhimede! Arhimede! Vino, e aici cineva care vrea să te cunoască! închipuie-ţi c-a venit tocmai din Europa ca să-ţi vadă mutra!

Bătrânul s-a oprit şi a avut o tresărire. S-a uitat la noi, descumpănit. A dat apoi din cap, a consimţit şi a înaintat spre noi, făcând echilibristică pe pietrele negre şi cenuşii de pe plajă. Când s-a apropiat mai mult, l-am putut vedea mai bine. Avea obrajii supţi, ca şi cum şi-ar fi pierdut toţi dinţii, iar bărbia îi era despicată de o crăpătură care putea fi o cicatrice. Vii şi puternici în înfăţişarea lui erau ochii, mici şi apoşi, dar intenşi şi duri, privind fără să clipească, cu o fixitate insolentă. Trebuia să fie foarte bătrân, într-adevăr, după ridurile de pe frunte şi din jurul ochilor, după gâtul lui atât de ridat încât semăna cu o creastă de cocoş, şi după mâinile noduroase, întinse în chip de salut.

— Eşti aşa de celebru, Arhimede, încât, chiar dacă nu-ţi vine să crezi, unchiul meu Ricardo a venit din Franţa ca să-l cunoască pe marele constructor de diguri din Lima, i-a spus Alberto, bătându-l uşor pe spate. Vrea să-i explici cum şi de ce ştii tu unde se poate ridica un dig şi unde nu?

— Asta nu se poate explica, mi-a întins mâna bătrânul, împroşcând o

ploicică de salivă în timp ce vorbea. Asta se simte în măruntaie. Încântat de cunoştinţă, domnule. Care va să zică eşti franţuz?

— Nu, sunt peruan. Dar trăiesc acolo de mai mulţi ani.

Avea o voce spartă şi ascuţită şi de-abia sfârşea cuvintele, de parcă i-ar fi lipsit suflul ca să rostească toate literele. Imediat după ce m-a salutat, i s-a adresat fără nicio pauză lui Chicho Cánepa:

— Îmi pare rău, dar cred că aici n-o să se poată, inginere.

— Cum să „crezi”, s-a înfuriat acesta din urmă, ridicând vocea. Eşti sau nu eşti sigur?

— Nu sunt sigur, a recunoscut bătrânul, stânjenit, încruntându-se şi mai tare. A făcut o pauză şi, aruncând o privire rapidă oceanului, a adăugat: Mai bine zis nici măcar nu ştiu dacă sunt sigur. Nu vă supăraţi pe mine, dar e ceva care-mi spune că nu.

— Nu mă enerva, Arhimede, a protestat inginerul Cánepa, gesticulând. Trebuie să-mi dai un răspuns categoric. Sau, la naiba, nu te plătesc!

— Treaba e că uneori marea e o muiere năzuroasă, dintr-alea de zic „da, dar nu”, „nu, dar da”, a râs bătrânul, deschizând o gură cât o şură, în care de-abia se mai zăreau doi, trei dinţi. Şi atunci mi-am dat seama că răsuflarea lui duhnea a ceva tare şi înţepător, vreun *cañazo*[40] sau *pisco*[41] foarte aspru.

— Îţi pierzi puterile, Arhimede, l-a bătut afectuos pe umăr nepotul meu Alberto. Înainte vreme n-aveai niciun dubiu în treburile astea.

— Nu cred că-i aşa, inginere, a zis Arhimede, devenind foarte serios. A arătat cu un gest apele verzi-brumării. Sunt chestii de-ale mării, care-şi are secretele ei, ca toată lumea. Aproape întotdeauna îmi dau seama din prima ochire dacă se poate au ba. Dar plaja asta din Cantolao e tare nenorocită, îşi are trucurile ei şi mă derutează.

Zgomotul valurilor izbindu-se de pietrele de pe plajă erau foarte puternice, iar glasul bătrânului se pierdea la răstimpuri. I-am descoperit un tic: când şi când îşi ducea o mână la nas şi şi-l scobea foarte repede, alungând parcă o insectă.

Se apropiaseră doi bărbaţi cu ghete şi jachete de pânză, pe care erau imprimate nişte litere galbene: „Municipalitatea din Callao”. Chicho Cánepa şi Alberto i-au luat deoparte. L-am auzit pe cel din urmă adresându-li-se, fără să-i pese că-l auzea Arhimede: „Acum se pare că nătărăul nu-i sigur dacă se poate sau nu. Aşa încât ne rămâne nouă să luăm decizia”.

Bătrânul era alături, dar nu se uita la mine. Acum avea din nou privirea aţintită spre mare şi-şi mişca încet buzele, parcă rugându-se sau vorbind de unul singur.

— Arhimede, mi-ar plăcea să luăm prânzul împreună, i-am zis cu voce scăzută. Ca să-mi povesteşti puţin despre digurile spargeval. E un subiect care mă interesează foarte mult. Doar dumneata şi cu mine. Ai fi de acord?

Şi-a întors capul şi m-a ţintuit cu privirea lui calmă, acum gravă. Invitaţia mea îl luase pe nepregătite. O expresie de neîncredere i-a apărut printre riduri şi şi-a încruntat sprâncenele:

— Să prânzim? a repetat el confuz. Unde?

— Unde vrei dumneata. Unde îţi place. Dumneata alege locul şi eu te invit. Vrei?

— Şi când asta? a tras de timp bătrânul, scrutându-mă cu tot mai multă neîncredere.

— Acum. De pildă azi. Să zicem că te iau chiar de aici, pe la douăsprezece, şi ne ducem să mâncăm unde hotărăşti dumneata. De acord?

A acceptat după o vreme, fără a-şi lua privirea de la mine, ca şi cum deodată aş fi devenit o ameninţare pentru el. „Ce naiba vrea individul ăsta de la mine?”, exprimau ochii lui tăcuţi şi lichizi, de o culoare galben-cafenie.

O jumătate de oră mai târziu, când Arhimede, Alberto, Chicho Cánepa şi tipii de la Primăria din Callao terminaseră de vorbit, iar nepotul şi prietenul lui s-au urcat în camioneta parcată pe faleza Figueredo, i-am anunţat că eu mai rămâneam pe acolo. Voiam să mă plimb puţin prin La Punta, ca să-mi amintesc de tinereţe, când veneam uneori cu prietenii mei din Barrio Alegre la balurile de la Regatas Unión şi le făceam curte celor două Lecca, gemenele roşcate, care locuiau prin apropiere şi participau vara la cursele cu veliere. O să mă întorc apoi în Miraflores cu un taxi. Au fost un pic surprinşi dar au plecat până la urmă, nu fără a-mi recomanda să am mare grijă pe unde mergeam; Callao era plin de borfaşi, iar jafurile şi răpirile erau la ordinea zilei în ultima vreme.

Am făcut o plimbare lungă pe falezele Figueredo, Pardo şi Wiese. Casele impunătoare, construite cu patruzeci sau cincizeci de ani în urmă erau deteriorate, coşcovite şi mucegăite de umiditate şi timp, iar grădinile părăginite. Deşi în evident declin, cartierul păstra urme din vechea-i splendoare, ca o bătrână doamnă care păstrează o umbră din frumuseţea-i trecută. Am aruncat o privire indiscretă instalaţiilor Şcolii Naţionale, dincolo de grilaj. Am zărit un grup de cădeţi defilând în uniforme albe, de zi, şi un altul care lega parâmele unei bărci la capătul pontonului. Şi-n tot acest timp îmi repetam întruna: „E imposibil. E absurd. O prostie fără noimă. Uită scorneala asta, Ricardo Somocurcio”. Era o nebunie să faci o asemenea asociere. Dar în acelaşi timp mă gândeam mai bine: mi se întâmplaseră deja destule lucruri în viaţă ca să ştiu că nimic nu era imposibil, că cele mai bizare şi neverosimile coincidenţe şi întâmplări erau posibile când era vorba de femeiuşcă asta care acum îmi era soţie. Deşi trecuseră decenii de când nu mai fusesem pe acolo, La Punta nu se schimbase atât de mult ca Miraflores; domnea acelaşi aer seniorial, demodat, de sărăcie elegantă. Printre case răsăriseră acum şi câteva clădiri impersonale şi greoaie, ca şi în vechiul meu cartier, dar erau puţine la număr şi nu izbutiseră să distrugă de tot armonia ansamblului. Străzile erau aproape pustii, zărindu-se doar câte o servitoare care se întorcea de la cumpărături şi câte o gospodină ce împingea un cărucior

cu un copil sau care scosese câinele să urineze pe malul mării.

La prânz am ajuns iarăşi în piaţa Cantolao, învăluită acum aproape în întregime în ceaţă. L-am surprins pe Arhimede în postura în care mi-l descrisese Alberto: aşezat ca un Buddha, imobil, contemplând marea. Era aşa de liniştit încât un stol de pescăruşi albi se învârtea nepăsător în jurul lui, ciugulind printre pietre, căutând ceva de mâncare. Zgomotul valurilor era foarte puternic. Din când în când pescăruşii ţipau toţi odată: sunetul, între răguşit şi ascuţit, era pe alocuri strident.

— Da, se poate construi digul, a zis Arhimede când m-a văzut, arborând un zâmbet triumfător. Şi a pocnit din degete: o să-i fac ditamai bucuria inginerului Cánepa!

— Eşti absolut sigur acum?

— Foarte sigur, bineînţeles, a răspuns, dând din cap de mai multe ori, pe un ton lăudăros. Ochişorii lui străluceau de satisfacţie.

Mi-a arătat marea cât se poate de convins, parcă indicându-mi că evidenţa era acolo pentru cine catadicsea s-o vadă. Dar singurul lucru pe care-l vedeam era o limbă de apă cenuşiu-verzuie, mânjită de spumă, împroşcând pietrele, cu un zgomot simetric, chiar asurzitor, retrăgându-se apoi şi lăsând în urmă smocuri de alge maronii. Pâcla înainta şi în curând avea să ne învăluie cu totul.

— M-ai lăsat fără grai, Arhimede. Ce dar ai! Ce s-a întâmplat între timp de eşti aşa de sigur acum? Ai văzut ceva? Ai auzit ceva? Vreo presimţire, vreo intuiţie?

Văzând că bătrânului îi era greu să se ridice, l-am ajutat, apucându-l de braţ. Era jigărit rău: fără muşchi, oase moi, extremităţi ca de batracian.

— Am simţit că da, se putea, mi-a explicat Arhimede, tăcând imediat, de parcă verbul respectiv ar fi putut lămuri întreg misterul.

Am urcat tăcuţi plaja abruptă şi pietroasă, spre faleza Figueredo. Bătrânului i se afundau în pietre şlapii găuriţi şi, cum aveam senzaţia că putea să cadă în orice clipă, l-am apucat iarăşi de braţ ca să-l susţin, dar el s-a ferit cu un gest plictisit.

— Unde vrei să mâncăm, Arhimede?

A stat o clipă pe gânduri, după care a arătat spre zarea înceţoşată şi fantomatică din portul Callao.

— Ştiu un loc, acolo la Chucuito, a zis şovăind. Chim Pum Callao. Fac *ceviche* bune, cu peşte proaspăt. Uneori inginerul Chicho dă pe acolo ca să înfulece nişte *butifarras*[42].

— Grozav, Arhimede! Să mergem acolo! Ador *ceviche* şi n-am mai mâncat de secole *butifarras.*

În timp ce ne îndreptam spre Chucuito, ascultând ţipetele pescăruşilor şi vuietul mării şi simţind briza rece, i-am zis lui Arhimede că numele restaurantului îmi amintea de suporterii faimoasei echipe de fotbal din Callao, Sport Boys, care la meciurile din copilăria mea, pe Stadionul Naţional de pe strada José Díaz, urlau din tribune cu voce tunătoare: „Chim Pum! Callao!

Chim Pum! Callao!” Şi că deşi trecuseră atâţia ani, îmi mai aminteam şi acum perechea aceea de înaintaşi de la Sport Boys, Valeriano López şi Jerónimo Barbadillo, spaima tuturor fundaşilor care trebuiau să înfrunte echipa tricourilor trandafirii.

— Pe Barbadillo şi pe Valeriano López i-am cunoscut de mici, a comentat bătrânul; mergea uşor încovoiat, privind în jos, iar vântul îi ciufulea firele de păr, răzleţe şi albe. Chiar am bătut mingea împreună de câteva ori pe stadionul Potao, unde se antrena echipa Boys sau pe maidanele din Callao. Până să devină celebri, se înţelege. Pe vremea aia fotbaliştii jucau doar pentru glorie. Cel mult le cădea câte un bacşiş câteodată. Mie îmi plăcea mult fotbalul. Dar n-am fost niciodată un fotbalist bun, n-aveam rezistenţă. Oboseam repede şi-n repriza a doua gâfâiam ca un câine.

— Bine, dar dumneata ai alte calităţi, Arhimede. Chestia asta la care te pricepi dumneata, unde să înalţi diguri, o ştie puţină lume. E un har doar al tău, te asigur.

Chim Pum Callao era o crâşmă mizerabilă, într-un colţ al parcului José Gálvez. Prin jur bântuiau gură-cască şi ţânci care vindeau dulciuri, lozuri, arahide, mere glazurate, în cărucioare de lemn sau pe scânduri aşezate pe căpriori. Arhimede venea pesemne des pe aici, căci saluta trecătorii cu mâna şi câţiva câini i s-au gudurat la picioare, în Chim Pum Callao, patroana localului, o negresă grăsună cu moaţe în păr, care servea dincolo de tejghea – o scândură groasă sprijinită pe două butoaie – l-a salutat prietenoasă: „Salutare, bătrâne îndiguitor”. Zece măsuţe grosolane, bănci în loc de scaune şi doar o parte din tavan avea lămpi cu calamină; prin cealaltă parte se zărea cerul înnorat şi trist de iarnă. La radioul dat la maxim era o salsa de Rubén Blades: *Pedro Navaja.* Ne-am aşezat la o masă lângă uşă, am cerut *ceviche*, *butifarras* şi o bere Pilsen de la gheaţă.

Negresa moţată era singura femeie din tot localul. Aproape toate mesele erau ocupate de doi, trei sau patru clienţi, bărbaţi care lucrau pesemne prin împrejurimi, căci unii dintre ei purtau salopete ca muncitorii de la depozitele frigorifice, iar pe jos, lângă bănci, se vedeau căştile şi gentile cu scule ale electricienilor.

— Ce doreaţi să aflaţi, domnule? a trecut la atac Arhimede. Mă privea plin de curiozitate şi la intervale regulate îşi ducea mâna la nas, ca să se scobească şi să sperie insecta inexistentă. De unde până unde invitaţia asta, vreau să zic.

— Cum ţi-ai descoperit dumneata talentul de a ghici gândurile mării? l-am întrebat. Din copilărie? Din tinereţe? Povesteşte-mi. Mă interesează tot ce mi-ai putea spune despre asta.

A ridicat din umeri, de parcă nu şi-ar mai aminti sau n-ar merita să-ţi pierzi vremea cu asta. A bălmăjit că un ziarist de la La Cronica venise odată să-i ia un interviu despre chestia asta, după care a părut să amuţească. În cele din urmă, a şoptit: „Nu-s lucruri care-mi trec prin cap şi de-asta nu pot s-o explic. Ştiu unde se poate şi unde nu. Dar sunt momente când habar n-am.

Vreau să spun că nu simt nimic”. A tăcut iarăşi o bună bucată de vreme. Totuşi, de îndată ce-au adus berea, am ciocnit şi am tras o duşcă, s-a pus pe vorbit şi mi-a povestit viaţa lui, destul de slobod la gură. Nu se născuse la Lima, ci în munţi, în Pallanca, dar familia lui coborâse la mare când el abia învăţa să meargă, astfel încât nu-şi mai amintea nimic despre zona muntoasă, de parcă s-ar fi născut la Callao. Se simţea un om al locului, inimos şi dintr-o bucată, învăţase să scrie şi să citească la Şcoala Publică numărul 5, în Bellavista, dar nu terminase nici măcar cursurile primare, căci ca să aducă un ban în casă, taică-său l-a pus să vândă îngheţată într-un triciclu al unei cofetării faimoase, care nu mai există acum, de pe bulevardul Sáenz Peña: La Deliciosa. Ca ţânc şi puştan făcuse de toate, ajutor de tâmplar, zidar, curier la o agenţie vamală, până a început să lucreze ca ucenic la o şalupă pescărească, cu sediul la Baza Maritimă. Acolo a început să descopere, fără a înţelege cum şi de ce, că el şi marea „se înţelegeau ca fraţii”. Ştia să adulmece ca nimeni altul unde trebuiau aruncate năvoadele – fiindcă acolo or să caute hrana bancurile de sardine – şi unde nu, fiindcă acolo curenţii or să sperie peştii şi nici cel mai amărât n-o să muşte momeala. Îşi amintea foarte bine de prima dată când a ajutat la construirea unui mol pe mare, la Callao, unde e Las Perla, cam pe unde se sfârşeşte bulevardul Las Palmeras. Toate strădaniile lucrătorilor ca structura să reziste valurilor s-au dovedit zadarnice. „Ce naiba se întâmplă, de ce se înnisipează întruna nenorocirea asta blestemată?” Antreprenorul, un indian din Chiclayo, arţăgos nevoie mare, îşi smulgea părul din cap şi înjura de mamă marea şi pe toată lumea. Dar oricât înjura şi drăcuia, răspunsul mării era negativ. Şi când marea nu vrea, înseamnă că nu se poate, domnule. Pe vremea aceea nu împlinise încă douăzeci de ani şi era mai potolit, căci se temea că-l mai puteau lua la armată.

Şi atunci Arhimede începuse să se gândească, să cumpănească mai bine şi i-a venit ideea „să-i vorbească mării”, în loc s-o afurisească. Mai mult de-atât: „s-o asculte, aşa cum ai asculta un prieten”. Şi-a dus mâna la ureche, şi-a luat o moacă atentă şi supusă, de parcă exact în clipa aceea ar fi primit secretele confidenţe ale oceanului. Parohul bisericuţei Carmen de la Legua îi spusese odată: „Tu ştii pe cine asculţi, Arhimede? Pe Dumnezeu. El îţi dictează lucrurile acelea înţelepte pe care le spui tu despre mare”. Da, poate că într-adevăr Dumnezeu sălăşluia în mare. Deci aşa s-a întâmplat. S-a pus să asculte şi atunci, da, domnule, marea l-a făcut să simtă că în loc să înalţe digul acolo unde nu-l dorea, să-l plaseze cincizeci de metri mai la nord, spre La Punta, şi „marea o să se resemneze”. S-a dus să-i spună asta şefului de şantier. Iniţial chiclayanul s-a prăpădit de râs, după cum era de aşteptat. Ulterior însă a acceptat disperat: „Să încercăm, blestemată să fie!”. Au încercat în locul sugerat de Arhimede şi molul i-a venit de hac mării. Şi acum mai era acolo, în picioare, înfruntând valurile uriaşe. S-a dus buhul şi Arhimede a devenit vestit ca „vrăjitor”, „magician”, „îndiguitor”. De atunci nu se mai construia niciun dig în tot golful Limei fără ca şefii de şantier sau inginerii să-l consulte. Şi nu numai la Lima. Îl duseseră la Cañete, la Pisco, la Supe, la Chincha, într-o

mulţime de locuri, ca să ajute la înălţarea digurilor. Era mândru să spună că rareori se înşelase în lunga lui carieră de îndiguitor. Deşi i se mai întâmpla şi asta câteodată, căci singurul care nu se înşală niciodată e Dumnezeu, şi poate Diavolul, domnule.

Peştele *ceviche* pişca de parcă era făcut cu ardei iute de Arequipa. Când s-a golit sticla de bere, am mai cerut una, pe care am băut-o pe îndelete, savurând gustoasele *butifarras,* cu carne de porc, ceapă şi ardei. Prinzând curaj de la bere m-am încumetat, într-un moment de tăcere, să-i pun lui Arhimede întrebarea care-mi stătea pe limbă de trei ore:

— Mi s-a spus că ai o fiică la Paris. E adevărat, Arhimede?

M-a privit ţintă, intrigat că eram la curent cu asemenea chestiuni personale. Şi încet, încet, chipul destins i s-a înăsprit. Până să-mi răspundă, şi-a atins pe furiş nasul alungând cu mâna insecta invizibilă.

— Nu vreau să mai ştiu nimic de ingrata aia, a bombănit. Şi cu atât mai puţin să vorbesc despre ea, domnule. Vă jur că dacă s-ar căi şi-ar veni să mă vadă, i-aş trânti uşa în nas.

Văzându-l aşa de supărat, i-am cerut scuze pentru impertinenţa mea. Îl auzisem pe inginer vorbind dimineaţă despre fiica lui şi, cum şi eu locuiam la Paris, am devenit curios, gândindu-mă că poate o cunoşteam. N-aş fi adus vorba dacă aş fi ştiut că-l deranja.

Fără să-mi comenteze explicaţiile, Arhimede şi-a văzut mai departe de *butifarra*, sorbindu-şi berea. Cum aproape că nu mai avea dinţi, mesteca greu, plescăind cu limba şi înghiţind încet fiecare dumicat. Stânjenit de tăcerea apărătoare, convins că greşisem întrebând de fiică-sa – ce sperai să auzi, Ricardito? – am ridicat mâna s-o chem pe negresa moţată, ca să ne facă nota de plată. Dar chiar atunci Arhimede a vorbit iarăşi:

— Fiindcă-i o ingrată, v-o jur, a afirmat încruntat, făcând o mutră severă. Nici măcar pentru înmormântarea maică-sii n-a trimis bani. O egoistă, asta el A plecat şi ne-a întors spatele. S-o fi crezând mare, şi asta-i dă dreptul să ne dispreţuiască acum. De parcă nu i-ar curge prin vine sângele maică-sii şi al lui taică-său.

Era furios din cale-afară. Se strâmba când vorbea şi faţa i se rida şi mai tare. Am îngăimat iarăşi: regretam că abordasem subiectul, n-am vrut să-l fac să se simtă prost, să vorbim despre altceva. Dar el nu mă mai asculta. În ochii ficşi, pupilele-i străluceau, lichide şi incandescente.

— M-am coborât în aşa hal încât am rugat-o să mă ia acolo, când i-aş fi putut porunci, că doar de-asta îi sunt tată, a urlat izbind cu pumnul în masă. Îi tremurau bu zele. M-am coborât, m-am umilit. Nu trebuia să mă întreţină, nici pomeneală de aşa ceva. Aş fi muncit orice. De pildă, aş fi ajutat la construirea digurilor. Ce, nu se înalţă diguri şi acolo, la Paris? Păi aş fi putut face asta acolo. Dacă-s bun aici, de ce n-aş fi şi acolo? Tot ce i-am cerşit a fost biletul de drum. Nu pentru maică-sa, nu pentru fraţii ei. Doar pentru mine. Mi-aş fi rupt spatele, aş fi câştigat, aş fi economisit şi aş fi adus restul familiei încet, încet. Ceream mult? Era puţin, aproape nimic. Şi ea ce-a făcut? Nu mi-a

mai trimis nicio scrisoare. Niciuna, niciodată, de parc-ar fi îngrozit-o ideea c-o să-i cad pe cap. Aşa face o fiică? Ştiu eu de ce zic că s-a făcut o ingrată, domnule.

Negresei moţate care se apropiase de masă, legănându-se ca o panteră, i-am mai cerut o bere la gheaţă în locul notei de plată. Bătrânul Arhimede vorbise aşa de tare că mai multe priviri de la alte mese s-au întors către el. Dându-şi seama, s-a prefăcut că tuşeşte şi a coborât vocea:

— La început da, îşi amintea de familia ei, trebuie să recunosc. Bine, din când în când, dar ceva tot e mai bine decât nimic, a continuat mai potolit. Nu şi când era în Cuba; se pare că de acolo, cu problemele politice, nu putea trimite scrisori. Cel puţin aşa a zis mai târziu, când s-a măritat şi s-a dus să trăiască în Franţa. Atunci da, de Ziua Naţională, de aniversarea mea sau de Crăciun, mai trimitea câte o scrisoare sau câte un ceculeţ. Şi ce daraveră ca să ridicăm banii! Să duci la bancă acte de identitate, iar banca îţi lua nu ştiu câte comisioane. În sfârşit, în perioada aia, rar, dar tot îşi mai aducea aminte că are o familie. Până când i-am cerut biletul pentru Franţa. De-atunci s-a terminat. Pentru totdeauna. Până azi. Ca şi cum toate rudele ar fi mierlit-o. Ne-a îngropat pe toţi, vă zic. Nici măcar când unul din fraţii ei i-a scris, cerându-i ajutor ca să punem o lespede de marmură pe mormântul maică-sii, n-a catadicsit să răspundă.

I-am umplut paharul cu berea spumoasă pe care tocmai ne-o adusese negresa moţată, şi mi-am turnat şi mie. Cuba, măritată la Paris: cum să te mai îndoieşti. Cine altcineva, dacă nu ea? începusem să tremur eu acum. Eram îngrijorat: parcă aşteptam să aud ceva îngrozitor din gura bătrânului. Am zis „Noroc, Arhimede” şi am tras amândoi o duşcă zdravănă. Aşa cum stăteam, puteam vedea unul din şlapii găuriţi ai bătrânului şi o gleznă noduroasă, cu cruste şi mizerii printre care se plimba o furnică pe care nu părea s-o simtă. Era posibilă o asemenea coincidenţă? Da, era. Acum nu mai aveam nici cea mai mică îndoială.

— Cred c-am cunoscut-o odată, am zis vorbind parcă de dragul de a vorbi, fără vreun interes personal. Fiica dumitale a avut o bursă în Cuba o vreme, nu-i aşa? Şi apoi s-a măritat cu un diplomat francez, aşa-i? Un domn care se numea Arnoux, dacă nu mă înşel.

— Nu ştiu dacă era diplomat sau altceva, nici măcar nu ne-a trimis vreo fotografie, a tresărit Arhimede, plesnindu-şi nasul. Dar era un franţuz important şi câştiga mult bănet, aşa mi s-a spus. Oare o fiică n-are obligaţii faţă de familia ei în cazuri de-astea? Mai ales dacă familia ei e amărâtă şi n-are de nici unele.

A mai luat o înghiţitură de bere şi a căzut pe gânduri o vreme. O muzică banală, falsă şi monotonă, interpretată de Los Shapis a înlocuit salsa. La masa de alături, electricienii vorbeau despre cursele de cai de duminică şi unul dintre ei s-a jurat: „În turul trei, Cleopatra e favorita”. Deodată, amintindu-şi ceva, Arhimede şi-a ridicat brusc privirea şi m-a sfredelit cu ochişorii lui febrili:

— Dumneata ai cunoscut-o?

— Cred că da, vag.

— Tipul ăla, franţuzul, avea multe parale, aşa-i?

— Nu ştiu. Dacă vorbim despre aceeaşi persoană, era funcţionar la UNESCO. O poziţie bună, fără îndoială. Fiica dumitale, de câte ori am văzut-o, era întotdeauna bine îmbrăcată. O femeie frumoasă şi elegantă.

— Otilita a râvnit întotdeauna la ceea ce n-avea, de mică, a zis Arhimede, îndulcindu-şi deodată vocea şi schiţând un zâmbet neaşteptat, plin de indulgenţă. Era foarte ageră, la şcoală lua mereu premii. Asta da, avea delirul grandorii de când s-a născut. Nu se împăca cu soarta ei.

N-am putut să-mi stăpânesc hohotul de râs şi bătrânul a rămas cu ochii la mine, privindu-mă descumpănit. Lily, micuţa chiliană, tovarăşa Arlette, madame Robert Amoux, Mrs Richardson, Kuriko şi madame Ricardo Somocurcio se numea în realitate Otilia. Otilita. Să mori de râs, nu alta.

— Nu mi-aş fi închipuit niciodată c-o cheamă Otilia, i-am explicat. Eu am cunoscut-o cu alt nume, cel al soţului ei. Madame Robert Arnoux. Aşa se obişnuieşte în Franţa, când o femeie se mărită, ia numele şi prenumele soţului.

— Ce mai obiceiuri, a comentat Arhimede, zâmbind şi ridicând din umeri. N-aţi mai văzut-o de mult?

— De mult, da. Nici măcar nu ştiu dacă mai locuieşte la Paris. Asta dacă vorbim despre aceeaşi persoană. Peruana în cauză a fost în Cuba şi s-a căsătorit acolo, la Havana, cu un diplomat francez. El a venit cu ea apoi la Paris, unde au locuit în anii şaizeci. Acolo ne-am văzut pentru ultima oară acum vreo patru sau cinci ani. Ţin minte că vorbea foarte mult despre Miraflores, zicea că şi-a petrecut copilăria în acel cartier.

Bătrânul a dat afirmativ din cap. În privirea lui apoasă, nostalgia înlocuise furia. Ţinea paharul în sus şi sufla spuma de pe margine, uniformizând-o încetişor.

— Ea e, a afirmat, consimţind de mai multe ori în timp ce-şi tot atingea nasul. Otilita a trăit în Miraflores când era copilă, fiindcă maică-sa a lucrat ca bucătăreasă într-o familie care locuia acolo. Familia Arenas.

— Pe strada Esperanza? am întrebat.

Bătrânul a consimţit, privindu-mă ţintă, uluit.

— Şi pe-asta o ştiţi? Cum de cunoaşteţi atâtea lucruri despre Otilita?

M-am gândit: „Cum ar reacţiona dacă i-aş spune: fiindcă ea e nevasta mea?”

— Păi ţi-am spus deja. Fiica dumitale îşi amintea mereu de Miraflores şi de căsuţa de pe strada Esperanza. E un cartier în care am copilărit şi eu.

Îndărătul tejghelei, negresa moţată urmărea ritmul fals al formaţiei Los Shapis, bălăngănindu-şi capul dintr-o parte în alta. Arhimede a tras o duşcă zdravănă şi spuma i-a rămas de jur-împrejurul buzelor lui supte.

— De când era atâtica Otiliei îi era ruşine cu noi, a zis enervându-se iarăşi. Ea voia să fie ca albii bogaţi. Era o copiliţă încrezută, plină de nazuri.

Destul de dezgheţată şi hotărâtă. Nu oricine pleacă în străinătate fără o para chioară, cum a făcut ea. Odată a câştigat un concurs, la Radio America. Imitându-i pe mexicani, pe chilieni, pe argentinieni. Şi avea doar nouă sau zece ani. Ca premiu a primit nişte patine. A câştigat simpatia familiei ăleia unde maică-sa lucra ca bucătăreasă. Familia Arenas. I-a cucerit, vă zic. O tratau ca pe propria fiică. O lăsau să fie prietenă cu fata lor. Au răsfăţat-o, vezi bine. De-atunci îi era tot mai ruşine să fie fata maică-sii şi a lui taică-său. Deci se vedea de atunci cât de nerecunoscătoare o să fie mai târziu.

Deodată, ajuns în acest punct al conversaţiei, m-am cam plictisit. Ce căutam eu aici, vârându-mi nasul în intimităţile astea sordide? Ce mai voiai să afli, Ricardito? Şi la ce bun? Am început să caut un pretext ca să plec, fiindcă brusc Chim Pum Callao devenise o cuşcă. Arhimede îi dădea înainte cu familia lui. Tot ce povestea mă deprima şi mă întrista şi mai mult. Din câte se pare avea o grămadă de copii, de la trei femei diferite, „toţi recunoscuţi”. Otilita era fata cea mare de la prima nevastă, deja moartă. „Să hrăneşti douăsprezece guri e chin mare”, repeta, resemnat. „Pe mine m-au secat. Nu ştiu de unde mai am putere să muncesc, domnule”. Într-adevăr, îl vedeam istovit şi fragil. Doar ochii, vii şi veseli, exprimau voinţa de a continua; restul trupului părea învins şi descurajat.

Trecuseră cel puţin două ore de când intraserăm în Chim Pum Callao. Toate mesele, în afară de a noastră, se goliseră. Patroana a închis radioul, insinuând că sosise ora închiderii. Am cerut nota, am plătit şi în stradă l-am rugat pe Arhimede să accepte o bancnotă de o sută de dolari în chip de cadou.

— Dacă mai daţi vreodată de Otilita pe acolo, pe la Paris, spuneţi-i să-şi amintească de taică-său şi să nu mai fie aşa o fată rea, că-n viaţa ailaltă o să plătească cu vârf şi îndesat, mi-a întins mâna bătrânul.

A rămas cu ochii pe bancnota de o sută de dolari, de parc-ar fi fost un obiect căzut din cer. Credeam c-o să înceapă să plângă de emoţie. A bolborosit: „O sută de dolari! Dumnezeu o să vă răsplătească, domnule”. M-am gândit: „Şi dacă i-aş spune: «Dumneata eşti socrul meu, Arhimede, poţi să-ţi închipui?»”.

Când în aceeaşi piaţă, José Gálvez, a apărut după o clipă un taxi hodorogit pe care l-am oprit prin semne, m-am trezit înconjurat de o grămadă de ţânci zdrenţăroşi, cerând de pomană cu mâinile întinse. I-am spus şoferului să mă ducă pe strada Esperanza, în Miraflores.

Pe lungul traseu, în rabla care scotea fum şi se hurduca, îmi părea rău că provocasem acea discuţie cu Arhimede. Eram tare mâhnit, imaginându-mi cum trebuie să fi fost copilăria Otilitei în mahalalele din Callao. Ştiind că-mi era imposibil să-mi reprezint o realitate atât de îndepărtată de cea miraflorină în care avusesem norocul să trăiesc, mi-o închipuiam copilă în promiscuitatea şi jegul cocioabelor strâmbe de pe malurile râului Rimac – trecând prin dreptul lor, taxiul s-a umplut de muşte – unde locuinţele se confundau cu grămezile de gunoi, strânse acolo Dumnezeu ştie de când şi-mi imaginam sărăcia, precaritatea şi nesiguranţa fiecărei zile până când, pronie cerească,

mama găsise acel post de bucătăreasă într-o familie din clasa de mijloc, într-un cartier rezidenţial, unde izbutise s-o ia cu ea şi pe fata cea mare. Îmi închipuiam tertipurile, alintările, drăgălăşeniile Otilitei – copilă dotată cu un instinct excepţional de dezvoltat pentru supravieţuire şi adaptare – folosite spre a-i cuceri pe stăpânii casei. Mai întâi or fi râs de ea, apoi le-o fi căzut cu tronc fata zglobie a bucătăresei. I-or fi dăruit pantofiorii, rochiţele care-i rămăseseră mici lui Lucy, adevărata fiică, cealaltă micuţă chiliană. Astfel o fi tot avansat copila lui Arhimede, ocupând un locşor în familia Arenas. Până o fi căpătat în fine dreptul de a se putea juca şi ieşi cu fata stăpânilor, purtându-se ca de la egal la egal cu ea, ca şi cu o prietenă, ca şi cu o soră, chiar dacă aceasta mergea la o şcoală privată, iar ea la o amărâtă de şcoală publică. Acum da, după treizeci de ani, era clar de ce micuţa chiliană Lily din copilăria mea nu voia să aibă niciun iubit şi nici nu invita pe nimeni în casa ei de pe strada Esperanza. Şi mai ales era limpede de ce se hotărâse să joace teatru, prefăcându-se a nu fi peruană, transformându-se într-o mică chiliană pentru a fi acceptată în Miraflores. Mă simţeam înduioşat până la lacrimi. De-abia aşteptam să-mi ţin soţia în braţe; voiam s-o mângâi, s-o răsfăţ, să-i cer iertare pentru copilăria avută, s-o gâdil, să-i spun bancuri, să fac pe bufonul ca s-o aud râzând, să-i promit că n-o să mai sufere niciodată de-acum înainte.

Strada Esperanza nu se schimbase prea mult. Am străbătut-o de două ori, de pe bulevardul Larco până pe Zanjón, dus şi întors. Librăria Minerva era tot în colţ, în faţa Parcului Central, deşi acum lipsea din spatele tejghelei, servindu-şi clienţii, italianca aceea grizonată, mereu sobră, văduva lui José Carlos Mariátegui. Nu mai exista nici Gambrinus, restaurantul german, nici prăvălia cu panglici şi nasturi unde o însoţeam câteodată pe mătuşa Alberta la cumpărături. Dar clădirea cu trei etaje în care locuiseră micuţele chiliene era tot acolo. Îngustă, înghesuită între o casă şi o altă clădire, spălăcită, cu balconaşele ei cu balustrade de lemn, părea sărăcăcioasă şi demodată. În acel apartament cu încăperi întunecoase şi strâmte, în acea chichineaţă de lângă bucătărie, care era camera servitorilor şi unde maică-sa îi întindea în fiecare seară salteaua pe jos, Otilita fusese mult mai puţin nefericită decât în casa lui Arhimede. Şi poate chiar atunci, când era doar o impuberă mucoasă, a luat decizia temerară de a răzbi cu orice preţ: să nu mai fie Otilita, fata bucătăresei şi a constructorului de diguri, să scape o dată pentru totdeauna de acea capcană, carceră şi blestem care era pentru ea Perú, să plece cât mai departe de ţară şi să se îmbogăţească – da, mai ales asta, să fie bogată, foarte bogată – chiar dacă pentru asta ar trebui să facă cele mai îngrozitoare lucruri, să-şi asume cele mai mari riscuri, orice, până devine o femeie rece, incapabilă să iubească, calculată şi crudă. Îşi văzuse visul cu ochii doar scurte perioade de timp şi plătise totul foarte scump, lăsând fărâme de piele şi suflet pe drum. Amintindu-mi-o în cele mai teribile momente de criză – stând pe closet, tremurând de frică, agăţată de mâna mea – a trebuit să fac un efort deosebit să nu plâng. Fireşte că aveai dreptate, fată nesăbuită, să nu vrei să revii în Perú, să urăşti ţara care-ţi aducea aminte de tot ce acceptasei, îndurasei şi făcusei ca

să scapi de ea. Ai făcut foarte bine că nu m-ai însoţit în călătoria asta, dragostea mea.

Am făcut o plimbare lungă pe străzile din Miraflores, urmând traseele din tinereţe: Parcul Central, bulevardul Larco, Parcul Salazar, falezele. Aveam inima cât un purice: doream s-o văd, să-i aud vocea. Fireşte, n-aveam să-i spun niciodată că-i cunoscusem tatăl. Şi nici n-aveam să-i dezvălui că-i ştiam adevăratul nume. Otilia, Otilita, ce caraghios, nu i se potrivea deloc! O să uit, bineînţeles, de Arhimede şi de tot ce auzisem în dimineaţa asta.

Când am ajuns la unchiul Ataúlfo acasă, el se culcase. Bătrâna Anastasia îmi lăsase mâncarea pe masă, acoperită, ca să se păstreze caldă. Am luat doar o înghiţitură şi de îndată ce m-am ridicat de la masă, m-am închis în sufragerie. Nu-mi plăcea să sun la Paris, fiindcă ştiam că unchiul Ataúlfo n-o să mă lase să plătesc convorbirea, dar aveam atâta nevoie să vorbesc cu fata nesăbuită, să-i aud vocea, să-i spun că mi-era dor de ea, încât m-am hotărât. Am sunat-o pe întuneric din fotoliul din colţ, unde se afla măsuţa cu telefonul şi unde unchiul Ataúlfo îşi citea ziarele. Telefonul a sunat de mai multe ori fără să ridice nimeni receptorul. Diferenţa de fus orar, fireşte! La Paris era patru dimineaţa. Dar tocmai de aceea era imposibil ca micuţa chiliană – Otilia, Otilita, ce haios! – să nu audă telefonul. Când era pe noptieră, lângă urechea ei. Iar ea avea somnul foarte uşor. Singura explicaţie posibilă era că plecase în vreo delegaţie, trimisă de Martine. Am urcat în camera mea târându-mi picioarele, frustrat şi trist din cale afară. Bineînţeles că n-am putut închide ochii toată noaptea; de câte ori simţeam că aţipesc mă trezeam, tresărind speriat şi lucid, văzând desenându-se în întuneric chipul lui Arhimede, privindu-mă hâtru şi repetând numele feţei mai mari: Otilita, Otilia. Să fie posibil? Nu, o idee prostească, o criză de gelozie ridicolă la un bărbat de cincizeci de ani. Alt joc, ca să te ţină în şah, Ricardito? Imposibil, de unde să fi bănuit ea c-o s-o suni la telefon astăzi, la ora asta din noapte? Explicaţia logică era că plecase în interes de serviciu la Biarritz, Nisa, Cannes, în oricare din staţiunile acelea unde aveau loc adunări, conferinţe, reuniuni, nunţi şi alte pretexte inventate de francezi ca să bea şi să se îndoape ca uliii.

Am mai sunat-o în următoarele trei zile dar n-a răspuns niciodată la telefon. Ros de gelozie, nu mai vedeam nimic şi pe nimeni, numărând doar zilele interminabile care mai lipseau până trebuia să iau avionul înapoi spre Europa. Unchiul Ataúlfo mi-a observat nervozitatea, poate tocmai fiindcă făceam eforturi disperate să par normal. S-a mulţumit doar să mă întrebe de vreo două, trei ori dacă mă simţeam bine, căci de-abia gustam mâncarea şi am refuzat invitaţia amabilă a lui Alberto Lamiel de a cina cu o gaşcă creolă şi a o asculta pe cântăreaţa mea preferată, Cecilia Barraza.

A patra zi m-am întors la Paris. Unchiul Ataúlfo i-a scris cu mâna lui o epistolă fetei nesăbuite, cerându-i iertare că-i furase soţul în ultimele două săptămâni, dar, adăuga el, această vizită a nepotului fusese miraculoasă, ajutându-l să depăşească un moment greu şi asigurându-i o viaţă lungă. N-am dormit şi n-am mâncat în cele aproape optsprezece ore cât a durat zborul, din

cauza unei escale lungi făcute de avionul companiei Air France în Pointe-à-Pitre pentru a repara o avarie. Oare ce m-o aştepta de astă dată când o să deschid uşa apartamentului din École Militaire? O altă scrisorică de la fata nesăbuită, spunându-mi cu răceala de altă dată că se hotărâse să plece, fiindcă se săturase de viaţa asta plictisitoare, de casnică mic-burgheză, obligată să pregătească mereu micul dejun şi să facă patul? Putea să continue cu asemenea toane la vârsta ei?

Nu. Când am deschis uşa apartamentului din Jospeh Granier – mâna îmi tremura şi nu izbuteam să nimeresc cheia în broască – ea era acolo, aşteptându-mă. Şi-a desfăcut braţele cu un zâmbet larg:

— În sfârşit! Deja mă săturasem să fiu singură şi părăsită.

Se îmbrăcase ca pentru o petrecere, cu o rochie foarte decoltată, cu umerii goi. Când am întrebat-o de ce era aşa de elegantă, mi-a răspuns, muşcându-mi buzele:

— Pentru tine, tontule, pentru cine altcineva? Te-am aşteptat de dimineaţă, toată ziua am sunat la Air France. Mi-au spus că avionul a stat mai multe ore în Guadalupe. Haide, lasă-mă să văd cum s-au purtat cu tine la Lima. Ai mai albit, mi se pare. Fiindcă ţi-a fost dor de mine, presupun.

Părea încântată să mă vadă, eu mă simţeam uşurat şi ruşinat. M-a întrebat dacă voiam să beau sau să mănânc ceva şi cum m-a văzut căscând, m-a împins în dormitor: „Hai, hai, du-te să te culci puţin, mă ocup eu de valiza ta”. Mi-am scos pantofii, pantalonii, cămaşa şi, prefăcându-mă că dorm, am spionat-o cu ochii întredeschişi. Despacheta fără grabă, concentrată, extrem de ordonată. Separa rufele murdare şi le punea într-o pungă pe care urma s-o ducă apoi la spălătorie. Hainele curate le aranja cu grijă în dulapul din perete. Ciorapii, batistele, costumul, cravata. Când şi când arunca o privire spre pat şi mi se părea că era liniştită văzându-mă acolo. Avea patruzeci şi opt de ani şi nimeni n-ar fi crezut-o, observându-i silueta de manechin. Era foarte frumoasă în rochia aceea verde pal care-i lăsa umerii şi o parte din spate la vedere, machiată cu atâta grijă. Se mişca uşor şi graţios. La un moment dat am văzut-o apropiindu-se – eu am închis şi mai tare ochii şi am deschis uşor gura, prefăcându-mă că dorm – şi am simţit-o acoperindu-mă cu plapuma. Să fi fost totul doar o farsă? Pentru nimic în lume. Dar de ce nu, cu ea viaţa putea deveni în orice clipă teatru, ficţiune. S-o întreb de ce nu-mi răspunsese la telefon în ultimele zile? Să încerc să aflu dacă fusese plecată în interes de serviciu? Sau mai bine uitai de treaba asta, Ricardito, şi te cufundai în această tandră minciună a fericirii domestice? Simţeam o nesfârşită oboseală. Mai târziu, când mă luase somnul cu adevărat, am simţit-o întinzându-se lângă mine. „Ce proastă sunt, te-am trezit”. Era întoarsă către mine şi cu o mână îmi ciufulea părul. „Ai albit de tot, moşulică”, a râs. Îşi scosese rochia şi pantofii, iar combinezonul pe care-l purta avea o nuanţă mată, deschisă, în ton cu pielea ei.

— Mi-a fost dor de tine, mi-a zis deodată, foarte serioasă. Mă ţintuia cu ochii ei de culoarea mierii arse, amintindu-mi brusc de privirea fixă a

constructorului de diguri. Nu puteam să dorm, gândindu-mă la tine. M-am masturbat aproape în fiecare noapte, închipuindu-mi că mă excitai cu gura ta. Într-o seară am plâns la gândul că ai putea păţi ceva, o boală, un accident. C-o să mă suni să-mi spui că te-ai hotărât să rămâi la Lima cu vreo peruană şi n-o să te mai văd niciodată.

Trupurile nu ni se atingeau. Îşi ţinea în continuare mâna pe capul meu, dar acum îşi trecea buricele degetelor pe sprâncenele mele, pe gura mea, vrând parcă să se convingă că eram acolo cu adevărat. Ochii îi rămăseseră foarte serioşi. Pupilele-i aveau în adânc o strălucire apoasă, de parcă s-ar fi abţinut să nu plângă.

— Odată, cu ani în urmă, m-ai întrebat chiar în camera asta ce însemna pentru mine fericirea, îţi mai aminteşti, băiete bun? Şi eu ţi-am răspuns că banii, să găsesc un bărbat puternic şi foarte bogat. Mă înşelam. Acum ştiu că pentru mine fericirea eşti tu.

Şi în clipa aceea, când mă pregăteam s-o iau în braţe, căci i se umpluseră ochii de lacrimi, a sunat telefonul, făcându-ne pe amândoi să sărim în sus.

— Of, în sfârşit! a exclamat fata nesăbuită, ridicând receptorul. Blestematul ăsta de telefon! L-au reparat. *Oui, oui, monsieur. Ça marche tres bien, maintenant! Merçi.*[43]

Până să închidă eu mă năpustisem deja la ea şi o îmbrăţişam, strângând-o tare în braţe. O sărutam cu furie, cu duioşie, bâlbâindu-mă în timp ce-i spuneam:

— Ştii ce mi se pare cel mai grozav lucru, ce m-a bucurat cel mai mult din tot ce mi-ai spus, micuţă chiliană? „*Oui, oui, monsieur. Ça marche très bien, maintenant*”.

Ea a izbucnit în râs şi a şoptit că era cea mai puţin romantică dulcegărie din câte îi spusesem vreodată. În timp ce o dezbrăcăm şi mă dezbrăcam şi eu, i-am strecurat în ureche, sărutând-o întruna: „Te-am sunat patru zile la rând, la ore diferite, noaptea, în zori, şi cum nu-mi răspundeai mi-am pierdut minţile de disperare. N-am mâncat, n-am trăit, până am văzut că n-ai plecat, că nu erai cu niciun amant. Acum mi-a venit inima la loc, fată crudă”. Se tăvălea de râs. Când i-am luat faţa în mâini, ca să mă privească în ochi, râsul încă o mai împiedica să vorbească. „Chiar erai nebun de gelozie? Ce veste bună, înseamnă că încă mai eşti topit după mine, băiete bun”.

A fost pentru prima dată când am făcut dragoste fără să ne oprim din râs.

În cele din urmă am adormit, îmbrăţişaţi şi fericiţi. În somn deschideam din când în când ochii s-o privesc. Niciodată n-o să mai fiu aşa de fericit ca acum, niciodată n-o să mă mai simt aşa de împlinit. Ne-am trezit când era deja întuneric şi după ce-am făcut un duş şi ne-am îmbrăcat, am luat cina la *La Closerie des Lilas*, unde, ca doi amanţi în luna de miere, ne-am vorbit în şoaptă şi am băut o sticlă de şampanie, mâncându-ne din priviri, mână în mână, zâmbindu-ne, sărutându-ne. „Dezmiardă-mă, spune-mi ceva

frumos”, mă ruga ea din când în când.

Ieşind din *La Closerie des Lilas*, în piaţeta în care statuia Mareşalului Ney ameninţă cerul cu sabia, lângă avenue de l’Observatoire, am zărit doi *clochards* pe o bancă. Fata nesăbuită s-a oprit şi mi i-a arătat:

— Cel din dreapta e acel *clochard* care ţi-a salvat viaţa în seara respectivă, pe podul Mirabeau, nu-i aşa?

— Nu, nu cred să fie el.

— Ba da, ba da, a bătut ea din picioare, supărată, nerăbdătoare. El e, spune-mi că e el, Ricardo.

— Da, da, el a fost, ai dreptate.

— Dă-mi toţi banii pe care-i ai în portofel, mi-a poruncit. Bancnotele şi mărunţişul.

Am făcut ce-mi cerea. Şi atunci s-a apropiat cu banii în mână de cei doi *clochards*. Era prea întuneric ca să le pot vedea feţele, dar îmi închipui că s-au uitat la ea ca la o arătare. Am văzut-o aplecată asupra celui din dreapta: vorbindu-i, dându-i banii şi, în cele din urmă, grozavă surpriză, pupându-l pe *clochard* pe obraji. S-a întors apoi la mine ca o fetiţă care tocmai a făcut o faptă bună. S-a agăţat de braţul meu şi am pornit-o pe boulevard Montparnasse. Până la École Militaire aveam mai bine de o jumătate de oră de mers. Dar nu era frig şi nu stătea să plouă.

— Acel *clochard* o să creadă c-a visat, că s-a pogorât o zână din ceruri. Ce i-ai spus?

— Mulţumesc frumos, domnule *clochard*, că ai salvat viaţa iubirii mele.

— Începi să devii şi tu siropoasă, fată nesăbuită, am sărutat-o eu pe buze. Mai zi-mi o dulcegărie, încă una, te rog.

VII
Marcella în Lavapiés

Cu cincizeci de ani în urmă, cartierul madrilen Lavapiés, odinioară enclavă de evrei şi mauri, mai era încă socotit unul dintre cele mai autentice cartiere ale Madridului, în care se păstrau, ca nişte curiozităţi arheologice, pişicherul şi pişichera şi celelalte personaje ale zarzuelei: tineri chipeşi cu vestă, şapcă, basma în jurul gâtului şi pantaloni mulaţi, dar şi tinere madrilene în rochii strâmte cu buline, cercei mari, umbreluţe şi baticuri acoperind părul strâns în cocuri monumentale.

Când m-am mutat în Lavapiés, cartierul se schimbase atât de mult încât mă întrebam uneori dacă în acel Babel mai rămăsese vreun madrilen sadea sau toţi locuitorii erau nişte venetici, ca mine şi ca Marcella. Spaniolii cartierului proveneau din toate colţurile Spaniei, iar accentul şi varietatea lor fizionomică ofereau acestei sarabande de rase, limbi, intonaţii, obiceiuri, haine şi doruri din Lavapiés aspectul unui microcosmos. Întreaga geografie umană a planetei părea reprezentată în cele câteva cvartale.

Ieşind de pe strada Ave Marfa, unde locuiam la etajul trei, într-o clădire veche şi dărăpănată, te trezeai deodată într-o babilonie în care găseai deopotrivă negustori chinezi şi pakistanezi, spălătorii şi prăvălii indiene, salonaşe de ceai marocane, baruri pline cu sud-americani, traficanţi de droguri columbieni şi africani, iar pretutindeni vedeai o mulţime de români, iugoslavi, moldoveni, dominicani, ecuadorieni, ruşi şi asiatici, strânşi în grupuri prin holurile caselor ori pe la colţ de stradă. Familiile spaniole din cartier se împotriveau transformărilor, păstrându-şi vechile lor obiceiuri: stând la taifas de la un balcon la altul, întinzând rufele la uscat de la o streaşină la alta ori de la un geam la altul, iar duminica, perechile mergând la slujbă – bărbaţii la cravată, femeile îmbrăcate toate în negru – la biserica San Lorenzo, aflată la intersecţia dintre strada Doctor Piga şi Salitre.

Apartamentul nostru era mai mic decât cel pe care-l avusesem pe rue Joseph Granier, cel puţin aşa mi se părea, plin cum era de decorurile Marcellei, reprezentate în machete din carton, hârtie şi plută şi invadând cele două cămăruţe, bucătăria şi baia, aidoma soldăţeilor de plumb ai lui Salomón Toledano. Deşi mic şi ticsit de cărţi şi discuri, apartamentul nu era claustrofobic; avea ferestre ce dădeau spre strada prin care pătrundea din plin lumina albă şi strălucitoare a Castiliei, atât de diferită de cea pariziană, şi un balconaş în care puteam aşeza seara o masă ca să cinăm sub stelele Madridului, fie ele şi estompate de licăririle luminilor oraşului.

Marcella putea să lucreze acasă, trântită în pat dacă desena sau pe covorul afgan din sufragerie dacă-şi pregătea machetele din bucăţi de carton, scânduri, gumă, clei, hârtii şi creioane colorate. Eu preferam să-mi fac traducerile comandate de editorul Mario Muchnik într-o cafenea vecină, Café Barbieri, unde îmi petreceam mai multe ore pe zi traducând, citind şi

observând fauna care frecventa cafeneaua, fără a mă plictisi câtuşi de puţin, căci ea întruchipa paleta multicoloră a recentei Arce a lui Noe ivite în inima vechiului Madrid.

Café Barbieri se afla pe aceeaşi stradă, Ave María, şi părea – aşa mi-a mărturisit Marcella când m-a dus prima oară acolo, or ea se pricepea la asemenea lucruri – un decor expresionist al Berlinului anilor douăzeci ori o gravură de Grosz sau de Otto Dix, cu pereţi scorojiţi, cotloane întunecoase, medalioane uriaşe cu nobile romane pe tavan şi separeuri misterioase, unde aveai senzaţia că, fără ştirea clienţilor, se puteau comite crime, că se pariau sume astronomice în partide de pocher în care apăreau şi cuţite sau că aveau loc liturghii satanice. Era enormă: pătrăţoasă, multe unghere, tavane umbroase, păianjeni argintii, măsuţe şubrede, scaune şchioape, bănci, policioare deteriorate gata să se prăbuşească, întunecoasă, înecăcioasă, cu consumatori ce păreau mereu deghizaţi, figuranţi de comedie bufă, înghesuiţi în culise, aşteptând să iasă la rampă. Mă aşezam de regulă la o măsuţă din fund la care ajungea ceva mai multă lumină şi fiindcă acolo scaunele erau înlocuite de un fotoliu destul de comod, tapiţat cu o catifea ce fusese pe vremuri cărămizie, distrus acum de găurile ţigărilor aprinse şi de fundurile care-l tociseră. De câte ori intram în Café Barbieri, mă distram încercând să identific limbile auzite de la uşă până la masa din fund, şi o dată am numărat o jumătate de duzină în această scurtă traiectorie de treizeci de metri.

Chelnerii şi chelneriţele reflectau şi ei diversitatea cartierului: suedezi, belgieni, americani, marocani, ecuadorieni, peruani etc. Se schimbau mereu, fiind pesemne prost plătiţi pentru cele opt ore de lucru continuu, în două schimburi, cu clienţi cerându-le în permanenţă să ducă şi să aducă beri, cafele, ceaiuri, ciocolate, pahare de vin şi sandvişuri. De îndată ce mă vedeau instalat la masa obişnuită, cu caietele, stilourile şi cartea pe care o traduceam, se grăbeau să-mi aducă apa minerală naturală şi cafeluţa cu lapte.

La acea măsuţă răsfoiam ziarele de dimineaţă, iar după-amiază, când mă săturam de tradus, începeam să citesc, dar nu din obligaţie, ci de plăcere. Cele trei cărţi pe care le tradusesem, de Doris Lessing, Paul Auster şi Michel Tournier, nu mă solicitaseră în mod deosebit, dar nici nu mă entuziasmaserăm. Chiar dacă autorii lor erau la modă, romanele pe care trebuia să le traduc nu erau cele mai bune din ceea ce scriseseră ei. Aşa cum am bănuit mereu, traducerile literare erau foarte prost plătite, mult sub cele comerciale. Dar nu mai eram în stare să fac traduceri comerciale, oboseam îngrozitor când mă străduiam să mă concentrez mai mult şi avansam foarte încet. Oricum, aceste mici venituri îmi permiteau s-o ajut pe Marcella la cheltuielile casei, fără a mă simţi un întreţinut. Prietenul meu Muchnik încercase să-mi obţină o traducere din rusă – asta îmi plăcea cel mai mult – şi era cât pe ce să convingem un editor să se hazardeze să publice *Părinţi şi copii* de Turgheniev sau tulburătorul *Recviem* de Ana Ahmatova, dar n-am izbutit, fiindcă literatura rusă nu-i prea interesa pe cititorii spanioli şi hispano-americani, şi cu atât mai puţin poezia.

Nu puteam să spun dacă Madridul îmi plăcea sau nu. Cunoşteam puţin celelalte cartiere ale oraşului, în care de-abia mă aventurasem când vizitasem vreun muzeu sau când fusesem la vreun spectacol cu Marcella. Dar mă simţeam în largul meu în Lavapiés, deşi aici fusesem tâlhărit pentru prima oară în viaţa mea de doi arabi care-mi furaseră ceasul, un portmoneu cu ceva mărunţiş şi stiloul Mont Blanc, ultimul meu obiect de lux. Adevărul e că în Lavapiés mă simţeam acasă, părtaş la clocotul străzii. Câteodată Marcella venea seara după mine la cafeneaua Barbieri şi ne plimbam prin cartierul pe care am ajuns să-l cunosc ca-n palmă. Îi descopeream mereu câte o curiozitate, câte o extravaganţă. De pildă prăvălioara-vorbitor a lui Alcerrea, bolivianul care învăţase swahili pentru a-şi putea servi mai bine clienţii africani. Dacă rula ceva interesant, mergeam la Cinematecă să vedem un film clasic.

În plimbările astea Marcella vorbea fără încetare, iar eu o ascultam. Interveneam pe alocuri, ca să mai facă o pauză şi o încurajam, printr-o întrebare sau observaţie, să-mi povestească în continuare la ce proiect i-ar plăcea să mai lucreze. Uneori nu eram prea atent la ceea ce-mi povestea; mai degrabă mă interesa felul în care o făcea: cu pasiune, convingere, entuziasm şi bucurie. Nu cunoscusem pe nimeni care să se dăruiască într-atât vocaţiei – cu fanatism aş spune, dacă acest cuvânt n-ar avea conotaţii perfide – care să ştie atât de limpede ce vrea să facă în viaţă.

Ne cunoscuserăm cu ani în urmă la Paris, într-o clinică din Passy unde venisem să-mi fac nişte analize, iar ea venise să-şi viziteze o prietenă operată de curând. În jumătatea de oră cât am stat în sala de aşteptare, mi-a vorbit cu atâta entuziasm despre o piesă de Molière, *Burghezul gentilom*, jucată într-un mic teatru din Nanterre cu decorurile create de ea, încât m-am dus să văd spectacolul. Am dat de Marcella în teatru şi după reprezentaţie i-am propus să bem ceva într-un *bistrot* din preajma staţiei de metrou.

Locuiam de doi ani şi jumătate împreună, în primul an la Paris, apoi la Madrid. Marcella era italiancă, cu douăzeci de ani mai tânără decât mine. A studiat arhitectura la Roma ca să le facă pe plac părinţilor, ambii arhitecţi, şi a început să lucreze din studenţie ca scenografă. Faptul că niciodată nu şi-a exersat meseria i-a supărat pe părinţi şi câţiva ani relaţiile dintre ei au fost reci. S-au împăcat când au înţeles că munca fetei nu era un capriciu, ci o adevărată vocaţie. Din când în când stătea un timp cu părinţii la Roma şi cum nu prea câştiga mult – era cea mai harnică persoană din lume, dar comenzile primite erau neînsemnate, în teatre mărginaşe, şi primea puţini bani, iar uneori nimic – părinţii ei, destul de înstăriţi, îi trimiteau uneori bani, ajutând-o astfel să-şi dedice timpul şi energia teatrului. Nu era cunoscută, dar asta n-o interesa prea mult, fiindcă avea, ca şi mine, ferma convingere că mai devreme sau mai târziu oamenii de teatru din Spania, din Italia, din toată Europa, vor sfârşi prin a-i recunoaşte talentul. Deşi vorbea enorm, gesticulând cu mâinile ca o italiancă veritabilă, pe mine nu mă plictisea niciodată. Rămâneam perplex când auzeam ce-i trecea prin cap ca să revoluţioneze scenografia din *Livada*

de vişini, *Aşteptându-l pe Godot*, *Slugă la doi stăpâni* sau *Celestina*. Odată au angajat-o asistent scenograf pentru un film şi ar fi putut face carieră în acest domeniu, dar ei îi plăcea teatrul şi nu era dispusă să-şi sacrifice vocaţia, chiar dacă era mai greu să te descurci făcând scenografie de teatru decât decoruri pentru filme sau emisiuni de televiziune. Graţie Marcellei am învăţat să văd spectacolele cu alţi ochi, acordând atenţie deosebită nu doar acţiunii şi personajelor, ci şi spaţiului, luminii în care se mişcau actorii şi obiectelor înconjurătoare.

Era scundă, avea părul deschis la culoare, ochii verzi, pielea foarte albă şi curată şi un zâmbet zglobiu. Respira energie creatoare. Se îmbrăca neglijent, purta mai mereu sandale, blugi şi o scurtă demodată, iar pentru citit şi folosea filme folosea nişte ochelari minusculi, fără rame, care-i dădeau un aer puţin caraghios. Era dezinteresată, necalculată, generoasă, capabilă să dedice mult timp unor mărunţişuri, cum ar fi de pildă unica reprezentaţie a unei comedii de Lope de Vega, montată de elevii unui liceu, de al cărei decor – patru vechituri şi două zdrenţe vopsite – s-a ocupat cu îndârjirea scenografului care a conceput pentru prima oară decorul Operei din Paris. Satisfacţia resimţită o recompensa din plin pentru puţinul sau nimicul obţinut din respectiva aventură. Dacă exista vreo persoană căreia să-i convină să lucreze „de amorul artei”, aceea era Marcella.

Dintre machetele care ne aglomerau apartamentul, nicio zecime din ele nu ajunsese pe o scenă. Majoritatea eşuaseră din lipsă de bani: idei apărute la lectura unei piese care îi plăcuse şi pentru care concepuse respectivul decor, dar care nu depăşiseră stadiul de desen şi machetă. Niciodată nu negocia onorariile când era angajată şi era în stare să refuze o comandă importantă dacă regizorul sau producătorul erau nişte farisei, pe care nu-i interesa aspectul estetic, ci doar cel mercantil. În schimb, când accepta comanda – în general erau grupuri de avangardă, fără acces la teatrele instituţionalizate – lucra cu trup şi suflet. Nu numai că se dădea peste cap ca să-şi facă bine treaba, ci punea umărul la tot, ajutându-şi colegii să caute sponsori, să găsească sediu, donaţii, mobile şi haine de împrumut, lucrând cot la cot cu tâmplarii şi electricienii şi, dacă era nevoie, mătura scena, vindea bilete şi plasa spectatorii. Mă minunam mereu văzând-o absorbită în asemenea hal de munca ei şi în acele perioade febrile eram nevoit să-i amintesc că un om nu trăia numai cu decoruri, ci şi din mâncare, somn şi câte puţin şi din celelalte lucruri din care e alcătuită viaţa.

N-am înţeles niciodată de ce stătea Marcella cu mine, cu ce îi completam eu viaţa. În ceea ce o interesa cel mai mult pe lume, munca ei, eu îi puteam fi foarte puţin de folos. Tot ce ştiam despre scenografie mă învăţase ea, iar sfaturile pe care i le-aş fi putut da erau inutile, ea, ca orice creator adevărat, ştia foarte bine ce voia să facă, fără a avea nevoie de consiliere. Pentru ea puteam fi doar o ureche atentă ori de câte ori voia să transpună în cuvinte sarabanda de imagini, posibilităţi, alternative şi îndoieli care o asaltau la demararea unui proiect. Eu o ascultam cu invidie, acordându-i tot timpul de

care avea nevoie. O însoţeam la Biblioteca Naţională când consulta gravuri şi cărţi, în vizitele ei pe la meşteşugari şi anticari, în nelipsitul traseu duminical prin târgul cu vechituri. N-o făceam doar de drag, ci fiindcă spunea întotdeauna ceva nou, surprinzător, uneori genial. Lângă ea învăţam în fiecare zi ceva deosebit. Fără s-o cunosc, n-aş fi bănuit niciodată cât de mult pot influenţa într-un spectacol – fie şi în mod discret – decorul, lumina, prezenţa sau absenţa celui mai banal obiect, o mătură, o simplă glastră cu flori.

Diferenţa de douăzeci de ani dintre noi nu părea s-o îngrijoreze. Dar pe mine, da. Îmi repetam mereu că relaţia noastră bună se va deteriora când eu voi avea şaptezeci de ani, iar ea va fi încă o femeie tânără. Atunci se va îndrăgosti de cineva de vârsta ei. Şi va pleca. Era atrăgătoare şi, chiar dacă nu acorda prea mare atenţie felului în care arăta, bărbaţii o urmăreau cu privirea pe stradă, într-o zi când făceam dragoste, m-a întrebat: „Te-ar deranja dacă am avea un copil?” Nu. Dacă asta o făcea pe ea fericită, atunci eram încântat şi eu. Dar m-am speriat imediat. De ce-am avut reacţia asta? Poate fiindcă după lungile mele aventuri şi necazuri cu fata nesăbuită, la cei cincizeci şi ceva de ani ai mei mi-era imposibil să mai cred în stabilitatea unui cuplu, fie el şi al nostru, care funcţiona fără frecuşuri. Nu era oare absurdă îndoiala asta a mea? Ne înţelegeam atât de bine că în aceşti doi ani şi jumătate petrecuţi împreună nu ne certaserăm nici măcar o singură dată. Cel mult mici discuţii şi supărări trecătoare. Dar niciodată ceva care să semene a ruptură. „Mă bucur că nu te deranjează”, mi-a zis Marcella cu acel prilej. „Nu te-am întrebat ca să concepem acum un bambino, ci după ce vom fi realizat câteva lucruri importante”. Vorbea în numele ei, care precis avea să facă în viitor lucruri demne de acest apelativ. Eu o să mă mulţumesc în următorii ani cu câte o carte rusească cerută de Mario Muchnik, pe care o s-o traduc entuziasmat, străduindu-mă mult, o activitate mai creativă decât traducerea acelor romane *light* care mi se ştergeau din minte cu viteza cu care le rescriam în spaniolă.

Stătea cu mine fiindcă mă iubea, fără îndoială; n-avea niciun alt motiv. Într-un fel eu îi eram chiar o povară din punct de vedere financiar. Cum de se putuse îndrăgosti de mine? Nu eram decât un babalâc nu prea arătos, fără vocaţie, cu intelectul atrofiat şi al cărui singur scop în viaţă, încă din copilărie, fusese să trăiască la Paris? Când i-am povestit Marcellei că asta îmi fusese singura vocaţie, a izbucnit în râs: „Ei bine, *caro*[44], ai obţinut ce-ai vrut. Poţi să fii mulţumit, ţi-ai petrecut toată viaţa la Paris”. O spunea cu tandreţe, dar vorbele ei mi s-au părut oarecum sinistre.

Marcella avea grijă de mine mai mult chiar decât o făceam eu: să-mi iau pastilele de tensiune, să mă plimb zilnic cel puţin o jumătate de oră, să nu depăşesc niciodată cele două sau trei păhărele de vin pe zi. Şi-mi repeta mereu că atunci când o să primească un comision substanţial, o să cheltuim banii respectivi pe o călătorie în Perú. Înainte de Cuzco şi de Machu Picchu, voia să vadă cartierul Miraflores din Lima, despre care îi tot vorbisem. Eu îi ţineam isonul, deşi în adâncul inimii ştiam că n-o să facem niciodată călătoria asta, căci o să trag de timp la infinit. Nu voiam să mă întorc în Perú. De la moartea

unchiului Ataúlfo, ţara mea se evaporase precum fata morgana în deşert. Acum nu mai aveam nici rude acolo, nici prieteni; până şi amintirile din tinereţe dispăruseră.

Am aflat de moartea unchiului Ataúlfo la câteva săptămâni după ce se prăpădise, după ce mă mutasem de şase luni la Madrid, dintr-o scrisoare de la Alberto Lamiel. Mi-a adus-o Marcella la cafeneaua Barbieri şi deşi ştiam că se putea întâmpla în orice clipă, vestea m-a tulburat teribil. N-am mai lucrat şi m-am dus să hoinăresc, ca un somnambul, pe aleile parcului Retiro. De la ultima mea călătorie în Perú, la sfârşitul lui 1984, ne scriseserăm în fiecare lună şi din scrisul lui tremurat, ce trebuia descifrat de un paleograf, urmărisem pas cu pas dezastrele economice pe care le provocase politica lui Alan García în Perú: inflaţia, naţionalizările, ruptura de instituţiile de credit, controlul preţurilor şi al schimburilor, scăderea locurilor de muncă şi a nivelului de trai. Scrisorile unchiului Ataúlfo trădau amărăciunea cu care aştepta moartea. Murise în somn. Alberto Lamiel mai adăuga că el făcea demersuri ca să plece la Boston, unde îşi putea găsi de lucru, graţie socrilor americani. Zicea că fusese un imbecil să creadă în promisiunile lui Alan García, pentru care votase la alegerile din ’85, ca atâţia alţi imprudenţi. Încrezător în promisiunea Preşedintelui că schimbarea nu-i va afecta în niciun fel, îşi păstrase toate economiile în dolari. Când proaspătul conducător a decretat preschimbarea obligatorie a dolarilor în soli peruani, averea lui Alberto s-a evaporat. A fost doar începutul unui şir întreg de nenorociri. Tot ce putea face era „să-ţi urmez exemplul, unchiule Ricardo, şi să plec în alte lumi mai bune, fiindcă în ţara asta nu mai poţi face nimic dacă nu eşti în cârdăşie cu guvernul”.

Astea au fost ultimele veşti despre Perú. Cum la Madrid nu mă întâlneam practic cu niciun peruan, aflam despre ce se întâmpla pe acolo doar în rarele ocazii când se mai strecura vreo ştire prin ziarele madrilene; în general despre naşterea a cinci gemeni, vreun cutremur sau prăbuşirea unui autobuz într-o prăpastie în cordiliera andină, cu treizeci de morţi.

Nu i-am scris niciodată unchiului Ataúlfo despre eşecul căsniciei mele, astfel încât până la sfârşit a transmis în scrisori salutări „nepoatei”, iar eu i le înapoiam în ale mele pe ale ei. Nu ştiu de ce i-am ascuns adevărul. Poate fiindcă ar fi trebuit să-i explic cele întâmplate şi orice explicaţie i s-ar fi părut absurdă şi de neînţeles, cum de altfel mi se părea şi mie.

Despărţirea noastră fusese neaşteptată şi brutală, cum fuseseră întotdeauna dispariţiile fetei rele. Deşi de astă dată n-a fost o fugă propriu-zisă, ci o despărţire civilizată, discutată. Tocmai de aceea am ştiut că, spre deosebire de celelalte, plecarea asta chiar era definitivă.

De când mă întorsesem de la Lima la Paris, îngrozit c-ar fi putut pleca fiindcă nu-mi răspunsese la telefon trei sau patru zile, am avut câteva luni de miere. La început ea a fost la fel de tandră ca în seara când mă întâmpinase cu certe dovezi de iubire. Am obţinut un contract de o lună la UNESCO şi la întoarcere mă aştepta; venise chiar mai devreme de la serviciu şi pregătise cina. Într-o altă seară m-a aşteptat în sufragerie, cu lumina stinsă şi lumânări

romantice pe masă. A fost apoi trimisă de Martine în două călătorii de câte două zile fiecare, pe Coasta de Azur, şi m-a sunat în fiecare seară. Ce-mi puteam dori mai mult? Aveam impresia că fetei nesăbuite îi venise mintea la cap şi aveam deja o căsnicie solidă.

Şi deodată, într-o perioadă pe care memoria mea n-ar putea-o preciza, starea ei de spirit şi felul ei de-a fi s-au schimbat. A fost o schimbare discretă, disimulată, poate fiindcă mai avea încă îndoieli, pe care le-am conştientizat abia mai târziu. N-am remarcat că atitudinea ei caldă din primele săptămâni a devenit treptat mai distantă, căci ea fusese întotdeauna aşa şi mai degrabă expansivitatea ei era neobişnuită. Am observat că era distrată; cădea pe gânduri şi părea să fie undeva departe, veşnic încruntată. Din aceste rătăciri revenea, tresărind speriată, când eu o aduceam la realitate cu o glumă: „Oare ce-o fi păţit prinţesa cu gura roşie ca fraga? De ce-o fi aşa de gânditoare? Să se fi îndrăgostit prinţesa?” Se înroşea şi râdea forţat.

Într-o seară, când mă întorceam de la fostul birou al domnului Charnés – acesta se retrăsese la bătrâneţe în sudul Spaniei –, unde mi se spusese pentru a treia sau a patra oară că deocamdată n-aveau nimic de lucru pentru mine, de cum am deschis uşa apartamentului de pe rue Joseph Granier şi am zărit-o în sufragerie, în costumul cafeniu şi cu geanta de voiaj în mână, mi-am dat seama că se întâmpla ceva grav. Era descompusă la faţă.

— Ce-ai păţit?

A oftat, adunându-şi forţele – avea cearcăne albăstrii şi-i străluceau ochii –, apoi a rostit de-a dreptul fraza pregătită desigur cu mult timp înainte:

— N-am vrut să plec fără să vorbesc cu tine, ca să nu crezi că fug, a spus-o dintr-o răsuflare, cu vocea-i tăioasă, folosită la execuţiile sentimentale. Şi pentru Dumnezeu, te rog să nu-mi faci o scenă şi să nu mă ameninţi că te sinucizi. Niciunul dintre noi nu mai e la vârsta la care se fac treburi de-astea. Iartă-mă că te iau aşa de tare, dar cred că e mai bine aşa.

M-am lăsat moale pe fotoliu, în faţa ei. M-a cuprins o nesfârşită oboseală. Am avut senzaţia că ascult un disc care repeta, din ce în ce mai deformată, aceeaşi frază muzicală. Era în continuare foarte palidă, dar acum avea o expresie iritată, de parcă faptul că trebuia să stea acolo, oferindu-mi mie explicaţii, ar fi umplut-o de ciudă împotriva mea.

— Ţine cont c-am încercat să mă adaptez la stilul ăsta de viaţă, ca să-ţi fac ţie pe plac, ca să-ţi răsplătesc ajutorul dat când am fost bolnavă – răceala ei părea acum că dă în clocot de mânie. Nu mai pot. Pentru mine asta nu e viaţă. Dacă mai rămân cu tine doar din milă, o să te urăsc până la urmă. Şi nu vreau să te urăsc. Încearcă să mă înţelegi, dacă poţi.

A tăcut, aşteptând să zic eu ceva, dar mă simţeam aşa de obosit că n-aveam nici forţă, nici chef să mai comentez nimic.

— Mă sufoc aici, a adăugat, aruncând o privire în jur. Cămăruţele astea două sunt o închisoare şi nu le mai suport. Ştiu care mi-e limita. Mă omoară rutina asta, mediocritatea asta. Şi nu vreau ca toată viaţa mea să fie aşa. Pe tine nu te interesează, tu eşti mulţumit, cu atât mai bine pentru tine.

Dar eu nu sunt ca tine, eu nu ştiu să mă mulţumesc cu puţin. Am încercat, ai văzut bine că am încercat. Nu pot. N-o să-mi petrec restul vieţii lângă tine din milă. Iartă-mă că-ţi vorbesc aşa de sincer. E mai bine să ştii adevărul şi să-l accepţi, Ricardo.

— Cine e el? am întrebat-o, văzând că tace iar. Pot să ştiu cel puţin cu cine pleci?

— O să-mi faci iarăşi o scenă de gelozie? a reacţionat, indignată. Şi mi-a amintit, sarcastică: Eu sunt o femeie liberă, Ricardito. Ne-am căsătorit doar pentru acte. Aşa că nu-mi mai cere mie socoteală!

Mă sfida, ţanţoşă ca un cocoş. Oboselii i se adăuga acum o senzaţie de ridicol. Avea dreptate: eram prea bătrâni pentru asemenea scene.

— Văd că-i totul decis şi că n-au mai rămas prea multe de spus, am întrerupt-o, ridicându-mă în picioare. Mă duc să mă plimb puţin, ca să-ţi faci în linişte bagajele.

— Sunt deja făcute, mi-a ripostat, pe acelaşi ton exasperat.

Mi-a părut rău că nu plecase ca altă dată, lăsându-mi câteva rânduri. Când mă îndreptam spre uşă, am auzit-o spunând în spatele meu, cu un glăscior care se voia împăciuitor:

— Apropo, n-o să-ţi cer nimic din ce mi s-ar cuveni ca nevastă. Niciun ban.

„Eşti foarte amabilă”, m-am gândit, închizând încet uşa. „Dar tot ce mi-ai putea cere ar fi datoriile şi ipoteca acestui apartament pe care o să-mi pună sechestru, după cum merg lucrurile”. Când am ieşit în stradă a început să plouă. Nu-mi luasem umbrela, aşa încât m-am refugiat în cafeneaua din colţ, unde am stat multă vreme, sorbind încetişor o ceaşcă de ceai care s-a răcit până n-a mai avut niciun gust. Adevărul e că exista un anumit lucru în persoana ei pe care era imposibil să nu-l admiri, aşa cum apreciem lucrurile bine făcute, fie ele şi perverse. Izbândise iarăşi; îşi calculase fiecare mişcare pentru a avea din nou un statut social şi economic care să-i ofere o mai mare siguranţă, care s-o salveze din cele două cămăruţe-celule de pe rue Joseph Granier. Şi acum se muta, fără să clipească, aruncându-mă la coşul de gunoi. Oare cine o fi de-astă dată curtezanul? Cineva cunoscut când lucra cu Martine la congresele, conferinţele ori reuniunile organizate. Grozavă momeală, fără discuţie! Se păstra foarte bine, dar avea peste cincizeci de ani. *Chapeau!* Vreun boşorog, desigur, pe care o să-l dea gata, ca să-l moştenească, asemenea eroinei din Pescuitorii în apa tulbure de Balzac? Când a stat ploaia, m-am mai plimbat pe lângă École Militaire, ca să-mi alung plictiseala.

M-am întors pe la unsprezece noaptea şi plecase deja, lăsând cheile în sufragerie. Îşi pusese toate hainele în cele două geamantane pe care le aveam şi aruncase la gunoi tot ce era vechi sau îi prisosea: papuci, combinezoane, un halat, ciorapi şi bluze, flacoane cu creme şi machiaje. Nu se atinsese de banii păstraţi în micul seif din dulapul din sufragerie.

Poate cineva cunoscut la sala de sport de pe avenue Montaigne? Era o sală scumpă, acolo mergeau să scape de burtă hodorogii bogaţi care-i puteau

asigura o viaţă mai amuzantă şi mai comodă. Ştiam că cel mai rău era să continui cu asemenea presupuneri şi că trebuia s-o uit cât mai repede, ca să nu înnebunesc. Căci acum da, despărţirea era definitivă, era sfârşitul acelei poveşti de dragoste. Putea fi numită poveste de dragoste mascarada asta care durase treizeci şi ceva de ani, Ricardito?

Am izbutit să nu mă gândesc prea mult la ea în zilele, săptămânile şi lunile următoare, când, ca un sac de oase, piele şi muşchi fără suflet, căutam întruna de lucru, căci trebuia să fac faţă datoriilor şi cheltuielilor zilnice şi ştiam că cea mai bună metodă de a trece peste această perioadă era să mă spetesc muncind.

Luni la rând am găsit doar traduceri prost plătite. În sfârşit m-au chemat într-o zi să înlocuiesc pe cineva la o conferinţă internaţională, desfăşurată sub patronajul UNESCO, drepturi de autor. De câteva zile aveam mereu nevralgii pe care le atribuiam dispoziţiei mele proaste şi faptului că nu prea dormeam. Le combăteam cu analgezice prescrise de farmacistul din colţ. Înlocuirea interpretului de la UNESCO a fost un dezastru. Nevralgiile mă împiedicau să-mi fac bine treaba şi după două zile a trebuit să renunţ şi să-i explic şefului translatorilor ce mi se întâmpla. Medicul de la Asigurări Sociale mi-a diagnosticat o otită şi m-a trimis la un specialist. A trebuit să stau mai multe ore la coadă la Spitalul Salpêtrière şi să revin de mai multe ori pentru a putea ajunge în cabinetul doctorului Pennau, un otorinolaringolog. Acesta mi-a confirmat că aveam o mică infecţie la o ureche, pe care mi-a vindecat-o într-o săptămână. Dar cum nevralgiile şi ameţelile n-au cedat, m-a trimis la un alt medic internist din acelaşi spital. După ce m-a examinat, acesta din urmă m-a pus să fac o serie de analize, inclusiv o rezonanţă magnetică. Am o amintire urâtă despre cele treizeci sau patruzeci de minute petrecute în acel tub metalic, îngropat de viu, nemişcat ca o mumie, cu urechile chinuite de zgomotele înnebunitoare.

Rezonanţa a stabilit că suferisem un mic atac cerebral. Aceasta era adevărata cauză a nevralgiilor şi ameţelilor. Nimic foarte grav; pericolul trecuse. Dar de-acum înainte trebuia să am grijă: exerciţii, diete echilibrate, controlul tensiunii, puţin alcool şi o viaţă liniştită. „De pensionar”, a prescris doctorul. Randamentul meu ar putea scădea, la fel şi puterea de concentrare şi memoria.

Din fericire pentru mine, în acea perioadă familia Gravoski venise să petreacă o lună la Paris, de astă dată cu Yilal. Băiatul crescuse mult şi devenise un mic american, după felul în care se îmbrăca şi vorbea. Când i-am spus că mă despărţisem de fata nesăbuită, s-a întristat: „De-asta nu mi-a mai răspuns de mult la scrisori”, a şoptit.

Compania acestor prieteni a fost binevenită. Cu ei mi-a revenit un pic pofta de viaţă: vorbeam, glumeam, cinam în oraş, mergeam împreună cu ei la filme. Într-o seară, când beam o bere într-un *bistrot* pe boulevard Raspail, Elena mi-a spus deodată:

— Zăluda aia era cât pe ce să te omoare, Ricardo. Şi mie care-mi era

aşa de simpatică cu toate nebuniile ei! Dar pe-asta n-o să i-o iert niciodată. Îţi interzic să te mai împrieteneşti vreodată cu ea.

— În veci, i-am promis. Am învăţat lecţia. Şi acum că am ajuns o epavă, nu există nici cel mai mic risc să se mai întoarcă la mine.

— Deci suferinţa în dragoste provoacă atacuri cerebrale? a întrebat Simon. Tot romantismul e de vină?

— În cazul ăsta da, belgian fără suflet ce eşti, a replicat Elena. Ricardo nu e ca tine. El e un romantic, un om sensibil. Ea ar fi putut să-l omoare cu ultima ei ispravă. N-o să i-o iert, ţi-o jur. Şi sper că tu, Ricardo, n-o să fii aşa pămpălău să te guduri după ea ca un căţeluş când o să te cheme s-o scoţi dintr-o nouă încurcătură.

— Se vede treaba că tu mă iubeşti mai mult decât fata nesăbuită, i-am sărutat mâna. Mi se potriveşte de minune cuvântul ăsta, pămpălău.

— În privinţa asta suntem cu toţii de acord, a hotărât Simon.

— Ce e un pămpălău? a întrebat micul american.

La insistenţele celor doi Gravoski m-am dus să mă vadă un neurochirurg, într-o clinică privată din Passy. Prietenii mei au insistat: oricât de mic ar fi fost, un atac cerebral putea avea consecinţe şi trebuia să ştiu la ce să mă aştept. Fără să-mi fac prea mari speranţe, cerusem un nou împrumut la bancă, pentru a face faţă dobânzilor ipotecii şi celor două împrumuturi anterioare şi, spre marea mea surpriză, acesta mi-a fost acordat. M-am dat pe mâna doctorului Joudret, un om încântător şi, din câte îmi puteam da seama, un profesionist competent. M-a supus din nou la tot felul de analize şi mi-a prescris un tratament ca să-mi ţin sub control tensiunea arterială şi să-mi menţin o bună circulaţie a sângelui. În cabinetul lui am cunoscut-o într-o după-amiază pe Marcella.

În seara aceea, la Nanterre, după reprezentaţia cu Burghezul gentilom, când ne-am dus să bem un pahar de vin într-un *bistrot*, scenografa italiană mi s-a părut foarte simpatică, fascinându-mă prin entuziasmul şi convingerea cu care vorbea despre munca ei. Mi-a povestit viaţa ei, certurile şi împăcările cu părinţii, scenografiile concepute pentru micile teatre din Spania şi Italia. Cea de la Nanterre era printre primele scenografii pe care le făcea în Franţa. La un moment dat m-a asigurat, printre altele, că cele mai bune decoruri de teatru văzute la Paris nu erau pe scenă, ci în vitrinele magazinelor. Mi-ar plăcea să dăm o raită ca să-mi dispară moaca asta sceptică cu care o ascultam?

Ne-am despărţit în staţia de metrou, pupându-ne pe obraji, şi am stabilit să ne întâlnim sâmbăta următoare. Plimbarea a fost tare haioasă, nu atât din pricina vitrinelor văzute, cât datorită explicaţiilor şi interpretărilor oferite de ea. Mi-a explicat, de pildă, că terenul nisipos cu curmali, scăldat într-o lumină albă, de la Samaritaine, ar servi grozav pentru *Ce zile frumoase!* de Beckett, copertina în roşu-aprins a unui restaurant arab din Montparnasse ar putea fi fundalul pentru *Orfeu în infern*, iar vitrina unei cizmării populare din preajma bisericii Saint Paul din Marais, putea fi casa lui Gepetto, într-o dramatizare a lui *Pinocchio*. Tot ce spunea era ingenios, neaşteptat, iar

entuziasmul şi veselia ei m-au amuzat şi încântat. În timpul cinei în La Petite Périgourdine, un restaurant de pe rue des Écoles, i-am zis c-o plac şi am sărutat-o. Mi-a mărturisit că din ziua în care stătusem de vorbă în sala de aşteptare a clinicii din Passy a ştiut că „se întâmplase ceva între noi”. Mi-a povestit că trăise aproape doi ani cu un actor şi se despărţiseră de puţin timp, deşi rămăseseră în continuare buni prieteni.

Ne-am dus în micul apartament de pe Joseph Granier şi am făcut dragoste. Era mărunţică la trup, cu sâni delicaţi, şi era tandră, pasională şi fără complicaţii. Mi-a cercetat cărţile şi m-a dojenit că aveam doar poezii, romane şi câteva eseuri, dar niciun volum de teatru. Se va ocupa ea să umple golul acesta. „Ai apărut la ţanc în viaţa mea, *caro*”, a adăugat. Avea un zâmbet larg, care-i cuprindea parcă nu doar ochii şi gura, ci şi fruntea, nasul şi urechile.

Marcella trebuia să se ducă în Italia peste două zile pentru un posibil angajament la Milano şi am condus-o la gară, fiindcă mergea cu trenul (era terorizată de avion). Am vorbit de mai multe ori la telefon, iar când s-a întors la Paris, a venit la mine acasă în loc să tragă la micul hotel din Cartierul Latin unde stătea de obicei. A adus cu ea o sacoşă cu câţiva pantaloni, bluze, pulovere şi scurte şifonate şi un cufăr cu cărţi, reviste, jurnale de modă şi machete cu decorurile ei.

Marcella a intrat aşa de repede în viaţa mea încât de-abia am avut timp să reflectez, să mă întreb dacă nu cumva mă grăbeam. N-ar fi fost mai înţelept să aştept puţin, să ne cunoaştem mai bine, să vedem dacă relaţia avea să funcţioneze? în fond ea era o copilă, iar eu îi puteam fi tată. Dar legătura noastră a funcţionat datorită felului ei de-a fi: adaptabilă, simplă în gusturi, dispusă să înfrunte senină orice obstacol. N-aş fi putut spune c-o iubeam, în orice caz nu aşa cum o iubisem pe fata nesăbuită, dar mă simţeam bine cu ea, eram mulţumit că era cu mine şi chiar se îndrăgostise de mine. Mă întinerea şi mă ajuta să dau uitării amintirile.

Marcella primea din când în când comenzi; costume şi decoruri în teatre de cartier, subvenţionate de primării. Şi atunci lucra cu atâta fervoare încât uita de existenţa mea. Mie mi-era din ce în ce mai greu să fac rost de traduceri. Renunţasem la traducerile simultane, nu mă mai simţeam în stare să fac munca asta cu siguranţa de dinainte. Şi poate fiindcă se dusese vestea despre problemele mele de sănătate printre colegi, mi se încredinţau tot mai puţine texte de tradus. Iar la cele pe care le primeam prea târziu, când nu mă mai aşteptam, lucram multă vreme, căci după o oră sau o oră şi jumătate de lucru, reîncepeau ameţelile şi durerile de cap. În primele luni de convieţuire cu Marcella, veniturile mele s-au redus aproape la zero şi au început iarăşi să mă îngrijoreze plăţile ipotecii şi dobânzile împrumuturilor.

Reprezentantul Băncii Société Générale, căruia i-am explicat problema, mi-a sugerat, ca soluţie, să vând apartamentul. Îi crescuse valoarea şi puteam obţine un preţ bun, iar după anularea ipotecii şi a datoriilor, rămâneam cu o sumă care, administrată cu prudenţă, putea să-mi ofere un timp o oarecare bunăstare economică. M-am sfătuit cu Marcella şi m-a

încurajat şi ea să-l vând, ca să-mi scot din cap grija pentru plăţile alea pentru care mă perpeleam în fiecare lună. „Nu-ţi mai face griji pentru viitor, care. În curând o să am comenzi bune. Dacă rămânem fără o leţcaie, o să ne ducem la părinţii mei, la Roma. O să ne instalăm într-o mansardă unde dădeam de mică reprezentaţii de iluzionism şi magie pentru prieteni şi unde păstrez tot felul de vechituri. O să te înţelegi foarte bine cu tata, care e aproape de vârsta ta”. Grozavă perspectivă, Ricardito!

Vânzarea apartamentului ne-a luat ceva vreme. Era adevărat, preţul lui se triplase, dar amatorii aduşi de agenţiile imobiliare aduceau obiecţii, cereau reduceri sau alte aranjamente şi lucrurile s-au prelungit mai bine de trei luni. Până la urmă am ajuns la un acord cu un funcţionar de la Ministerul Apărării, un domn spilcuit, care purta monoclu. Au început atunci formalităţile greoaie cu notarii şi avocaţii şi vânzarea mobilelor. În ziua în care am semnat contractul de vânzare şi am făcut cesiunea, la ieşirea din notariat, pe o stradă perpendiculară pe avenue de Suffren, o doamnă care m-a zărit s-a oprit brusc, ţintuindu-mă cu privirea. Am salutat-o, fără s-o recunosc, înclinând uşor capul.

— Sunt Martine, a zis sec, fără să-mi întindă mâna. Nu mă recunoaşteţi?

— Nu eram atent, m-am scuzat eu. Fireşte că-mi aduc foarte bine aminte de dumneavoastră. Ce mai faceţi, Martine?

— Foarte rău, cum altfel, a replicat. Lehamitea îi înăcrea chipul. Nu mă pierdea din ochi. Să ştiţi că eu nu mă las călcată în picioare! Ştiu să mă apăr foarte bine. Puteţi fi sigur că lucrurile n-au să se oprească aici.

Era o femeie înaltă şi uscăţivă, cu părul grizonat. Purta un fulgarin şi mă privea de parcă ar fi vrut să-mi spargă în cap umbrela pe care o ţinea în mână.

— Nu ştiu despre ce vorbiţi, Martine. Aţi avut probleme cu soţia mea? Noi ne-am despărţit de ceva vreme, nu v-a zis?

A amuţit, privindu-mă derutată. Privirea ei îmi spunea că-i păream o lighioană rară.

— Aşadar nu ştiţi nimic? s-a mirat. Trăiţi cu capul în nori? Cu cine credeţi c-a întins-o mironosiţa aia? Nu ştiţi c-a plecat cu bărbatu-meu?

N-am ştiut ce să-i răspund. M-am simţit neghiob, o lighioană rară, într-adevăr. Făcând un efort, am îngăimat:

— Nu, n-am ştiut. Mi-a zis doar că pleacă şi dusă a fost. N-am mai ştiut nimic de ea. Îmi pare sincer rău, Martine.

— I-am dat totul, serviciu, prietenie, încrederea mea, trecând cu vederea treaba cu actele ei, care n-au fost niciodată în regulă. I-am deschis casa mea. Şi uite cum m-a răsplătit, luându-mi bărbatul! Şi nu fiindcă s-ar fi amorezat de el, ci din lăcomie. Numai şi numai din interes. Nu i-a păsat câtuşi de puţin că distrugea întreaga familie.

Am avut senzaţia că dacă nu plecam, Martine începea să mă pălmuiască, considerându-mă vinovat de nenorocirea care se abătuse asupra

familiei ei. I se frângea vocea de indignare.

— Vă avertizez că lucrurile nu se vor opri aici, a repetat, învârtind umbrela la câţiva centimetri de faţa mea. Copiii mei n-o să îngăduie una ca asta! Ea vrea doar să stoarcă bani de la el, fiindcă asta e, o profitoare! Copiii mei au dat-o deja în judecată şi o să ajungă la închisoare. Iar dumneavoastră ar fi trebuit să vă supravegheaţi ceva mai mult nevasta!

— Îmi pare nespus de rău, trebuie să plec, discuţia asta n-are niciun sens, i-am zis îndepărtându-mă cu paşi mari.

În loc să mă întorc s-o iau pe Marcella, care ducea într-un depozit obiectele din casă pe care nu reuşiserăm să le vindem, m-am dus la o cafenea, în École Militaire. Am încercat să-mi limpezesc gândurile. Îmi crescuse pesemne tensiunea, căci mă simţeam congestionat şi ameţit. Nu-l cunoşteam pe soţul Martinei, dar îl ştiam pe unul dintre fiii ei, un bărbat în toată firea pe care-l văzusem o singură dată, în treacăt. Noua cucerire a fetei nesăbuite trebuia să fie aşadar un bătrân, un hodorog, aşa cum îmi imaginasem. Fireşte că nu se îndrăgostise de el. Nu se îndrăgostise niciodată de nimeni, poate doar de Fukuda. O făcuse ca să scape de plictiseala şi mediocritatea vieţii din micul apartament de pe École Militaire, căutând ceea ce fusese prima ei prioritate de mică, de când descoperise viaţa de câine a săracilor şi huzurul avuţilor: acea siguranţă pe care doar banii o garantau. Se amăgise încă odată cu iluzia bogăţaşului; după ce-am auzit-o pe Martine spunând, cu aere de tragediană greacă, „Copiii mei au dat-o deja în judecată” eram convins că nici acum lucrurile n-o să se sfârşească aşa cum îşi închipuia ea. Îi purtam pică, dar acum, imaginându-mi-o cu acel babalâc, simţeam şi o oarecare milă.

Am găsit-o pe Marcella extenuată. Trimisese deja camioneta la depozit cu ceea ce nu putuserăm vinde şi câteva cutii mari cu cărţi. Stând pe parchet, în sufragerie, priveam nostalgic pereţii şi spaţiul gol. Ne-am instalat într-un mic hotel, pe rue de Cherche-Midi. Am stat acolo câteva luni, până am plecat în Spania. Aveam o cămăruţă mică şi luminoasă, de unde se zăreau acoperişurile vecine, iar pe pervazul ferestrei poposeau porumbeii care se hrăneau cu boabele de porumb lăsate de Marcella (eu trebuia să le îndepărtez mizeriile). Spaţiul s-a umplut imediat cu cărţi, discuri şi mai ales cu desenele şi machetele Marcellei. Aveam o masă lungă pe care, teoretic, o împărţeam amândoi, dar în realitate o monopoliza Marcella. În acel an am găsit şi mai greu cărţi de tradus, astfel încât vânzarea apartamentului s-a dovedit a fi cât se poate de oportună. Pusesem restul de bani într-un cont la termen, şi mica sumă lunară încasată ne asigura un trai extrem de modest. A trebuit să renunţăm la restaurantele scumpe, la concerte; mergeam doar o dată pe săptămână la film şi la spectacolele la care Marcella făcea rost de invitaţii. Dar era tare bine să trăieşti fără datorii.

Ideea de a ne muta în Spania a apărut după ce o trupă italiană de dans modern, din Bari, cu care lucrase Marcella şi care fusese invitată să prezinte un spectacol la un festival din Granada, i-a cerut să facă luminile şi decorurile. S-a dus cu ei acolo şi după două săptămâni s-a întors încântată. Spectacolul

ieşise grozav, cunoscuse oameni de teatru şi primise câteva oferte de lucru. În următoarele luni a creat decoruri pentru două trupe tinere, una din Madrid şi alta din Barcelona, şi din ambele călătorii s-a întors entuziasmată la Paris. Zicea că în Spania era o efervescenţă culturală extraordinară; în toată ţara erau festivaluri, regizori, actori, balerini şi muzicieni dornici să ofere societăţii spaniole tot ce era nou în lume, creând lucruri inedite. Acolo era mai mult loc pentru tineri, spre deosebire de Franţa unde piaţa era suprasaturată. În plus, la Madrid viaţa era mult mai ieftină decât la Paris.

N-am regretat oraşul pe care îl asociam din copilărie cu ideea de paradis. În anii petrecuţi la Paris avusesem experienţe minunate, dintre cele ce par să justifice o întreagă existenţă, dar toate fuseseră legate de fata nesăbuită la care cred că mă gândeam deja în perioada aceea fără amărăciune, fără ură, chiar cu o anumită duioşie, ştiind foarte bine că necazurile sentimentale mi se datorau mai degrabă mie decât ei, fiindcă o iubisem într-un fel în care ea nu m-ar fi putut iubi niciodată, cu toate că se străduise în câteva rânduri: acestea erau cele mai grozave amintiri pariziene. Acum că povestea respectivă se sfârşise definitiv, viaţa mea în acest oraş ar fi o lentă decădere, agravată de lipsa de lucru, de bătrâneţea strâmtorată şi solitară; *cara* Marcella şi-ar da seama că are alte lucruri de făcut decât să ducă în spate un bătrân slab de minte, care se putea ramoli – un mod politicos de a spune „a se imbeciliza” – dacă se repeta atacul cerebral. Mai bine să plec şi să iau totul de la capăt în altă parte.

Marcella a descoperit micul apartament din Lavapiés şi cum i l-au închiriat mobilat, până la urmă am dăruit unor organizaţii caritabile restul mobilelor depozitate, precum şi cărţile din biblioteca mea. Mi-am luat la Madrid doar câteva volume preferate, aproape toţi ruşii şi francezii, gramaticile şi dicţionarele.

După un an şi jumătate de la instalarea noastră în Madrid am presimţit că de astă dată Marcella chiar avea să dea marea lovitură. Într-o seară a apărut grozav de fericită la Café Barbieri, spunându-mi că întâlnise un balerin-coregraf formidabil şi vor lucra împreună la un proiect fantastic: Metamorfoza, un balet modern inspirat de *A Bao A Qu*, unul dintre textele strânse de Borges în *Cartea fiinţelor imaginare*: o legendă culeasă de unul dintre traducătorii englezi ai cărţii *O mie şi una de nopţi*. Tânărul era din Alicante şi studiase în Germania, unde lucrase până nu demult ca balerin. Adunase acum un grup de zece balerini, cinci femei şi cinci bărbaţi, şi crease coregrafia pentru *Metamorfoza*. În acea poveste, tradusă şi poate îmbogăţită de Borges, era vorba despre o lighioană miraculoasă care trăia în letargie în vârful unui turn, trezindu-se la viaţă numai când cineva urca pe scară. Înzestrată cu capacitatea de a se metamorfoza când cineva cobora sau urca treptele, lighioana se mişca, strălucea, îşi schimba forma şi culoarea. Alicantinul Victor Almeda concepuse un spectacol în care balerinii, reprezentând miracolul, urcau şi coborau scările magice concepute de Marcella şi speculau efectele de lumină create tot de ea, schimbându-şi treptat

personalitatea, gesturile, expresiile, transformând chiar scena într-un mic univers în care fiecare dansator se multiplica, devenind mai mulţi dansatori, iar fiecare bărbat şi femeie îngloba fiinţe nenumărate. Sala Olimpia din piaţa Lavapiés, un vechi cinematograf transformat în teatru unde funcţiona Centrul Naţional al Noilor Tendinţe Scenice, acceptase propunerea şi patrona spectacolul lui Victor Almeda.

N-am văzut-o niciodată pe Marcella mai fericită ca atunci, lucrând la o asemenea scenografie şi creând atâtea schiţe şi machete. Zilnic era entuziasmată de puzderia de idei care-i veneau în minte şi de progresele înregistrate de distribuţie. Am însoţit-o de două ori la dărăpănata Olimpia, şi într-o seară am băut o cafea în piaţa Lavapiés cu Victor Almeda, un tânăr brunet cu păr lung, prins într-o coadă de cal, şi cu un trup atletic ce trăda multe ore de sport şi repetiţii. Spre deosebire de Marcella, nu era nici exuberant, nici extrovertit, ci mai degrabă rezervat, dar ştia foarte bine ce voia să facă în viaţă. Iar ceea ce-şi dorea era ca Metamorfoza să fie un succes. Avea cultură literară şi era pasionat de Borges. Pentru spectacolul acesta citise şi văzuse o mulţime de lucruri pe tema metamorfozei, începând cu Ovidiu şi adevărul e că deşi vorbea puţin, ceea ce spunea era inteligent, iar pentru mine de-a dreptul inedit: nu mai ascultasem niciodată un coregraf-balerin vorbind despre vocaţia lui. În seara aceea am întrebat-o acasă pe Marcella, după ce i-am spus ce impresie bună îmi făcuse Victor Almeda, dacă nu cumva era homosexual. A reacţionat indignată. Nu era. Ce prejudecată stupidă să crezi că toţi balerinii sunt pederaşti!

Ea era sigură, de exemplu, că în tagma traducătorilor era un procent la fel de mare de homosexuali ca şi printre balerini. I-am cerut scuze, asigurând-o că n-aveam nici cea mai mică prejudecată; întrebasem din pură curiozitate, fără nicio intenţie.

Succesul *Metamorfozei* a fost deplin şi binemeritat. Victor Almeda s-a bucurat de multă publicitate şi în seara premierei *Olimpia* era plină ochi, erau spectatori chiar şi în picioare, cei mai mulţi tineri. Scările pe care evoluau cele cinci perechi se metamorfozau odată cu balerinii, devenind, împreună cu luminile, adevăraţii protagonişti ai spectacolului. Nu exista muzică. Ritmul îl marcau dansatorii înşişi cu mâinile şi picioarele, scoţând sunete ascuţite, guturale, răguşite sau şuierătoare, în funcţie de schimbarea identităţii. Aceiaşi balerini puneau, pe rând, în faţa reflectoarelor nişte ecrane care modificau intensitatea şi culoarea luminii, personajele dând astfel efectiv impresia că se metamorfozau, schimbându-şi pielea. Era frumos, surprinzător, inventiv; un spectacol de o oră, pe care publicul îl urmărea neclintit, într-o tăcere deplină. Grupul trebuia să dea cinci reprezentaţii, dar până la urmă a dat zece. S-au scris articole grozave în presă şi în toate se menţiona, elogios, scenografia Marcellei. Televiziunea a filmat spectacolul pentru a prezenta un fragment într-o emisiune dedicată artelor.

Am fost să văd spectacolul de trei ori. Sala a fost mereu arhiplină, entuziasmul fiind ca în seara premierei. După al treilea spectacol am coborât

pe scăriţa întortocheată a Olimpiei, căutând-o pe Marcella la cabine, şi aproape m-am izbit de ea în braţele chipeşului şi năduşitului Victor Almeda. Se sărutau cu un fel de furie oarbă, iar când m-au văzut s-au oprit îngrozitor de derutaţi. M-am prefăcut că nu remarcasem nimic şi i-am felicitat, asigurându-i că îmi plăcuse respectiva reprezentaţie mai mult decât primele două.

Mai târziu, în drum spre casă, Marcella, pe care o vedeam foarte stânjenită, m-a înfruntat:

— Bine, presupun că-ţi datorez o explicaţie pentru cele văzute.

— Nu-mi datorezi niciuna, Marcella. Eşti o persoană liberă şi eu sunt la fel. Trăim împreună şi ne înţelegem foarte bine. Dar asta nu trebuie să ne limiteze câtuşi de puţin libertatea. Să nu mai vorbim despre asta.

— Vreau să ştii doar că-mi pare foarte rău, mi-a zis. În ciuda aparenţelor, te asigur că nu s-a petrecut absolut nimic între Victor şi mine. Ce s-a întâmplat în seara asta a fost o prostie fără nicio importanţă. Şi n-o să se mai repete.

— Te cred, i-am zis luând-o de mână, fiindcă mă mâhnea s-o văd simţindu-se aşa de prost. Să uităm totul. Şi nu mai fă moaca asta, te rog. Tu eşti frumoasă mai ales când zâmbeşti.

Într-adevăr, în zilele următoare n-am mai abordat subiectul şi ea s-a străduit din răsputeri să fie tandră cu mine. Dar adevărul e că nu m-a afectat prea mult să ştiu că probabil intervenise o idilă între Marcella şi coregraful din Alicante. Nu-mi făcusem niciodată prea multe iluzii în privinţa duratei relaţiei noastre. Mai mult, acum ştiam că dragostea mea pentru ea, dacă asta se putea numi dragoste, era un sentiment destul de superficial. Nu mă simţeam rănit, nici umilit, cel mult curios să aflu când trebuia să mă mut ca să trăiesc iarăşi singur. Şi de-atunci am început să mă întreb dacă o să rămân la Madrid sau o să mă întorc la Paris. Două sau trei săptămâni mai târziu, Marcella m-a anunţat că Victor Almeda fusese invitat să prezinte *Metamorfoza* la Frankfurt, în cadrul unui festival de dans modern. Era o ocazie deosebită: creaţia ei avea şansa să fie cunoscută în Germania. Ce părere aveam?

— Minunat, i-am zis. Sunt sigur că *Metamorfoza* va avea acolo acelaşi succes ca şi la Madrid.

— Fireşte c-o să vii cu mine, s-a grăbit ea s-a adauge. Acolo o să poţi să-ţi continui traducerile şi…

Dar eu am mângâiat-o şi i-am spus să nu fie prostuţă şi să nu facă faţa aia îngrijorată. O să rămân la Madrid să lucrez la traducerea mea. Aveam încredere în ea. Să-şi pregătească voiajul şi să uite de toate, căci drumul ăsta putea fi decisiv pentru cariera ei. Lacrimi mari i-au inundat obrajii când m-a îmbrăţişat, şoptindu-mi la ureche: „Îţi jur că prostia aceea n-o să se mai repete niciodată, *caro*”. „Fireşte, fireşte, *bambina*”, am sărutat-o eu.

Chiar în ziua în care Marcella a plecat la Frankfurt cu trenul – eu am condus-o la gara Atocha – Victor Almeda, care trebuia să plece peste două zile cu avionul cu restul trupei, mi-a bătut la uşa micului apartament de pe

strada Ave María. Avea o mină foarte serioasă, părând frământat de probleme grave. Am presupus că venise să-mi dea vreo explicaţie despre episodul de la *Olimpia* şi i-am propus să bem o cafea la Barbieri.

În realitate însă venise să-mi spună că el şi Marcella se iubeau şi el considera că era obligaţia lui morală să-mi aducă la cunoştinţă acest lucru. Marcella nu voia să mă facă să sufăr şi de aceea se sacrifica stând mai departe cu mine, chiar dacă îl iubea pe el. Sacrificiul respectiv nu numai că o făcea nefericită, dar îi prejudicia şi cariera.

I-am mulţumit pentru sinceritate şi l-am întrebat dacă povestindu-mi mie toate acestea aştepta ca eu să le rezolv problema.

— Ei bine, a şovăit o clipă, într-un fel da. Dacă dumneavoastră nu luaţi iniţiativa, Marcella n-o s-o ia niciodată.

— Şi de ce-aş lua eu iniţiativa s-o rup cu o fată pe care o îndrăgesc aşa de mult?

— Din generozitate, din altruism, a răspuns pe loc, cu o solemnitate aşa de teatrală că-mi venea să râd. Fiindcă dumneavoastră sunteţi un cavaler. Şi fiindcă acum ştiţi deja că ea mă iubeşte pe mine.

În clipa aceea mi-am dat seama: coregraful mi se adresa acum cu dumneavoastră. Înainte ne tutuiserăm de fiecare dată. Pretindea oare să-mi amintească astfel de cei douăzeci de ani care mă despărţeau de Marcella?

— Tu nu eşti sincer cu mine, Victor, i-am zis. Spune-mi tot adevărul. Ai pus la cale împreună cu Marcella vizita asta? Te-a rugat să-mi vorbeşti, fiindcă ea nu îndrăznea s-o facă?

L-am văzut cum se frământa pe scaun, negând din cap. Dar când a deschis gura, a consimţit:

— Am hotărât-o de comun acord, a recunoscut el. Ea nu vrea ca tu să suferi. Îşi face tot felul de scrupule. Dar am convins-o că trebuie să ţină cont în primul rând de sentimente, nu de părerea celorlalţi.

Era cât pe ce să-i spun că zisese o dulcegărie, explicându-i şi ce înseamnă asta, dar n-am făcut-o; mă săturasem de el şi voiam să plece. L-am rugat aşadar să mă lase singur ca să reflectez asupra celor spuse de el. O să iau cât de curând o hotărâre în privinţa asta. I-am dorit mult succes la Frankfurt şi i-am strâns mâna cu putere. De fapt mă hotărâsem deja s-o las pe Marcella cu balerinul ei şi să mă întorc la Paris. Şi atunci s-a întâmplat ceea ce trebuia să se întâmple.

Două zile mai târziu, în timp ce lucram seara în locul meu preferat, Café Barbieri, o elegantă siluetă feminină s-a aşezat deodată la masă, în faţa mea:

— N-o să te întreb dacă mai eşti îndrăgostit de mine fiindcă ştiu prea bine că nu, a zis fata nesăbuită. Amator de puştoaice ce eşti!

Surpriza a fost aşa de mare încât nu ştiu cum, dar mi-a scăpat pe jos sticla cu apă minerală, pe jumătate plină, făcându-se ţăndări şi stropind un băiat cu păr sârmos şi plin de tatuaje de la masa vecină. În timp ce chelneriţa andaluză se agita adunând cioburile de sticlă, o studiam pe cucoana care îşi

făcea brusc apariţia după trei ani, în momentul şi locul cel mai neaşteptat din lume: Café Barbieri din Lavapiés.

Deşi eram la sfârşitul lui mai şi era cald, ea purta un sacou destul de gros, albastru pal, peste o bluză albă, iar la gât îi atârna un lănţişor de aur. Machiajul îngrijit nu putea ascunde paloarea feţei, oasele proeminente ale pomeţilor şi pungile mici din jurul ochilor. Trecuseră doar trei ani, dar părea să fi îmbătrânit cu zece. Era bătrână, în timp ce fata andaluză făcea curat pe jos, ea bătea darabana pe masă cu degetele ale căror unghii, atent tăiate şi date cu lac, arătau de parcă tocmai ieşise de la manichiuristă. Degetele i se lungiseră şi subţiaseră. Mă privea fără să clipească, fără umor şi – culmea! – îmi cerea socoteală pentru purtarea mea nesăbuită:

— N-aş fi crezut niciodată c-o să te-apuci să trăieşti cu o mucoasă care ţi-ar putea fi fiică! a repetat indignată. Şi unde mai pui că e o hipiotă care precis că nu se spală niciodată! Ce mult ai decăzut, Ricardo Somocurcio!

Îmi venea s-o strâng de gât şi să râd în hohote. Nu, nu glumea: îmi făcea o scenă de gelozie! Ea mie!

— Tu ai deja 53 sau 54 de ani, nu-i aşa? a continuat, bătând mai departe darabana pe masă. Şi câţi are Lolita aia? Douăzeci?

— Treizeci şi trei, am ripostat. Pare mai tânără, e drept. Fiindcă e o fată fericită, iar fericirea întinereşte oamenii, în schimb tu nu pari foarte fericită.

— Se spală vreodată? m-a întrebat exasperată. Sau la bătrâneţe a început să te atragă murdăria?

— Am învăţat de la Yakuza Fukuda, i-am răspuns. Am remarcat că mizeriile îşi au şi ele farmecul lor în pat.

— Dacă vrei să ştii, în clipa asta te urăsc din tot sufletul şi aş vrea să mori, a spus încet. Nu mă pierduse din ochi şi nu clipise deloc.

— Cine nu te cunoaşte te-ar crede geloasă.

— Dacă vrei să ştii, află că da, sunt geloasă. Dar mai ales dezamăgită de tine.

Am apucat-o de mână şi am obligat-o să se apropie puţin ca să-i spun, fără să ne audă vecinul nostru, sârmosul tatuat:

— Ce înseamnă toată mascarada asta? Ce cauţi aici?

Mi-a înfipt unghiile în mână înainte de a-mi răspunde. A coborât şi ea vocea:

— Nici nu ştii ce rău îmi pare că te-am căutat în tot acest timp. Dar acum ştiu că hipiota asta o să te chinuiască îngrozitor, o să-ţi pună coarne şi o să te arunce ca pe o zdreanţă murdară. Şi n-ai idee cât de mult mă bucur.

— Sunt antrenat de minune pentru treaba asta, fată crudă. Ştiu tot ce trebuie ştiut despre coarne şi abandon şi multe altele în plus.

I-am dat drumul la mână, dar ea mi-a luat-o imediat înapoi.

— Îmi jurasem să nu-ţi spun nimic despre hipiota aia, a zis, îndulcindu-şi vocea şi expresia. Dar când te-am văzut, nu m-am mai putut abţine. Tot îmi mai vine să te zgârii. Fii ceva mai galant şi comandă-mi o

ceaşcă de ceai.

Am chemat chelneriţa andaluză şi am încercat să-mi eliberez mâna, dar n-am reuşit.

— O iubeşti pe hipiota aia scârboasă? m-a întrebat. O iubeşti mai mult decât mă iubeai pe mine?

— Pe tine nu cred să te fi iubit vreodată, am asigurat-o. Tu erai pentru mine ceea ce era Fukuda pentru tine: o boală. Acum m-am lecuit, graţie Marcellei.

M-a studiat o vreme şi, fără să-mi lase mâna, a zâmbit pentru prima oară, ironică, în timp ce-mi spunea:

— Dacă nu m-ai fi iubit n-ai fi pălit aşa şi nici n-ai avea vocea sugrumată. Doar n-o să începi să plângi, Ricardito? Fiindcă eşti destul de plângăcios, dacă-mi aduc bine aminte.

— Promit să nu plâng. Ai blestematul obicei de a apărea deodată, ca un coşmar, în cele mai neaşteptate momente. Deja nu mă mai distrează chestia asta. Adevărul e că nu mă mai aşteptam să te mai văd vreodată. Ce vrei? Ce cauţi aici la Madrid?

Când i-au adus ceaşca de ceai, am putut s-o studiez puţin în timp ce ea îşi punea bucăţica de zahăr, agita lichidul şi se uita atentă la linguriţă, la farfurioară şi la ceaşcă, strâmbându-se. Purta o fustă albă şi pantofi tot albi, decupaţi, care lăsau la vedere degetele cu unghii mici, date cu lac transparent. Gleznele îi erau iarăşi ca două beţişoare de bambus. Fusese bolnavă? Doar în perioada clinicii din Petit Clamart o mai văzusem aşa de firavă. Purta părul lăsat pe spate, prins în ambele părţi cu ace de păr în dreptul urechilor, delicate ca întotdeauna. M-am gândit că fără vopsea, părul ei negru trebuia să fie deja la fel de alb ca al meu.

— Totul pare murdar aici, a zis deodată, privind în jurul ei şi arătându-se exagerat de dezgustată. Oamenii, localul cu păianjeni şi praf peste tot. Chiar şi tu pari murdar.

— Azi dimineaţă am făcut duş şi m-am săpunit de sus până jos, pe cuvânt de onoare.

— Dar eşti îmbrăcat ca un cerşetor, a zis, luându-mă iar de mână.

— Iar tu ca o regină, am replicat eu. Nu ţi-e frică c-or să te prade şi or să te fure într-un loc ca ăsta, cu atâţia neisprăviţi?

— În această nouă fază a vieţii mele sunt dispusă să risc orice pentru tine, s-a amuzat. În plus, tu eşti un cavaler şi o să mă aperi cu preţul vieţii, nu-i aşa? Sau poate că de când te-ai înhăitat cu hipioţii nu mai eşti un domnişor miraflorin?

Îi dispăruse furia de adineauri şi acum râdea, strângându-mi mâna cu putere. În ochii ei mai rămăsese o vagă urmă din acea miere arsă, o luminiţă pe faţa palidă şi îmbătrânită.

— Cum m-ai găsit?

— Mi-a luat ceva vreme. Luni de zile. Mii de cercetări, peste tot. Şi o grămadă de bani. Eram îngrozită de moarte, am ajuns chiar să cred că te-ai

sinucis. De-astă dată cu adevărat.

— Tâmpenii de-astea se fac numai o dată în viaţă, când te prosteşte dragostea pentru o femeie. Dar nu mai e cazul meu, din fericire.

— Tot încercând să dau de tine, m-am certat cu familia Gravoski, mi-a zis deodată, înfuriindu-se iar. Elena s-a purtat foarte urât cu mine. N-a vrut să-mi dea adresa ta, nici să-mi spună nimic despre tine. Şi s-a apucat să-mi ceară socoteală. Că te-am făcut nefericit, că era cât pe ce să te omor, că eram vinovată c-ai făcut un atac cerebral, c-am fost tragedia vieţii tale.

— Elena ţi-a spus purul adevăr. Tu ai fost nenorocirea vieţii mele.

— Am dat-o naibii. N-am de gând să-i mai vorbesc sau s-o mai văd vreodată în viaţa mea. Îmi pare rău de Yilal, căci cred că n-o să-l mai văd nici pe el. Cine se crede idioata aia să-mi ceară mie socoteală? Doar nu s-o fi amorezat de tine, gagica?

Se tot agita pe scaun şi deodată mi s-a părut c-o văd pălind.

— Pot să ştiu de ce m-ai căutat, mă rog frumos?

— Voiam să te văd şi să vorbesc cu tine, a continuat, toată numai zâmbet. Mi-era dor de tine. Ţi-era şi ţie, puţin, puţin de tot?

— Tu reapari şi mă cauţi mereu între doi amanţi, i-am zis, încercând să scap de mâna ei. Şi am şi reuşit. Ţi-a dat papucii bărbatul Martinei? Vii să faci o pauză în braţele mele până îţi cade în plasă următorul hodorog?

— De-acum s-a terminat, m-a întrerupt, luându-mi iarăşi mâna şi adoptând tonul zeflemitor de altă dată. Am decis să pun capăt nebuniilor mele. O să-mi petrec ultimii ani cu soţul meu. O să fiu o nevastă model.

Am izbucnit în râs şi a râs şi ea. Îmi zgâria mâinile cu unghiile şi-mi venea din ce în ce mai mult să-i scot ochii.

— Ai tu vreun soţ? Tu? Se poate şti cine e?

— Încă îţi mai sunt soţie şi o pot dovedi, am certificatele, a zis, devenind serioasă. Tu eşti bărbatul meu. Nu-ţi mai aduci aminte că ne-am căsătorit în acea *mairie* din Cinquième?

— A fost o farsă ca să-ţi fac rost de acte, i-am amintit. Niciodată nu mi-ai fost nevastă cu adevărat. Ai stat cu mine când aveai probleme, până găseai ceva mai bun. Pot să ştiu de ce m-ai căutat? De-astă dată, chiar dacă ai probleme, n-o să te pot ajuta, şi dacă aş vrea. Dar nici nu vreau. N-am niciun ban şi trăiesc cu o fată pe care o iubesc şi mă iubeşte.

— O hipiotă jegoasă care o să-ţi dea papucii în orice clipă, a zis, supărându-se iar. Care nu se ocupă deloc de tine, judecând după felul în care eşti îmbrăcat. Dar de-acum înainte o să am eu grijă. O să mă ocup de tine douăzeci şi patru de ore pe zi. Ca o nevastă model. De-asta am venit, ştii prea bine.

Vorbea cu moaca ei zeflemitoare de pe timpuri, dezminţind cu strălucirea ironică a ochilor vorbele rostite. La răstimpuri mai lua câte o înghiţitură de ceai. Jocul din cale-afară de stupid a reuşit să mă irite.

— Ştii ceva, fată rea? i-am zis, trăgând-o puţin către mine ca să-i pot vorbi încet, furios la culme. Îţi mai aduci aminte de noaptea aia din

apartament, când eram cât pe ce să te strâng de gât? Am regretat de o mie de ori că n-am făcut-o.

— Mai am şi acum rochia de dansatoare arăboaică, a şoptit cu toată şiretenia de care mai era în stare. Mi-amintesc foarte bine noaptea aia. M-ai lovit şi apoi am făcut dragoste nemaipomenit. Mi-ai spus nişte vorbe tare drăgălaşe. Azi nu mi-ai spus încă niciuna. Chiar încep să cred că nu mă mai iubeşti.

Îmi venea s-o plesnesc, s-o scot în şuturi afară din Café Barbieri, să-i fac tot răul fizic şi psihic pe care un om îl poate face altuia şi în acelaşi timp, mare imbecil, aveam chef s-o iau în braţe, întrebând-o de ce era aşa de firavă şi de dărâmată, s-o mângâi şi s-o sărut. Mi se făcea părul măciucă imaginându-mi că ea mi-ar putea ghici gândurile.

— Dacă vrei să recunosc că m-am purtat rău cu tine şi că am fost o egoistă, recunosc, mi-a şoptit, apropiindu-şi faţa, dar eu mi-am îndepărtat-o pe a mea. Dacă vrei să-mi petrec restul zilelor spunându-ţi că Elena are dreptate, că ţi-am făcut rău şi n-am ştiut să-ţi apreciez iubirea şi tâmpenii de-astea, bine, o s-o fac. Asta vrei ca să nu-mi mai porţi pică, Ricardito?

— Vreau să pleci. Să dispari o dată pentru totdeauna din viaţa mea.

— În sfârşit o dulcegărie. Era şi timpul, băiete bun.

— Nu cred o iotă din tot ce zici. Ştiu foarte bine că mă cauţi ca să te scot dintr-una din încurcăturile tale, acum când boşorogul ăla ţi-a făcut vânt.

— Nu el mi-a făcut vânt, ci eu lui, m-a corectat cât se poate de calm. Mai bine zis, l-am predat viu şi nevătămat copilaşilor lui cărora atâta le lipsea tăticuţul. Ar trebui să-mi fii recunoscător, băiete bun. Dacă ai şti de câte dureri de cap şi de câtă cheltuială te-am scutit ştergând-o cu el, mi-ai pupa mâinile. Habar n-ai cât l-a costat pe bietul om aventura asta.

S-a zguduit de râs, sarcastică, peste poate de ticăloasă.

— M-au acuzat că l-aş fi răpit, a adăugat, amuzându-se ca de o glumă bună. Au venit cu certificate medicale false la judecător, zicând că babacul lor suferea de demenţă senilă, că nu ştia ce face când a întins-o cu mine. Adevărul e că nu merita să-mi pierd vremea, luptându-mă pentru el. L-am înapoiat cu dragă inimă. Ca ei şi Martine să-i şteargă mucii de la nas şi să-i ia tensiunea de două ori pe zi.

— Eşti cea mai perversă fiinţă pe care am cunoscut-o vreodată, fată crudă. Un monstru de egoism şi de insensibilitate. În stare să loveşti cu cea mai mare cruzime persoanele care s-au purtat cel mai bine cu tine.

— Ei bine, da, poate că aşa e, a consimţit. Dar te asigur că şi eu am primit foarte multe lovituri în viaţă. Nu regret nimic din tot ce-am făcut. Bine, în afara faptului că te-am făcut pe tine să suferi. M-am hotărât să mă schimb. De-asta sunt aici.

M-a fixat cu o mutră de mironosiţă care m-a scos şi mai tare din minţi.

— Cine nu te cunoaşte, să se spele cu tine pe cap! îţi închipui cumva c-o să iau în serios farsa asta cu soţia pocăită? Tu, fată nesăbuită?

— Da, eu. Te-am căutat fiindcă te iubesc. Fiindcă am nevoie de tine. Fiindcă nu pot trăi cu nimeni altcineva în afară de tine. Chiar dacă ţi se pare prea târziu, acum ştiu. De-asta, chiar dac-ar fi să mor de foame şi sete de-acum înainte şi aş trăi ca o hipiotă, tot o să stau cu tine. Cu nimeni altcineva. Ţi-ar plăcea să devin o hipiotă şi să nu mă mai spăl? Să mă înţolesc ca arătarea cu care umbli? Fac tot ce vrei tu.

A apucat-o tusea şi i s-au înroşit ochii de la spasmul puternic. A luat o înghiţitură din paharul meu cu apă.

— Te deranjează dacă plecăm de aici? m-a întrebat, tuşind iarăşi. Cu fumul şi praful ăsta, nu mai pot să respir. Toată lumea fumează aici, în Spania. Este unul din lucrurile care nu-mi place în ţara asta. Oriunde mergi, oamenii îţi suflă fumul în faţă.

Am cerut nota, am plătit şi am ieşit. Când am ajuns în stradă, la lumina zilei, m-am îngrozit văzând cât era de slabă. Când stătea jos, văzusem doar cât era de trasă la faţă. Dar acum, în picioare, fără penumbră, era o epavă umană. Se încovoiase oarecum şi mergea nesigură, parcă evitând obstacole. Sânii păreau să i se fi redus chiar până la dispariţie, iar oasele umerilor îi ieşeau în afară, ascuţite, pe sub bluză. Pe lângă servietă, mai avea şi o mapă burduşită.

— Dacă ţi se pare că sunt foarte slabă, foarte urâtă şi foarte bătrână, nu mi-o spune, te rog. Unde putem merge?

— Nicăieri. Aici, în Lavapiés, toate cafenelele sunt la fel de vechi şi de prăfuite ca asta. Şi pline de fumători. Aşa încât mai bine ne despărţim aici.

— Trebuie să stau de vorbă cu tine. Îţi promit că n-o să dureze prea mult.

Se agăţase de braţul meu şi degetele ei subţiri şi osoase păreau ale unei copile.

— Vrei să mergi la mine acasă? am întrebat-o, căindu-mă chiar în clipa în care o invitam. Locuiesc în apropiere. Dar te previn, o să te scârbească mai mult decât cafeneaua asta.

— Să mergem oriunde, a zis. Dar să ştii că, dacă apare hipiota aia slinoasă, o să-i scot ochii.

— Nu-ţi face griji, e în Germania.

Urcarea celor patru etaje a fost lungă şi anevoioasă. Urca treptele foarte încet şi se oprea pe fiecare palier să se odihnească. Nu mi-a dat drumul de la braţ nicio clipă. Când am ajuns la ultimul etaj, pălise şi mai mult, iar pe frunte îi sclipeau broboane de sudoare.

Cum am intrat, s-a lăsat moale pe micul fotoliu din sufragerie şi a respirat adânc. Fără să scoată un cuvânt, fără să se urnească din loc, a început să examineze tot ce era în jur cu o privire gravă, încruntându-se şi încreţindu-şi fruntea: machetele, desenele şi zdrenţele Marcellei împrăştiate peste tot, revistele şi cărţile aşezate în teancuri prin colţuri şi pe rafturi, o adevărată harababură. Când a ajuns la patul răvăşit, am văzut-o schimbându-se la faţă. M-am dus la bucătărie să-i aduc o sticlă de apă minerală. Am găsit-o în

acelaşi loc, uitându-se fix la pat.

— Tu aveai mania ordinii şi curăţeniei, a îngăimat. Mi se pare incredibil că trăieşti într-o asemenea cocină.

M-am aşezat lângă ea şi m-a cuprins o tristeţe adâncă. I-am zis că era adevărat. Apartamentul meu din École Militaire, mic şi modest, fusese întotdeauna impecabil, curat şi ordonat. În schimb mizeria asta reflecta foarte bine ireversibila ta decadenţă, Ricardito.

— Vreau să-mi semnezi nişte hârtii, a zis fata nesăbuită, arătându-mi mapa pe care o pusese pe jos.

— Singura hârtie pe care o semnez e cea de divorţ, în caz că mai e valabilă căsătoria asta, i-am răspuns. Cunoscându-te pe tine, nu m-ar mira să mă pui să semnez cine ştie ce tâmpenie şi să sfârşesc la închisoare. Te cunosc de patruzeci de ani, micuţă chiliană.

— Nu mă cunoşti bine, a ripostat cât se poate de calm. Poate că unora le-aş putea face rău. Dar ţie nu.

— Mie mi-ai făcut cele mai mari rele pe care le poate face o femeie unui bărbat. M-ai făcut să cred că mă iubeai, în vreme ce seduceai alţi domni cât se poate de calmă, fiindcă aveau mai mulţi bani, şi mă trimiteai la plimbare fără niciun fel de scrupul. Şi n-ai făcut-o o dată, ci de două, trei ori. Lăsându-mă zdrobit, distrus, fără chef de nimic. Şi acum ai iarăşi tupeul să-mi repeţi, cu aerul cel mai firesc din lume, că vrei să trăim din nou împreună. Adevărul e că ai ajuns o arătare, numai bună de expus la circ.

— Îmi pare rău. N-o să-ţi mai joc nicio festă.

— Nici n-o să ai ocazia, fiindcă n-o să mai trăiesc niciodată cu tine. Nimeni nu te-a iubit ca mine, nimeni n-a făcut tot ce-am… Gata, mă simt prost îndrugându-ţi toate prostiile astea. Ce voiai de la mine?

— Două lucruri, a zis. S-o laşi pe hipiota aia jegoasă şi să vii să stai cu mine. Şi să semnezi hârtiile astea. Nu-i nicio capcană. Ţi-am cedat tot ce am. O căsuţă în sudul Franţei, lângă Sete şi nişte acţiuni la Compania de Electricitate din Franţa. Totul e pe numele tău. Dar trebuie să semnezi actele astea, ca să fie valabilă cesiunea. Citeşte-le, consultă un avocat. N-o fac pentru mine, ci pentru tine. Ca să-ţi las tot.

— Mii de mulţumiri, dar nu-ţi pot accepta cadoul generos. Căsuţa şi acţiunile respective au fost probabil furate de la mafioţi şi n-am chef să fiu paiaţa ta sau a gangsterului de serviciu, pentru care lucrezi acum. N-o fi tot faimosul Fukuda, sper?

În clipa aceea, până s-o pot opri, m-a luat de gât şi s-a agăţat de mine cu toată puterea.

— Termină odată cu reproşurile şi răutăţile, m-a dojenit, în timp ce mă săruta pe gât. Spune-mi mai bine că eşti încântat să mă vezi. Zi-mi că ţi-a fost dor de mine şi că mă iubeşti pe mine, nu pe hipiota cu care trăieşti în cocina asta.

Nu mă încumetam s-o dau la o parte, îngrozit să-i simt trupul scheletic, mijlocul, spatele, braţele din care păreau să-i fi dispărut toţi muşchii,

rămânând toată doar piele şi os. Fiinţa fragilă şi delicată care mi se cuibărea la piept răspândea un parfum care mă ducea cu gândul la o grădină înflorită. N-am mai putut să mă prefac.

— De ce eşti aşa slăbuţă? am întrebat-o la ureche.

— Spune-mi mai întâi că mă iubeşti. Că pe hipiota aia n-o iubeşti, c-ai început să trăieşti cu ea doar de ciudă că te-am lăsat. Spune-mi-o. De când am aflat că eşti cu ea, mă sfârşesc de gelozie, încet, încet.

Îi simţeam acum inimioara, bătându-i lângă a mea. I-am căutat gura şi am sărutat-o îndelung. Îi simţeam limba amestecându-se cu a mea şi-i înghiţeam saliva. Când mi-am băgat mâna pe sub bluza ei şi i-am mângâiat spatele, i-am simţit toate coastele şi şira spinării, de parcă nici urmă de carne nu le-ar fi despărţit de degetele mele. Nu avea sâni; sfârcurile ei, micuţe, erau la nivelul pielii.

— De ce eşti aşa de slabă? am întrebat-o iar. Ai fost bolnavă? Ce-ai avut?

— Nu pot să fac dragoste cu tine, nu mă atinge acolo. M-au operat, mi-au scos totul. Nu vreau să mă vezi goală. Am corpul plin de cicatrice. Nu vreau să-ţi fie scârbă de mine.

Plângea disperată şi nu reuşeam s-o calmez. Şi atunci am aşezat-o pe genunchii mei şi am mângâiat-o pe îndelete, cum o mângâiam de obicei la Paris, când avea atacurile de panică. Şi fundul i se micşorase, iar sânii şi coapsele erau tot atât de slabe ca şi braţele. Părea unul dintre cadavrele alea ambulante pe care le vezi în fotografiile făcute în lagărele de concentrare. O dezmierdam, o sărutam, îi spuneam c-o iubesc, c-o s-o îngrijesc, şi în acelaşi timp simţeam o groază de nedescris fiindcă eram absolut sigur că ea nu fusese grav bolnavă, ci că era şi că va muri în curând. Nimeni nu putea să slăbească în halul ăsta şi să-şi revină.

— Tot nu mi-ai spus dacă mă iubeşti mai mult decât pe hipiota aia, băiete bun.

— Bineînţeles că te iubesc mai mult decât pe ea şi pe oricine altcineva, fată nesăbuită! Tu eşti singura femeie din lume pe care am iubit-o şi pe care o iubesc mereu. Şi deşi mi-ai făcut atâta rău, m-ai făcut să cunosc şi miraculoasa fericire. Vino, vreau să te ţin în braţe goală şi să facem dragoste.

Am dus-o pe pat, am întins-o şi am dezbrăcat-o. S-a lăsat dezbrăcată cu ochii închişi, întinzându-se pe o parte, pentru a-şi expune cât mai puţin corpul. Dar eu, mângâind-o, sărutând-o, am făcut-o să se destindă. N-o operaseră, o ciopârţiseră. Îi scoseseră sânii şi-i repuseseră grosolan sfârcurile, lăsând la vedere cicatrice mari, circulare; două corole roşietice. Dar cea mai groaznică cicatrice pornea de la vagin şi urca până la ombilic, o crustă şerpuitoare roz-maronie, destul de recentă. Am fost atât de şocat încât am acoperit-o repede cu cearşaful, fără să-mi dau seama ce făceam. Şi am înţeles că nu mai puteam să fac niciodată dragoste cu ea.

— Nu voiam să mă vezi aşa şi să-ţi fie scârbă de nevasta ta, a zis. Dar…

— Dar eu te iubesc şi o să am grijă de tine până o să te vindeci definitiv. De ce nu m-ai căutat, ca să-ţi fiu alături?

— Nu te-am găsit nicăieri. De luni de zile te caut. Asta mă aducea cel mai mult în pragul disperării: că mor fără să te văd.

O operaseră pentru a doua oară cu doar trei săptămâni în urmă, într-un spital din Montpellier. Medicii fuseseră foarte sinceri. Tumoarea din vagin fusese descoperită foarte târziu şi deşi i-au extirpat-o, au remarcat după operaţie începutul metastazei, deci practic nu mai era nimic de făcut. Chimioterapia putea doar întârzia inevitabilul, dar în halul în care era de slăbită, probabil că nu i-ar fi rezistat. Se operase la sâni cu un an în urmă, la Marsilia. Fiind cumplit de slabă, nu putuseră să mai intervină o dată ca să-i reconstituie bustul. De când fugise cu bărbatul Martinei, trăiseră pe coasta mediteraneană, la Frontignan, lângă Sete, unde el avea proprietăţi. Se purtase foarte bine cu ea când îi fusese descoperit cancerul. Fusese generos şi plin de solicitudine şi o copleşise cu atenţii, fără a se arăta decepţionat când îi scoseseră sânii. Dimpotrivă, ea fusese cea care-l convinsese treptat că din moment ce soarta îi fusese pecetluită, cel mai bine era să se împace cu Martine şi să nu se mai judece cu copiii lui, căci numai avocaţii aveau de câştigat de pe urma procesului. Bărbatul s-a întors la familia lui, despărţindu-se generos de fata nesăbuită: i-a cumpărat căsuţa din Séte, pe care ea voia să mi-o cedeze mie acum şi i-a pus în bancă nişte acţiuni la Compania de Electricitate, putând să trăiască fără griji financiare câte zile îi mai rămăseseră, începuse să mă caute de mai bine de un an, până mă găsise la Madrid printr-o agenţie de detectivi „care o costase ochii din cap”. Când i-au comunicat adresa mea, îşi făcea investigaţii amănunţite la spitalul din Montpellier. Cum avusese dureri vaginale de pe vremea lui Fukuda, nu le acordase prea multă atenţie.

Despre toate astea mi-a vorbit îndelung, stând toată seara şi o bună parte din noapte întinşi pe pat, ea cuibărindu-mi-se la piept. Se îmbrăcase din nou. La răstimpuri tăcea, ca eu s-o pot săruta şi să-i declar c-o iubesc. Mi-a spus toată povestea asta – adevărată, mult înflorită, total falsă? – fără dramatism, aparent obiectivă, fără autocompătimire, dar, asta da, uşurată, mulţumită, ca şi cum după ce-a spus-o, putea muri împăcată.

A mai trăit încă 37 de zile, în care s-a purtat ca o soţie model, aşa cum îmi jurase în Café Barbieri. Cel puţin când durerile îngrozitoare n-o ţintuiau la pat, sedată cu morfină. M-am mutat cu ea într-un hotel cu apartamente din Los Jerónimos unde se cazase ea, luând cu mine o singură valiză cu câteva haine şi cărţi şi i-am lăsat Marcellei o scrisoare foarte ipocrită şi demnă, în care-i spuneam că mă hotărâsem să plec, redându-i libertatea, căci nu voiam să fiu un obstacol în calea unei fericiri pe care, înţelegeam cât se poate de bine, nu i-o puteam oferi eu, din pricina diferenţei de vârstă şi de vocaţii, ci Victor Almeda, un tânăr de seama ei, cu aceleaşi afinităţi. După trei zile am plecat cu trenul cu fata nesăbuită la căsuţa ei de lângă Sete, situată sus pe un deal, de

unde se vedea marea superbă proslăvită de Valéry în *Cimitir marin*. Era o căsuţă austeră, drăguţă, bine îngrijită, cu o mică grădină. Timp de două săptămâni s-a simţit aşa de bine, aşa de mulţumită, încât în pofida oricărei raţiuni am crezut că-şi putea reveni. Într-o seară, stând în grădină la apusul soarelui, mi-a spus că dacă intenţionam vreodată să aştern în scris povestea noastră de iubire, să n-o prezint prea rău, altminteri stafia ei o să vină în fiecare noapte să mă tragă de picioare.

— Dar de unde până unde ideea asta?

— Fiindcă ai vrut mereu să devii scriitor, dar nu te încumetai. Acum c-o să rămâi singurel, poţi profita, şi în felul ăsta n-o să-ţi mai lipsesc atât de mult. Cel puţin recunoaşte că ţi-am dat un subiect de roman. Nu-i aşa, băiete bun?

---

[1] Dámaso Pérez Prado, cântăreţ cubanez considerat „regele mambo-ului”.

[2] Cântece şi dansuri mexicane.

[3] idem

[4] Yolanda Montes, actriţă şi dansatoare mexicană, cunoscută şi sub numele de „Tongolele”.

[5] Plantă cu flori mici şi albastre, cu frunze bogate.

[6] Tort de biscuiţi şi prăjituri cu cremă şi migdale, ornate cu frişcă şi zahăr glasat.

[7] Crochete de mămăligă, cu diferite garnituri.

[8] Lumea săracă a Parisului (sp.).

[9] APRA este acronimul partidului Alianza Popular Revolucionaria Americană

[10] Discotecă

[11] Fără vizite nocturne la hotel, domnule! (fr.).

[12] Un fel de sandviş, cu pâine prăjită, brânză şi ou.

[13] Închisoare din provincia Callao.

[14] Mă plictiseşti (fr.).

[15] Vreau să văd filmul, bestie (fr.).

[16] Ce frumuseţe exotică! (fr.).

[17] Ca să sărbătorim (fr.).

[18] Jos pălăria, o lovitură de maestru! (fr.).

[19] Ticăloasa stalinistă (fr.).

[20] Cartofi umpluţi cu carne tocată, felii de ou fiert, măsline şi stafide.

[21] Mâncare cu ardei, nuci, ouă, cartofi, la care se adaugă carne de găină.

[22] Peşte marinat, servit cu manioc, cartofi şi porumb.

[23] O a doua locuinţă, în oraş.

[24] Beatnik este un termen derogatoriu inventat de Herb Caen, în 1958, ca o combinaţie între beat şi Sputnik, satelitul lansat de URSS, insinuând astfel presupusul filocomunism al beatnicilor.

[25] Bestie nenorocită (engl.).

[26] Dumnezeule, ai început să înveţi! (engl.).

[27] Plăcintă (de ovăz sau grâu) pregătită cu lapte (engl.).

[28] Nu s-au întors încă (engl.).

[29] Dialect iudeo-spaniol.

[30] Vagabond (fr.).

[31] Carne de vită cu ceapă, mâncare tipic austriacă (germ.).

[32] În mod deliberat, autorul lasă să plutească o oarecare incertitudine asupra acestui capitol, pentru a putea include episoade sociale şi politice corespunzătoare epocii, nu însă şi lunilor şi anilor în care se petrece acţiunea. Sunt libertăţi pe care şi le permit romancierii, nu însă şi istoricii.

[33] „Subt podul Mirabeau / curge în tăcere / Sena şi dragostea mea / să-mi amintesc că tu, plăcere / Veneai mereu veneai după durere”. Guillaume Apollinaire, Scrieri alese, Ed. Univers, 1971, traducere de Mihai Beniuc.

[34] Nu fi prost, imbecilule! (fr.).

[35] Peşte marinat, servit cu manioc, cartofi şi porumb.

[36] Coadă de crevete.

[37] Piure de cartofi cu salată verde, brânză proaspătă, măsline şi ardei.

[38] Carne de ied tânăr, servită cu orez.

[39] Mol – dig de piatră construit către largul mării, la intrarea într-un port, pentru a micşora acţiunea valurilor sau pentru a forma cheiuri suplimentare.

[40] Tipuri de rachiu din trestie de zahăr, respectiv struguri.

[41] idem.

[42] Pâine în interiorul căreia se pune o bucată de jambon cu puţină salată.

[43] Da, da, domnule. Merge foarte bine acum. Mulţumesc (fr.).

[44] Iubitule (it.).